דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסד ועורך הראשון: ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם "הבוקר"

יום שישי, ט"ז בטבת תשמ"ז, 16 בינואר 1987 ● גליון 19018

היום 64 עמודים כולל „דבר השבוע" ● המחיר 135 אג', באילת 117 אג'.

היום בדבר

קשיים והישגים, ישראל קיסר, ראיון / חיים ביאור. **התכנית הכלכלית** / טלי פרדס, מוריה אבנימלך. **דירקטוריונים** / יזאב יצחק, יקיר צור. **השבוע** / אמנון דנקנר, חגי אשד, אמיר אורן, סלי זלינגר, יוסי מלמן. **ארץ־ישראל** / חיים גורי, אבירמה גולן, נעה גל, אוריאל בן־עמי, יעל פישביין. **בימות** / מירי פז, יעל אבמעק, אהוד מנור, דן שרון. „משא" לתרבות ולאמנות. „דבר השבוע"

חדש!! חדש!!
לחיות טוב – למות טוב
של כריסטיאן ברנארד
בעד ונגד המתת חסד
הוצאת „תבל"
מפיץ ראשי – חברת „ברונפמן"
להשיג בכל חנויות „המשביר לצרכן"
בכל חנויות „ברונפמן"
ובחנויות הספרים המובחרות.

קופ"ח הגישה נייר עמדה לפרס, יש ויכוח על פירוש התביעות מהאוצר

פרס גילה כי תמך בפיחות על־אחריותו והודיע לשר האוצר כי הוא ישכנע את ראשי ההסתדרות

קיסר: „אינני מוכן שלמחרת החתימה על עיסקת החבילה תיחשף מערכת הבריאות למראות זוועה"

מאת דנקה הרניש, יעל פישביין, חיים בראוד וסופר „דבר" לענייני מפלגות

לאחר כשלון הדיון עם נציגי האוצר על תוספת תקציבית, לקופת חולים הכללית, העביר אתמול יו"ר הנהלת הקופה פרופ' חיים דורון, „נייר עמדה" למ"מ ראש הממשלה שמעון פרס. מקור בכיר בקופ"ח אמר ל„דבר", כי בשלב הנוכחי „דרוש טיפול בדרג לאומי, של מנהיגים בעלי ראייה וברירות מפוכחת".

„נייר העמדה", כולל פירוט מדויק של התביעות, שהעלה אתמול צוות הקופה בראשותו של פרופ' דורון בפגישה עם הממונה על התקציבים באוצר אהרן פוגל ואנשיו. עיקר התביעות נוגעות להבטחת מימון לביצוע ההסכם שנחתם עם האחיות, תקציב פיתוח ותחזוקה הסדרי פריסת חובות, שנוצרו ב„תקופת הביניים" של בדיקת מצבה של קופת חולים על ידי ועדת ברנע. פגישת נציגי קופ"ח

האוצר אתמול נמשכה פחות משעה והסתיימה בלא כלום ואף לא נקבע מועד להמשך הדיון.

הרס הרפואה הציבורית

בשיחה עם סופרת „דבר" כתום הפגישה אמר פרופ' דורון, כי משמעות המסגרת התקציבית, שמכתיב האוצר לקופ"ח לשנת 1987/88, בה השתתפות הממשלה מסתכמת ב־2.7 אחוזים בלבד, פירושה הרס הרפואה הציבורית. קופ"ח תובעת, שהשתתפות

הממשלה לא תרד מ־5.7 אחוזים, כמו בשנת התקציב השוטפת וגם יינתן לה פיצוי בסך 3.7 אחוזים על הקטנת מס מקביל ותוספת של 1.7 אחוז לביצוע הסכם אחיות. לדברי פרופ' דורון לא גילו נציגי האוצר שום נכונות לזוז מעמדותיהם המקוריות „אפילו לא מילימטר אחד". בעניין תקציב הפיתוח, שבהסכם על הבראת קופ"ח שנחתם לפני שלושה חודשים נקבע בגובה של 40 מיליון דולר, משמיעים עתה

„ביטויים יפים ללא תרגום לספרות", טען פרופ' דורון.

על פי הערכתו „המצב הוא חמור ביותר. בתוך טיפול במסגר כלכלי המדינה הולכת ומפקירה את הרפואה הציבורית, והדבר יפגע ישירות בטיפול בחולים".

פוגל אמר בתום הפגישה, כי נושא תקציבה של קופ"ח הוא מורכב, וציין שהוא כאמין, כי הדיונים יימשכו. עם זאת, לדבריו דרישותיה הן „הרבה מעבר למה

שנחתם בהסכם ההבראה, ולא במסגרת של מה שהובטח". ברמזו על ההסתדרות אמר פוגל כי „מפתיע שקושרים את הסכם היציבות במשק עם הסכם על תקציב של קופ"ח". לדבריו, נציגי האוצר ייפגשו עם נציגי קופ"ח ללא כל קשר עם ההסכם על עסקת החבילה שעומדים לחתום עליה.

תגובת פרס

בינתיים אמר אתמול פרס,

(המשך בעמ' 2)

פרס בישיבת לשכת מפלגת העבודה. (צילום: ישראל סאן)

לפי שעה אין מועמד מוסכם לתפקיד יו"ר „בנק לאומי"

חיים צדוק בראש הוועדה הבודקת את הסדרים בבל"ל

מאת יזאב יצחק, סופר „דבר" לענייני כלכלה

מועצת הסוכנות היהודית שהתכנסה אתמול, החליטה להפקיע מידי אריה דולצ'ין את הטיפול הבלעדי למינוי דירקטורים לבנק לאומי.

בישיבה שהתקיימה אתמול במשרדי בנק לאומי, נמתחה ביקורת נוקבת על אריה דולצ'ין בעניין טיפולו בפרשת יפת.

חברי מועצת המנהלים החליטו ליטול ממנו את הטיפול למינוי דירקטורים לבנק לאומי, במקום אלה שנאלצו להתפטר, ולמנות ועדה שתרון ותמנה דירקטורים מתאימים לבנק לאומי.

חברי הוועדה הם אריה דולצ'ין, עו"ד צבי קלמנטנוביסקי, עקיבא לוינסקי, עו"ד דב מלמן ורב ברזילי. הוועדה תתחיל את עבודתה כבר מיום א'. היא נתבקשה לסיים את עבודתה עד לסוף השבוע הבא.

יצויין כי עד אתמול בערב לא נמצא מועמד מוסכם לתפקיד יו"ר לבנק לאומי. הוועדה שמונתה התבקש לדון גם בסוגיה זו.

בנוסף לוועדה זו הוקמה ועדה נוספת אשר תפקידה יהיה להכניס סדרי עבודה חדשים ל„אוצר התיישבות היהודים".

מינויו של יו"ר חדש לבנק לאומי נתקל אתמול בקשיים נוספים. נגיד בנק ישראל ואריה דולצ'ין לא הגיעו להסכמה על מועמד מוסכם. ביום ראשון יימשכו החיפושים אחר מועמד מתאים, כדי שיהיה ניתן למנותו במהירות ליו"ר בל"ל וכדי שזה יטול חלק במינוי דירקטורים לבנק לאומי.

אתמול הודיע גם היו"ר היוצא של בנק לאומי, אלי הורביץ, כי מינה את עו"ד חיים צדוק לתפקיד של יו"ר הוועדה שהתבקשה על־ידי הנגיד לתת דו"ח על הסדרי הפרישה של הצמרת הניהולית של הבנק.

הלשכה ממליצה לאשר את מיזוג „יחד" עם „העבודה"

פרס: „למפלגת העבודה כשרון להרחיק מצטרפים ולבודדם"

מאת סופר „דבר" לענייני מפלגות

לשכת מפלגת העבודה המליצה אמש ברוב גדול, שמרכז המפלגה, העומד להתכנס בסוף החודש, יאשר את הסכם המיזוג עם תנועת „יחד" של עזר וייצמן.

יו"ר המפלגה, שמעון פרס, מתח ביקורת על הטוענים נגד כשרותו של ההסכם ואמר: למפלגת העבודה יש כשרון להרחיק מצטרפים ולבודדם. כך היה כשכמה ליברלים רצו להצטרף למפלגה, דחינו אותם והיום הם בליכוד".

פרס אמר שלולא עזרתו של וייצמן בהקמת ממשלה בראשותו של המערך, היה המערך נשאר עוד שנים רבות באופוזיציה כגורם עקר. עוד אמר כי הליכוד מחזר אחרי המפלגות הדתיות, מבטיח להן הבטחות, ולא ייתכן שמפלגת העבודה תתכחש להסכמים שחתמה עליהם. מה אתם רוצים מוייצמן? הוא לא מספיק סוציאליסט בעיניכם? הרי מפ"ם הסוציאליסטית נטשה אותנו ברגע הכי קשה שלנו, ווייצמן לעומת זאת נשאר אתנו", אמר.

תגובת וייצמן

וייצמן עקף את המתנגדים לצירופו: „אני מאחל לכולנו שפרס יחתום על הסכם שלום עם ירדן ושלשכת מפלגת העבודה תכבד אחר כך הסכם זה. אני מרגיש היום טוב יותר, כשר בלי תיק עם מצפון מאשר כשהייתי שר עם תיק אבל בלי מצפון".

השר משה שחל, מזכיר המפלגה ברעם ושר המשפטים לשעבר חיים צדוק תמכו בהסכם. גם נציג תנועת „אהלים", חבר הלשכה ימין סויסה, אמר שהוא תומך, אף שהסכם כזה יפגע, לדבריו, בראש ובראשונה בצעירים הרוצים להצטרף למפלגה.

(המשך בעמ' 2)

מסמך מועצת יש"ע נגד התיישבות בערים ערביות

המלצה להקים מערך ישובים צפוף בגב ההר

מאת אוריאל בן עמי, סופר „דבר"

מועצת יש"ע הגישה לאחרונה מסמך לראש הממשלה יצחק שמיר שבו המלצה שלא להתיישב בתוך הערים הערביות ביו"ש.

במסמך שהוגש לשמיר ב־14.11.86 בפגישה הכלצות מועצת יש"ע להקמת ישובים חדשים ולניצוקים לפריסתם. במסמך לשמיר נאמר בין השאר „יש צורך להקים ישובים בגב ההר במגמה להעיד על אמונה בצדקת הדרך ובמהות הפתרון הפוליטי הנכון לאזורי יש"ע, זאת תוך שלילה הפתרון הקטגורי של הפשרה הטריטוריאלית. לדעתנו, בכל שתגבר ההתיישבות באזורים אלה כך יוחזק המלך חוסיין לנהל משא ומתן רציני ואמיתי עם ישראל. יש להקים מספר נקודות ישוב בכרכז גב ההר זאת בטוקרי המחלוקת המדיניים ואיננו כבליצים על התיישבות יהודית בתוך הערים הערביות".

דובר גוש אמונים נועם ארנון אמר בתגובה כי המסמך מבטא רפיסות נפש שכן לא יעלה על הדעת שיהודים יתנגדו להתיישב במקום כלשהו בארץ־ישראל.

בני קצובר בראשי מועצת יש"ע אמר בתגובה: „לא היתה החלטה כזאת. אני הייב לברר מה קרה כאן לפני שאני מגיב".

סקר מכון סמית – מיוחד ל„דבר"

אחרי הרוטאציה ירדה התמיכה בהמשך כהונתה של ממשלת האחדות הלאומית

התמיכה בממשלת האחדות הלאומית ירדה מאז הרוטציה. זהו הממצא של סקר דעת־קהל על ידי מכון סמית, בהנהלת חנוך ורפי סמית, בשביל „דבר".

לא רק שהלה ירידה בהערכת הממשלה, אלא שבמקביל חלה ירידה בהערכת תפקודם של שרים בתפקידיהם. ירדה התמיכה במפלגת העבודה ובליכוד, בהשוואה למצב ערב הרוטציה, לעומת עליה בתמיכה בר"ץ וב„תחיה".

בסקר שבוצע בין ה־24 לדצמבר וה־4 לינואר, שבו רואיינו כ־1,200 איש/ה, כמדגם מייצג של האוכלוסיה היהודית הבוגרת, 38 אחוזים ציינו שיצביעו בעד מפלגת העבודה, לעומת 27 אחוזים שיצביעו לליכוד. זוהי ירידה של ארבעה אחוזים ל„עבודה" ושל אחוז אחד לליכוד בהשוואה לסקר מכון סמית שנערך בספטמבר 1986, ערב קיום הרוטציה. התמיכה בר"ץ עלתה מ־4.5 אחוז לשישה אחוזים ולתחייה משישה אחוזים לשמונה אחוזים. לגבי שאר המפלגות קבלנו שינויים קטנים.

„בעד איזו מפלגה היית מצביע לו היו בחירות לכנסת נערכות היום?" – באחוזים

מפלגה או גוש	תוצאות כנסת 84	סקר ספט' 86	סקר דצמ'/ינו' 87
מפלגת העבודה (כולל יחד)	39	42	38
ליכוד	36	28	27
המפלגות הדתיות	10.5	10	10
תחיה	4	6	8
ר"ץ	2.5	4.5	6
שינוי	2.5	2	2
כך־כהנא	1+	2	2
אומץ־דפי (הורוביץ)	1+	1–	1–
מפ"ם	–	1–	1–
המרכז הליברלי	–	1–	0
אחר	3	1–	2
לא החליטו	–	3	4–

הסקר המלא ראה בעמוד 3

(אי.פי.)

ליד מגדל אייפל מפנה הצבא את השלג.

170 נהרגו בגל הקור העז שפוקד את אירופה, צעדי חירום בכל היבשת

(ווישר־עתיים יעייט) – בעוד מספר החללים כתוצאה מגל הקור באירופה עלה ביום חמישי על 170, התבקשו חיילים של צבא במערב גרמניה לפוצץ גושי קרח גדולים המאיימים לפרוץ בולדות־עפר המגינות על בתיהם של 15,000 תושבים לאורך נהר אלבה.

נמסר על נהגי מכוניות שקפאו למוות, קשישים שמתו בדירותיהם ואנשים שמצאו את מותם בתאונות על כבישים מסוכנים.

אלפי בתי ספר ברחבי אירופה נשארו סגורים, אספקת האנרגיה נפגעה באזורים שונים ושירותי ההצלה במחוזות מבודדים נאבקו כדי להגיע לכפרים שנותקו מחמת השלג הכבד.

המקום הקר ביותר בחצי הכדור הצפוני היה פוטרובסק בסיביר הסובייטית, שם שררה טמפרטורה של 60 מעלות מתחת לאפס.

בצפון גרמניה מסרה המשטרה, כי התושבים בכפרים לאורך נהר אלבה נקראו להאזין לשידורי הרדיו, ולהיות מוכנים לפינוי אם יתברר כי התוכנית לפוצץ את גושי הקרח מסוכנת מדי.

מיפלס המים של נהר האלבה עלה חכישה משרים מעל למיפלס הרגיל וגושי הקרח לוחצים על סוללות העפר לאורך הנהר.

צי של 10 סוברות־קרח עושה עתה מאמצים לפרוץ דרך גושי הקרח בדרום לעיר הנמל האמבורג.

במקומות שונים באירופה פחת הקור במקצת, אולם השלג ממשיך לרדת.

„בזק" תנפיק מניות לציבור בארץ ובחו"ל

מאת אמנון אמר, סופר הכלכלי של „דבר" בירושלים

חברת „בזק" מתכוננת להנפיק את מניותיה לציבור, גם בארץ גם בחו"ל. במסגרת תוכנית זו מוצעה שלשום התייקרות בתעריפי החברה, כדי להביאה למצב של רווחיות. שר התקשורת, אמנון רובינשטיין, הסביר אתמול כי זו הסיבה לייקור התעריפים ולא הפיחות שבוצע השבוע. לדבריו, ההתייקרויות נועדו להיכנס לתוקף כבר ב־1 בינואר, אבל נדחו מסיבות מינהליות. במשרד התקשורת מציינים כי גם לאחר ההעלאה האחרונה, מחירי השיחות המקומיות עדיין מן הנמוכים בעולם.

סיור צד"ל הרג שלושה מחבלים

מאת שמעון דיים, סופר „דבר" בגמון

שלושה מחבלים נהרגו אמש ושניים נפצעו בהיתקלות בין חוליית מחבלים לכוח צד"ל באיזור ג'זין שמצפון לרצועת הביטחון. לכוחות צד"ל לא היו נפגעים. ההיתקלות ארעה סמוך לשעה 9 בערב כשסיור של צד"ל נתקל בחוליית מחבלים גדולה יחסית שעשתה דרכה ... הבאה לביצוע פיגוע. כוח צד"ל פתח באש ... חוליה ופגע בהם. ליד גופות המחבלים נתגלו קלצ'ניקובים, תחמושת, חומרי חבלה ומכשירי קשר.

מחזה בלונדון: הציונות שיתפה פעולה עם הנאצים

מאת הדור שרביט שליח „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – מחזה חדש, המועלה בתיאטרון המלכותי בלונדון, מעורר סערת רוחות בקרב חוגים יהודיים והיסטוריונים, על רקע הטענה המרכזית המועלית בו, כי הציונות שיתפה פעולה עם הנאצים כדי להקים את מדינת ישראל.

המחזה משווה את האידיאולוגיה הציונית לתורה הנאצית ומוצא נקודות זהות בין שתי האידיאולוגיות, ביחס לגזע וקידוש הלאומיות.

הגורמים העומדים מאחורי הפקת המחזה מציינים, כי מנהיגי הציונות נמנעו בתקופת מלחמת העולם השנייה מהצלתם של יהודי הונגריה, כדי שלא תופרע הקמת מדינת ישראל.

בקרב היסטוריונים וגורמים יהודיים כאן מעורר המחזה החדש תדהמה. היסטוריונים מציינים, כי זהו סילוף בוהלם של ההיסטוריה „ורע לב שקשה להבינו."

(ראה ידיעה בעמוד 4)

טדי קולק נחקר בפרשת רפי לוי

מאת נתן רועי, ספר „דבר"

ראש עיריית ירושלים טדי קולק נחקר אתמול על־ידי חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה בעניין פרשת רפי לוי.

שלושה חוקרים של היחידה הארצית לחקירות הונאה גבו ממנו עדות כלשכתו ללא אזהרה, כיוון שטדי קולק אינגו חשוד בשום פרשה הנוגעת לפרשת רפי לוי.

הוא לא ייחקר שוב בזמן הקרוב, וחקירתו התבצעה כדי לסגור מספר נקודות הנוגעות לפרשת רפי לוי.

סיעת המערך בהסתדרות
חברי סיעת המערך בוועד הפועל של ההסתדרות
(חברים וסגנים) מוזמנים בזה
לישיבת הסיעה
שתתקיים ביום ראשון י"ז בטבת תשמ"ז
18.1.87 בשעה 9.00 בבוקר, בבית הוועד הפועל בת"א,
באולם הישיבות קומה 7.
על סדר היום:
ההסכם בין הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים.
הנהלת הסיעה

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
מזכירות הוועד הפועל
והוועדה המרכזת
ישיבת הוועד הפועל של ההסתדרות
תתקיים ביום ראשון י"ז בטבת תשמ"ז 18.1.87 בשעה 10.00 בבוקר, באולם הישיבות של הוע"פ (קומה 7).
סדר היום:
1. הסכם בין הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים
2. שונות
חברי הוועד הפועל והסגנים – מוזמנים
כרטיסי הצבעה הזמנות יחולקו בכניסה לאולם הישיבות.

יערי וגרנות נידונו למאסר עולם על רצח מלה מלבסקי

בית המשפט קיבל את גירסתה של יערי כי גרנות היא זו שהרגה את מלה מלבסקי במכונית במערוך

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

הודה יערי ואביבה גרנות, שהואשמו ברצח התיירת מלה מלבסקי במארס 1985, נידונו אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב למאסר עולם. הן מתכוונות לערער תוך 45 יום בבית המשפט העליון.

פסק הדין של שלושת השופטים, חנה אבנור, נשיאת בית המשפט המחוזי, והשופטים גולדברג וגלעדי, מגולל את פרטי האירוע שהוביל למותה של מלבסקי, וקובע כי השתיים פעלו בתיאום מלא לרצוח אותה על רקע הגניבה מחשבונה בבנק.

פרקליטה של יערי, עו"ד דוד מקרין, אמר אתמול בתגובה, כי בית המשפט קיבל את דבריה של יערי שגרנות היא שהיכתה את מלבסקי במכונית והיא אשר נתנה את מכת המערוך והזכיר כי גרנות פעלה ביחד, ותוך הרחת יערי, לבצע את המעשה. הוא אמר כי בכוונתו ובכוונת עו"ד ד"ר עדנה קפלן, הפרקליטה השניה של יערי, להגיש ערעור לבית המשפט העליון לאחר שהתברר מהכרעת

הדין כי אין לדעת מה היה מצבה של מלבסקי לפני שהונחה לפני המכונית. אם היתה בחה לפני שהונחה, הרי היתה כאן הריגה ביוון שדרסו גוויה. על מצבה של מלבסקי ושל הנאשמות יאלץ בית המשפט העליון להכריע.

פרקליטה של גרנות, עו"ד נתן קנת, אמר אתמול לעיתונאים כי הכרעת הדין אומרת בעצם כי „צדק נעשה". בכוונתו לערער לבית המשפט העליון.

יערי וגרנות, לא הגיבו עליו. יערי נראתה המומה ואילו גרנות סמרה על קור רוחה.

בתחילת הדיון אתמול קראה השופטת אבנור את החלטת השופטים בנוגע לכבתב שסלחה כביכול גרנות לבתה של יערי ובו היא אומרת: הודה יערי לא רצחה. „אני סבורים", אמרה השופטת, „כי האמור איננו ראיה חדשה אלא מסקנה. אותם דברים נאמרו בבית המשפט לפרוטוקול ובעוד מקומות ועל כן הבקשה לחקור בהדש את אביבה גרנות, שהוגשה על ידי עורכי הדין של הודה יערי, נדחית." (ידיעה מורחבת בעמוד 5)

מכון לבון

ניצב מרכוס לא עידכן את המפכ"ל בעניין „חוות הדעת"

בר־לב סבור שיש טעם לפגם, אך די בהערה

מאת נתן רועי, סופר „דבר" ויורם לוי, סופר שתייב

ניצב יגאל מרכוס, ראש אגף החקירות במטה הארצי, לא עידכן את מפכ"ל המשטרה, רב ניצב דוד קראוס, בכך שחוות הדעת המשפטית, חוברה על ידי קצינה הנשואה לשותפו של עו"ד יגאל ארנון, אחד המעורבים בפרשה המכונה „הפגישה הלילית" בפרשת חייב שלמה עמר.

פרקליט המדינה, יונה בלטמן, מתכוון לבדוק את תיק פגישה זו. בתחילה שקלו היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, ופרקליט המדינה להעביר את בדיקת התיק לידי שלוש פרקליטות ששמן ישאר חסוי, אך לבסוף הוחלט שבלטמן יבדוק את התיק תוך התעלמות מחוות הדעת של ניצב יגאל מרכוס.

שהתבססה על חוות דעת שכתבה סנ"צ עמירה שבתאי, שבעלה שותף, כאמור, במשרדו של עו"ד ארנון.

בדיקת התיק תחל בעוד שלושה שבועות ובלטמן ייעזר במשפטן ממשרדו. הבדיקה תתבסס על ממצאי חוקרי היחידה הארצית לחקירות פשעים חמורים. אם יחסרו פרטים או ראיות בתיק, הוא יוחזר לחוקרים להשלמה.

שר המשטרה חיים בר לב והמפכ"ל קראוס, שהיו אתמול אורחי בית הספר הארצי לשוטרים בשפרעם, התייחסו לחוות דעתה של סנ"צ שבתאי, שהיא ראש מדור תביעות במטה הארצי.

לדברי קראוס, היה מרכוס מודע לכך שבעלה של סנ"צ שבתאי עובד במשרדו של עו"ד ארנון. גם הקצינה הפנתה את תשומת ליבו לכך אך הוא הסיב לה כי הוא סומך עליה ואין הוא רואה בכך כל פסול. אולם, למרות זאת, לדברי קראוס, אמרה לו הקצינה כי היא שלמה עם חוות הדעת שלה שאין להעמיד לדין את עוה"ד ארנון וכספי.

המפכ"ל אמר עוד, כי לפי הבדיקה המשפטית של סנ"צ שבתאי אין את כל הנסיבות לעבירה שנעברה במהלך הפגישה הלילית ולכן לא כל משתתפי הפגישה עברו עבירה פלילית.

השר חיים בר־לב אמר כי מוטב היה שאת חוות הדעת לא היתה כותבת אותה קצינה, אך הוא ציין כי היא לא עירבה בבדיקתה שיקולים זרים. למרות זאת יש, לדבריו, להעיר לניצב מרכוס על שיקולו במינוי הקצינה.

שמיר ל„רויטר": סירוב לוותר על שטחים אינו מלתי האחרונה

שמיר רומז כי הוא עשוי לרכך את עמדתו הנוקשה בעניין שטחים תמורת שלום

ירושלים (רויטר ועתי"ם). – ראש ממשלת ישראל יצחק שמיר רמז אתמול, כי סירובו לוותר על שטחים שכבשה ישראל תמורת שלום לא יהיה מלתו האחרונה במשא ומתן עם מדינות ערב.

„איש לא יצפה ממני שאומר עתה מה תהיה עמדתי כאשר ניפגש", אמר שמיר לכתב „רויטר" בראיון מיוחד שהעניק לו. נכון אמנם, שעמדותינו שונות, אך התנאי הראשון להשיג אפשרות לגשר על פני הפער בינינו הוא להיפגש ולשוחח פנים אל פנים" אמר ראש הממשלה.

כזכור, אמר שמיר בשבוע שעבר, כי מגר וגמור עימו לא לוותר על שטח כלשהו משטחי ארץ ישראל במהלך שיחות שלום, כולל הגדה המערבית ורצועת עזה.

כשנשאל מה יכול להניע את המלך חוסיין לשוחח עם ישראל, לאור הצהרה זו, השיב שמיר: „אנו אומרים תמיד: משא ומתן ללא כל תנאים מוקדמים. איננו יכול לדעת מה יהיו עמדות הצדדים כאשר הם נפגשים מסביב לשולחן הדיונים".

ראש הממשלה הטעים, כי הסכמי קמפ־דוויד משנת 1978, ששימשו בסיס להחזרת חצי האי סיני למצרים, ושבהם הוסכם לנהל משא ומתן על זכויות הפלשתינים, „נעשו על־ידי אנשים החושבים כמוני".

כשנשאל אם סירובו לוותר על שטחים תמורת שלום „היא המלה האחרונה שלו", הגיב ראש הממשלה: „לא אומר זאת".

„אתה יכול לתאר לעצמך פתרונות רבים המתקבלים על הדעת העשויים לזכות להסכמת כל הצדדים באיזור שלנו" הטעים ראש הממשלה. הוא הוסיף ואמר, כי ישראל לא תנהל לעולם משא ומתן עם אש"ף, אפילו אם ארגון זה יתמוך בהחלטות של האו"ם המכירות בזכות קיומה של ישראל ויוותר על המאבק המזויין.

שמיר אמר, כי אינו מסכים עם הדיווחים לפיהם שרויים העניינים במזרח התיכון במצב של קיפאון ואמר, כי הסיור שערך במהלך שבוע זה השליח האמריקאי ריצ'ארד מרפי „מוכיח שמשהו זז".

בהתייחסו לירדן, אמר ראש הממשלה יצחק שמיר: „יש לנו אותה מטרה. אנו רוצים שלום עם המלך חוסיין והמלך חוסיין רוצה שלום עימנו".

היום צפויה טיסת ניסוי נוספת ל„לביא"

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

ההכנות לטיסת־הניסוי הבאה של ה„לביא" הסתיימו והיא עשויה להיערך כבר היום, אם מזג־האוויר יאפשר זאת.

ראש הפרוייקט בחטיבת ההנדסה, ע., גילה אתמול, כי רק שלוש תקלות קלות נתגלו בשתי טיסות־המיבחן הראשונות ואלה תוקנו במהירות. טיסות־הניסוי יימשכו כסידרן, הוסיף, ככל שיאפשר מזג־האוויר. כל טיסה טעונה הכנה מדוקדקת, שכן בכל טיסה נבחנים דברים אחרים. מניחים, כי הסידרה הראשונה של טיסות־המיבחן תקיף כעשר טיסות ותימשך עד שלושה חודשים.

בתוך כך נמשכות העבודות להשלמת דגם־האב השני והוא יתחיל בטיסות לקראת הקיץ.

אסד דוחה יוזמת התיווך בלבנון

מאת דן אביזר, סופר „דבר" לענייני ערבים

ועדת התיווך הבין־ערבית ששמה לה למטרה להביא להפסקת המלחמה בין השיעים לפלשתינאים בלבנון, נכשלה לפי שעה במשימתה – זאת מסרו אתמול מקורות ערביים בדמשק בתום השיחה שקיימו חברי הוועדה עם הנשיא אסד.

אסד דחה את יוזמת התיווך בטענה שבזירת לבנון יש מקום רק לפתרונות העולים בקנה אחד עם מטרות המדיניות הסורית.

דובר של ארגון אמל מוסא דוחה גם הוא את יוזמת התיווך הערבית בטענה שהיא נועדה לשקם את מעמדו של מחנה ערפאת בלבנון.

הנוצרים מכחישים סיוע לפלשתינים בלבנון

מאת גדעון קרן – פאריס

סגן מפקד "הכוחות הלבנונים" הנוצרים כרים פאקראדוני הכחיש כי אנשיו סייעו לפלשתינאים אנשי אש"ף לחזור ללבנון. "אף לא פלשתינאי אחד נכנס לאזורים שלנו בהסכמתנו", אמר פאקראדוני בראיון לעתון "לה קוטידיין דה פארי".

לדבריו, ההוכחות שהביאה ישראל בנדון הן "מזוייפות". סוריה, אמר, היא האחראית להבאתם והימושם של הפלשתינים כדי שיצטרפו לכוחות הפרו־סורים, אך אלה הצטרפו לכוחות התומכים ב־אסר ערפאת. הנוצרים שומרים, לדבריו, על "נייטראליות" במלחמה הסורית־פלשתינאית ואין להם כל עניין להשתתף בה.

מטוסים עיראקים תקפו באיראן

בגדאד (ע"ר־ע"צ). – מטוסים עיראקיים ערכו אתמול גיחות אינטנסיביות על ריכוזי כוחות איראניים, קוי אספקה ויעדים אחרים בעוד הקרבות ביבשה התנהלו בשתי חזיתות.

דובר צבאי עיראקי מסר, כי המטוסים ערכו 108 גיחות והשמידו יותר מ־100 כלי רכב צבאיים איראניים, שלושה גשרים וכן תחנת כוח בדרום־מערב איראן.

עוד מסר הדובר על התקפות מטוסים וטילים נוספות על ערים איראניות בנקמה על תקיפת בגדאד ואיזורים אחרים ע"י טילים איראניים.

ברה"מ תוציא באביב כוחות צבא ממונגוליה

מוסקווה (ע"צ־ע"ר). – ברה"מ החליטה להוציא ממונגוליה בין אפריל ליוני השנה דיוויזיה ממונעת, גדודים ויחידות אחרות המוצבות במדינה זו, מסר אתמול דובר משרד החוץ הסובייטי במסיבת עיתונאים. לדבריו, ממשלות ברה"מ ומונגוליה הגיעו להסכם בדבר פינוי חלקי של הכוחות, שנשלחו למונגוליה בראשית 1966, לבקשת האחרונה.

מומחים צבאיים מערביים אמרו, כי מדובר ב־8,000 עד 10,000 חיילים מתוך 75,000 חיילים סובייטיים הנמצאים שם.

דיפלומטים אמרו כי נראה שהפינוי החלקי מכוון בעיקר כלפי סין שהביעה מורת־רוח על נוכחות הכוחות הסובייטיים לאורך גבולותיה. גורבאצ'וב, הוסיפו הדיפלומטים, מחזר אחרי סין מאז עלה לשלטון.

נתפס מצרי על שני גמלין עמוסי סמים

(ע). – אזרח מצרי הובא אתמול בפני שופט שלום ברמלה, יוסף רבי, ונעצר ל־15 יום לאחר שנתפס בידי סיור צה"ל ליד הגבול עם מצרים, ולפי החשד נמצאה ברשותו כמות גדולה של סמים.

נציג המשטרה טען שהחשוד, סיאה סלאמה (20) מהשבט הבדווי אל גדר, הוא תושב מצרים, וכי הוא עצמו אישר שהוא מתגורר בישוב אלעיל במצרים. על פי גרסת המשטרה קראו לו החיילים לעצור אך הוא החל לנוס, ורק אחרי מירדף נתפס על שני גמליו. על גבם של הגמלים נמצאה כמות גדולה של סמים, ובסריקה באיזור מצאו החיילים כמות נוספת.

יוזמה אמריקאית לאיראן כבר במאי שנה שעברה

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – הנשיא רייגן חתם ב־15 במאי בשנה שעברה על מסמך עקרונות שבו נכללה בפעם הראשונה הכרה אמריקאית במשטר המהפכה המוסלמית באיראן.

מסמך זה אמור היה להישלח לאיראן באמצעות רוברט מקפארלין שנסע בסיעה חשאית לטהראן ב־28 למאי. על כך דיווח אתמול ה„לוס אנג'לס טיימס", האומר כי פרט זה הופיע בדו"ח הסודי של ועדת המודיעין של הסנאט שבדקה את הפרשה האיראנית.

מקורות בוואשינגטון אמרו אתמול כי גילוי זה מוכיח כי ארה"ב היתה יוזמת ופעילה בעניין האיראני והגתה רעיונות משלה, וכי הדבר סותר את טענות הבית הלבן בשבועות האחרונים כי כל מה שעשה היה ביוזמה ישראלית.

קונצרט

הערד עומק

מאת יהודה כהן

מבנה הקונצ'רטו הראשון כמי במול מאג'ור של ליסט אינו מנוסח בצורה התלת־פרקית המסורתית, אלא הוא למעשה מעין פיוט סימפוני בלי תוכן מוגדר. סיפורו מתבטא בניגודים של החלטיות גברית והבעת רגשות נשית, ומתחלפות בו חטיבות דרמאטיות ולירית, כשכל החומר אחיד ומושתת על מוטיבים מעטים.

ניגודים אלה לא באו לביטוי הולם בנגינת הפסנתרן האורח ליאוניד ברומברג אמש, בקונצרט השני למוסיקה קלאסית קלה של הפילהרמונית. לכן, על אף שליטתו הטכנית של האמן בכלי, לא חישמלה היצירה את המאזין. היות המלחין טיפל גם בתזמורת באורח וירטואוזי למדי ושיזר את הסולו בתפקיד התזמורת באופן סימפוני, נפגע שיווי המשקל, ולמרות שיתוף פעולה מדוייק מבחינה חיצונית עם התזמורת, לא הצליח המנצח זובין מהטה לתקן את המעוות.

לעומת זאת הפיק מהטה ביד אמונה את צבעי התזמורת הססגוניים ביצירה שקדמה לקונצ'רטו, הפתיחה „חג הפסחא הרוסי" של רימסקי־קורסקוב, שבה איחת והישווה המלחין פולחנים כנסייתיים אורתודוכסיים ופאגאניים עתיקים כשהשתמש גם במלודיות מסורתיות כנסייתיות. כמו ב„שחראזאדה" שחתמה את הערב ושעל ביצועה כבר כתבתי לרגל שילובה בתוכנית קונצרט אחר לפני ימים מספר, הרי גם בפתיחת הפסחא מפגין המלחין אמנות מפליגה בתיזמור שבה הוא מסביר העדר עומק.

המדד: 1.5% בחודש, 20% בסיכום שנתי

מאת אמנון אמיר

מדד דצמבר עלה במצטבר באחוז וחצי והשלים עליית מחירים שנתית של 19.7 אחוז בשנת 1986.

בשאר סעיפי התצרוכת נרשמו בחודש שעבר עליות מתונות. סעיף המזון עלה ב־0.3 אחוז, דיור – 0.9 אחוז, ריהוט וציוד לבית – 1.2 אחוז, הלבשה והנעלה – 0.5 אחוז, בריאות – 1.1 אחוז, חינוך, תרבות ובידור – 1.9 אחוז, בסעיף תחבורה ותקשורת נרשמה ירידה של 0.2 אחוז.

בחודשים הבאים צפויים כבר מדדים גבוהים יותר. מדד ינואר יעלה בכ־3 אחוז והתייקרות דומה תירשם כנראה גם בפברואר.

הפיחות שבוצע השבוע יתרום ישירות למדד עליה של 3 אחוז וחצי אחוז נוסף תתרום התייקרות המוצרים המסובסדים.

מדד ינואר יושפע גם מאייקום מכירות סוף העונה במקבל וכן עליה במחירי הדירות בדמי מפתח.

כתוצאה מעליית המדד יועלה הלילה מס הנסיעות מ־210 שקלים ל־213 שקלים. המס לנוסעים לרומניה יועלה מ־105 שקלים ל־107 שקלים.

בתגובה למדד אמר אתמול שר האוצר, משה ניסים, כי הוא מקווה שבשנה הבאה תהיה עלית המחירים נמוכה יותר מזו שנרשמה בשנה האחרונה.

לדבריו תלויה התקווה שהמדדים הבאים ירדו בצורה תלולה במידה ניכרת בהתנהגות צרכנים נכונה של הציבור ובשיתוף פעולה של כל מרכיבי המשק.

בסיכום שנתי עלה המדד ב־1986 ב־19.7 אחוז, לעומת עליה של 185 אחוז בשנת 1985. הוא קצב עליה של כ־1.5 אחוז בחודש.

עליה בולטת נרשמה במהלך השנה שעברה במיוחד במחירי השירותים, כמו שירותי עבודה, חינוך ובריאות.

את עליית המדד מיתנו הירידות שנרשמו במחירי כל סוגי האנרגיה, היציבות ששררה במחירי הדירות והירידה במחירי התבואות והמספוא בעולם.

לעומת זאת נרשמו גם כמה עליות חריגות במיוחד. תעריפי עוזרות הבית עלו ב־100.6 אחוז, תשלומי הארנונה התייקרו ב־72.9 אחוז, שכר הלימוד בגני הילדים ב־49.6 אחוז, ביטוח רכב ב־60.8 אחוז, לחם אחיד ב־65.5 אחוז ועוד.

מינויו של מוק כשר־חוץ באוסטריה עלול להכביד על יחסיה עם ישראל

שתי המפלגות הגדולות הרכיבו ממשלת קואליציה גדולה

מאת ריטה קך, סופרת „דבר" באוסטריה

וינה (מיוחד ל„דבר"). – שתי המפלגות הגדולות באוסטריה, המפלגה הסוציאליסטית ומפלגת העם פרסמו אתמול הודעה על ההסכם להרכבת הממשלה הקואליציונית.

הממשלה תמנה עתה חמישה אנשים פחות מאשר עד כה, 17 במקום 22, כדי להוכיח את רצונה לחסוך בהוצאות.

משרד החוץ, שתמיד היה בידי נציג המפלגה הסוציאליסטית, נמסר, תוך אהרותיו של קרייסקי, למפלגת העם השמרנית, בגלל פרשת ולדהיים והבעיות שיצרה לאוסטריה ולתדמיתה בחו"ל. שר החוץ הוא אלואיס מוק, שהוא גם סגן הקאנצלר. בידי מפלגה זו גם משרדי המדע, הבריאות והאקולוגיה.

אלואיס מוק. (אי.פי.)

הסוציאליסטים שמרו לעצמם את העמדות החשובות של משרדי האוצר, החינוך, הפנים, התעשיה וענייניים סוציאליים.

בראש משרד המשפטים יעמוד עורך דין מפורסם, לא מפלגתי או שופט נודע. מזכ"ל מפלגת העם, ד"ר מיכאל גראף, שבלט במסע הבחירות של ולדהיים בנימה אנטישמית מובהקת והיה מועמד לשר המשפטים, לא קיבל שום תפקיד בממשלה החדשה.

שלמה שפיר, פרשן „דבר" לענייני חו"ל, מוסיף:

מינויו של מוק, מנהיג מפלגת העם, לתפקיד שר החוץ עלול להכביד על נורמליזציה של היחסים הדיפלומטיים בין ישראל לאוסטריה. מוק עמד בראש המערכה להגנה על ולדהיים ומפלגתו הוסיפה למתוח ביקורת על אי־מינוי שגריר ישראלי חדש בווינה לאחר סיום שירותו של השגריר הקודם מיכאל אליצור.

מוק הוא גם יו"ר האינטרנציונל של המפלגות השמרניות באירופה, אם כי אינטרנציונל זה הוא ארגון חלש יותר מהאינטרנציונל הסוציאליסטי והאינטרנציונל הליברלי.

צרפת נענתה לחוסיין – תגדיל סיועה לתושבי השטחים במסגרת תוכנית החומש

עם זה סירבו הצרפתים להזרים את הסיוע דרך ירדן

מאת דן אביזר, סופר „דבר" לענייני ערבים

ממשלת צרפת נענתה לבקשת המלך חוסיין והסכימה להגדיל את הסיוע הכלכלי לתושבי השטחים משלושה מיליון פראנק בשנה לשמונה – מסרו מקורות ירדניים שנילוו לחוסיין בביקורו בפאריס.

עם זאת סרבו הצרפתים להזרים את הסיוע דרך ירדן למרות שכילו מיועד, לדברי המקורות הירדניים, למימון פרוייקטים של תוכנית החומש הירדנית בגדה ועזה. יצויין שחוסיין כבר השיג הבטחות מכמה מדינות ערביות ואוזרות להשתתף במימון תוכנית החומש הירדנית שעלותה נאמדת כ־150 מיליון דולר בשנה. מכלל סכום זה הובטחו למלך 80 מיליון־דולר על־ידי תרומות מסעודיה, מאבו־דאבי, מארה"ב ומכמה מדינות מערב־אירופה.

חוסיין סיים אתמול את ביקורו בפאריס ופתח ביקור בן שלושה ימים ברומא. במהלך שהותו בצרפת אמר

חוסיין שהוא מטייג מרעיון הקמת

ועידה מכינה לכינוס ועידה בינלאומית לפתרון הסכסוך במזרח התיכון. הוא ציין שמרפי לא הביא הצעות חדשות, ושליחותו היתה לצורך גישוש עמדות ובמטרה לנסות לשקם את מעמדה המדיני של ארה"ב שנפגע בעקבות פרשת מכירת הנשק לאיראן.

חוסיין קרא לארה"ב לנסוס לאלתר יוזמה מדינית ודרשה שתהיה מקובלת על הערבים כדי לשקם את אמינותה.

קופ"ח הגישה נייר

(המשך מעמ' 1)

באומו בלשכת מפלגת העבודה: „כולנו נעמוד על כך שההסכם עם קופ"ח יבוצע, אך יש ויכוח על פירוש להסכם ואני מקווה שיימצא לכך פתרון".

יש מי שרוצה להפוך את קופת חולים למשהו צדדי, אבל אנחנו מדברים על רוב האוכלוסיה – אמר מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר בראיון עם „דבר".

בתשובה על שאלה אמר קיסר כי יש הצדקה לעיכוב חתימת ההסכם בשל בעיית קופת חולים, משום שמדובר על ארגון המשרת 83 אחוז מתושבי ישראל, ואשר השתתפות המדינה בתקציבו ירדה בחודשים האחרונים לאפס.

„אינני מבין שלמחרת החתימה על עיסקת החבילה תיתקף מערכת הבריאות למראות זוועה, בגלל מחסור בתרופות ושליחת חולים לבתיהם". (הראיון במלואו בעמוד 15).

בהמשך גילה פרס כי בשלב מסויים הוא היה היחיד שתמך בפיחות: „בלילה המכריע של החלטת הפיחות נאלצתי לקחת את הדברים תחת אחריותי האישית".

מקורביו הסבירו כי בסנודיע שההסתדרות אינה מסכימה לחלקים של התוכנית, הציע שר האוצר נסים לדחות את ביצוע הפיחות כדי ואמר לשר האוצר כי הוא נוטל אחריות על כך וידאג לשכנע את ראשי ההסתדרות. פרס דחה את הביקורת שנמתחה עליו בעניין הקיצוץ בתקציבי משרדי הבריאות והחינוך.

בתגובה אמרו אתמול מקורבי השרה שושנה ארבלי־אלמוזלינו, כי במשרד הבריאות אין יודעים על שום תוספת תקציב. „ידוע לנו רק על קיצוץ של 30 מיליון שקל, בלי שהממשלה אף קבעה מאין יבואו הכספים החסרים".

לטענת המקורבים העניין החמור ביותר הוא קיצוץ בכוח אדם. משרד הבריאות נדרש לפטר מהמערכת 1300 עובדים ונוסף על כך נדרשת קופ"ח, במסגרת הסכם הבראה, לפטר 1700 עובדים.

מחלוקת תקציב החינוך

אשר לתקציב החינוך, נפתחה אתמול מחלוקת קשה בין משרדי החינוך והאוצר על היקפו הריאלי של הקיצוץ.

פוגל דימון מסיבת עיתונאים דחופה ובה הודיע שהקיצוץ לתשמ"ז עומד על 40,000 שעות הוראה ולא כ־100,000 שעות כפי שטוען משרד החינוך. מתוך ה־40,000 יוחזרו למערכת החינוך 20,000 שעות בעקבות ביצוע הסכם עציוני ועל כן, טוען האוצר, לא יהיה צורך לפטר 3,700 מורים, כפי שהודיע שר החינוך, אלא רק 740. מורים לא יצטרכו להיות מפוטרים, שכן רבים מהם יוצאים לפנסיה או לשנת השתלמות.

עוד טען האוצר, כי מירב ההפחתה בתקציב החינוך תיספג על ידי תשלומי הורים בסכום כולל של 76.9 מיליון שקל.

הודעת פוגל סותרת את הודעת משרד החינוך לפיה סכום ההפחתה בעקבות אגרת החינוך עומד על 100 מיליון שקל. איש צוות החינוך במשרד האוצר, איזי קפלן, הוסיף שאין כל הכרח שייערך קיצוץ בשעות הוראה, מפני שלמשרד החינוך מאגר של 80,000 שעות הוראה שאינו כפוף להסכמים עם המורים או עם מערכת השעות המקובלת הגיעה השעה לצמצם מאגר זה. לדבריו קיים מבנה רב בחינוך הפנימייתי, בסמינרים למורים, המכשירים פי שניים תלמידים ממה שמערכת החינוך צריכה וכן קיימות כפילויות באגפי הנוער והחינוך המקצועי.

נתונים „שקריים"

מנכ"ל משרד החינוך ד"ר שמשון שושני פרסם אתמול נתונים משוערכים, לפיהם הקיצוצים המתמשכים בחינוך הביאו לירידה בהוצאה הלאומית לחינוך מ־8.5 אחוזים ל־7.5 וכן ירידה של חמישה אחוזים בתקן השעות לתלמיד. במשרד החינוך הגיבו על נתוני האוצר כ„שקריים" ומכוונים לערער את התנגדות שר החינוך לקיצוץ בתקציב.

השר נבון אמר כי „אם הקיצוץ הוא כפי שמציג אותו האוצר, נשלה להם זר פרחים לאות תודה".

החוגים מתנגדים לאישור

עסקת החבילה, שהמצביעים לקראת חתימתה נמשכים היום, תידון בישיבת הוועד הפועל של ההסתדרות שזומנה ליום ראשון. בגוף זה מיוצגת סיעת המסתייגות מהעסקה שנגבשה.

האגף לארגון ומועצות פועלים בהסתדרות יזם כינוס ארצי של מזכירי מועצות פועלים, שהחליט אתמול לתמוך בהסכם הצפוי להיחתם בין הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים. מזכירי מועצות הפועלים מסרו בכינוס כי יפעלו למניעת קיצוץ תקציבי במערכת החינוך.

בינתיים נודע שהמשא ומתן לחידוש הסכמי השכר במגזר הציבורי לא יחל בקרוב אלא רק לקראת הקיץ. הסכמי השכר במגזר זה יפוגו באפריל. אשר למגזר היצרני, מוסכם עם המעסיקים שסמוך לאפריל תיערך בדיקה לגבי שחיקה אפשרית של השכר. יצויין, שמזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר אמר השבוע כי השכר במגזר היצרני עלה בשנה האחרונה „בשיעור משמעותי".

יו"ר סיעת הליכוד בהסתדרות, ח"כ יעקב שמאי, מתכוון להגיש הצעת אי־אמון במזכ"ל קיסר בישיבת הוועד הפועל הקרובה. שמאי מתנגד לפרסיה של עסקת החבילה שהתגבשה; אולם צפוי שהצעת שמאי תוסר ברוב גדול.

הלשכה ממליצה

(המשך מעמ' 1)

לעומתם הביעו הסתייגות מן ההסכם ח"כ אליהו שפייזר, מזכיר התק"ם אהרן ידלין ומיכאל בר זוהר. לדברי האחרון לא היה צריך לשלם לוייצמן שום תמורה על הצטרפותו שכן הוא וחבריו נכנסו למפלגה בשל הזדהות אידיאולוגית. בר־זוהר וידלין הציעו להקים ועדה שתבחן את ההסכם, אולם הצעתם נדחתה.

סופר „דבר" מוסר, כי להסכם הגלוי שבו, בין השאר, סעיפים המשריינים שלושה מקומות באלפים לאנשי „יחד" בכנסת הבאה וכן התחייבות המפלגה לשלם את חובותיה הכספיים של „יחד", יש תוספת חשאית, שלא הובאה בפני חברי הלשכה, אולם תוכנה דלף. מדובר בה על התחייבות מפלגת העבודה לשריין ל„יחד" 20 תפקידים במועצות מנהלים, מינוי שני קונסולים ושגריר אחד וכן התחייבויות פרלמנטריות אם תקום ממשלה מצומצמת בראשות המערך. מובטח גם לוייצמן להיות שר החוץ ונוסף על כך תקבל „יחד" תפקיד של סגן שר ושל יו"ר ועדה בכנסת.

ח"כ ברעם אישר אמש לעיתונאים שאכן היו התחייבויות סודיות, אולם אמר כי חלקן הגדול אינו רלוואנטי עוד משום שמפלגת העבודה לא הצליחה להקים ממשלה מצומצמת. לדבריו צריך לזכור את העיתוי שבו נחתם ההסכם ואת הלחץ שראשי מפלגת העבודה עמדו בו ערב הקמתה של ממשלת האחדות.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס' 03/87 שהתקיימה ביום 15/01/87 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך –.180,000 ש"ח זכה המספר 112632

הפרס המצטבר בסך 100,000 ש"חים עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 380,000 ש"חים (כולל צבירה).

בסך –.12,000 ש"ח זכה המספר: 383042.

בסך –.6,000 ש"ח זכו המספרים: 305261 113777.

בסך –.300 ש"ח זכו המספרים:
:115852 :109705 :032139
:217890 :211744 :192439
:252362 :236137 :235705
:342714 :313979 :265619
:453214 :364529 :344586
:501256 :488520 :462098
:549439 :544718 :533135
:624290 :603992 :583764
:789781 :708407 :648343
:881170 :880409 :840777
:897413 :884193

בסך –.150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב–: 5053; 8533.

בסך –.25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב–: 282; 306.

בסך –.16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב–: 172; 287; 650.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 5 זכו בסך של 2,50 ש"ח.

בסך –.5 ש"ח זכו הכרטיסים התלת־ספרתיים: 015; 091; 116; 206; 253; 267; 278; 282; 307; 310; 409; 433; 532; 553; 561; 615; 640; 649; 661; 798; 816; 853; 926; 951; 981; 990.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 03; 08; 14; 15; 24; 27; 35; 36; 40; 46; 62; 64; 65; 66; 68; 72; 78; 83; 84; 85; 86; 88; 96; 98; 99.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

לחברנו ארמונד טל
אתך באבלך במות
בנך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף קרית־גת
ההנהלה והעובדים

לחברתנו גרטה גורן
אתך באבלך במות
בתך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
ההנהלה והעובדים

אנו משתתפים בצערה של חברתנו לעבודה
ארנסטינה שפסה (טוצה)
במות אמה ז"ל
תנובה סניף מחוזי חיפה
ההנהלה והעובדים

לחברנו משה תירוש
אתך באבלך
במות אביך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף ירושלים
ההנהלה והעובדים

מכללת הנגב ע"ש פ. ספיר
קרית החינוך שער הנגב ד.נ. חוף אשקלון 051/92765,7
סמסטר ב' – קורסים אקדמיים שאין להחמיצם!

הספור הישראלי 1948—84
המרצה: מר עמוס עוז
ימי ג' בין השעות 8.30 — 12.00

תולדות תנועת העבודה הישראלית
המרצה: ד"ר זאב צחור
ימי ג' בין השעות 16.00 — 19.15

פתיחת הסמסטר: 22.2.87 עשרות קורסים נוספים!

דבר
DAVAR
מאוחד עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מנהל מערכת מרדכי ברקאי
עורך „דבר השבוע" טוביה מנדלסון
מנהל כללי אהרון קראוס
המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים: המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאוויה קומה ב טלפון 242203 ת.ד. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 3־2־642111 ת.ד. 33106

סמית: הליכוד ירד ב־9% – המערך ב־1%

מאת הנוך ורפי סמית

סקר דעת הקהל שערך מכון סמית בין 24 לדצמבר ל־4 בינואר מראה ירידה של ארבעה אחוזים, מאז סקר ספטמבר, למפלגת העבודה מאז הרוטציה, אך של אחוז אחד בלבד לעומת הבחירות של 1984. המצב של הליכוד הפוך: ירידה של אחוז אחד בלבד מאז סקר ספטמבר, אך לעומת הבחירות האחרונות ירידה של תשעה אחוזים. התמיכה בשאר המפלגות המשתתפות בקואליציה נשארה ללא שינוי משמעותי, כשהמפלגות הזוכות בהגברת התמיכה הן „התחיה" מימין ור"ץ משמאל.

הערכת הציבור את יצחק שמיר כראש הממשלה נמצאה בסקר זה נמוכה יותר מאשר הערכה כלפיו כשר החוץ בסקר ספטמבר. 47 אחוז נתנו לו את הציון „טוב" בסוף דצמבר לעומת 55 אחוז שנתנו לו ציון זה בספטמבר, כשהיה שר החוץ. דבר דומה קיבלנו לגבי שמעון פרס. בספטמבר, כראש הממשלה, נתנו לו 77 אחוז ציון „טוב" לעומת 69 אחוז בסקר דצמבר כשר החוץ. למרות הירידה עדיין נותרה לפרס הערכה רבה בציבור.

	סקר מאי 86	סקר ספטמבר 86	סקר דצמבר־ינואר 87
יצחק שמיר	59	55	47
שמעון פרס	79	77	69
יצחק רבין, כשר הביטחון	73	71	74
דוד לוי, כשר השיכון	43	46	49
אריאל שרון, כשר התמ"ס	36	33	35
משה נסים, כשר האוצר	24	42	36
אברהם שריר, כשר המשפטים	–	–	26
חיים בר־לב, כשר המשטרה	–	–	39

בקרב יתר השרים, ההערכה הגבוהה לרבין עלתה במקצת וכן המשיכה העליה כדוד לוי. לגבי שרון התמיכה בו נשארה יציבה. לגבי שר האוצר משה נסים, קיבלנו ירידה בהערכת הציבור כלפיו, אולם יש לזכור שהסקר נעשה עוד לפני קבלת התוכנית הכלכלית החדשה וחתימת ההסכמים. השר שריר, שעמד במרכז פרשת נקש, לא קיבל הערכה ציבורית רבה בתפקידו כשר המשפטים.

כללית ניתן לומר כי שלושת האישים המרכזיים, שמיר, פרס ונסים, איבדו חלק מהתמיכה הציבורית שלהם, בעיקר עקב המצב הכלכלי.

הירידה הדרמטית ביותר, מבחינת הערכת הציבור, נראית בבירור מעיון בטבלה הבאה, והיא קשורה לכיצד מעריך הציבור את הצלחת הממשלה בטיפולה בתחום הכלכלי.

„האם לדעתך מצליחה הממשלה או לא מצליחה בפעולות הבאות" (אחוז אלה שענו „מצליחה" או „מצליחה לרוב")

	סקר אוגוסט 85	סקר מאי 86	סקר ספט' 86	סקר דצמ'־ינו' 87
טיפול בשטח הכלכלי	31	69	73	42
טיפול בשטח החברתי	31	38	37	30
טיפול בענייני בטחון	56	69	72	65
טיפול בענייני חוץ	48	67	72	59
רעתך הכללית על הממשלה	35	61	63	47

במשך קצת יותר משלושה חודשים חל שינוי מהפכני בהערכת הציבור לגבי טיפולה של הממשלה בשטח הכלכלי. כאחוז שיא של 73 שחשבו, בספטמבר, כי הממשלה מטפלת בצורה מוצלחת בשטח הכלכלי, ירד אחוז זה ב־31 והגיע ל־42 אחוז בלבד. הכיוון היה כלפי אוגוסט 85', ערב ההחלטה על התוכנית הכלכלית החדשה הראשונה. גם בשאר הנושאים הלו ירידות בהערכה הציבורית, אולם שיעור הרבה פחות דרמטי (ובביטחון הירידה הקטנה ביותר). לראשונה מאז סקר אוגוסט 85' פחות ממחצית מהציבור ענו כי לדעתם הממשלה „מצליחה" או „מצליחה לרוב" בפעולותיה.

ערב קיום הרוטציה, יותר מ־60 אחוז מהציבור רצו בביצועה התקין ול־63 אחוז היתה הערכה חיובית לגבי הצלחתה של הממשלה. בסקר דצמבר־ינואר, כאשר שאלנו „האם את/ה רוצה שאחרי הבחירות הבאות תקום ממשלת אחדות לאומית בדומה להיום" – השיבו 46 אחוז בחיוב. נראה שגם בנושא זה חל שינוי בציבור.

מוקדם מדי להעריך כיצד יגיב הציבור כלפי התוכנית הכלכלית החדשה. הנתונים מצביעים על כך שבתקופת הדיונים והוויכוחים על התוכנית הכלכלית והרפורמה במסים איבדה הממשלה חלק מאמון הציבור שהיה לה. למה שיתרחש בפועל תהיה השפעה רבה. ניתן לומר ש„התקופה הטובה", בעיני הציבור, של התוכנית הכלכלית האחרונה ושל קיום הסכם הרוטציה, חלפה.

האווירה החדשה שנוצרה החלה בכך שהציבור „העניש" את שתי המפלגות הגדולות לטובת מפלגות מחוץ לקואליציה, אולם כלל לא ברור אם אלה יהיו המגמות בעתיד.

קיסר רואה תגובת האוצר כמחוצפת ומונה „רשימת הזוועות" שהכין

מאת מוריה אבנימלך
סופרת „דבר"

„חוצפה לקרוא לנו סחטנים ולהציגנו כמי שדורש מיליונים לקופ"ח תמורת חתימה על עסקת חבילה, כאשר האוצר אינו מקיים את הסכם גריש והשתתפותו בתקציב קופ"ח ירדה לאפס" – אמר אתמול מזכיר ההסתדרות, ח"כ ישראל קיסר בוועדה הכלכלית־חברתית של מפלגת העבודה. „מדי פעם זורקים חולים מבתי חולים לבתיהם, אך באוצר יושבים ומשתבחים כמה מתקדמת תפיסתם הכלכלית הליברלית", אמר.

„רשימת זוועות"

לדבריו „התוכנית שהציע האוצר היתה רשימת זוועות: התכוונו לבטל פטורים לזקנים ולנכים, לפגוע בחיסכון, להגדיל את המס לבעלי הכנסות נמוכות ולהגדיל במאות ואלפי שקלים את הכנסות העשירים. עכשיו מתחילים באוצר לפתח את תיאוריות ה'עזים' לפיה כל ביטול הפטורים נועד לצרכי מיקוח ולא התכוונו לבצעו. זה שקר. האוצר התכוון לבטל את הפטורים ולשלוח תלמידים, חולים, נכים וזקנים לקנות להם שירותים. דיבורי האוצר שאם לעשירים יהיה יותר כסף הם ישקיעו ויעסיקו יותר פועלים, מקוממת, כאילו המדינה, התעשיה והחקלאות הוקמו על ידי הון פרטי".

בהמשך דבריו אמר קיסר כי הולכת ומתרחבת בארץ שכבה המשתכרת 10 אלפים דולר ויותר בחודש אך הממשלה, המורכבת משתי מפלגות שבמצע שלהן יש התחייבות לחקיקת שכר מינימום, סיכלה חקיקה כזאת.

יעקבי: סיפורי סבתא

שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי הגדיר כסיפורי סבתא את טענת האוצר שהיו לו תוכניות חילופיות. בתוכנית המקורית של האוצר לא היה פרק שהתייחס למאזן תשלומים והוא התכוון לבטל את כל הפטורים. בעקבות הדיונים עם שרי המערך ועם ההסתדרות חל שינוי מהפכני בתוכנית: האוצר לא ביצע מהלך חד־צדדי, אלא נידבר עם ההסתדרות ועם המעסיקים, לא בוטלו פטורים, הרפורמה במס חודשה בהדרגה, בוטלה הכוונה לפגוע בחיסכון ובפנסיות וניתן פתרון לרווחיות היצוא. התוכנית שהתקבלה היא פרי פשרה אך היא בכיוון הרצוי. יעקבי צופה שאם תישמר מסגרת התקציב והשכר, תהיה אינפלציה גם ב־1987 ברמה של 20 אחוז לשנה, הרמה הנמוכה ביותר מאז 1973.

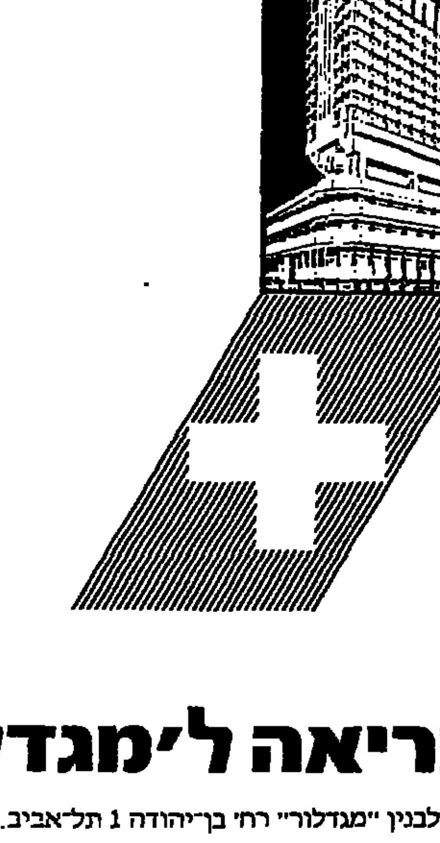

סוויסאיר ממריאה ל'מגדלור'

משרדי "סוויסאיר" עוברים לבנין "מגדלור" רח' בן־יהודה 1 תל־אביב.

החל מיום א' 18.1.87, תמצאו אותנו במשרדים החדשים למעלה למעלה, בקומה 14 בבנין "מגדלור". נשמח להמשיך להעניק לכם את השרות הידוע של סוויסאיר, עכשיו במשרדים חדישים ומשוכללים.

אנא רשמו לפניכם את מספרי הטלפון החדשים:
מרכזיה 03־5102620 **הזמנות** 03־5102626:
שעות הפתיחה: בימים א'־ה' 08.30־17.00, בימי ו' (הזמנות + משרד כירטוס) 08.30־13.00.

swissair

הטלוויזיה בכבלים פורחת בקיבוצים

מאת ארנון מגן, סופר „דבר"

לפחות 70 קיבוצים מקיימים שידורי וידיאו לחבריהם. כך עולה מסקר שערכו אנשי המכון לחקר הקיבוץ באוניברסיטת חיפה. 69 קיבוצים מתוך 182 קיבוצים, שהשיבו על השאלונים, דיווחו על שידורים כאלה, ויש לשער שיש קיבוצים עם שידורי וידיאו גם בין 81 הקיבוצים שלא השיבו על השאלון.

זאת ועוד: איסוף הנתונים נעשה בחודשים יוני עד ספטמבר 1985, ובתקופה שחלפה מאז גילו בוודאי עוד קיבוצים את כוח הפלאים של מכשיר אלקטרוני זה.

שידורי הוידיאו חביבים במיוחד על חברי על חברי הקבה"א. החוקרים מצאו, שהמספר המחולט של קיבוצים בתנועה זו המקיימים שידורים – 32 – שווה בדיוק למספר הקיבוצים האלה בתק"ם, אף שהתנועה האחרונה גדולה הרבה יותר.

בשני שלישים מן הקיבוצים מתקיימים שידורים לפחות פעם אחת בשבוע. חלק גדול משידורי הווידיאו הם מקלטות (קססות) קנויות, בהן „ערוץ לקיבוץ" המופק על־ידי ברית התנועה הקיבוצית. במקום השני מופיעות הקלטות משידורי הטלוויזיה הכללית. הפקות עצמיות של סרטי וידיאו יש רק ב־32 מן הקיבוצים שהשתתפו בסקר. ב־18 מקיבוצים אלה מפיקים מגאזין חדשות, וב־13 – מישודרים לקראת האסיפות. בראש סוגי הנושאים המשודרים מוביל הבידור. מקום שני תופסים שידורים שמטרתם להגביר את מעורבות החברים בנעשה בקיבוציהם.

עוד גילו עורכי הסקר, שרוב צוותי הווידיאו – המונים חמישה חברים בממוצע לכל קיבוץ – עוסקים בכך בזמנם הפנוי. ב־40% מן הקיבוצים מקצים אמנם ימי עבודה לעוסקים בעיסוק זה, אך לא כדי כיסוי מלוא השעות המוקדשות לכך.

9 מ־11 חברי ועד הסטודנטים ב„אל־נג'אח" – עדיין במעצר

מאת סופר „דבר" בירושלים

תשעה מתוך 11 חברי ועד הסטודנטים של אוניברסיטת „אל־נג'אח" בשכם נמצאים במעצר. השניים שלא נעצרו הן שתי סטודנטיות, מסרו שלושה דוברים מ„אל־נג'אח" במסיבת עיתונאים במזרח־ירושלים.

הם מחו על כך שהשלטונות הביטחון סגרו את האוניברסיטה לשבועיים לא כעונש, אלא בנימוק שמתכננים בה הפגנות. „זו ענישה טרם ביצוע עבירה", אמרו הדוברים. עוד נמסר כי פרט ל־20 סטודנטים העצורים לחקירה נמצאים חמישה מתלמידי „אל־נג'אח" במעצר מינהלי ושמונה מרותקים למקומות מגוריהם.

צפויים שיבושים במשרדי הטלוויזיה

מאת יעל ארמוני, סופרת „דבר" בירושלים

ועד עובדי הטלוויזיה הודיע אתמול כי יחל לנקוט סנקציות שישבשו את העבודה בטלוויזיה עד שיחודש המו"מ בין העובדים למנכ"ל רשות השידור בעניין הסדרי העבודה.

אתמול פרסם ועד העובדים בעיתונות מודעת המופנית למנכ"ל אורי פורת. המודעה, מציינת את מספר הטלפון של הטלוויזיה ותאמר בה: „אנו מחכים להיפגש אתך למו"מ בעניין הסדרי העבודה כפי שפסק בית הדין".

בעקבות הנתק שחל במו"מ החליט הוועד שלא לאפשר לעובדים לעבור על מכסת השעות הקבועה בחוק. לדברי נציגיו, יסכנו צעדים אלה הפקות מסוג „סיבה למסיבה" או „יומן השבוע" הדורשות שעות עבודה ארוכות מעבר לאמור בחוק שעות העבודה והמנוחה.

הצעה למסגרת חינוך משותפת באופקים

מאת אמיר רוזנבלית, סופר „דבר" בנגב

ראש מועצת אופקים, יחיאל בנסוב, תובע מראשי התק"ם לכונן מסגרת חינוכית משותפת לתנועה הקיבוצית, לתנועת המושבים ולאופקים, במטרה להביא לאינטגרציה אמיתית של כל המגזרים בנגב המערבי וחיסכון ניכר בהוצאות התפעול של מערכות החינוך. הוא הביע את דרישתו בכינוס תצ"ב שנערך במקום.

לתביעתו של בנסוב הצטרפו גם ראשי המועצות האזוריות „מרחבים" ו„אשכול", עובדיה מורד ואשר צימבה. בכינוס השתתפו מאות מחנכים, מורים, תלמידים ונציגי המשפחות הראשונות שהתיישבו באופקים ובמושבים בנגב המערבי.

מזכיר התק"ם, אהרון ידלין, שנשא הרצאה על ההתיישבות בנגב, לא הגיב על הדרישה אך גם לא שלל את הרעיון.

נחתם הסכם תיירות בין ישראל ואיטליה

מאת דויד מישיוב, סופר „דבר" לענייני התיירות

שר התיירות אברהם שריר העומד בראש משלחת ישראל לביקור ברומא חתם על הסכם תיירות עם האיטלקים בתום ארבעה ימי דיונים.

ההסכם פותח בגינוי חד־משמעי של שתי המדינות לפעולות טרור הפוגעות בזכויות האזרחים לנוע בצורה חפשית וכן בתנועת התיירות בשתי הארצות.

בסעיף אחר בהסכם הבטיחו האיטלקים לבחון, זו הפעם הראשונה, אפשרות פתיחת קו תעופה ישיר במילאנו לאילת, וזאת במטרה להקל על בואם של תיירים בצפון איטליה לישראל.

כן הביעו האיטלקים נכונות לשיתוף פעולה בין שתי המדינות לעידוד תיירות באמריקה על־ידי הצעת חבילות תיור משולבות בביקור ברומא ובירושלים.

האוניברסיטאות לא יוכלו בקרוב לשלם משכורות

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

פרופ' אריה דבורצקי יו"ר ועד ראשי האוניברסיטאות ונשיאי כל האוניברסיטאות בארץ נפגשו אתמול עם ראש הממשלה יצחק שמיר והתריעו בפניו כי תוך חודש עד חודשיים עלולות כל האוניברסיטאות להיכנס למשבר כספי עמוק ולא יוכלו לשלם שכר לעובדים ולאנשי סגל.

זאת בשל גרעון תקציבי של 38 מיליון דולר בתקציבי האוניברסיטאות.

חוסר האפשרות לשלם שכר לעובדים משותף לכל האוניברסיטאות.

פרופ' אפרים אלבק נשיא בר־אילן הודיע לראש הממשלה שישראל איבדה בכורה בעולם בהישגים מדעיים בשל העדר מיכשור, ספרים וחוסר יכולת לשמור על רמת מחקר. „אנחנו סקטור שלא יודע לצאת להפגנות" אמר אלבק, אולם הבטיח שבעוד חודש חודשיים תקרוס כל מערכת ההשכלה הגבוהה.

ראש הממשלה אמר כי הוא מודע למצב, אולם המדינה נמצאת במצוקה תקציבית גדולה, עם זאת ינסה לדבר עם הועדה לתיקצוב ועם נציגי האוצר למציאת דרכים לכיסוי הגרעון.

אזכרה לאברהם עופר בחסות מפלגת העבודה

מאת סופר „דבר" לענייני מפלגות

טקס אזכרה במלאות 10 שנים למותו של השר אברהם עופר נערך אתמול בבית הוועד הפועל בתל־אביב. נשאו דברים יו"ר הכנסת שלמה הלל, שהיה אז שר המשטרה, יו"ר סיעת העבודה בכנסת ח"כ רפי אדרי וכן ידידו של עופר אריה אליאב.

זו פעם ראשונה שטקס התייחדות עם זכרו של עופר נערך בחסותה של מפלגת העבודה. בטקס היו בני משפחת עופר וכן כ־200 חברים.

אנשים • אנשים

תחזית אופטימית

דב לאוטמן בתמונה, נשיא התאחדות התעשיינים, צופה כי עם פרסום המדד השנתי לשנת 86' שהסתכם ב־19.7 אחוז, ותחילתה של תוכנית כלכלית חדשה בינואר 87', עשויה השנה הנוכחית להיות שנה שבה יהיו המודדים אף נמוכים ממודדי שנת 86'. זאת, ציין לאוטמן, בתנאי שהמעסיקים במשק ישמרו על הסכמי השכר ועל יציבות המחירים ובתנאי שהממשלה תרסן את תקציבה. לאוטמן הדגיש כי שנת 87' עשויה להביא לפריצת דרך להבראת המשק ולצמיחה אם כל צד במשק יתרום את חלקו ליציבות ויקיים את המתחייב מן התוכנית הכלכלית החדשה. הוא הדגיש כי גם בשנת 86' תרמו מחירי התעשייה להורדת רמתו של המדד. יש לציין, כי בשנת 86' הגיעה רמתו של המדד הסיטוני ל־15.1 אחוזים לעומת 19.7 במדד המחירים לצרכן. לאוטמן הוסיף, כי הפיחות לא יגרום בהכרח לעליית מחירים במשק, אלא רק בגין המשתמע מן הפיחות, כלומר, רק על מרכיב היבוא במחיר המוצר.

מעשה חמור

מנכ"ל רשות השידור אורי פורת רואה בחומרה רבה את הדברים המיוחסים לכתב „קול־ישראל" בארצות הברית שמעון שיפר שלפיהם אמר הכתב בראיונות לרשתות אמריקניות כי ישראל היא זו שיזמה את הרעיון לספק את הנשק לאיראן. פורת יקבל בכל הנראה היום את הנוסח המדוייק של הדברים שאמר שיפר לרשתות אן.בי.סי. וסי.בי.אס. על פי פרסומים שהופיעו אתמול נאמר כי שיפר טען ברשת אן.בי.סי. כי ישראל אכן יזמה את הרעיון לספק נשק לאיראן וכאשר נשאל ברשת סי.בי.אס. כיצד מתיישב הדבר עם הודעת הבית הלבן שארצות הברית איננה מטילה על ישראל את האחריות, חזר וטען שיפר כי ישראל היא ששכנעה את הממשל וסיבבה אותו בפרשה. פורת אמר אמש ל„דבר" כי הדברים על פניהם נשמעים חמורים ביותר. „אני מאוד מקווה שהדברים לא מדוייקים. תוכנם מדאיג אותי ביותר. אני ביקשתי לקבל את הנוסח המדוייק של דבריו, ולאחר שאשמע אותם אחליט כיצד לנהוג". פורת אמר עוד, כי שיפר לא ביקש רשות להתראיין, דבר שמנוגד לנהלים המקובלים ברשות השידור. גם במשרד החוץ הובעה אתמול התמרמרות על הדברים שיוחסו לשיפר.

יעל ארמוני

משלחת

משלחת כלכלית תצא בתחילת השבוע הבא לארצות הברית לדיונים כלכליים עם אנשי מימשל אמריקנים. בראש המשלחת יעמוד מנכ"ל האוצר ד"ר עמנואל שרון. שאר חברי המשלחת הם סמנכ"לי האוצר אפרים דוברת ורות לובנפל. מנהל מחלקת המחקר בבנק ישראל מרדכי פרנקל, סמנכ"ל משרד התעשיה חוד ברודט והפרופ' לכלכלה צבי זרדמן ואלחנן הלפמן. במרכז הדיונים שיימשכו יומיים – רביעי וחמישי – תעמוד בקשת ישראל לסיוע אמריקני לשנת 1988. הדיונים הם במסגרת הוועדה המשותפת לישראל ולארצות הברית לפיתוח כלכלי. הם מתקיימים פעמיים בשנה, פעם בירושלים ופעם בוואשינגטון. בראש הצוות האמריקני עומד תת שר החוץ אלן ואליס וחברים בו גם יועציו הכלכליים של שר החוץ הפרופ' סטנלי פישר והרברט שטיין.

אמנון אבוד

פיוס

מועצת אום אל פאחם וכשרד הפנים התפייסו לאחר סכסוך ממושך והאשמות קשות. היה זה בפגישה בין סגן השר רוני מילוא (בתמונה) המשמש במלא מקום לשר הפנים וראש העירייה האשם מחמיד. סוכם כי מועצת העירייה תעשה מאמץ לספר את גביית הכספים ואת מערכה הפיננסית ובתמורה הבטיח סגן השר מילוא כי לא תרקם ועדה קרואה לעיריה ויוזמו אליה כספים לספר את מצבה הכלכלי.

יוסי בלומן

נואמת בשפתם

אלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי, שהרצה היא בתחום ביקורו, אינו נוהג לבוא אליה בעת ביקורי שרים כדי ללוות בה את סיוריהם. אתמול שינה את סדר יומו כדי לבוא לעזה ולקבל את שרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו (בתמונה). השרה, שלא ציפתה למחווה הזאת, שאלה אותו לפשר בואו, והוא אמר לה שלא יכול היה שלא לבוא לכבודה. השיבה השרה שהיא כבר גמלה לו על כך, כשהצביעה נגד הקיצוץ בתקציב הבטחון. השרה, שהופיעה לפני ציבור שמנה מאות אנשים מהשורה הראשונה של הרצועה, הרשימה אותם בעצם העובדה שהיא שר וגם אשה וגם נואמת בשפתם.

אין נביא בעירו

„אין נביא בעירו" – אומר הפתגם והדבר בא לידי ביטוי בהצלחת שיטת זרחין להתפלת מי ים בחו"ל: אתמול הפליגה מנמל חיפה האונייה השוויצרית „לסהורן" ובמחסניה חלק ממתקן התפלה מייצור החברה „הנדסת התפלה על פי שיטת זרחין". המתקן כולו עולה 12.5 מיליון דולר והוא הוזמן אצל החברה הישראלית שהיא חברת בת של „כימיקלים לישראל", על ידי גורם באי קורסאו, שבים הקאריבי. המתקן אחרי הרכבתו נועד להפיק 10,000 טון מים מותפלים ביממה. החברה התחייבה להרכיב ולהפעיל אותו עד אוקטובר השנה. ההתפלה תיעשה בשיטה של טמפרטורה נמוכה לפי תורת זרחין. החברה תתקין במסגרת מפעל זה גם טורבינה לייצור 3,100 קילווט חשמל אשר תוך 20 שנה תחזיר על ידי החשמל שיסופק את ההשקעה במתקן כולו. יצויין שהחברה הישראלית השתתפה במרכז בינלאומי שבו נטלו חלק גם חמש חברות זרות אחרות, אך היא שזכתה במרכז. מטעם החברה הישראלית נמסר שזהו המתקן ה־23 שנמכר על ידה לגורמי חוץ.

יוסף מיכלסקי

למען שוויון זכויות

נשים בישראל השואפות לשוויון זכויות בין המינים ולקביעת גיל פרישה שווה לגבר ולאישה, ישמחו, וודאי, לשמוע כי התובע הכללי של בית הדין האירופי לצדק קבע באחרונה כי הנוהל הקיים בבריטניה, שלפיו נשים נאלצות לפרוש מעבודתן בגיל צעיר יותר מהגברים, מהווה פגיעה בחוק הקהילה האירופית. בכאון „הגיל החדש" המספר על כך, מציין כי הנושא נדון עקב קובלנה שהגישה לבית הדין האירופי לצדק, הלן מרשל, דיאטנית מסאות המפטון בהגיעה לגיל 60. היא נתמכה במאבקה על ידי הוועדה לשוויון הזדמנויות. מעסיקה של המתלוננת איפשר לה בעקבות הבירור המשפטי, לעבוד שנתיים אחרי גיל הפרישה אולם סקף תקופה זו היא נאלצה, למגינת ליבה, לפרוש מעבודתה.

אריאלה ראובני

אנסקי והחתול

בתכנית 7.07 של אלכס אנסקי (בתמונה) בגל"צ סופר אתמול מעשה בחתול שטיפס על צמרתו של עץ ברחוב הופיין בתל־אביב. המספרת היתה בקיאור ביקשה את עזרת התחנה היות ויבבותיו של החתול הנמצא שם כבר המה ימים שוברות את ליבה ואת ליבם של ילדי השכונה, ולא נמצא מי שיכול להורידו אותו משם. בעקבות השידור התקשרו אל אנסקי ומפיקותיו ממכבי האש בתל־אביב, בדרך לכפוס על מצוקים וכן במשרד הבטחון. כולם הבטיחו להוריד את החתול מהעץ הגבוה. עם כתיבת שורות אלו לא ידוע מה עלה בגורלו של החתול.

כמעלה מ־3500 פריטי יצוא ויבוא קובצו במדריך מיוחד שהוציאה לאור לשכת המסחר ישראל־אמריקה במטרה לעודד יצוא של מוצרי „כחול לבן" מישראל לארה"ב, ולתת למי שעומדים בקשרי מסחר עם ארה"ב מידע חיוני שאין למצוא במקום אחר. בתמונה: נשיא לשכת המסחר ישראל־אמריקה **יהושע מאור** (משמאל) מעניק את המדריך לשר התעשיה והמסחר **אריאל שרון**.

המדור נערך ע"י אורה ארנמצקי

חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ

סערה ציבורית בבריטניה סביב המחזה „אבדון" שבו „הציונים" הם משתפי הפעולה עם הנאצים

המחזה מבוסס על פרשת קסטנר, אך תוך עיוותי עובדות שעוררו ביקורת וזעם מצד היסטוריונים; המחבר: „מטרתי להציל את היהודים מן הציונות"

גיבור „אבדון", הד"ר רודולף קסטנר

מאת סופר „דבר"

מחזה חדש על השואה, שיועלה החודש בלונדון, טוען שיהודים – ובמיוחד יהודים ציונים – שיתפו פעולה עם הנאצים. הם עשו זאת – כך במחזה – מכיוון שהאמינו שסבל בנידיהם הוא כורח פוליטי, שיגביר את סיכוייהם לזכות במדינה בדיונים שלאחר המלחמה.

„אבדון", שיועלה ב„רויאל קורט", הוא מחזהו הראשון של ג'ים אלן, שהיה בעבר כורה. אלן כבר ניצב קודם לכן במרכזו מחלוקת, לאחר שהוצג סרט הטלוויזיה שלו „מות תקווה". המחזה גורס, שמנהיגים יהודים־ציונים בהונגריה שימשו כ„סוס הטרויאני" של אייכמן, כ„סכין הציוני באגרוף הנאצי". לפי אחת הדמויות הראשיות במחזה, יהודי הונגריה – שמהם אבדו כחצי מיליון באושוויץ – נרצחו לא רק על־ידי הנאצים, אלא גם בגלל „בגידנות מחושבת של מנהיגיהם היהודים".

המחזה, המכויים על־ידי קן לאוץ', הוצע לראשונה ל„רויאל קורט" לפני שנתיים. מאז, נדחתה הפקתו כמה פעמים. מאקס סטאפורד־קלארק, המנהל האומנותי של התאטרון, אמר שלשום, כי הוא שיער שאנשים רבים יטענו שהמחזה גס ורוהה, וכי חברים אחדים מן הוועדה המנהלת של התאטרון הביעו הסתייגויות חמורות – מכל מקום, הצגת הבכורה (27.1) מתוארת באיחור של כמעט שנה.

תחילה, הועלה המחזה לדיון ולפחות שלושה היסטוריונים של התקופה קראו אותה: כהם מרטין גילברט, הביוגרף של צ'רצ'יל ומחבר הספר „שואה" שפורסם בחודש שעבר. „כשקראתי את המחזה, לא היה בינו לבין העובדות ההיסטוריות ולא כלום", אמר גילברט. „עזבתי את ה„רויאל קורט" ללא שמץ של ספק... פארודיה מרושעת".

לדברי מאקס סטאפורד קלארק, הן המחזאי והן התאטרון היו נחושים בדעתם לתקן אי־דיוקים, לפי הערות המבקרים: מה שנותר עתה שנוי במחלוקת, נוגע לפרשנות, לא לעובדות.

אולם, עתה, נראה שה„רויאל קורט" עומד לשקוע באחת המחלוקות החמורות ביותר בהיסטוריה שלו. „המוסד לעניינים יהודיים", ארגון אקדמי בין־לאומי, שבסיסו בלונדון, דורש שהצהרה ביקורתית תלווה את התכנייה – דרישה שנדחתה עד כה.

מנהל הארגון, ד"ר סטפן רותי, היה נוכח במאורעות בבודפשט המתוארים במחזה: הוא עונה בידי הגסטפו ונשלח לאושוויץ בעוון חברות בארגון המחתרת היהודי – ארגון, שאת קיומו הכחיש מכל וכל ג'ים אלן, בראיון שהעניק ל„גארדיאן".

רותי אומר: „העובדה שהמחזה טוען שהתנועה הציונית שיתפה פעולה עם הנאצים עושה אותו למחזה אנטישמי. 'אבדון' פוגע בכל אלו שחיו, לחמו וברובם אף אבדו, בשואה".

ארגונים יהודיים אחרים שוקלים הצבת משמרת מחאה מול התאטרון, למשך כל חמשת השבועות שבהם יוצג המחזה.

המחזה „אבדון" מתנהל כמשפט ריבה, הנערך באנגליה בשנת '67, מיד לאחר מלחמת ששת־הימים. רות, אקדמאי, נתבע על־ידי ירון, ניצול שואה הונגרי, לאחר שפירסם כתב פלסתר, שבו טען כי ירון שיתף פעולה עם הנאצים כדי להציל ציונים אחרים.

המשפט הבדיוני גזור בחופשיות מפרשת קסטנר ההיסטורית.

מבקריו של המחזה „אבדון" אינם מטילים בספק את תקפותן של הבעיות שהועלו בפרשת קסטנר. הם מודאגים מהשימוש שעשה בהן וכחוזרים אחרים ג'ים אלן. הם טוענים שהוא עיוות במכוון הן את המציאות, הן את הפרשנות, כדי להסיק מסקנות לא רק על קסטנר, אלא גם על התנועה הציונית כולה ועל טבעה של מדינת ישראל.

אלן עצמו אינו מסתיר את כוונותיו של המחזה: „ישראל היא מלכודת־מוות, מדינת גטו", הוא אומר. „המסקנות הנובעות מ„אבדון" מספקות הסבר מלא למצב הפוליטי הנוכחי במזרח התיכון: איני רוצה להישמע פומפוזי, אבל אני רואה במחזה תרומה צנועה להצלת היהודים מהציונות. זהו מחזה מאוד פרו־יהודי".

אנשים אחרים שקראו את המחזה – ובהם מיקה אלפרדס, לו הוצע לביים את המחזה לפני שהוצע התפקיד לקן לאוץ' – תקפו את אופיו ה„ווכחני בפרהסיה" ואת האופן הקלוש שבו הוא מציג את הצד השני.

„איני חושב ש'אבדון' הוא באמת מחזה", כתב אלפרדס למאקס סטאפורד־קלארק, „הכתיבה מתלהטת רק כשהיא מציגה האשמות אנטי־ציוניות... התוצאה היא העדר רגישות דרמטית, או יושר דראמטי. אף שהמחזה מנסה לכסות את עקבותיו, כדי להימנע מהאשמות, הוא עלול בהחלט לעורר אנטישמיות... הוא כוסה סטריאוטיפים רבים מדי: יהודים פחדנים, יהודים הקונים להם ישועה בכסף, יהודים־טרוריסטים...".

אלן דוחה בתוקף את ההאשמות בגזענות ואפילו מואיל לספר על קטטות „עם פועלי בניין" בפאבים בגלל גזענות, אולם אינו בוש כלל במסורותיו הפולמיות המוצהרות. בסופו של דבר, הוא אומר, „הציונים היו היהודים החביבים על היטלר. למטרותיהם התאימו אלה לאלה, על בסיס משותף של אופורטוניזם: היטלר רצה אירופה נקייה מיהודים, הם רצו פלסטינה מלאה ביהודים. זה היה כמעט עניין „פולקיסטי" של אדמה ודם. היטלר אהב את הציונים, הם היו היהודים הטובים, שהיו מוכנים להילחם למען האדמה".

עיוות דמותו של קסטנר

לגבי רוב מבקרי המחזה מבחינה היסטורית, אחת התכונות המדאיגות ביותר של „אבדון" היא הזיהוי המוחלט בין הציונים ההונגרים ובין ה„יודנראט" באותה מדינה, המועצה היהודית שהוקמה בידי אייכמן כדי לפקח על ענייני הקהילות ולהוציא לפועל את צוויהם של הנאצים.

במחזה מועלים הטיעונים מפי סקוס, הפרקליט, ומפי שלל עדים

מרטין ג'ילברט: „עיוות מרושע של העובדות"

(ציוניים) ונאמר, בצדק, כי בתחילה עודד ה„יודנראט" ההונגרי ציות לצווים הנאצים, כמו למשל לצו ענידת הטלאי הצהוב. אלן אומר, והצדק עימו, כי ה„יודנראט" כלל לא ניסה להזהיר את היהודים מפני הטראנספורטים הממשמשים ובאים לאושוויץ ואף לא ניסה לארגן שום התנגדות, לפי הדגם של ניסו הארשה וגיטאות אחרים.

עם זאת, אחד „העדים" במחזה מדבר על רודולף קסטנר – שבו מדובר לעתים תכופות ביותר במהלך העלילה – כעל „מנהיג היודנראט", ולאורך כל המחזה נאמר תרבה, כי גוף זה נשלט בידי ציונים.

האמת ההיסטורית היא, שרודולף קסטנר כלל לא היה חבר ב„יודנראט" וכי לציונים – שהיו מיעוט קטן באוד ביהדות הונגריה – לא היתה כל שליטה בגוף זה. בו ביום שהגיע ארולף אייכמן לבודפשט, התכנסו בעיר בחשאי נציגי ארגונים ציוניים כדי לדון בתכנית התנגדות ארבע־שלבית, שאמורה היתה להתבסס על „ועד הצלה".

באי הכינוס החשאי הזה החליטו לבדוק את האפשרויות למאבק מזוין, את האפשרות לייצר מסמכים מזוייפים, שבאמצעותם „יוגדרו מחדש" יהודים כארים, את האפשרות להבריח יהודים את הגבול לעבר רומניה ומה שחשוב מכל – החלט לשגר שליחים אל קהילות הספר כדי להזהירן מפני הסכנה.

אלן אומר, כי הציונים ההונגרים היו מודעים בהחלט לגודל הסכנה, בהתחשב בניסיון שרכשו בשנתיים קודם לכן בהברחת יהודים מפולין וממדינות כיבוש אחרות להונגריה, שהיתה בטוחה יחסית.

בראיון שערך עימו ה„אובזרוור" הודה אלן, כי ידע שקסטנר כלל לא היה חבר ה„יודנראט". משנלחץ עוד בנקודה זאת, הסכים אלן לומר: „אני מוכן לקבל את הביקורת האומרת שתפקידי היודנראט וועד ההצלה אינם מובררים כל צרכם במחזה".

בין פעולות המחתרת הציונית בהונגריה אפשר למנות לא רק את ארגון „רכבת קסטנר", אלא גם הברחת 7,000 יהודים לרומניה, משלוח 18,000 יהודים לאוסטריה לעבודת־כפייה תחת אשר להשמדה והצלת כ־100,000 נפשות בבודאפשט עצמה, על־ידי הנפקת מסמכים מזוייפים – פעולות שאינן נזכרות בספרו של אשר כהן „תנועת ההתנגדות של 'החלוץ' בהונגריה", שראה אור זה לא מכבר.

גם היסטוריון אנטי־ציוני לא הספיק

אלן אמר, כי לא היה לו כל מושג לא על קיום הספר הנזכר, לא על קיום המחתרת הציונית, וכי הוא סקרן לדעת מהם המקורות להצהרות כאלה. „אם מדברים במונחים של הצלה", אומר ב„אבדון" הפרקליט סקוס בנאום המסכם שלו, "הרי הנבחרים המעטים שנותרו לפליטה כבודפשט היו אותם ציונים מעטים".

אלן מודה, כי לשם חיבור מחזהו עשה שימוש נרחב בספרו של ההיסטוריון היהודי האנטי־ציוני לני ברנר „הציונות בעידן הרודנים" – „שהוא מקור מופלא", כדבריו. מה שמפליא לא פחות הוא, שבכמה וכמה מקומות במחזהו הרחיק אלן ללכת יותר ממסקנותיו של ברנר, וכמה שנוגע לעניין אחד מסויים, נראה כי אף עיוות מאורעות המתוארים בספר זה לאשורם.

בספרו דן לני ברנר בסוכנת בריטית, שהוצנחה להונגריה בחשאי, כדי לארגן תנועת־מרי פארטיזאנית. הופעתה במחזה, מצהיר אלן, מבוססת על הכתוב אצל ברנר. אבל, בעוד ההיסטוריון כותב, כי הסוכנת נעצרה על־ידי הגרמנים מייד

הייסטינגס: „ישראל היא הדבר הפוגע"

בהצותה את הגבול ולכן לא יצרה מעולם קשר כלשהו עם יהודי הונגריה, ב„אבדון" מתוארת פגישה שהיתה כביכול, בינה ובין קסטנר. בפגישה זאת, נאמר במחזה, שיכנע קסטנר את הסוכנת להסגיר את עצמה לידי הנאצים, כדי שלא תסכן את מגעיו עם אייכמן בדבר משלוח רכבת „החשובים" היקרה שלו.

משנשאל שאלה נוקבת על פרשה זאת במחזה, השיב אלן רק, כי „לא היה בטוח במובן הדברים שכתב ברנר". מה שמפתיע הרבה יותר הוא, שלדברי אלן ספרו של ברנר הוא המקור למה שמגדיר אלן כמסר העיקרי של „אבדון" – ההכחנה הנחרצת שהציונים ההונגרים היו מעוניינים בטבח היהודים למען תקום מדינת ישראל.

„מכתב שוואלב אומר הכל"

הפרקליט סקוס מצטט ב„אבדון" מכתב מאת יהודי ציוני שווייצרי, נתן שוואלב שמו, המובא בספרו של לני ברנר. שוואלב כתב ליהודי סלובאקיה, כי כחוות בעלות הברית שופכים דם רב. „אם לא נעלה קרבן לשולחנן גם אנו, במה נרוויח את הזכות להסב אל השולחן כאשר יעשו הם את חלוקת האומות והטריטוריות אחרי המלחמה? רק בדם תהיה לנו האדמה".

ברנר – שהוא אנטי־ציוני מיליטאנטי, שעל מסקנותיו כבר נמתחה ביקורת שוצפת – כותב בספרו, כי דעה כזאת לא היתה אלא „מחשבתם המורבידית של האלמנטים היותר גרועים בהנהגה הציונית".

במחזהו של אלן, לעומת זאת, מחשבות אלה „הן תמצית האידיאולוגיה הציונית. שפיכת הדם היהודי בגולה חיונית לדרישה להקים את המדינה היהודית". דעתו של אלן עצמו זהה למה שכתב: „מכתב שוואלב מספר את כל הסיפור", אמר.

לדברי היסטוריון אחר שקרא את המחזה לפני הגשתו לשחקנים, האשמת „אבדון" באנטישמיות מוצדקת בעיקר בגלל ההערות שכלולות בו ביחס לדת היהודית. התערבותו של היסטוריון זה הביאה למחיקת השוואה של דיני תורה עם חוקי נירנברג, אולם קביעות כזבות אחרות – למשל, שילדים שנולדו לאם יהודיה ולאב לא־יהודי נחשבים ממזרים לפי החוק הישראלי – נותרו בעינן בטכסט של „אבדון".

מסתבר ש„חופש האמנות" שוקל יותר

מייקל הייסטינגס, ראש חטיבת ענייני הספרות של תיאטרון ה„רויאל קורט", הוא הוא שהיה הכוח המניע מאחורי העלאת „אבדון" של אלן. משנשאל מה דעתו על אישור המחזה להצגה, אמר: „היו לנו היסוסים עמוקים" והוסיף, כי הנהלת התיאטרון עשתה ככל יכולתה כדי להכסיח שהביקורות שהעלו ההיסטוריונים יובאו לטכסט. כאשר נשאל האם אינו מוצא שהצגת „אבדון" עלולה לפגוע באנשים רבים מאוד, השיב: „אני מוצא שמדינת ישראל היא עניין פוגע".

מאת'יו אוואנס, יו"ר בית ההוצאה היוקרתי „פאבר", המכהן גם כיו"ר מועצת ה„רויאל קורט", אמר כי אמנם סביר להניח שההצגה תפגע באנשים רבים, אולם לדעתו, שאלת החירות האמנותית חשובה יותר במקרה זה, ולכן תמך בהעלאת „אבדון".

נראה כי רוב אנשי הנהלת תיאטרון ה„רויאל קורט" – להוציא, אולי, מאקס סטאפורד־קלארק – לא היו מעוניינים-מלכתחילה במחלוקת ציבורית נרחבת, אולם לא כן המחבר ג'ים אלן.

במכתב ששיגר אלן להנהלת התיאטרון כתשובה על ביקורתו של אחד ההיסטוריונים על מחזהו, כתב: „הביקורת היתה פאטטית, ואף שיקפה את אשמת הציונים ואת אי־יכולתם להגן כיאות על פרק אפל זה בהיסטוריה היהודית".

אלן אמר, כי הוא סמוך ובטוח ש„אבדון" יואשם באנטישמיות, „מכיוון שזה יהיה הקו שינקטו המאשימים, משום שלא יוכלו להתמודד עם אף אחת מן העקדות המועלות במחזה". „אני כבר קצר רוח", סיכם אלן.

איזה עיתון קורא ילדך בבית?

30,000 ילדים בגילאי 13–8 קוראים מדי שבוע את שבועון הילדים "כולנו", אשר הוקם ע"י איחוד של "דבר לילדים", "הארץ שלנו" ו"משמר לילדים".

ב"כולנו" תמצאו שפע של כתבות, סיפורים ומדורים, פרי עטם של מיטב הסופרים והכותבים לילדים.

"כולנו" מומלץ על ידי משרד החינוך והתרבות והסתדרות המורים בישראל.

גש עוד היום למזכירות ובקש להזמין עבור ילדך את שבועון הילדים "כולנו"

הנחה מיוחדת לחברי קיבוצים בסך 15%; 59.5 שקל דמי מנוי לשנה, במקום 70 שקל. זה פחות מ-5 שקל לחודש...

כֻּלָּנוּ

נא לשלוח את השבועון לפי הפרטים הבאים:

שם הקורא ______ שם משפחה ______

כתובת למשלוח השבועון ______

מספר טלפון ______

תאריך לידה של הילד ______

כתובתנו: "כולנו", רחוב חומה ומגדל 2, תל-אביב, שק"ן 61999

לקבלת פרטים נוספים צלצל: 03/378833

גם לילדך מגיע עיתון פעם בשבוע
תן לו את "כולנו"

תורנות בית מרקחת

ליום שישי 16.1.87

תל־אביב
כס – פרישמן 66 – 237326
שחר – פינקס 27 – 441449

ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 525191

חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312

נשר
התקוה – בר יהודה 72 תל־חנן – 232734

פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271

בני־ברק – רמת־גן
גרמזה – ביאליק 50 רמת־גן – 722237

בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583
קופת חולים עין יהב – עין יהב 4 חולון – 884854
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433

רחובות
סגל – הרצל 134 – 451228

בתי מרקחת ליום שבת 17.1.86

תל־אביב
אחוה – דיזנגוף 165 – 224717
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
אחוה – דיזנגוף 165 – 224717 – מוצ"ש
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731 – מוצ"ש

ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191 – מוצ"ש

חיפה
בורדאו – בורדאו 13 – 664039

פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271

בני־ברק – רמת־גן
המגן – ביאליק 30 רמת־גן – 723674

בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433

רחובות
כללית – בני־משה – 452381

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה

אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא 49 – 03־284649
בימים א' – ה' מ־21.00 עד 23.00
בימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00

חיפה
הגפן 26 קומה ג' 04־523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת ושבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

ער"ן – עזרה ראשונה נפשית

תל־אביב
קו למבוגרים 03־261111
קו לילדים ונוער 03־261115
בירושלים – 02־227171
בחיפה 04־672222/3

קו פתוח – אוזן קשבת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־221680 (24 שעות)

מישל חדאד לא בא. מידת הרחמים

שלוש חברות נסעו הלוך

מאת נתן רועי

"אין זה סביר, לפי אמות מידה של אדם בעל מוסר בחברה תרבותית, שאדם יהיה מוכן לרצוח כדי למנוע גילוי של גניבה. ברם, בבני אדם אירעו דברים מעולם. ידועים דברי הנביא אליהו, שאמר לאחאב: הרצחת וגם ירשת? אף כאן אירע כך, אם כי בסדר שונה: האשמות "ירשו" תחילה ורצחו לאחר מכן" – כך כותבים שופטי בית המשפט המחוזי בתל־אביב, הנה אבנור נשיאת בית המשפט המחוזי והשופטים גלעדי הגלדבורג, בהכרעת דינן של חווה יערי ואביבה גרנות שנידונו אתמול למאסר עולם, לאחר שהורשעו ברצח התיירת מלה מלבסקי בחודש מארס 1985.

השופטים כותבים כי, השתיים הוציאו את מלה מלבסקי מתוך המכונית לאחר שאחת מהן היכתה את המנוחה "בכמויות משותפים שמה לפני המכונית. וגרמו למותה על־ידי פגיעת המכונית באופן שתואר על־ידי אביבה גרנות". במשפטים אלה הוכח מעל לכל ספק, כי השופטים אימצו כמעט במלואו את כתב־האישום שהגישה פנינה דבורין, סגנית בכירה לפרקליט מחוז תל־אביב, נגד האשימה את שתי הנאשמות בתיכנון, גניבה, ורצח התיירת מלה מלבסקי.

בעת הקראת הכרעת הדין ישבו שתי הנאשמות מאחורי ספסל הנאשמים, בוהות בחלל. עורכי־דינה של חווה יערי – עו"ד דרור מקרין וד"ר עדנה קפלן – ועורך־דינה של אביבה גרנות – נתן קנת – היו דרוכים מאוד. באולם ישבו בעלה של חווה יערי, אחותה, בעלה של אביבה גרנות. מן האולם נעדר ראש צוות החקירה המיוחד, פקד מישל חדאד. יום לפני הקראת כתב האישום אמר לשוטרים במשטרת מרחב־דן: "אני מרחם על שתי הנאשמות. זה הרגע הרגיש ביותר בחייהן. אני לא רוצה להיות נוכח בעת המפלה שלהן". מיד לאחר קריאת הכרעת הדין יצא שוטר ממשטרת מרחב־דן והתקשר לפקד חדאד כדי להודיע לו את תוצאת המשפט.

על פני 100 עמודים, המודפסים במכונות כתיבה שונות (הכרעת הדין נכתבה במקביל על־ידי שלושת השופטים) גוללו השופטים את הנימוקים להחלטתם להרשיע את הנאשמות ברצח התיירת מלה מלבסקי. כותבים השופטים, לאחר ניתוח העובדות והראיות: אנו קובעים כי הנאשמות תכננו והתכוונו לגרום למותה של מלה מלבסקי. הן הוציאו לפועל את תוכניתן זו על ידי כך שלאחר שהכמו את המנוחה במכת מקל בראשה הניחוה לפני המכונית פגעו בה במכונית וגרמו למותה". בהכרעת הדין עולה ספק: "בשאלה אם מכה של גרנות היא שגרמה למנוחה לאיבוד הכרתה במכונית או מכה של יערי כפי שתיארה גרנות. קשה לנו להכריע, אולם אין ספק שבנסיעה למלון "מנודריך" הנחתה מכה על ראשה של המנוחה."

לאחר שבדקו את מערכת היחסים בין השתיים ואת האירועים שהובילו לרצח, טוענים שלושת השופטים: "גרנות לא השתתפה בהשכבת הגופה לפני המכונית. היה זה מעשה של יערי בלבד. גרנות רק "שמרה" מאחור פן תבואנה מכוניות. הושיה לא היו עדים. אפילו אם גרסת "השמירה" נכונה. הרי מעשיה של גרנות היו שותפות מלאה לגרימת המוות. לשם מה לשמור אם לא בכדי שאיש לא יראה כי שמים לפני גלגליה של המכונית אדם? הנוכחות לא היתה מקרית, מטרתה היתה לקדם מעשי העבירה". כלומר: "המנוחה הושכבה ללא הכרה לפני המכונית והמכונית פגעה במנוחה וגררה אותה כ־10–20 מטרים קדימה. כתוצאה מכך נגרם מותה של המנוחה."

בפתח הכרעת הדין מתארים השופטים את השתלשלות האירועים עד ליום הרצח, ב־10 במארס 1985, על־פי כתב האישום. לאחר מכן, הם מתייחסים לעדויות הנוגעות למציאת הגופה – זמן קצר לאחר האירוע – סמוך למלון "מנודריך" בתל־אביב. השופטים טוענים, כי זמן הרצח, בו דנו הסניגורים, הוא בין השעה 1840 ד־1915 ואת בניגוד לדברי יערי כי בשעה 19:00 היתה בבית אמה ודברי גרנות כי היתה בביתה בשעה זו. שעה לאחר הרצח, בשעה 19:58, נודע למשטרה על גוויה בסמוך למלון.

למחרת, ה־11 במארס 1985 קיבל רוחן בינסר – ראש מחלק הפשעים במשטרת מרחב־דן – הודעה כי היה שפגן מתל־אביב, אותה של המנוחה, הודיעה על העדרות המנוחה. הנבדר לאחר מכן כי הנעדרת היא המנוחה שנמצאה ליד מלון "מנודריך" והעלתה השערה כי המדובר בתאונת "פגע וברח".

יערי־וגרנות, אתמול. (צילומים: י.פ.פ.א.)

לא רק למלה מלבסקי היתה זו דרך חד־כיוונית. חווה יערי, אביבה גרנות, תיכננו שיהיה גם חזור. אבל הנתיב המשיך למאסר־עולם, מוות מסוג אחר

● תיאום גרסאות בין השתיים: ב־12 במארס נחקרה יערי בתחנת משטרת מרחב דן. על כך כותבים השופטים: "חווה יערי הודתה בפנינו, ואף בחקירותיה במשטרה, כי מה שמסרה בהודעתה הראשונה במשטרה היו דברי שקר. אולם, כראי לציין שהדברים שסופרו באותה הודעה הם חלק מהדברים שאחר־כך אימצה אותם יערי כנכונים, כפי שאנו למדים מעדויות שתי הנאשמות בשלב מאוחר יותר הרי הגרסה אותה סיפרו למשטרה תואמה ביניהן."

● המכתב המפוברק: ב־24 במארס 1985 נתקבל במשטרה מכתב מאלמונית וגו היא מספרת שראתה את המנוחה נכנסת למכונית שבעליה היה סוטה מין עתי. כותבים על כך השופטים: "כנגזרם המדרבן חקירה, השיג המכתב מטרה הפוכה מזו שאליה התכוונה הכותבת. אין ספק שמטרת המכתב היתה לכוון את החקירה לכיוון של פגיעה מינית על־ידי ערבי מעזה ולהרחיקה מהחקירה לכיוון יערי". ברור לשופטים כי יערי היא אשר כתבה את המכתב וערכו המשפטי בעל משקל. "ערכו הראייתי של המכתב", כותבים השופטים, "כערכו של כל מעשה שנעשה על־ידי אדם המעורב בעבירה ומטרתו להטעות את החוקרים ולהובילם לכיוון שונה. התנהגות כזו, שלאחר מעשה, יכולה להוסיף לשיכנוע בית המשפט כי הכותב מודע לאשמה שהוא מנסה להרחיק מעצמו."

● גניבת הכסף של מלבסקי: "לאחר שנימקו את מסקנתם כי כספה של המנוחה נגנב על ידי השתיים, דנים השופטים בשאלה האם היה הכסף של יערי או של מלה מלבסקי. יערי טענה כי הכסף היה כספה ולכן לא יכולה היתה לגנוב את כספה של המנוחה. על כך מגיבים השופטים: "יערי העידה שהסבירה למלבסקי כי נאלצה להשתמש כבר בחלק מהכסף עוד לפני חודש מאי 1984". נשאלת השאלה: מה פשר ההודעה הזו אם הכסף איננו כספה של מלבסקי?

● שקריה של יערי: השופטים טוענים, בהסתמך על דעתו המקצועית של פרופסור סיאנו, כי "יערי היתה מתאימה עצמה לנסיבות באופן אוטומטי." ובהמשך: חווה יערי "בפנטזות" כלשונה היא עצמה ומספרת סיפורים שאין ביניהם ובין האמת דבר". ובמקום אחר: "כאשר העובדות הצביעו לכאורה על אשמה היו רק שקרים בפיה. שקרים אשר לעתים סתרו זה את זה. באותם חלקי עדות בהן התייחסה לדברים שנראו לה כבלתי־פוגעים בה, נמצאו בדבריה גרעיני אמת. מכאן אתה למד כי הנאשמת ידעה להבדיל בין אמת לשקר כאשר הדברים שירתו את האינטרסים שלה."

● אביבה גרנות: "... מחשבת ומתחכמת יותר. גירסתה כוללת עובדות אמיתיות ונכונות כשאלה מתוקנות ומותאמות לצרכיה. נראה לנו כי אביבה חישבה היטב את צעדיה למען תוכל להשתחרר מאחריות על־ידי שנוי־מה בהרצאת דבריה".

● תיכנון הרצח: לדעת השופטים השתיים תכננו, כאמור, את הרצח. "נראה לנו כי המסקנה החד־משמעית מעצם התיכנון של נסיעה זו כפי שהוסברה היא, שהנסיעה תהיה רק לכיוון אחד ומלבסקי לא תחזור משם (אלא אם כן תשתכנע לוותר על כספה ולא להתלונן). נסיעה זו היתה תכנון של השתיים. יערי הגיעה לבית גרנות כדי לתכנן שם מה וכיצד ינהגו במלבסקי".

● המכה גרמה למוות? "לא ניתן בשום אופן להגיע למסקנה כי המוות נגרם עקב מכה שהונחתה על המנוחה בתוך המכונית, כיוון שמה שגרם למותה, הוא בעיקר ההפרדה בחוליות, אך להפרדה זו קדמה חבלה חזקה בבייחוד שפגעה בכתף, הסיטה את הראש קדימה וגרמה לו להיתקע בשביל. החבלה בכתף יכלה להיות מונחתת בתוך המכונית."

● היה מערוך? "בתחילה פקפקנו בקיומו של מערוך, אולם בהמשך הדברים הגענו למסקנה כי סביר מאוד שכאשר תיכננו שתי הנאשמות בביתה של אביבה גרנות את אשר יעשו אם המנוחה תסרב לוותר על טענותיה בגין הכסף, הן החליטו להשתמש במערוך. הרי המערוך הוא כלי הנמצא בהשג יד וניתן להסתבם בו. משום כך, קיומו של מערוך אינו, לדעתנו, פרי דמיון בלבד."

● התלות בין יערי לגרנות: "טענת התלות איננה יכולה לדעתנו לדור בכפיפה אחת עם טענת ההגנה המרכזית של יערי, היינו, כי מלבסקי היתה קורבן לתאונת דרכים בשביל העפר של תל־ברוך. מה לטענת תלות ולתאונת דרכים? טענת תלות יכולה להישמע, אם בכלל, אילו טענה יערי: הייתי שותפה למעשה הרצח אך עשיתי זאת תחת השפעת גורם התלות שפגם ברציה החופשית שלי־בום. במקרה זה אין מקום לטענה שהיתה תאונת דרכים."

● תלות בחדאד? "יערי לא עשתה כך (גילתה פרטים אינטימיים לחדאד) משום שפקד חדאד יצר כלפיה מצב של תלות במהלך החקירה, אלא משום שיערי קיוותה שזה ישרת את האינטרס שלה. היא ניסתה להפעיל את כוחות ההשפעה שלה על פקד חדאד באמצעים שלה וכדרכה, תוך שהאמינה בשלבים מסויימים בכוחה למצוא נתיבים לליבו של חדאד, שלרגע היה נדמה כי הוא רך וניתן לכיבוש".

● מניע: "נטען כי לא הוכח מניע של ממש לרצח", כותבים השופטים, "הטענה היא כי המניע להעלים גניבה איננו מספיק לרצח. יערי אמרה: "אני אולי גנבת, אבל לא רוצחת". התשובה לטענה זו היא כדלקמן: מניע איננו אלמנט הכרחי להוכחת עבירה של רצח. בית המשפט מוסמך להרשיע גם ללא כל מניע. הראיות שהובאו בפנינו על גניבת הכסף הן ראיות שהצגנו על הקשר בין נושא זה ובין מותה של המנוחה. הן־הנהיר לנו כי צד־הסתבכות בעניין הכספי הובילה לרציחתה של מלה מלבסקי."

חן המקום

צבי אילן

בית דוברובין ביסוד המעלה

חדש בישן נוגע

היכן תמצא בארץ עוד אדם, לא נדבן, סתם גר חרוץ, שבִּצה תיקרא על שמו? בין שמורת החולה לייסוד־המעלה. אחוזת דוברובין

„חן המקום" מצרף גם הוא את קולו בפרשת הציור בהלהה... במסגרת המלצת השבוע: ביקור באתר הקשור בגרים ובמערכה למען יישוב הארץ – בית־דוברובין שביסוד־המעלה.

אתר זה, ששמו הרשמי הוא 'אחוזת דוברובין המשוחזרת', נמצא בין שמורת החולה לבין מושבת יסוד־המעלה, בתוך מטעי התפוחים של המושבה. זה בית־חצר אופייני של איכר עצמאי, שהשתכן במתכוון בצד המושבה, ולא בתוכה, כדי להיות עצמאי, וכדי שלא יצטרך לכספי תמיכה של יקה. יואב דוברובין היה אחד מקבוצת גרים שעלו מרוסיה בשלהי המאה הי"ט ובתחילת המאה הכ' והתיישבו במושבות הגליל התחתון והעליון. הוא היה בעל אחוזה בוולגה ועלה ארצה מתוך אהבה ליהדות ולישראל. המשפחה רכשה 600 דונם קרקע ביסוד־המעלה, שנוסדה ב־1884, וב־1909 הגיעו לנחלתם.

בני דוברובין היו איכרים חרוצים, הקימו חווה למופת, הפרו באר ונטעו עצי פרי. קירבתם לבצות החולה פגעה בהם ללא רחם, כמו ברבים מאיכרי יסוד־המעלה. יתושי האנופלס הביאו עליהם את תחלואי המלאריה וקדחת שחור השתן. במפות בריטיות תמצא את השם 'בצת דוברובין' על בצה סמוכה. היכן תמצא בארץ עוד אדם שבצה תיקרא על שמו? האיש אינו תורם או נדבן, סתם גר חרוץ, עובד אדמה כהלכה. בערוב ימיו עבר יואב לראש־פינה, להתרחק מעט מהקדחות ובאחוזה נותר עדיין הבן הבכור, יצחק.

ב־1968 העביר יצחק את נחלתו לקרן הקיימת ולאחר מותו נטמן, עם שאר בני משפחתו ביסוד־המעלה. ביוזמת המועצה המקומית הוקמה עמותה ציבורית ששיחזרה את האתר במתכונת חוות־ראשונים, על כל מרכיביה. תמצא כאן חצר בעלי־חיים פעילה, אורוות סוסים לרכיבה (בתשלום), כלי מסגרי־נפח, תצוגה וארכיון המושבה (עשירים, ומוצגים בטעם רב), המתארים את תולדותיה ואת מאבקה העיקש, בוסתן וכן באר – אנטליה – שהמים הנשאבים ממנה משקים את העצים בתעלות. מטיילים שכוחם עימם יכולים להפעיל במו ידיהם את המשאבה. באחד החדרים יש תוכנית אור־קולית, המספרת את סיפור ההתיישבות במשך יותר ממאה שנה. ויש גם מסעדה ושירותים. מקום נאה לביקור. אפשר לצרף אליו ביקור בשמורת החולה, שהגבעה אליה בחודשת המייטרים, גוש עצי האקליפטוס הענקיים שבסמוך, שבבים האספלט מוליך אליה.

בכל מקרה, רצוי לנסוע לתוך המושבה, בכביש המזרחי שלה, שנסלל על גדת האגם שיובש. סמוך לקצה הדרומי של המושבה, ליד גן משחקים, מצויים שרידי בית־כנסת קדום. כשעלו ראשוני 'בני מרדום', החווה שקדמה ליסוד המעלה, מצאו בעת חריש בשדה אבן ועליה כתובת הקדשה בעברית, מבית־כנסת. האבן אבדה, אך שרידי בית הכנסת נחשפו. תראה שם במה ארונים אופייניים לבתי־כנסת קדומים, על אחד מהם (הצפוני, הסמוך לעץ התאנה) יש שקע וכן חריטת מנורת שבעה קנים, נדבכי אבני גזית גדולים, של הקירות, ועוד.

באמת אפשר לומר, שיסוד־המעלה חידשה את עלומיה היהודיים. ובצאתך ממנה – אל תחמיץ התבוננות אל התצרות האחרונות של הבתים הבאים להיום – תבחין שם בבתי חצר של איכרים, מהם בנויים עדיין לבני בזלת. חדש בישן נוגע.

פיתחת־שלום ולא להתראות

תלמי־יוסף. הבעיה נעוצה בשיטה.

נסים זבידה

נסגר השער על החלומות

מאת אבנר הוזבלים, סופר „דבר"

ב־1979 הגיעה לידי של קלייב אליאססם חוברת הסברה שהפיצה המחלקה להתיישבות בסוכנות היהודית בערי מגורים, יוהנסבורג, שבדרום־אפריקה. „בוא להגשים חלום, הצטרף למסגרת איכותית המסבירות, בצד האנגלי שבמדבר: המושבה איכות חיים לך ולבני־משפחתך. בוא להתיישב במושב תלמי־יוסף שבפיתחת־רפיח".

כך, פחות או יותר, נכתב בחוברת. כמו למשפחה ציונית חמה, התורמת בכספה למדינת ישראל, נענה קלייב לאתגר ועלה עם אשתו שינה ושלושת ילדיהם, ישר למושב תלמי־יוסף שבפיתחה. כעבור שנתיים עבר המושב לפיתחת־שלום (בעקבות הסכמי קמפ־דייויד), אולם היום, לאחר שבע שנים רעות, גדושות סבל ובדידות, עזבה משפחת אליאססם לנטוש את המושב.

השבוע נעלו קלייב וחבריו את שערי המושב, הציבו לפניו שומרים חמושים, ואינם מתירים כניסת זרים. זאת, לאחר שבסוף השבוע שעבר מונה כונס־נכסים לאגודה השיתופית של תלמי־יוסף ונוצר חשש שהכונס יעקל את רכוש המשפחות, בשל היותן ערבות על ערבויות הדדיות כלפי האגודה השיתופית של המושב.

מושב תלמי־יוסף הוקם בפיתחת־שלום לאחר פינוי סיני ובין מקימיו היו מפוני הבל־ימית ועולים חדשים מארצות דוברות אנגלית. עקב המשבר הכלכלי במושבי האיחוד החקלאי והמשבר המתמשך בחקלאות, נקלעה האגודה השיתופית של המושב לחובות של כ־6 מיליון ש"ח, בעיקר לבנק לאומי. הסדר שהושג על־ידי הממשלה והסוכנות היהודית בין המושב הבנקים, לפיו יוחזרו הבנקים על כמחצית החוב תמורת פרעון היתרה, ביותר בשנים האחרונות, כשכל המערכת הכספית של מושבי האיחוד התבוססה והבנקים חששו לחתום על הסדר עם תלמי־יוסף, שבא יהווה תקדים למושבים האחרים.

אווירת נכאים שוררת בימים אלה במושב תלמי־יוסף. בשנה האחרונה נטשו את המושב 14 משפחות ובמקום 37, נשארו 23 משפחות. שמונה מהן „יורדי" מהארץ בהיותן עדיין במעמד של עולים חדשים. הם נמנו עם חברי הגרעין המייסד. בימים אלה הודיעו עוד שלוש משפחות על כוונתן לעזוב את המושב מחשש, שכונס הנכסים של האגודה יעקל את רכושן הפרטי, בהיותן חתומות על ערבויות כלפי האגודה השיתופית, כשלאגודה עצמה במצב אין נכסים שניתן לעקלם. בעקבות מינוי עורכת־הדין סרונה חריש (אלמנת בנו של היועץ המשפטי לממשלה) לכונסת־הנכסים של האגודה, כינסו חברי המושב אסיפת חירום והחליטו למנוע בכוח את כניסתה למושב, מחשש שנציגיה יעקלו את רכושם הפרטי. עם קבלת ההחלטה הוצבו שומרים חמושים בשערי המושב, ומאז אין השומרים מאפשרים כניסת אנשים מבחוץ.

„הבעיה שלנו נעוצה בשיטה", אומר יו"ר הנהלת המושב, נסים זבידה. „ארגון הקניות הכניס אותנו לערבות הדדית לא רק בין החברים במושב, אלא גם בינינו לבין כל המושבים בתנועה, כך שאפילו אם אהיה חקלאי מצליח ותהיה לי קנה בתצלחת, אוסיף להיות כבול ואהיה שקוע בגרעונות כבדים: אני ערב אוטומטית ולמפרע לפחות ל־25% מהמושבים הכושלים בתנועה. יש גם סיבות נוספות לכישלון, כגון ניהול המכונות לקוי, היעדר עידכון בתכניות של מאזניה, היעדר פיתוח מינימלי של תשתית לצרכי רווחה ותרבות באיזור שומם זה. על רקע זה תבין את תופעת הנטישה במושב".

אווירת נכאים במושב תלמי־יוסף. 14 משפחות נטשו בשנה האחרונה. במסגרת החשש מעיקול נכסים הציבו בחוץ שומרים חמושים. השער נפתח בכיוון אחד. ליוצאים

פעילות חיובית ועליות נאות
עודפי ביקוש יפים בכבדות ובחופשיות

מאת שמואל רוזנבלום

המגמה החיובית בשוק המניות נמשכה אתמול במלוא עוזה תוך עליות שערים נאות ביותר במניות הכבדות ובחלק מהקלילות. קרנות הנאמנות המצויות כידוע בנזילות כספית גבוהה הפגינו אתמול מעורבות ניכרת במסחר תוך הפניית ביקושים בלידר במגוון ני"ע. הפעילות החיובית בכבדות ובבורסה בכלל מוסברת באטרקטיביות הטמונה בשוק המניות בהשוואה לאפיקי השקעה אחרים. בהנחה שבאפיקי הדולר יחול קיפאון עקב ההקפאה בשער החליפין, בהנחה שהאפיק המדדי "ידגע" לאור החודשים הקרובים עשוי שוק ני"ע להוות אלטרנטיבת השקעה שתניב תשואות מעבר לממוצע הכללי, באורח ניכר. יחד עם זאת ברור וצפוי שתחול בשלב מסויים רגיעה בפעילות הבורסאית שכן ציבור המשקיעים יזדקק לזמן מסויים ע"מ להתרגל לרמת שערים חדשה וגבוהה מבעבר.

הפיקשוש והפיספוס הגדולים

מנהלי השקעות רבים יושבים עדיין בפוזיציות כספיות ניכרות מחוץ לפעילות הבורסאית וזאת עוד מהתקופה של טרום הפיחות. תיקי השקעות ממוצעים הורכבו בדרך מיתרות מזומנים נזילות גבוהות יחסית שנעו בין 20%–40% לערך בהרבה מקרים. חלק נזיל זה לא השתתף במיגננת הבורסה מפני הפיחות וספג הפסד מלא של כ־10% ללא יכולת לתקנו במהירות. מצב זה יגרום בעתיד לנסיונות רכישה מחודשים בשוק, והוא יאפשר לבורסה לעבור מימוש רווחים קל יותר משציפו המקורבים. באחרונה נשמעו מקורבים וסוחרים רבים כמכבים את הפיספוס של אי־כניסתם לפוזיציות גדולות יותר בני"ע.

מתי יתחיל הסיבוב בקלילות?

פרשני הבורסה ממתינים עדיין ל"סיבוב הופעות" בחלק מהמניות הקלילות אשר ספגו את הפיחות, ושערן עוד נשחק בנוסף לפיחות באחרונה. נראה שהקלילות יתחילו בקרוב להשתלב בחגיגה לאחר שהכבדות ימצו את העליות. נראה שפעילות בקלילות עשויה להתחיל כבר בשבוע הקרוב.

חגיגה במניות הכבדות

אתמול הורגשה כאמור פעילות ערה במיוחד בכבדות חלק מהשערים עלו באורח חד ביותר אף מעבר לעליית השערים שלאחר הפיחות. ביות נכסים ובנין עלו ב־9.5%, הכשרת הישוב עלו ב־5.8%, טבע עלו ב־5.9%, פולגת 4 עלו ב־5.2%, אורדים עלו ב־3%, פ.י.ב.י. עלו ב־7.5% בינלאומי עלו ב־5.2%. עליות נאות נרשמו בדיסקונט השקעות, אי־די־בי פיתוח, דלתא גליל וקבוצת מניות קונצרן כלל. נראה כי ממוצע העליות נע סביב 5% לערך במניות הכבדות. אין ספק שהעליות בכבדות יתורגמו במישרין לעליות נאות בשערי מרבית קרנות הנאמנות המתמחות במניות.

פעילות בקלילות

במניות הקלילות מסוג טרומאסבסט, סקאנדיה, לרינשטיין ונוספות נרשמה פעילות ערה תוך עליות שערים חדות שבין 5% ל־10%. פעילות "מוזרה" נמשכת בעפר וסלע להם נרשם ביקוש ענקי שסופק בהחירות רבה. גורמי בורסה ידעו אתמול "להסביר" שבמניות עפר וסלע מתבצעת פעילות איסוף חזקה ביותר. סיפור זה עדיין אינו מסביר את זהות המוכרים במניה. חלק ניכר מהקלילות המצוי בקו עליה היה בגדר מניות "מרדומות" למדי בחודשים האחרונים כאשר התבצע בהן איסוף שקט ומתמשך.

עיסקאות מחוץ לבורסה

בימים האחרונים התבצעו מספר רב יחסית של עיסקאות מחוץ לבורסה בהן קנו מנהלי תיקים וקרנות נאמנות סחורה רבה ע"מ להגדיל פוזיציה בני"ע מעניינים. במקרים אחרים מתבצעת העברת החזקות במניות דרך המסחר הבורסאי השוטף ודוגמה בולטת לתהליך זה מצויה במניות כתאת 5, ליסינג 5 וכרוך 5.

הודעות הבורסה

קליל – החברה הודיעה לבורסה על כוונתה לגייס הון של כ־6 מיליון ש"ח באמצעות ני"ע המירים. הדו"חות הכספיים של קליל מצביעים על רווח בתקופה שהסתיימה בספטמבר 1986 בסך של 1.48 מיליון ש"ח. זאת בהשוואה להפסד בסך 1.2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה.

אינקובה – ה"ה ישעיהו לנדאו אשר היה בעל עניין באינקובה חדל להיות במעמד בעל עניין. לנדאו לא ניצל את הזכויות שהונפקו בחברה ולפיכך חלקו דולל.

שנהר – החברה פירסמה את מחיר יחידת הזכויות בהנפקתה.

תגל – החברה תכנס אסיפה כללית ע"מ להחליף את נציגי כור כימיה בדירקטוריון לנציגי כור גומי ופלסטיק. השינוי נובע מהאירגון המחודש שבוצע בכור באחרונה.

תשואות באפיקי השקעה 14.1.87–31.12.86 +16% בממוצע. הפיחות שבוצע באחרונה גרם להעברת כספים מאסיבית לבנקאיות, לקרנות הנאמנות ולמניות הכבדות. מעניין לפיכך לראות את התנהגות הקרנות והמניות בשבועיים האחרונים.

אתמול המשיכו מרבית ני"ע המצויים ברשימה הנ"ל לעלות באחוזים נאים, ותשואתם הכוללת בין התאריכים 31.12.86–14.1.87 הגיעה לממוצע של כ־16% לערך. אין ספק לאור התוצאות הללו שאפיקים אלה הפכו ל"מעוז" הגנה בפני פיחות והם מסמלים שינוי בולט בטעמם של המשקיעים מקרב הציבור הרחב.

בהשוואה שבין האג"ח הדולריות והבנקאיות שבהגדר לבין הקרנות והמניות הכבדות, קיימת עדיפות ניכרת לקרנות ולמניות. ראוי לציין שבמהלך השבועיים האחרונים זרמו לקרנות הנאמנות כ־110 מיליון דולר לערך וזהו לכל הדעות נתון חשוב ומשמעותי. הזרמת כספים זו מהווה צבירה נוספת של כ־6% בנכסי הקרנות הכוללים, שעמדו בסוף דצמבר 86 ע"פ כ־2.300 מיליארד ש"ח.

הכותב הינו יועץ השקעות

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

א.ה.ה. ש	22770	5.0			-10.0
הספנות 0.1	1567 תב	3010	+117	+8.1	+6702
הספנות א 0.5	908	4038	+12	+1.3	+1876
הספנות אופ 2	1165 תב	3253	+66	+6.9	+4755
כללי לא בהסדר	21750	13.0			-11.0
בנק צפ' אמריק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	4501	5781	+221	+5.2	+12653
פ.י.ב.י. 0.5	5720 תב	6708	+400	+7.5	+15240

בלולים בהסדר הצמדה

אידיבי רג 100.0	88800	1557			-1180
אידיבי ב 100.0	88800	54.0	-100	-.1	-54.0
אידיבי בב א 2.0	544100		-1010	-.2	-1.0
אגוד 1שח	66030	308	-440	-.7	-475
דיסקונט ב	113400	60.0	-1100	-1.0	-150
דיסקונט א	113550	534	-350	-.3	-640
דיסקונט שה ב	13250	193	-150	-1.1	-297
המזרחי ש	36500	2638			-2226
המזרחי ם	36550	38.0	-50	-.1	-38.0
המזרחי שה 9	16710	10.0	+350	+2.1	+156
הפועלים בבב	104501				
הפועלים ש	60131	4030			-1364
הפועלים ב	60100	681			-627
כללי 1.0 א	154200	218	-1000	-.6	-229
כללי שה 5	115500	4.0	+5500	+5.0	+36.0
כללי שה 7	7400	42.0	+56	+.7	+157
כלל טמוק 100.0	38037	6269			-381
כלל שה 11	14220	2013	-480	-3.3	-2580
מימון ומסחר 1.0	50850	25.0	-1150	-2.2	-127
מימון ומסחר 5.0	25800	12.0	-189	-.7	-12.0

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	32000	41.0	+1000	+3.2	+148
לאומי משכנתא' ש	8800 תב	520	+668	+8.2	+1838
לאומי משכנתא' ם	8885 תב	100	+520	+6.2	+90.0
כרמל ש	— הפסקת מסחר —				
כרמל שה 1	— הפסקת מסחר —				
בנין ב 5.0	7776 תב	62.5	-864	-10.0	-80.5
פת משכ ש	2950 תב	1935	+140	+5.0	+1105
משכן ב ש	2825	1927	+110	+4.1	+923
עצמאות 0.1	11800		+300	+2.6	+200
טפחות מבוב ש	20130 תב	61.0	+1830	+10.0	+150
טפחות רג ש	20000 תב	188	+1700	+9.3	+460
טפחות שה 1	9055				+200
טפחות שה 2	4853	60.0	+52	+1.1	+534
יעסור 1.0	2400	1455	+60	+2.6	+1303
יעסור 5.0	1258	1631	-30	-2.3	-739
מירב 1.0	7070	83.0	+200	+2.9	+301

מוסדות מימון

שלטון א ש	611	11080	+20	+3.4	+26180
התקלאות מבוב א	— לא נסחר —				
התקלאות מבוב ג	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	11030 תב	217	+600	+5.8	+485
פתוח תעשיה מבב	— לא נסחר —				
פת תעש בב ג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גגג	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
מרכז קבלנים 5.0	1477 תב	5681	-100	-6.3	-6899
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג 0.1א	20000	14.0			-37.0
כלל ליסינג 0.5ב	14500	102	+210	+1.5	+133
כלל ליסינג אג"ח	12995	57.0			-4.0

ביטוח

איתן ביטוח 1שח	285	8080	+3	+1.1	+2840
אדום 0.1	1470	1350	+47	+3.3	+2515
אדום א 0.5	772	2175	+12	+1.6	+2292
בטוח משנה 0.1	530	87.0	-10	-1.9	-187
בטוח משנה 0.5	180.0	9361			-3682
הדר 1שח	370	2625	-10	-2.6	-3005
הדר 5שח	229	5546	+8	+3.6	+2060
הדר אופ' סד' 2	186.5	79282			-42252
הסנה ש	363	56521	+8	+2.3	+28861
הפניקס 0.1	784	5158	+17	+2.2	+3610
הפניקס 0.5	700	2142	+10	+1.5	+1700
המגשר-הראל 1.0	6900	54.0	-50	-.7	-34.0
המגשר-הראל 5.0	3890	388	+25	+.7	+188
מנורה 1.0	2170	51.0	+50	+2.4	+72.0
מנורה 5.0	1140	316			+384
סהר פיתוח 3	5499	299	+229	+4.4	+3152
סקורום 1שח	945	2799	+38	+3.3	+1360
צור ש	332	3409	+3	+.9	+1407
ציון החזקות 1.0	10050	5.0	-300	-2.9	-21.0
ציון החזקות 5.0	2680	20.0	+80	+3.1	+80.0

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרבאנגא 1.0	7200 תב	42.0	+368	+5.4	+791
אינטרבאנגא 5.0	3360	459			+685
מאיר עוזיא 1.0	1399	2769	+10	+.7	+29.0
כלל סחר 1שח	285 תב	26914	+15	+5.6	+42764
כלל סחר אופ ר	196.0	55477	+8.0	+4.3	+106216
כלל סחר אג"ח 2	110.0 תב	45071	+6.0	+5.8	+139929

קריסטל 1.0	845	2165			-1521
רשק 0.1	31310				
רשק 0.5	9000	62.0	-100	-1.1	-62.0
שופרסל א 2.0	9070 תב	1767	+600	+7.1	+3727
שופרסל ב 10.0	7650 תב	5247	+550	+7.8	+7135

שרותים

רליק ג 0.1שח	4050	9068	+150	+3.9	+7847
הראל 1.0	— הפסקת מסחר —				
הראל 5.0	— הפסקת מסחר —				
ספנות הספקה 0.1	15320 תב	120	-980	-6.0	-120
ספנות הספ' 0.5א	6640 תב	224	+388	+6.1	+358
קרור 0.1	1224	2136			+1082
קרור 1.0	201	18767	+6	+3.1	+23146
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מוסכי ערובה 0.1	3050	350	-150	-4.7	-400
מוסכי ערובה 0.5	1542	5230	+40	+3.1	+2105
קונטרולים 0.1	4200	570	+155	+3.8	+531
קונטרולים 0.5	3189	548			-72.0
קופל 1.0	3201	50.0	+121	+3.9	+31.0
קופל אופ 1	1895 תב		+250	+15.2	+45.0

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	— הפסקת מסחר —				
גלי זוהר 5.0	— הפסקת מסחר —				
מלונות דן 1.0	1580 תב	191	+95	+6.4	+1007
מלונות דן 5.0	1150 תב	290	+58	+5.3	+140
חוף האלמוג 0.1	5500	285			-144
כנם 1.0	2410 תב	180	+211	+9.6	+162
מלונות ירדן 1.0	2800 תב	100	+149	+5.6	+211

מחשבים ושרותי מחשב

אינות 1שח	1690	1830	-10	-.6	-2418
דטה מימון 1.0	9100	363	+100	+1.1	+61.0
ת.י.ל.ן 1.0	24650	36.0	-100	-.4	-36.0
יעבא 1.0	11201	128	+351	+3.2	+378
כלל מחשבים 1.0	13950	141			+39.0
כ.ל.ל. 1.0	10070	83.0	-80	-.8	-64.0
כ.ל.ל. 5.0 בניה	3390 תב	419	+223	+7.0	+452
משוב 1.0	710	1614	-30	-4.1	-1531
משוב אופ 1	602	471			+420
ניקוב 1שח	16050	82.0			-42.0
ניקוב 5שח	7990	71.0			-71.0
תים מחשבים 1.0	1050	1735			-185

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם גינדי 1.0	— הפסקת מסחר —				
אברהם גינדי 5.0	— הפסקת מסחר —				
אורן מבנים 1.0	811	875	+11	+1.4	+635
אורן מבנים 5.0	398	2605	+18	+4.7	+5646
אזורים 1שח	987	8295	+29	+3.0	+12065
אזורים אופ ו	645	9175	+40	+6.6	+15842
אזורים אגח 3	121.0	66600	+3.0	+2.5	+122100
אילון 1.0	590	20092			-14665
אל-רוב 1.0	1440	1609	+50	+3.6	+2104
אמנונים ז ש"ח	3350	132	+119	+3.7	+584
אפריקה 0.1שח	46000 תב	661	+3700	+8.8	+1333
אפריקה 1שח	39780 תב	356	+2400	+6.4	+886
אפריקה אופ 5	21700	105	+1500	+7.4	+114
אדרים 1.0	2562	310	+12	+.5	+178
אילדן 1שח	2700	1055			-322
אילדן 5שח	1585	1618	+20	+1.3	+1255
בן-יקר גת 1.0	5700 *	231	+205	+3.7	+347
* ביצוע חלקי 76.20%					
ברנוביץ 1שח	3210	844			-713
ברנוביץ 5שח	2450	829			-432
דניה 1.0	5130	235			-50.0
דוקר 1.0	463 *	864	+30	+6.9	+728
* ביצוע חלקי 97.90%					
דוקר 5.0	400 תב	320	+25	+6.7	+1250
דיער 0.1	9270	70.0	+70	+.8	+70.0
דיער 0.5	6565	106			-45.0
המסלול 1.0	1651	406	+1	+.1	+94.0
המסלול 5	1286	1020	-54	-4.0	-1250
ת.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
גבעים ובנין 1.0	4600 תב	7700	+400	+9.5	+12152
גב-ים 0.1	5800 תב	286	+310	+5.7	+407
גב-ים 0.5	4400	832			-8.0
הכשרת הישוב 1.0	74800 תב	350	+4100	+5.8	+928
ישפרו 1שח	3100	838			+339
ישראלום 1.0	1649	550	-11	-.7	-1451
ישרס 10.0	17819 תב	342	+1620	+10.0	+1287
כהן פיתוח 1.0	9550	75.0	+200	+2.1	+126
כלל נדלן 0.1	535	14384	+15	+2.9	+25673
להביר 1.0	5500	54.0	-36	-.7	-20.0
להביר 5.0	2000	956			+174
מ.ת.ב. 1.0	432	7802			-1182
מ.ת.ב. אופ 2	290	3674	+20	+7.4	+4848
מ.ת.ב. אגח א	104.0	52761	+5	+.5	+34801
מגורי בניה 1.0	820	4278			+672
מישכאל 5 ש"ח	382	5579			-929
מנרב 5.0	1800	2502			-1111
פרי-לו 1.0	900	2114	+42	+4.9	+1960
לרינשטין 1.0	430 תב	396	-40	-8.5	-491
לרינשטין 5.0	159.0 תב	25851	+8.0	+5.3	+60322
ליפשיץ 1.0	1786 תב	140	+85	+5.0	+1251
ליפשיץ 5.0	949	545			+237
נאות אביב 0.5	8900	530			-91.0
נכסי אזורים 1.0	945	1318			+782
סהר החזקות 1.0	16850	30.0	+300	+1.8	+100
סהר החזקות 5.0	12850	30.0	+400	+3.2	+52.0
סולפ 1.0	6301				+3.0
סולפ 5.0	3251	34.0	-50	-1.5	-10.0
עפר וסלע 1.0	677	11172			+8531
עיר 3.0	— הפסקת מסחר —				
קיסריה 0.1	3000	400			-140
קיסריה 0.5	1671	754	+41	+2.5	+481
רובינשטין 1שח בניה	381	9112			-5748
רובינשטין 5שח בניה	199.0 תב	16069	+14.0	+7.6	+18300
רובינשטין אופ 2	901	915	+16	+1.8	+7495
רובינשטין אגח א	104.0	59500			-33557
רסקו מבוב	8441 תב	285	+767	+10.0	+505
רסקו רג	7400	295			-245

חקלאות

מטעי הדר 0.1	3377 תב	952	+307	+10.0	+1279
מטעי הדר 0.5	2310 תב	800	+131	+6.0	+773
מהדרין 1 ש"ח	9500 תב	1064	+680	+7.9	+3096
נכסי הדרים 1.0	1550 תב	8310	+95	+6.5	+11951
פראור 5 ש"ח	3550 תב	1510	+200	+6.0	+2365
שגהר 0.1 ש"ח	10804	318	+3		+28.0

תעשייה

מזון ומבק

אסאום 1.0	1420		-16	-1.1	-118
גלדפרוסט 1.0	3255	101			-76.0
גלדפרוסט 5.0	1999	178			-58.0
גלדפרוסט אופ 1	1351	111			-136
דובק מב ש	4850	1531	+140	+3.0	+2420
דובק מב ם	4800	1300	+120	+2.6	+2421
וולכל 1.0	1280				
וולכל 5.0	967	298			-17.0
פרי-הו 1.0	— הפסקת מסחר —				
פרי-הו 5.0	— הפסקת מסחר —				
טמפו בירה 1.0	21500	39.0	+200	+.9	+76.0
טמפו בירה 5.0	18600	131			-43.0
יצהר 1שח	1350	454	+50	+3.9	+67.0
יצהר א 5שח	774	950	+13	+1.7	+1172
מן 1שח	1055 תב	1214	+51	+5.2	+2487
מן 5שח	468	3033			-1483
עוגרוסט 1.0	14000	41.0	+300	+2.2	+580
עלית 0.1	19250	144	+240	+1.3	+102
עסיס 5 ש"ח	355	6901	-4	-1.1	-4822
שלמה אגבל 1.0	2829	175			-175
שמן מבוב ש	5600	715	+230	+4.3	+906

טקסטיל והלבשה

ארגד 1.0	730 תב	9526	+41	+6.0	+20984
אופים 1.0	1590	2101	-10	-.6	-446
אופנת ברוך 1 שח	683	2036			-1059
אופנת ברוך 5 שח	438	4710	+11	+2.6	+5823
אופנת ברוך אופ	398	9667	+12	+3.1	+7587
ארגמן רג ש	19350	25.0	+700	+3.8	+40.0
דלתא-גליל 1.0	3860	2254	+180	+4.9	+3603
דלתא-גליל א 3.0	2760	2407	+65	+2.4	+1250
מכוניות מאוחד 1.	1790	10.0	-5	-.3	-30.0
מכוניות מאוחד 5.	928	200	+1	+.1	+56.5
וישלנר 1.0	1548	160.			-19.0
וישלנר 5.0	1022	200	+7	+.7	+200
ורדינון 1.0	8400	168			-267
כיתן 1.0	2311 *	1144	+210	+10.0	+5227
* ביצוע חלקי 55.00%					
כיתן 5.0	1651 תב	6885	+150	+10.0	+13427
לודזיה 0.1	3300 תב	500	+220	+7.1	+966
לודזיה 0.4	1892 תב	3557	+172	+10.0	+4380
ליבנת 1.0	850	3528	+30	+3.7	+3611
מים בליקר 1.0	580	815	-18	-3.0	-315
מקס 0.1	5600	543	+190	+3.5	+592
מקס 0.5	2950	874	+70	+2.4	+1329
עים 1.0	23835	128	+1135	+5.0	+85.0
עים 5.0	12150	572	+500	+4.3	+719
עמק 1.0	1590	462	+10	+.6	+59.0
פולגת א 0.1	4450	4093	+200	+4.7	+4985
פולגת ב 0.4	3214 תב	9307	+160	+5.2	+12254
פולימן א 0.5	9588	279	+188	+2.0	+66.0
פרגוד 1.0	3800	357			-127
גיבור סברינה	16500 תב	685	+800	+5.1	+667
תעש רוגוזין 1.0	2850	714	+110	+4.0	+772

מתכת ומוצריה

אשקנגן 5.0	3700 תב	1874	+310	+9.1	+1941
אורדן 10.0	7430	272	+154	+2.1	+567
אורדן 50.0	6400	7.0			+86.0
אלומית 1.0	6950	103			-60.0
אלומית 5.0	4680	115			-15.0
בבלים ש	25300	14.0	+200	+.8	+9.0
התכוף 1.0	7150	61.0	-220	-3.0	-116
התכוף 5.0	5008	45.0	-100	-2.0	-97.0
התכוף אופציה	3950	100	+20	+.5	+215
זיקה 1.0	5200 תב	90.0	-300	-5.5	-106
זיקה 5.0	2200 תב	136	-60	-2.7	-524
קסטמות מה 1.0	3524 תב	1773	+199	+6.0	+9719
קסטמות מה 5.0	3510	567	+70	+2.0	+800
מתכת מרום 1.0	3110	2564	+10	+.3	+255
כבלי ציון 1.0	2301	677	-1		-28.0
כבלי ציון 5.0	1380	5883	+50	+3.8	+8563
כבלי ציון אופ 3	595	1538			-1547
מודגן 1.0	— הפסקת מסחר —				
מודגן אופ א	— הפסקת מסחר —				
מתכת קרמני 1 שח	224	20336	-1	-.4	-19928
מתכת קרמני 5 שח	140.0	39693	+5.0	+3.7	+28976
נחושתן 0.1	40200	7.0	-506	-1.2	-54.0
נחושתן 0.5	13050	78.0	+160	+1.2	+154
מקר פלדה 1.0	15300	355	-151	-1.0	-386
קינג 1.0	1080	551	+10	+.9	+162
קינג 5.0	605	1500			-700
קליל 1.0	9150 תב	1510	+550	+6.4	+1909
קליל 5.0	5602 *	1363	+509	+10.0	+2691
* ביצוע חלקי 67.10%					
שלורות 5.0	6840	921			-338
תעשיות לכיש 1.0	1198	669			-175
תעשיות לכיש 5.0	660	977			-826

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

אלביט 3.0	469500	64.0	+8500	+1.8	+43.0
אלקו א 0.1	7160 תב	41.0	-390	-5.2	-76.0
אלקו 0.25 ש	3980	450			-598
אלקו 0.25 ם	3918	102	-80	-2.0	-72.0
אלקטרה 0.1שח	2165	466			-53.0
אלקטרה א 0.5שח	1170	5500	-10	-.9	-1977
אלקטרה אופ' 5	992 תב	26530	-400	-28.7	-111896
אלקטרה אג"ח 3	107.0 תב	123146	-11.0	-9.3	-144066
אלרון 3.0	353000	46.0	+12000	+3.5	+74.0
אריית 0.02שח	34000	201			-104
כלל תעש אלקטר	2400 תב	2835	+145	+6.4	+3760
ספקטרוניקס 1.0	2500	4010	+55	+2.3	+4688
ספקטרוניקס 5.0	1880 תב	4947	+125	+7.1	+7868
פוריקונגר 1שח	588	5127	+15	+2.6	+5507
פוריקונגר 5שח	396	13408	+16	+4.2	+11847

ציקלון 1שח	2250	77.0	-100	-4.3	-284
ציקלון 5שח	1003	389	-20	-2.0	-437
קנבשטין אולד 1.	5100	53.0			-37.0
קנבשטין אולד 5.	3849	50.0	+148	+4.0	+43.0
ת.א.ת. 1.0	4700	253			+90.0
ת.א.ת. 5.0	2119	11684	+20	+1.0	+2617
ת.א.ת. אופ 1	18450	231			-181
תראה 1.0	9500	108	+200	+2.2	+80.0

מוצרי בניה

אי.בכלל בנין 1.	1100	2205	+50	+2.8	+2770
אי.בבנין אופ א	560	6035	+20	+3.7	+6945
אי.בבנין אגח א	120.0 תב	21650	+9.0	+8.1	+51643
אלקל 5.0	6780	22.0	-10	-.2	-11.0
אקרשטיין 1שח	961	2958			-1576
אקרשטיין 5שח	710	1500			+234
אקרשטיין אופ א	385	4976			-124
אקרשטיין אג"ח 1	109.0	30141			-14141
בטון תדיר 1.0	— הפסקת מסחר —				
בטון תדיר 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-טון 1.0	1800	855			-179
בר-טון 5.0	741	5519			+607
טרומאסבסט 1.0	7952 תב	52.3	+723	+10.0	+600
טרומאסבסט 5.0	3509 *	1001	+319	+10.0	+2203
* ביצוע חלקי 52.00%					
כ.ל.ם. 1.0	900	275	-1	-.1	-120
כ.ל.ם. 5.0	578 קו		+28	+5.1	+1854
מגדל הסק בתעש	8386 *	448	+180	+2.2	+188
* ביצוע חלקי 95.00%					
מוזאיקה ולפמן 1	— לא נסחר —				
מוזאיקה ולפמן 5	13700				

כימיה, גומי ופלסטיק

יצן 5.0	17320	118	+500	+3.0	+43.0
אליאנס ב 200.0	2310	762	+60	+2.7	+85.0
גל תעשיות 1.0	13000	150	+200	+1.6	+130
גל תעשיות 5.0	8780 תב	110	+430	+5.2	+259
דקסטר 1.0	2895	30.0			-60.0
דשנים 0.1	5079	109			-84.0
דשנים 0.5	1528 תב	13136	+80	+5.5	+14034
חיפה כמיקל 10.0	570 תב	25198	+29	+5.4	+34168
טבע 0.01 ש"ח	10840 תב	1458	+600	+5.9	+2409
ליפסקי 1.0	2500	1041	+100	+4.2	+1462
ים המלח 0.1	4570	4932	+70	+1.6	+9624
פטרוכימים 10.0	575	17067	+6	+1.1	+13208
מקסימה 1.0	7300	57.0	-50	-.7	-17.0
מקסימה 5.0	3930	515	+70	+1.8	+390
נקה 1שח	7420	120	-322	-4.2	-674
סנו 1.0	21270	147			-44.0
סנו 5.0	15740	160			-153
פריקלאס 1 ש"ח	545	16629			-15380
פריקלאס אופ 1	226	20123			-18573
קרם כימיקל 1.0	10320	167	+120	+1.2	+48.0
ת.ג.ל. 1.0	3700	30.0			
ת.ג.ל. 5.0	2999	60.0	-100	-3.2	-60.0
תיא 5.0	12540 תב	27.0	+1140	+10.0	+158
פרומארום 10.0	14900	72.0	+200	+1.4	+85.0
תרז א 5.0	10700	31.0	-50	-.5	-40.0

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

כתר 1 ש"ח	236	133538	+8	+3.5	+137150
דפרון 1.0	7480	18.0			-7.0
דפרון 5.0	4515	79.0			-79.0
ת.ב.ג. 1.0	7706	116	-1		-6.0
יאה 1.0	4890	132			+30.0
לבידי אשקלון 1.	505	4748	+5	+1.0	+5248
לבידאשקלון אופ	855	110			-150
מולט ב 0.5	50300	13.0	+1800	+3.7	+24.0
מפעלי ניר 10.0	334000	115	+14000	+4.4	+213
סקנדיה 1.0	4100 תב	466	+370	+9.9	+2750
רים 0.1	2499	214			-455
רים 0.4	1600	855	+75	+4.9	+1659
תעל ב 0.2	15480	195	+230	+1.5	+121

תעשיות שונות

אבנין 1.0	9317 תב	426	+847	+10.0	+397
אבנין 5.0	4050	1144	+100	+2.5	+861
המישה יוד 1.0	11222	21.0	+122	+1.1	+29.0
ה.ג.פולק 1שח	1941	931	+6	+.3	+836
ה.ג.פולק 5שח	1305	1227			+73.0

השקעות תעשיה

מרכזית ב 0.1	9330	1267	+450	+5.1	+1817
כור בב 1.0	9112900	.6	+34120	+5.0	+1.0
כלל תעשיות 1.0	1880 תב	42898	+100	+5.6	+88706
מאגרי טכנולוגיה	549	3792	+4	+.7	+1854

חברות להשקעה

השקעה ואחזקה

אתיקו ש	7040 תב	444	+640	+10.0	+795
אידיבי פתוח 2.0	6660 תב	5636	+365	+5.6	+11343
אינקובה 1שח	109.0	175091	-1.0	-.9	-12899
אלגד ש	13400	181	+600	+4.7	+105
אלגד ם	13401	20.0			+5.0
אלרן ש	4580	5210	+200	+4.6	+8255
אלרן ם	4820	1013	+220	+4.8	+1867
אמיסר בב 1.0	— הפסקת מסחר —				
אפיק 1.0	240	8106			-1584
אפיק 5.0	178.0	2030			+2970
בתלת השקעות 1שח	1430	200	-69	-4.6	-200
חברה לישראל 1שח	14340	718			-226
חברה לישראל 5שח	11820	716	+420	+3.7	+390
הלפסון 0.1	126000	7.7 תב	-14000	-10.0	-12.7
הלפסון 1.0 ש	26150	70.0	+300	+1.2	+106
אמפא א 0.5	17499	40.0			-20.0
פועלים השק ש	8380	1991	+380	+4.8	+3115
דיסקונט השק ש	4221	8093	+180	+4.5	+14233
מזרחי השק ש	24300 תב	75.0	+1300	+5.7	+108
מור השק אגח 124	11201	15.0	+1		+20.0
הירדן 1.0	2931	76.0			-69.0
הירדן 5.0	1350	1271	-55	-3.9	-2511
יקום החזקות 1שח	243	17058	+3	+1.3	+1030
יבוא ש	10750	154			-82.0
ירדן א 0.1	3400	312			-296
כלל ישראל 10.0	1110 תב	16051	+50	+4.7	+30588
כלל ישראל 50.0	951	852	+34	+3.7	+2363
לבניק 1שח	3880 תב	7.0	+280	+7.8	+311
לבניק 5שח	1200	700	+45	+3.9	+454
מנור 1שח	675	3322			-2778
מנור א 5שח	445	1500	+1	+.2	+1257
מנור אופ ב	328	4900			-2585
מנור אג"ח 1	108.5				-5500
עוז השק ב 0.1	3850 תב	392	+350	+10.0	+421
עוז השק ב 0.5	2090	457	+90	+4.5	+308
עוז השק ש בניה	3359 תב	2618	+303	+9.9	+2900
פמה א 0.1	12810	128	+610	+5.0	+231
פמה 0.5	7700 תב	336	+350	+4.8	+760
פריון ב 0.2שח	6568	926	+70	+1.1	+592
צון אמר נפט 1.	341	2656	+3	+.9	+2198
צון אמר נפט 5.	2755	600			+237
קרדן 1שח	— הפסקת מסחר —				
קרדן 5שח	— הפסקת מסחר —				

מחקר ופיתוח

גליל טכנולוגיות	— הפסקת מסחר —				

דלק ונפט

דלק חיפושים1.	3635	625			+321
דלק חיפושים5.	2350	453			-255
דלק נפט אופ 2	1501	1048	+31	+2.1	+1831
מו חיפושי נפט	24600 תב	96.0	+1500	+6.5	+200
יו.אנ.ל. 5.0	4326	1379			-422
מ.נ.ג. 1.0	8040	272	+120	+1.5	+91.0
מ.נ.ג. 5.0	2560	1109	+20	+.8	+1777
פראויל ב 0.03שח	8230	67.0			-6.0
נפטא ש	1790000	1.0	-50000	-2.9	+1.0

נסחרות במט"ח

בזית ם	218

שערי מטבע חוץ ביום 15.01.87

דולר 1.6245 | סל 1.6789

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	-0.005	1.58	1.65	1.58	1.65	1.58	1.65	1.6144	1.6346	1.6144	1.6346	1.6144	1.6347	1.6245
1 מארק גרמני	+0.006	0.86	0.90	0.86	0.90	0.86	0.91	0.8791	0.8901	0.8776	0.8886	0.8802	0.8913	0.8838
1 ליש"ט	+0.003	2.37	2.47	2.39	2.50	2.38	2.50	2.4261	2.4565	2.4284	2.4587	2.4264	2.4570	2.4406
1 פרנק צרפתי	+0.003	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2633	0.2666	0.2629	0.2662	0.2632	0.2665	0.2650
100 ינים יפאניים	+0.003	1.03	1.08	1.04	1.09	1.03	1.09	1.0548	1.0680	1.0579	1.0711	1.0548	1.0681	1.0597
1 גולדן הולנדי	+0.007	0.76	0.80	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7792	0.7889	0.7788	0.7885	0.7787	0.7885	0.7833
1 פרנק שווייצרי	+0.010	1.03	1.07	1.03	1.08	1.03	1.08	1.0487	1.0618	1.0511	1.0642	1.0507	1.0639	1.0547
1 כתר שוודי	+0.001	0.24	0.25	0.24	0.25	0.24	0.25	0.2459	0.2489	0.2457	0.2488	0.2457	0.2468	0.2471
1 כתר נורבגי	+0.001	0.22	0.23	0.22	0.23	0.22	0.23	0.2269	0.2297	0.2268	0.2297	0.2269	0.2297	0.2282
1 כתר דני	+0.002	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2310	0.2338	0.2318	0.2347	0.2314	0.2343	0.2323
1 מארק פיני	+0.002	0.34	0.36	0.34	0.36	0.34	0.36	0.3511	0.3555	0.3509	0.3553	0.3511	0.3556	0.3532
1 דולר קנדי	—	1.16	1.21	1.16	1.22	1.16	1.22	1.0849	1.1997	1.1856	1.2003	1.1844	1.1993	1.1928
1 דולר אוסטרלי	+0.009	0.98	1.08	1.01	1.09	1.02	1.09	1.0505	1.0636	1.0483	1.0613	1.0501	1.0633	1.0558
1 ראנד דרא"פ	+0.005	0.51	0.61	0.54	0.80	0.50	0.69	0.7865	0.7964	0.7862	0.7980	0.7838	0.7936	0.7889
10 פרנקים בלגיים	+0.004	0.41	0.43	0.41	0.43	0.41	0.43	0.4182	0.4235	0.4271	0.4324	0.4246	0.4299	0.4274
10 שילינגים אוסטריים	+0.011	1.22	1.28	1.23	1.29	1.23	1.29	1.2505	1.2662	1.2488	1.2644	1.2505	1.2662	1.2555
1000 לירטות איטלקיות	+0.011	1.20	1.27	1.21	1.29	1.21	1.29	1.2358	1.2512	1.2382	1.2536	1.2375	1.2531	1.2424
1 סל' (ECU)	+0.014	—	—	—	—	—	—	1.8089	1.8316	1.8130	1.8356	—	—	1.8190
1 דינר ירדני	+0.005	4.48	4.75	4.40	4.68	4.36	4.61	—	—	—	—	—	—	4.5811
10 לירות לבנוניות	-0.001	—	—	0.17	0.18	0.15	0.21	—	—	—	—	—	—	0.1846
1 לירה מצרית	-0.003	0.85	0.90	0.78	0.83	0.80	0.86	—	—	—	—	—	—	0.8373

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	4861.53	4794.67
אבוקה	440.62	432.31
אגוז	221.12	216.83
אדיר	1496.71	1467.26
אדם	2342.55	2298.59
אמיר	1787.73	1753.17
אור	414.59	406.07
אורין	153.27	150.25
אורלי	242.25	240.45
אורן	719.63	705.80
אייל	3558.40	3488.95
איילת	4733.77	4629.26
איריס	4776.72	4752.85
איתן	668.07	654.55
אלון	558.95	547.37
אלבוג	651.06	638.34
ארז	619.59	607.61
אש	148.15	147.43
אשל	180.89	177.37
אתרוג	218.15	216.06
בדולח	2310.29	2266.37
ברוש	486.48	477.35
ברק	488.66	479.07
בקעת	814.93	811.04
גביש	1355.77	01329.38
גבע	976.72	962.21
גורן	687.77	674.57
גיא	8884.69	8753.15
גיל	2896.46	2842.39
גלית	573.08	565.95
דוברון	369.87	366.57
דוכיפת	650.57	637.93
דולב	210.22	205.89
דורון	1380.74	1353.63
דותן	238.27	233.62
דליה	484.27	475.61
דרור	394.99	388.32
דקל	386.83	379.49
הדס	362.02	358.90
הוד	474.34	465.75
הגבית	2752.39	2696.35
זהר	18649.92	18575.22
זיו	17240.97	17034.46
זמיר	929.19	911.51
זהבית	139.38	136.32
חליפין	125.39	124.86
חלמיש	610.80	607.92
חן	128.27	127.75
חצב	1305.37	1276.44
טל	4690.17	4635.48
יובל	771.61	756.83
יהלום	2169.04	2127.18
יסודות	389.41	385.83
יערה	633.86	620.15
כוכב	1080.32	1059.63
כחל	127.48	124.99
כלנית	536.44	526.99
כספית	689.89	686.56
כרמל	136.65	133.61
כתר	1049.98	1029.69
להב	4175.84	4097.00
למשקיע	110104.6	108073.90
לפיד	362.54	355.52
לקט	1664.04	1630.21
לשם	928.00	924.24
מבחר	1151.33	1129.07
מבטחת	3324.02	3293.5
מגד	220.88	217.62
מגדן	3175.87	3145.71
מגל	714.19	700.93
מד	1695.06	1671.13
מורן	847.55	839.65
מנחה	26952.95	26435.47
מיתר	861.40	844.59
מעוף	3930.94	3855.13
מעיין	726.06	712.20
מקשה	957.48	953.93
מרגלית	1274.67	1249.92
מרווח	106.80	106.39
מרום	1128.66	1106.52
נוגה	25171.05	24797.36
נטיף	865.14	861.72
נטע	473.98	464.60
גילי	5729.10	5645.20
סביון	552.50	542.42
סגולה	129.62	127.10
סלע	940.38	936.35
סנונית	675.82	662.50
סער	749.70	735.53
ספיר	529.36	529.36
ערוף	822.12	812.85
עדית	2225.79	2216.44
עדן	6897.89	6797.24
ענבר	1196.47	1170.87
ענת	2302.29	2280.30
עפרוני	621.60	613.36
ערמון	140.55	137.88
פיא	1485.17	1456.33
צבר	539.21	528.55
צופית	628.85	621.18
צוק	112.61	112.61
צמיד	967.43	947.35
צמיחה	7629.23	7520.80
צפרת	1675.87	1643.43
קלע	2068.43	2058.09
רונית	16785.28	16629.70
רימון	114.54	114.31
רקפת	649.81	638.32
רשף	715.59	700.63
שבים	747.92	738.79
שחם	895.44	888.28
שירה	387.24	384.55
שמיר	350.16	343.33
שנהב	805.82	797.67
ששק	812.16	792.45
שקד	176.71	173.25
תאנה	228.56	226.57
תדהר	507.96	505.43
תירוש	481.52	475.72
תמון	209.63	205.64
תמות	191.74	190.47
תרשיש	1400.77	1373.92
תשרי	452.10	445.74

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלווה (100% הצמדה)		
ש4001	ק691502.0	+20141
ש4002	ק602550.0	+17550
ש4003	ק603404.0	+17575
ש4004	582980.0	
4.25% מלווה בריבית (שערן)		
ק-301 תשואה 1.49%		
4101	351.5	+.3
ק-302 תשואה 2.00%		
4102	140.6	+1.9
4103	135.2	+1.9
ק-303 תשואה 2.55%		
4104	128.6	+.1
4301	128.6	+.1
4302	122.5	
4303	121.8	+.1
4304	119.9	+.1
ק-304 תשואה 3.01%		
4105	105.8	+.4
4106	103.1	+.4
4107	100.0	+.5
ק-321 תשואה 3.37%		
4201	116.9	
4202	118.0	
4203	115.8	+.1
4204	111.8	
4205	109.7	.1
4206	107.7	+.1
4207	107.3	
4208	105.9	+.1
4209	103.6	
4210	100.9	
ק-322 תשואה 3.20%		
4211	98.7	
ק-342 תשואה 3.05%		
4305	108.0	-.8
7%		
ק-201א' תשואה 0.53%		
ש3601	39667.0	-2319.0
ק-201ב' תשואה 1.60%		
ש3602	35261.0	-388.0
ק-202א' תשואה 1.60%		
ש3603	ת 32827.0	-1503.0
ק-202ב' תשואה 1.80%		
3604	ת 29294.0	-1395.0
ק-203א' תשואה 1.50%		
ש3605	27050.0	-35.0
ק-203ב' תשואה 1.60%		
ש3606	ת 25412.0	-921.0
ק-203ג' תשואה 0.60%		
ש3607	24555.0	-34.0
ק-203ד' תשואה 2.10%		
ש3608	21957.0	+11.0
ק-204א' תשואה 1.92%		
ש3609	21678.0	+12.0
ק-204ב' תשואה 1.60%		
ש3610	19626.0	+10.0
ק-204ג' תשואה 1.62%		
ש3611	18958.0	+389.0
ק-204ד' תשואה 1.06%		
ש3612	18851.0	+150.0
ק-205 תשואה 1.56%		
ש3613	17388.0	+112.0
ש3614	16704.0	+109.0
ש3615	15434.0	+102.0
ש3616	14140.0	+96.0
ק-206 תשואה 1.31%		
ש3617	13499.0	+1.0
ש3618	12823.0	+1.0
ש3619	11812.0	+1.0
ק-207 תשואה 1.37%		
ש3620	11143.0	+191.0
ש3621	10796.0	+185.0
ש3622	9745.0	+169.0
ק-208 תשואה 1.52%		
ש3623	9091.0	+5.0
ש3624	8568.0	+5.0
ק-209 תשואה 1.48%		
ש3625	7851.0	+186.0
ש3626	7269.0	+175.0
ש3627	6748.0	+165.0
ק-210 תשואה 1.57%		
ש3628	6188.0	+69.0
ש3629	5803.0	+65.0
ש3630	5491.0	+63.0
ק-211 תשואה 1.53%		
ש3631	5061.0	+98.0
ש3632	4770.0	+93.0
ש3633	4596.0	+90.0
ק-212 תשואה 1.60%		
3634	4036.0	+55.0
ש3635	3820.0	+52.0
ש3636	3683.0	+52.0
ק-213 תשואה 1.60%		
ש3637	3461.0	+67.0
ש3638	3226.0	+64.0
ש3639	2956.0	+59.0
ק-214 תשואה 1.60%		
ש3640	2437.0	+55.0
ש3641	2114.0	+48.0
ק-215 תשואה 1.53%		
3642	1900.0	+39.0
ש3643	1650.0	+34.0
ק-216 תשואה 1.40%		
3644	1486.0	+49.0
3645	1366.0	+44.0
4.25% מלווה מדינה (גליל)		
ק-231 תשואה 2.28%		
3701	ק 1134.0	+34.0
ק-232 תשואה 2.35%		
3702	ק 867.6	+25.8
ק-233 תשואה 2.80%		
3703	745.7	+21.9
3704	639.1	+19.0
ק-251 תשואה 3.23%		
3751	328.1	+.2
ק-252 תשואה 3.20%		
3752	132.7	+.7
3753	127.5	+.7
ק-253 תשואה 3.63%		
3754	112.3	
3755	111.3	
3756	107.5	+.1
3757	105.4	
3758	103.4	
3759	103.1	
3760	101.7	+.1
3761	99.5	+.1
3762	96.9	+.1
3763	95.9	
ק-261 תשואה 3.58%		
3791	94.9	+.3
ק-271 תשואה 3.58%		
3826	115.4	+.8
3827	113.2	+.8
3828	109.3	+.8
3829	107.2	+.8
3830	105.2	+.8
3831	104.8	+.7
3832	103.4	+.7
3833	101.2	+.8
3834	98.5	+.7
ק-290 תשואה 3.58%		
3901	120.0	+1.0
3902	114.3	+1.0
3903	113.5	+1.0
3904	111.6	+.9
ק-281 תשואה 3.20%		
3861	101.5	+1.3
7%-6%-4% מלווה פיתוח והמדינה (80% הצמדה)		
ש3203	212000.0	+1000.0
ש3204	209000.0	+1000.0
ש3205	207000.0	-2000.0
ש3206	205500.0	
ש3210	209000.0	+5000.0
ש3211	207365.0	
ש3212	204500.0	+5500.0
ש3213	192000.0	
ש3214	191440.0	
6%		
ש3501	182000.0	-1237.0
ש3502	177000.0	
ש3503	181416.0	
ש3504	153000.0	
ש3505	154500.0	
7%		
ש3521	164770.0	+1000.0
ש3522	149680.0	
ש3523	142001.0	
ש3524	138000.0	
ש3525	136000.0	-3505.0
ש3526	133000.0	-3501.0
ש3527	133350.0	
ש3528	128000.0	-2110.0
ש3529	127900.0	-3000.0
ק-704 תשואה 1.10%		
ש3530	126644.0	+256.0
ש3531	126529.0	+266.0
ש3532	122832.0	+259.0
ש3533	122855.0	+268.0
ש3534	115865.0	+254.0
ק-705 תשואה 1.08%		
ש3535	116246.0	+502.0
ש3539	109683.0	+489.0
ק-706 תשואה 1.10%		
ש3536	116078.0	+63.0
ש3537	115951.0	+62.0
ש3538	109144.0	+58.0
ש3540	109106.0	+59.0
ש3541	105423.0	+56.0
ש3542	105443.0	+57.0
ש3543	100310.0	+54.0
ק-707 תשואה 1.10%		
ש3544	100603.0	+366.0
ש3546	102471.0	+375.0
ש3547	102248.0	+377.0
ש3548	102136.0	+377.0
ש3550	96941.0	+367.0
ש3551	96571.0	+369.0
ק-708 תשואה 1.09%		
ש3545	97909.0	+166.0
ש3549	96571.0	+166.0
ש3552	88783.0	+157.0
ש3554	88753.0	+162.0
ש3555	88753.0	+162.0
ק-709 תשואה 1.10%		
ש3553	88281.0	+1235.0
ש3571	76925.0	+1197.0
ק-710 תשואה 0.70%		
ש3556	85294.0	+229.0
ש3558	85336.0	+236.0
ש3559	82327.0	+228.0
ש3560	78066.0	+222.0
ש3561	77857.0	+225.0
ק-711 תשואה 1.00%		
ש3557	85415.0	-329.0
ש3572	77927.0	-328.0
ק-712 תשואה 0.80%		
ש3573	77876.0	+398.0
ש3574	71815.0	+553.0
ש3577	71884.0	+569.0
ש3578	66418.0	+529.0
ק-713 תשואה 1.10%		
ש3575	71068.0	+380.0
ש3576	70873.0	+380.0
ש3579	65529.0	+363.0
ק-714 תשואה 1.10%		
ש3580	61088.0	-345.0
ש3581	55649.0	-325.0
ש3582	51404.0	-311.0
ש3583	47852.0	-299.0
ק-715 תשואה 1.17%		
ש3584	45495.0	-909.0
ש3585	44987.0	-889.0
ש3586	40805.0	-830.0
ש3588	40810.0	-853.0
ק-716 תשואה 0.65%		
ש3587	41613.0	+22.0
ש3591	37995.0	+20.0
ש3592	37954.0	+20.0
ש3593	37893.0	+20.0
ק-717 תשואה 0.60%		
ש3589	ת 37910.0	-1599.0
ש3594	ת 36219.0	-1374.0
ש3596	ת 34683.0	-1352.0
ש3597	ת 34573.0	-1354.0
ק-718 תשואה 1.20%		
ש3590	37085.0	+255.0
ש3595	35393.0	+250.0
ב 2	119.7	+.4
ב 3	121.5	+.3
סדרה 4	118.5	
מימון 157	127.3	+.3
מימון 160	123.1	+1.6
מימון 162	107.0	
ת רן 2	119.6	+.5
ים סו"ף 169	105.1	+.5
ם 82	119.3	+.3
ם 85	123.5	
בנין סר א	111.4	
1 ן	118.7	+.3
2 סדרה ו	112.3	+1.1
5% מלווה פיתוח המדינה (בריבית משתנה צמודה)		
ש2001	148400.0	
ש2002	146600.0	
ש2003	141300.0	
ש2004	142300.0	
ש2005	135000.0	
ש2006	134000.0	
ש2007	131800.0	
ש2008	130000.0	
ש2009	131800.0	
ש2010	130400.0	
ש2011	128100.0	
ש2012	126100.0	
ש2013	127700.0	
ש2014	124500.0	
ש2015	124000.0	
ש2016	124800.0	
ק-108 תשואה 1.15%		
ש2017	123518.0	+894.0
ש2019	123401.0	+937.0
ש2020	119795.0	+911.0
ק-109 תשואה 1.60%		
ש2018	123566.0	+68.0
ש2021	119730.0	+67.0
ק-110 תשואה 0.80%		
ש2022	113659.0	+61.0
ק-111 תשואה 1.51%		
ש2023	113252.0	+63.0
ק-112 תשואה 0.60%		
ש2024	107466.0	-2050.0
ש2027	103844.0	-2077.0
ש2031	96504.0	-2113.0
ק-113 תשואה 0.34%		
ש2025	108782.0	+57.0
ש2026	108438.0	+55.0
ק-114 תשואה 1.52%		
ש2028	102787.0	-135.0
ש2030	97875.0	-140.0
ק-115 תשואה 1.20%		
ש2029	97720.0	-135.0
ש2033	93020.0	-137.0
ש2035	85510.0	-133.0
ק-116 תשואה 1.00%		
ש2032	99443.0	+1532.0
ש2034	94083.0	+1503.0
ש2036	86502.0	+1456.0
ק-117 תשואה 0.50%		
ש2037	82710.0	+43.0
ש2052	69842.0	+36.0
ק-118 תשואה 1.50%		
ש2038	81594.0	-2067.0
ש2040	78660.0	-2073.0
2051	74502.0	-2033.0
ק-119 תשואה 1.19%		
ש2039	78685.0	-315.0
ש2041	74509.0	-310.0
ק-120 תשואה -1.24%		
ש2053	75506.0	+406.0
ק-121 תשואה 0.16%		
ש2054	65168.0	+34.0
ש2056	60435.0	+31.0
ש2058	55095.0	+29.0
ש2060	50932.0	+26.0
ק-122 תשואה 1.12%		
ש2055	ת 64109.0	-2659.0
ש2057	ת 59404.0	-2545.0
ש2059	ת 54085.0	-2394.0
ק-123א תשואה 0.50%		
ש2061	39802.0	-402.0
ק-123ב תשואה 1.60%		
ש2062	ת 35144.0	-1902.0
ק-123ג תשואה 0.12%		
ש2063	35179.0	+18.0
חלים		
ם 18	103.0	+2.9
ם 19	101.5	
ם 20	100.0	
ם 21	99.1	+.3
ם 22	101.8	-.2
ם 23	* 90.5	-1.0
ש24	85.4	-.9
ש25	87.7	+.7
ש26	88.3	13/01/87
ש27	93.6	14/01/87
ש28	88.1	-.7
ש29	81.3	-2.0
ש30	93.5	-.9
ש31	92.7	+1.2
תית 15	89.5	11/12/86
32	90.3	
33	92.9	-2.9
מימון 12	91.0	
2	89.6	05/01/87
מר"ג 34	99.0	-1.0
מר"ג 35	105.0	
פר"ש 36	110.2	12/01/87
אגרות חוב בלתי מתבלות במס		
אמסל ם	98.0	11/12/86
ישראל 11	98.4	11/12/86
ישראל 12	98.4	11/12/86
ישראל 13	96.3	11/12/86
ישראל 14	95.8	28/12/86
מר"ב 24 ש	86.1	28/12/86
מר"ב 25 ש	88.0	11/12/86
מר"ב 26 ש	88.0	11/12/86
מר"ב 28 ש	88.8	12/01/87
מר"ב 30 ש	86.4	11/12/86
ה מימון 1	87.0	-1.0
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
סד' 2501	165.7	+.7
סד' 2502	162.1	+.5
סד' 2503	157.9	+.3
סד' 2504	157.9	+.2
סד' 2505	151.2	-.2
סד' 2506	145.9	-.3
סד' 2507	138.7	-3.8
ק-604 תשואה 2.47%		
סד' 2508	112.0	-6.7
ילבוע"מ-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 9.65%		
7001	ם 245.4	-7.8
7002	ם 237.7	-7.7
ק-902 תשואה 11.29%		
7003	218.1	-13.4
7004	200.5	-12.7
ק-903 תשואה 11.60%		
7005	192.5	-8.5
ק-904 תשואה 10.07%		
7006	ם 188.4	-6.2
ק-905 תשואה 11.13%		
7007	170.8	-10.3
7008	162.1	-9.9
ק-906 תשואה 9.40%		
7009	ם 164.2	-5.4
ק-907 תשואה 11.14%		
7010	148.3	-9.0
ק-908 תשואה 11.38%		
7011	139.0	-8.4
7012	134.0	-8.2
ק-909 תשואה 9.15%		
7013	ם 134.6	-4.4
ק-910 תשואה 11.01%		
7014	111.1	-6.5
ק-911 תשואה 10.13%		
7015	ם 97.6	-2.8
7016	ם 96.6	-3.0
7017	ם 95.6	-3.1
7018	ם 95.4	-3.0
7019	ם 95.8	-3.0
7020	ם 95.6	-3.0
7021	ם 94.7	-3.0
7022	ם 94.3	-3.1
ק-951 תשואה 9.69%		
7201	ם 93.5	-2.9
7202	ם 94.9	-2.9
7203	ם 94.6	-3.0
7204	ם 95.0	-3.0
7205	ם 95.1	-3.0
ילבוע"מ צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 3.79%		
ש6101	12669.0	-45.0
ק-802 תשואה 5.00%		
ש6102	7246.0	-26.0
ק-803 תשואה 5.07%		
ש6103	6471.0	-23.0
ק-804 תשואה 5.40%		
ש6104	5857.0	-1.0
ש6105	5544.0	-1.0
ק-805 תשואה 5.08%		
ש6106	5461.0	-17.0
ש6107	5258.0	-17.0
ק-806 תשואה 5.00%		
ש6108	3776.0	-147.0
ש6109	3578.0	-141.0
ש6110	3514.0	-139.0
ק-807 תשואה 5.35%		
ש6111	2879.0	-175.0
ש6112	2789.0	-171.0
ק-808 תשואה 4.67%		
ש6113	ם 1968.0	-66.0
ק-821 תשואה 5.53%		
ש6151	757.7	-47.1
ש6152	725.4	-45.2
ק-822 תשואה 5.57%		
ש6153	628.4	-32.0
ש6154	616.8	-31.5
ק-823 תשואה 5.20%		
ש6155	406.6	-25.4
ק-824 תשואה 4.95%		
ש6156	ם 337.5	-11.1
ק-825 תשואה 5.67%		
ש6157	258.4	-8
ש6158	225.8	-.7
ק-826 תשואה 5.50%		
6159	192.6	-9.1
ק-827 תשואה 5.70%		
6160	178.1	-9.4
6161	171.5	-9.1
ק-828 תשואה 5.50%		
6162	158.4	-7.5
ק-829 תשואה 5.60%		
6163	146.1	-9.1
6164	140.4	-8.8
ק-830 תשואה 5.50%		
6165	132.9	-6.9
ק-831 תשואה 5.41%		
6166	126.5	-5.2
6167	123.7	-5.1
6168	121.7	-5.0
ק-832 תשואה 5.64%		
סד 6169	112.4	-7.0
ק-833 תשואה 5.04%		
6170	ם 110.6	-5.6
ק-834 תשואה 4.95%		
6171	ם 79.2	-2.4
6172	ם 77.9	-2.5
ק-851 תשואה 4.99%		
6801	ם 86.9	-2.9
אל-אופ 86	1025.0	-10.0
אלביט 85	191.0	-1.4
אלתא 85	1080.0	-14.0
אלטינם 83	— הפסקת מסחר —	
פריטקס 85	705.0	-1.0
תדיראן 84	113.5	
תדיראן 85	434.0	-3.0

ג'מצ'י גרם למהפך הגדול נגד הרוסים

סידרת צליפות ממרחק בפתיחת המחצית השניה העלתה את מכבי ת"א ליתרון על ז'אלגיריס קובנה שאמש, בניגוד למשחק הראשון, נשמר עד לנצחון – 74:81 • הגנת מכבי התעלתה הפעם ו"הדביקה" עבירות רבות לרוסים • פיחות ביכולת אלופת ברה"מ במשחק הגומלין, ונצחון מכבי ת"א שמרו על מסורת השוויון במפגשים הכפולים בבלגיה •

מאת משה כהן
שליחנו המיוחד

מסורת מפגשי התיקו בהתמודדויות בין אלופת ישראל, מכבי ת"א לבין אלופת בריה"מ, נשמרה גם אתמול, כאשר יכולת מעולה של דורון ג'מצ'י וקווין מגי, שמחפו את קבוצתם לנצחון במשחק הגומלין מול ז'אלגיריס קובנה 74:81 (42:33).

למעשה, הכריע המשחק בזכות העבירות שצברו הכוכבים הרוסים, סאבוניס, צ'יביליס וקורטינאיטיס. סאבוניס ישב דקות ארוכות על הספסל, כשוקף להוצאתו 4 עבירות. משחק קבוצתו השתבש לחלוטין.

במחצית הראשונה דומה היה כי המשחק יהיה שיחזור הערב הקודם. אך התעוררות של המכבים במחצית השניה, ובעיקר משחק הגנה משובח, הביאו למהפך הגדול. בניגוד למשחק הראשון לא נעצרו המכבים, גם כשיצרו יתרון קטן ולחצו על גרושה עד לסיום.

בדקה האחרונה היו עסוקים ה"צהובים" בחיבוקים ונמנע מהם לזכות בנצחון גדול מ־8 נקודות והפסד שלהם שלשום.

המחצית הראשונה נסתיימה בדיוק באותה תוצאה שהיתה שלשום – 33:42 לליטאים, אך למרות זאת חל שיפור מסויים ביכולתה של מכבי ת"א.

הפעם החלה ז'אלגיריס במצוות הסלים, 0:3 של קורטינאיטיס. אך בדקות הראשונות התפתח קרב סקול, עצבני ושופע איבודי כדור משני הצדדים.

מגי, ביום טוב יותר שמר את המכבים בתמונה, אך היה זה דורון ג'מצ'י שבשני סלים של 3 נקודות מנע מבראזיס וסאבוניס בריחה ליתרון גדול. השמירה של ברקוביץ על חומיצ'וס הוציאה את העוקץ מהצלף, אך חבריו עשו את המלאכה במקומו.

ז'אלגיריס, באותן דקות בהן הצליחה לארגן את התקפותיה, יצרה פער בן נקודות אחדות. 15:23 ואחר־כך 20:25. המשחק המפורר נמשך. שש דקות להפסקה הצליחו המכבים לצמק לשתי נקודות הפרש – 29:31.

אולם דווקא אז, כשסאבוניס צבר עבירה רביעית (על ג'ונסון שפרץ נפלא), פעלה המכונה הליטאית בצורה משומנת יותר ועד השריקה האחרונה למחצית הגדילה כבר 33:42.

מכבי פתחה את המחצית השניה בהתלהבות. סאבוניס ישב על הספסל וז'אלגיריס היתה נבוכה. הדקות האלה היו שייכות לג'מצ'י. שני סלי 3 נקודות ושני סלים רגילים, בתוספת לסל 3 נקודות של ברקוביץ המיוחד הובילו את מכבי ליתרון 50:56.

המאמן הליטאי החזיר בלית־ברירה את סאבוניס, שנזהר שלא לצבור עבירה חמישית, אך קלע 4 נקודות כדי לשמור את קבוצתו בתמונה.

שש וחצי דקות לסיום העלה ג'מצ'י את מכבי ל־9 נקודות הפרש – 62:71. שוב הוחזרו קורטינאיטיס וברזאוס לצמק את הפער.

בזה אחר זה יצאו צ'יביליס וקורטינאיטיס בחמש עבירות ומכבי דינקה ליתרון חוזר בן 9 נקודות – 65:74, אולם שתי טעויות של מכבי היתרון ירד ל־69:75.

השעון כבה כשנותרו דקה ו־55 שניות לסיום ומאוחר יותר עוד פעם שניה. המשחק נעצר פעמיים, אך ברקוביץ הפסיק לקלוע סל. 69:77. ג'מצ'י בשני סלים רצופים ביסס את הנצחון הגדול – 74:81.

שפטו דיך (פולין) וטוביס (יוון), ששפט במקום האנגלי הית, שנתקע בסופת השלג בלונדון, לעיני 2000 צופים באולם אנדרלכט בבריסל.

★ קלעו למכבי ת"א: ג'מצ'י 25, מגי 25, ג'ונסון 17, ברקוביץ 12, לאופר 2.

★ קלעו לז'אלגיריס קובנה: סאבוניס 18, בראזיס 17, קורטינאיטיס 12, צ'יביליס 10, חומיצ'וס 8, יובישה 7, ויסוצקה 2.

שרון: תיכננו עבירות לגבוהים של הרוסים

מיד עם תום המשחק פרצו מאות מאוהדי מכבי ת"א למשטח, כמו הדק שהיה נצור ונדרך לפתע. הם שרו בהתרגשות והידבו על החזרת הכבוד האבוד.

תחושה זו ביטא עוזר מאמן מכבי ת"א, יאיר שרון: "שיחקנו בשביל הכבוד. בניגוד למשחק הראשון לא נכנסנו ללחץ כשעלינו ליתרון. דווקא הרוסים נלחצו. המפתח לנצחון היתה העובדה שהגבוהים שלהם צברו הרבה עבירות כבר במחצית הראשונה. תכננו את זה ואני שמח שהכל עבד לפי התכנית".

אמנון אבידן אמר: "השחקנים שיחקו באחריות ובהקרבה רבה, בעיקר בהגנה. אני שמח שלא איבדו את העשתונות בדקות הסיום".

גיבור היומיים, דורון ג'מצ'י ציין תוך שהוא מוקף בעשרות אוהדים אוהבים: "כבר אחרי ההפסקה עליתי למשטח בתחושה שהערב אנו חייבים לנצח".

המאמן צבי שרף הגיב: "כל הכבוד לחבר'ה. הם מילאו את ההוראות וזכו בנצחון חשוב".

את הליטאים קשה היה לרובב. הם מיהרו לנוס לחדר ההלבשה, כשהם מטיחים האשמות הדדיות. סאבוניס נראה זועף והאשים את השופטים.

הקור העז מחוץ לאולם לא מנע מהאוהדים הישראלים לצאת בשירה וריקודים בדרך מהאולם לאוטובוס. שעה ארוכה דלקו האורות באולם והצופים שיחזרו שוב ושוב את אירועי המחצית השניה.

● נבחרת הנוער של ישראל (עד גיל 20) בסיוף סגנון רומח, יצאה אתמול לדרודקיים, מערב־גרמניה, שם תשתתף בתחרות בינלאומית, בהשתתפות טובי הסייפים בעולם. הנבחרת כוללת את: אילן בר, נועם כץ, אייל אהרון ואבי עבודי. המאמן הוא משה תובכר.

● 150 מטובי הטניסאים בישראל, להוציא את שחקני גביע דייויס, ישתתפו בסבב ישראל לגברים ולנשים, שיפתח בשבת בבוקר במרכז הטניס ברמת־השרון. בהגרלת המשחקים, שנערכה אתמול במשרדי איגוד הטניס, נקבע שרביב ויינפלד יהיה מדורג מס. 1. מנשה צור מדורג שני. בין הנשים מדורגת ראשונה שגית דורון ואחריה יעל שביט.

בשבת גמר "הכל נשאר במשפחה"

במשחקי הגמר באליפות הטניס המסורתית "הכל נשאר במשפחה" יחלו מחר בשעה 9.00 באיצטדיון הלאומי בהדר־יוסף.

המשחקים יתקיימו בכל תשע הקטגוריות והמנצחים יוכרזו כאלופי המדינה. המשחקים אמורים היו להיערך בשבוע שעבר, אך נדחו בגלל הגשמים.

נצחונות לבוסטון ופילדלפיה

במשחקי הנב"אי. גברה בוסטון סלטיקס על דאלאס 108:117, פילדלפיה־אטלנטה 93:96, דטרויט־קליבלנד 87:104, וואשינגטון־בולטס ניו־ג'רסי 100:118, לוס־אנג'לס קליפרס־דנבר 105:123, סיאטל סופרסוניקס־סאן־אנטוניו 104:130.

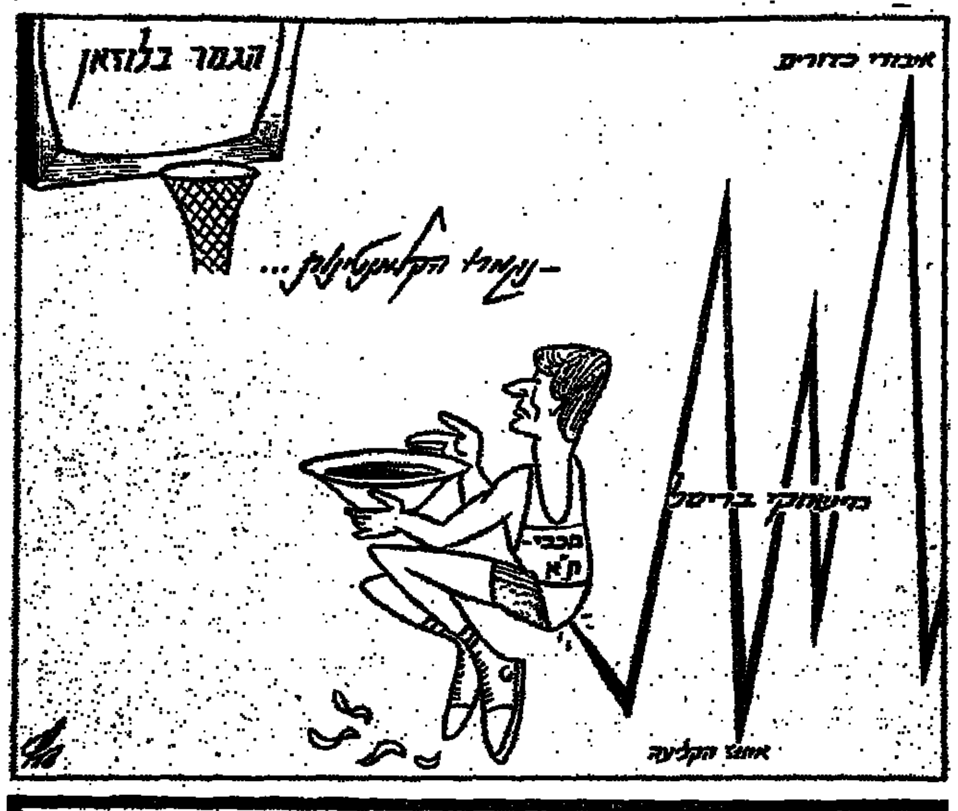

המאמן הניו־זילנדי סולק מאימון הנוער ערב המשחק

מחר בבוקר תנסה ישראל בפעם החמישית להעפיל לגמר אליפות העולם, כשתתמודד עם ניו־זילנד המארחת • מאמני ניו־זילנד מחלקים מחמאות לנערי ישראל • גם למאמן אוסטראליה מידע מפורט על נבחרת ישראל •

מאת משה הר־נגש

ניו־זילנד (מיוחד ל"דבר"). מחר בבוקר (שעה 6 לפי שעון ישראל) תחל נבחרת הנוער בכדורגל במשימה החמישית לזכות לראשונה בכרטיס הכניסה לשלב גמר אליפות העולם, שיהיה בסוף השנה בצ'ילה.

יותר מ־48 שעות לפני פתיחת משחק הבכורה נגד הנבחרת המארחת, ניו־זילנד, קבע המאמן גיגי כהן את ההרכב הפותח:

שוער: ליביא קוזניצר; קיזמוגה־גיא, קורצבי, יצחק לוי, בני קושוטלי ואליעד קורן; קישודי, דגן לוזון, רוקן ביטון ואליאור ברגב. התקפה: אלון חזן, משה איינבינדר ואיתי מרדכי ויאיר סנדרים.

הנבחרת קיימה אתמול אימון בוקר כמתוכנן ובשעות אחר־הצהריים יצאה לסיור קצר בעיר אוקלנד, כדי להפיג את המתח. השחקנים חזו אחר־כך בסרט וידאו של המשחק בין נערי ישראל לאוסטרליה מלפני שבועיים (3:2).

באימון הנוער בליקר, מאמן הנבחרת הלאומי של ניו־זילנד, שנתבקש לעזוב את האימונים.

המאמן אמר כי התרשם מהטכניקה והמהירות של הישראלים. אבל ציין גם נגיעה של המגורים.

עוזר מאמן ניו־זילנד, גרנט, אמר: "ישראל מרשימה. עבורנו יהיה זה הישג גדול לנצח". הוא גילה שיש ברשותו מידע מפורט על הישראלים, וכך הודה גם המאמן האוסטרלי, לס שיינפלוק.

במחנה הישראלי קיימת דריכות עצומה תוצאה עד לבצע. ברנס, כמובן, שמנצחים, קוניצקי לא אותגבב מתיקרי. הקפטן איינבינדר בנמשך ימים בקרמה משובה אני נקודה שאני ביש.

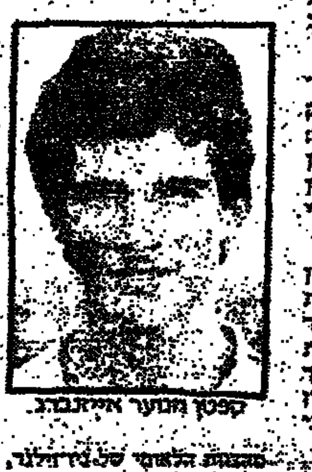

קפטן הנוער איינבינדר.

מכבי נתניה ולוד עשויות לזכות בבכורה במפעל הטוטו

מאת ברוך דגן

קבוצות מכבי נתניה והפועל לוד עשויות להבטיח בבר מחר את עלייתן להצי־גמר גביע הטוטו. נצחון של הלודאים בבאר־שבע ואפילו תיקו יעמיד אותם בעמדת זכיה בבית המקומי. אותם דברים אמורים גם לגבי מכבי נתניה, שתארח את הפועל ת"א.

בבית א' עשויה רק בני־יהודה לסכן את העליונות של הנתנייתים, אך היא חייבת לגבור במשחק חוץ על הפועל פ"ת, שאיבדה כל סיכוי. בבית ד' יכולה מכבי יפו להקדים את לוד, אולם היא תמעד, כנראה, במשחקה עם בית"ר ירושלים.

בבית ב' מתנהל מאבק צמוד בין הפועל כפ"ס ושמשון. הכפר־סבאים יארחו את בית"ר נתניה החלשה ואילו לשמשון צפוי קרב קשה עם מכבי חיפה.

המפתח לבכורה של מכבי ת"א בבית ג' טמון בהצלחתה במשחק החוץ ביבנה. גם בית"ר ת"א ומכבי פ"ת, שיאבקו ביניהן, מצויות בתמונה.

בית א'

הפועל פ"ת סרט זכתה בנצחון במפעל הזה והיא תשאף לסיים אותו עם טעם מתוק בפה. בני־יהודה חייבת לנצח כדי להותיר בידיה אפשרות לעליה. שקול.

הפועל ת"א לא תוותר בקלות על האפשרות לשנות את המציאות בבית זה, אולם מכבי נתניה המארחת תהיה בעמדה עדיפה.

בית ב'

כפ"ס ספגה, אמנם, הלם במשחק הליגה בלוד, אולם תוכל להחלץ ממנו בקרב החוץ שלה מול בית"ר נתניה.

מכבי חיפה תהווה משוכה גבוהה בפני השמשונים, שיארחו את המשחק המעניין ביותר של השבת. פתוח לכל התפתחות.

בית ג'

בית"ר ת"א ומכבי פ"ת ינהלו מאבק צמוד מתוך מטרה לזכות בנצחון ולכבוש את הפיסגה. יחסי הכוחות מאוזנים וכל תוצאה תתקבל בטבעיות.

ביבנה תנסה מכבי המקומית לסמן פח למכבי ת"א. האורחים נראים בשלים יותר לנצחון.

בית ד'

הלהיט החדש של העונה, הפועל לוד, תעשה מאמץ לרשום נצחון שמיני ברציפות ושני בבאר־שבע. המקומיים מקווים להמעיד את הלודאים כפי שעשו לירושלים בשבת שעברה.

בית"ר ירושלים עדיפה על־פני מכבי יפו, ואם תתייחס ברצינות למפעל תוכל לממש את עליונותה.

מתחיל הסיבוב השני בגביע הטוטו בארציית:

הפועל טבריה תנסה "להטביע" את חיפה

מאת שמואל טל

היום ומחר יחלו משחקי הסיבוב השני בגביע הטוטו של הליגה הארצית. בית א' מהווה את מוקד המפעל, כיוון שמשובצות בו ארבע קבוצות צמרת.

המשחק המעניין של מחזור המשחקים עשוי להיות על שפת הכנרת, שם תנסה הפועל טבריה "להטביע" את אלופת הארץ, הפועל חיפה, לאחר שהפסידה לה בליגה 1:0.

בית א'

זהו הבית הפתוח ביותר בליגה הארצית. לכל אחת מארבע הקבוצות סיכויים טובים להעפיל להצי־הגמר, אם כי מצבה של הפועל עכו הוא הגרוע ביותר.

הפועל חדרה תארח את הפועל ירושלים. חניכיו של שייע פייגנבוים ינסו דווקא במשחק חוץ קשה זה לחזור לעצמם. הפועל עכו תתארח במגרשה של הפועל יהוד.

בית ב'

הפועל חיפה צברה עד כה שלושה נצחונות רצופים. בשבת היא תצא למשחק חוץ קשה על שפת הכנרת. בליגה הספיק לחיפה שער יחיד לנצחון ביתי על הפועל טבריה.

הפועל בית־שאן תנסה להוכיח כי ביתה הוא עדיין מבצרה ולהשיג לפחות נקודה בכורה במפעל, כשתארח את בית"ר רמלה.

בית ג'

מכבי רמת־עמידר ומכבי שעריים, שתי קבוצות שלא זכו להצלחה במסגרת הליגה, ייפגשו בר"ג. בעוד שעמידר ממשיכה להפגין בגביע הטוטו את רמתה מהליגה, הרי ששעריים צברה עד עתה את מלוא 9 הנקודות ופניה להצי־הגמר.

הפועל ר"ג, שאיבדה כל סיכוי להעפיל לשלב הבא, תתארח אצל מוגרת הטבלה הארצית, הפועל דימונה, שעדיין מסוגלת לרכוש את הכרטיס להצי־הגמר.

בית ד'

גם בבית זה קבוצה שצברה את כל הנקודות, הפועל צפריירים חולון, שתתארח אצל הפועל מרמורק. החולונים כבר עם רגל אחת בחצי־הגמר.

בית"ר נהריה, שבמאזנה אפס נקודות, תנסה להציל את הבכורה במשחקה הביתי נגד קבוצת השוליות של הכח ר"ג, אשר זכתה עד כה להצלחה נאה במפעל גביע הטוטו.

אוסטרי מוביל בשיוטים באילת

מאת ברוך דגן

האוסטרי וודולף שפרל מוביל בתום שני השיוטים הראשונים באליפות הבינלאומית של אסיא בגלשני מפרש, שנפתחה אתמול באילת.

שפרל, המתאמן בכל ימות השנה על הדגם האולימפי החדש מסוג "לכנר", גילה עליונות על פני כל 22 הגולשים המקצוענים וצבר בתום שני השיוטים 8 נקודות תובה בלבד.

שפרל ניהל קרב צמוד עם הנורווגי המצטיין טריגווה קוואלה השוודי יואקים לארסון, המדורגים אחריו. הישראלי הראשון בדירוג הוא מנצח אשתקד וחבר הסגל האולימפי, אסיר ארד. הוא ציין בתום התחרות, כי הרוחות העזות שנשבו בחלק מהשיוטים פגעו ביכולתו.

אלופת העולם, הנורווגית יורון הורגן, מדורגת במקום החמישי הכללי. בשיוט השני כמעט סיפרה את מיקומה, כשהתקרבה במהירות למקום השני, אך רוח פתאומית רוחקה אותה לאחור. הורגן המאוכזבת פרצה בבכי.

ניתן לאמר כי הוספת המימד הבינלאומי לתחרות העלתה את הרמה, המארגנים מציינים במיוחד את יכולת המקצוענים. שרוף קשה ההסתגלות למזג האוויר החם חשו כבקיעם במים.

בתחרות הנשים, מוליכה אלונה ישראל, תמי ישראלי ובין הסטודנטים מוביל עלי חטראן (מכון וינגייט).

האליפות נפתחה בטקס מרשים על החוף הצפוני לעיני מאות מתרחצים. התחרויות יימשכו היום.

בליגות א'

● צפון: מכבי עפולה – עליה כפ"ס; רעננה – קרית־שמונה; אחי נצרת – מכבי טמרה; מכבי חדרה – אור־עקיבא; בית־שאן – קרית־אתא; בית"ר חיפה – מכבי הכרמל; סירה – טירה.

● דרום: ביתר ב"ש – ראשון־לציון; בית־שמש – קרית־גת; לזרוס חולון – קרית־אונו; אור־יהודה – הפועל רמלה; אשקלון – אזור בת־ים – רמת־השרון.

– נוריץ'; סאות'המפטון – לוטון; ווטפורד – קפ"ר.

לוד: על כל קופת הטוטו

מאת ניסן פרידמן

התמונה הבאה מלמדת עד כמה חשובים משחקי גביע הטוטו להפועל לוד, מוליכת בית ד'. שלשום, כאשר הוליכה לוד במגרשה 0:3 מול כפר־סבא במשחק ליגה דחוי, פרץ אלי יאני הוכשל בנסות על־ידי כוכב ההגנה הלודאית, אודי בנדים.

השופט משה אשכנזי נחפז למקום וביקש לשלוף לבנדים כרטיס צהוב. ביודעם שזה ה"צהוב" החמישי של השחקן, זעקו הצופים: לא, לא. יאני עצמו עשה לשופט תנועת ביטול, כמו באומה לא קרה. ברגע האחרון השתכנע אשכנזי ויתר לבנדים.

אחרי המשחק שאלתי את הלודאים מדוע התאמץ בנדים, כאשר היה כדאי לו להיות מושעה בשני משחקי גביע הטוטו הבאים. הם השיבו: הבטחנו מקומנו בליגה. הטוטו חשוב לנו באתגר ספורטיבי ובעיקר כמקור הכנסה. הבנתי הצדקתי אותם. 10.000 ש"ח על נצחון, זה לא דבר של מה בכך.

בחזרה לליגה אם מזג האוויר יאפשר

מאת ג. שרון

מזג האוויר הקשה עלול לפגוע במשחקי הליגה באנגליה. אלה חוזרים מהר למסלולם לאחר שבשבת שעברה נערך מחזור גביע, שהשתבש למעשה על כל השבוע.

הטולכיה ארסנל תקיים את משחקה ביום ראשון. יריבתה העיקרית אברטון עשויה לנצל שבוע זה כדי לצבצם ולו זמנית את הפער. סגני האלופים יארחו בגודיסון פארק את ספילד־ווינסדי.

יריבתה העירונית, ליברפול, יוצאת למשחק חוץ במנצ'סטר נגד הסיטי.

נוטינגהאם־פורסט יוצאת למשחק חוץ בלוהטון מול צ'לסי. מנצ'סטר התארח באותה שעה אצל מוגרת הטבלה, ניוקאסל.

שאר המשחקים: אסטון־וילה – ווימבלדון; צ'לסי – אוקספורד; לסטר

חידוש בהגרלת גביע הכדורגל

הידוש בהגרלת משחקי גביע המדינה בכדורגל: החל במחזור משחקי הגביע הקרוב, תיערך ההגרלה באולפני שידורי ישראל בת"א.

ההגרלה תתבצע בימי שני שלפני מחזור גביע, במסגרת תכנית הספורט לנוער של רשת א' "הכדור עגול".

באיגוד הכדורגל מאמינים כי החידוש הזה יתרום לענף, כפי שעשתה הגרלת משחקי גביע המדינה בכדורגל במסגרת תכנית הספורט "כריקת פתיחה", הכשודרת במהלך העונה ברשת ב'.

ה"קלף" הנשי החזק בעולם

מאת ברוך דגן

יורון הורגן. בלונדית, גמוכה וחינבית בת 20. היא אלופת העולם החדשה בגלשני מפרש.

מבנה גופה אינו מלמד על עוצמת השרירים, הנדרשת מבנה בתחרויות הגלישה המפרכות. היא לומדת הנדסת אלקטרוניקה ומחשבים וכתאמנת מזה שמונה שנים בפיורדים המפורסמים של נורווגיה. לצד לימודיה היא משתתפת בעשר תחרויות בינלאומיות בשנה.

1986 האירה לה פנים. לאחר הזכיה בתואר האירופי הגיעה גם את הכתר העולמי. היא נחשבת ל"קלף" הנשי החזק בעולם, אם כי סובלת באשר בתחרות, דבר המאלץ אותה להתחרות עם גברים.

לדבריה, אין לה שום סיכוי להגיע לפראיל, שם לא תהיה הפרדה בין גברים לנשים. היא לא תצליח בהתמודדות עם הנורווגים החזקים.

"קצת קשה לי להסתגל למעבר מבינוס 20 מעלות לפלוס 20", אומרת הורגן, "אני מקווה להשתתף יפה ולהגיע לאחד הקבוצות הראשונים".

3 שיאי עולם בא"ק באולם

שלושה שיאי עולם באתלטיקה באולם, נקבעו באוסאקה, יפאן, שניים מהם ע"י ספורטאים סובייטים.

השיאן העולמי בקפיצה במוט באיצטדיון פתוח (6.01) ובאולם, הסובייטי סרגיי בובקה, שיפר בסנטימטר את שיאו באשתקד, כשהתרומם לגובה 5.96 מטר. שני היה אחיו הבוגר, ואסילי בובקה – 5.40.

בדאורצו אולג פרוטסנקו שיפר ב־13 סנטימטרים את שיאו של בדאורצו מאריס ברוזהיקס שנקבע אשתקד באליפות אירופה בפבראור במאדריד, כשקפץ משולשת ל־17.67 מטר.

השיא השלישי נקבע ע"י הקנדי בן ג'ונסון, שרץ 60 מטר ב־6.44 שניות, שיפור של שש מאיות השנייה לשיאו הקודם כאשתקד.

הסובייטי רודגרס אמיאן קפץ לרוחק 8.24 מטר והשיאן העולמי בגובה, איגור פאקלין, ניתר ל־2.30 מטר.

בקר השליב את משחקי הגמר ב־13 דקות

המדורג מספר 2 באליפות אוסטרליה הפתוחה במלבורן, הגרמני בוריס בקר, הטלים את משחקו הדחוי נגד האוסטרלי ברוד דייק, כשניצח במערכה החמישית והאחרונה 2:6, תוך 13 דקות.

ציבונה ניצחה באיטליה

אלופת אירופה בכדורסל, ציבונה זאגרב, המשתתפת השנה במחזיקות גביע, השיגה נצחון באיטליה על סקאבוליני פזארו 82:83, לאחר שפיגרה 47:44 במחצית. פטרוביץ' קלע הפעם רק 23 נקודות. המשחק היה ברבע גמר מחזיקות גביע.

בגביע קוראץ': קנטו־סיבנקה 87:97, ברלוני־אגרן (בלגיה) 65:83, ואריזה־יוגופלאסטיקה 90:105 (תוספת 135), קאורטה־קאלאן 75:76 בצרפת, אנטיב־ברצלונה 95:97 לאחר הארכה.

התיקו: אינדונזאי־בירמינגהם 0:2

במשחק על "גביע פלה" לנבחרות ותיקות בכדורגל, גברה אורוגוואי על מערב־גרמניה 0:2, משעריו של יאנו תוך שבע דקות במחצית השניה. בנצחון זה העלה את אורוגוואי לראש הטבלה עם חמש נקודות משלושה משחקים וקיבלה בשתי נקודות את ארגנטינה, בראזיל ומערב־גרמניה.

המשחקים הבאים יהיו היום בין ארגנטינה ואורוגוואי ובין ברזיל ומערב־גרמניה.

רמי הכיס הוגדלו והרוסים "הפציצו" את חנויות החשמל

מאת משה כהן שליחנו המיוחד

●●● סוחרים בקיוסקי החשמל. הרוסים המאושרים אחרי נצחונם הראשון על מכבי ת"א, עיכבו אתמול מקור עזיבת בבריסל ונשאבו למלון היוצאו את כולם. כשנראו המודיעים, הם רכשו מכשירי חשמל רבים כמו רדיו, טלוויזיות, טייפים ומצלמות. לאור העובדה שהתקציב האישי שלהם הוא 4 דולר ליום, נראה כי כל שחקן קיבל תוספת דמי כיס ליום קניה מרוכז ●●●

●●● עקב אכילס של קבוצה. רופא המשלחת הרוסית עסק אתמול במשך שעות ארוכות בהכשרת ארוידאס סאבוניס למשחק הגומלין. סאבוניס פגוע בעקב אכילס ועשה כל מאמץ לשפר את מצבו ●●●

●●● זה העצוב. השחקן הישראלי העצוב ביותר אתמול היה דן ליפין. הוטל עליו לשמור על הרכז הליטאי, חומיצ'וס, אשר קלע בסיום 46 נקודות. ליפין הצטדק: "לא יכולתי לשמור עליו, כיון שהוא גבוה ממני בראש אחד" ●●●

●●● שעות נוספות. צבי שרף ועוזרו יאיר שרון עבדו אתמול שעות נוספות בחיפוש אחרי פתרונות. הבעיה העיקרית איך לעצור את הצלף חומיצ'וס. שרף הקריב שלא לצאת ל"לונה" של המלון, שם בנוס אוהדים ישראלים ומטבילים. הוא הסתגר בחדרו וניהל שיחות אישיות עם מכבי הקבוצה ●●●

●●● שלום לנוף לחוטפים הדורים. צ'ה ברקוביץ, העיתונות הבלגית יצאה מגדרה כמעט מיכולתו של חומיצ'וס. הם עלו לרגל למלון "אלוטר" ומקצו את הכדורסלן הרוסי ללא רוחם. הוא הסיב באדיבות לתקופת השאלות. העיתונאים הבלגים המשיכו לכתוב בקרת חריפה על יכולתו של מיקי ברקוביץ ותלו בו את רוב האשם להפסד הישראלי ●●●

●●● תקועים בשלג. עשרות חובבי כדורסל ישראלים נתקעו גם אמש בגרמניה ובאנגליה, בדרכם לבריסל, בגלל סופת שלגים עזה. גם כאות הישראלים השוהים בבירה הבלגית הביעו אכזבה נוכח מזג האוויר הקפוא, ששיבש את תכניות הטיולים ומסעות הקניות. לרובם אין מקום לדאגה, כיון שהם בעלי אמצעים ועבורם נסיעה מת"א לבריסל, היא דבר של מה בכך ●●●

●●● הביתה בשמונה. מכבי ת"א חוזרת ארצה היום בצהריים בטיסת "אל־על", שרוב נוסעיה ישראלים, הצבים כהדו־קרב הכפול עם הרוסים ●●●

לחברה העוסקת
בתקשורת בינלאומית
המרחיבה את שרותי התקשורת
ומכניסה חידושים מהמכניים ראשונים מסוגם בארץ:
דרושים
אנשי מכירות דינמיים
★ בעלי הופעה נאה
★ נסיון מוכח במכירות (עם המלצות)
★ השכלה תיכונית ומעלה
★ בעלי רכב
למתאימים, נא לפנות בכתב לת.ד. 46030 ת"א 61460 עבור "שיווק".
– סודיות מובטחת –

לעבודה במשרה מלאה או חלקית
במסגרת ממלכתית
דרושים
מתרגמים
בגרמנית ובערבית
עם נסיון
בתרגום חומר טכני.
העונים מתבקשים לפנות לת.ד. 33156 ת"א מיקוד 6170 ולציין שם מלא, מס' ת.ז., מס' אישי בצה"ל, קורות חיים, כתובת ומספר טלפון.
רק פונים מתאימים יענו.
– סודיות מובטחת –

מועצה מקומית נס־ציונה
האגף לשרותים חברתיים
דרושים
1. עובד/ת סוציאלי לטיפול משפחתי
2. עובד/ת סוציאלי לטיפול בקשיש
לקבלה פרטים נוספים נא לפנות לאגף לשרותים חברתיים.
טלפון: 08-470283.
ניסן קרופסקי
ראש המועצה

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
בית מרכז הרשת, ת"א רח' קהילת קיוב 15
בית ספר תעשייתי "עמל"
מנועי בית שמש
ד.נ. האלה
טלפון: 02-913062, 02-919307
דרושים מיד:
א. מדריך לעבוד שבבי – משרה מלאה
ב. מחסנאי ואיש תחזוקה – משרה מלאה
ג. מורה לחנ"ג לבנים – משרה חלקית
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס
"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים,
בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים
בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים
נחיכים טכנולוגיים בהתיישבות
ומרכזי הכשרה למבוגרים.

מעוז
חברה לביטוח בע"מ
דרוש
חתם / מקבל עסקים ראשי
בביטוח חיים
הכישורים הדרושים:
★ השכלה גבוהה בכלכלה
★ נסיון רב בקבלת עסקים, בחיתום ובביטוח משנה.
השכר ייקבע לפי הכישורים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 2970
תל־אביב 61028.

לחברת ביטוח גדולה
דרוש/ה
כלכלן/ית ו/או מנהל/ת חשבונות
• לניהול נושא בנקים והלוואות
• ניהול תזרים מזומנים
• פיקוח על חשבונות בנק
• מעקב אחר הלוואות ואשראי
נא לפנות בכתב־יד
בצרוף קורות חיים והמלצות
לת.ד. 1071 גבעתיים 5310
עבור "כלכלן / מנה"ח"
סודיות מובטחת

לצה"ל דרושים
עובדים סוציאליים
אקדמאים לגיוס לקבע
למעוניינים יש להעביר קורות חיים
לד.צ. 02149 – שלישות.

מאיר חברה למכוניות ומשאיות
יבואני VOLVO בישראל
לאגף ציוד מכני כבד,
טרקטורים ומנועים
למוסך המרכזי
דרושים
מכונאי צ.מ.ה.
בעלי נסיון ויכולת עבודה בצוות
מקום עבודה: קרית אריה, פתח־תקוה
לפרטים: טלפון – 03-9230123-4-5.

למזכירות
בית ספר ערב בת"א
דרושה
סטודנטית – סמינריסטית
לעבודה בשעות 16.30 – 20.00
בימים א' – ה'.
בפרטים: בית ספר מישל"ב
טל: 03-263185-9.

לקופת חולים "מכבי"
דרוש/ה
ביוכימאי/ת
תואר ראשון או שני, עדיפות לבעלי נסיון בשטח הקליני
למשרה מלאה, ביפו.
לפנות לד"ר הנש טלפון: 03-812361

לסניף
דרושה
מזכירה
בעלת ידע טוב בהנהלת
טל. 03-226787

בואו לגדול איתנו...
אנו מחפשים מקדם(ה) מכירות צעיר(ה) אגרסיבי(ת) ודינמי(ת)
המסוגל(ה) לשכנע בעלי מפעלים, משרדים ועסקים במוצרים.
כל עסקה – מאות שקלים! העבודה בכל חלקי הארץ.
לפרטים נוספים וקביעת ראיון – טל. 244303 (03)

דרוש
בגבת בוקר הדמוד
למסעדה צרפתית.
03-265938 03-260761.

מפקד ומי אל

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון בבוקר

לחברת בניה ארצית
דרושים
לעבודות ציבוריות ושכונות קוטגים
מהנדסי ביצוע
מנהלי עבודה
קבוצות שלד
מועמדים בעלי נסיון
מתבקשים לפנות ☎ 052-84134
בשעות 8.30–14.00 החל מיום א'

לחנות גדולה
במרכז ירושלים
דרוש:
מנהל חנות
★ אם הינך נמרץ ושאפתן
ובעל יכולת לנהל צוות עובדים
גדול ומבין במסחר כדאי לך,
לפנות לת.ד. 23032, תל־אביב, 61230
עבור „מס' 240",
בציון קורות חיים.
– תנאים טובים למתאימים –
– סודיות מובטחת –

למיג"ל קרית שמונה
דרוש
עובד למעבדת עופות
בעל תואר ראשון
לפנות לטלפון 069-44981

למוסד פיננסי גדול
באזור חולון בת־ים
דרושים
פקידי קהל
כישורים דרושים:
★ השכלה תיכונית מלאה
★ לאחר שרות צבאי/לאומי
★ עד גיל 30
העבודה במשרה מלאה בשעות עבודה מפוצלות
המעוניינים יתקשרו לטלפון 996222

לחברת בניה בחולון
דרושה
מזכירה מעולה
בעלת נסיון בעבודה על
מחשב / מעבד תמלילים
לעבודה מפוצלת 5 ימים בשבוע
לפנות לקביעת ראיון טל: 03-886565
מיום א'

לחברה בת"א
דרוש/ה
צוער
בוגר מדעי החברה
או
קצין משוחרר
שיוכשר לתפקידי ניהול בחברה
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים
מפורטים לת.ד. 14142 ת"א ולציין
ע"ג המעטפה „לתפקידי ניהול".

לדכש מודעות בעיתון יומי גדול
דרושים/ות
מורות לשעבר או אקדמאים/ות
אפשרות למשכורת בסיסית + אחוזים
☎ 03-339984 לאילנה.

לקיבוץ שמיר
דרושה
אחות מוסמכת
עם אפשרות קליטה
להתקשר לטלפון 069-47833 069-47954

בהרצליה דרוש
מחלק עתונים
לשעות הבוקר המוקדמות.
בעל קטנוע תושב המקום.
לפנות: 052-552064 או 052-541524

אמקול חברה להנדסה ולתעשיה בע"מ
בפתח תקוה דרוש
מחסנאי פנסיונר
לעבודה בשעות 8:00–16:00
נא לפנות בטלפון 03-9222018 לאברהם

דרוש
סורג
למכונות שטוחות
למשרה חלקית
אפשרי פנסיונר.
סודיות מובטחת
טל: 03-427529 בקרב.

לחברה קבלנית
גדולה דרושה
פקידה
למחלקת גזברות בעלת
ידע בהנה"ח
לפנות לת.ד. 20204

ד.י.ס.אל – מערכות ממוכנות בע"מ.
לפרוייקטים בחו"ל
דרושים
מנתחי מערכות
דוברי אנגלית בעלי תואר ראשון
בהנדסה / מדעים
1. מנתח מערכות SYSTEM
כישורים דרושים
★ נסיון של 3 שנים לפחות ב־VAX / VMS
★ בוגר קורס VMS INTERNALS
★ נסיון בתמיכת SYSTEM למתקן מחשבי VAX
2. מנתח מערכות תקשורת
כישורים דרושים
★ נסיון של 3 שנים לפחות ב־DECENT ו־X.25 בסביבת VAX / VMS
★ נסיון בניהול קבוצת פיתוח של 4 אנשים לפחות.
מועמדים מתאימים מתבקשים
לפנות לסמדר טלפון: 03-7517421
או בכתב בצירוף קורות חיים
לת.ד. 2107 ר"ג מיקוד 52130.

החברה למרכזי תרבות וספורט
(לנוער ולמבוגרים)בע"מ
למעונין בשליחות עם אתגר,
לרוצה ומוכן לתרום
בתחום הקהילתי – חברתי
מוצע תפקיד של
מנהל/ת מתנ"ס בבית שמש
דרישות התפקיד:
★ השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות).
יועדפו בעלי השכלה בתחום החינוך, מדעי ההתנהגות ובוגרי תכנית שורש.
★ נסיון בניהול בהיקף נרחב: ניהול עצמאי של תקציב וצוות.
★ נסיון קודם בחינוך ו/או מנהל חינוכי; רצוי בתחום החינוך הלא־פורמלי והעבודה הקהילתית.
★ נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות.
מגורים במקום תנאי הכרחי.
יש לפנות בצרוף קורות חיים המתייחסים לדרישות התפקיד, שמות ממליצים ופרוט מקומות עבודה קודמים, מוסדות ותחומי הלימוד.
המעוניינים יפנו בכתב עד 30.1.87 אל עמי שגב החברה למתנ"סים גבעת ג'ויינט ירושלים 91034
ייענו מועמדים מתאימים בלבד.

לחברה תעשייתית באזור חדרה
דרושים
★ **כלכלן/ית**
לעבודה כגזבר/ית במחלקת כספים
★ **מנהל/ת חשבונות**
לרישומים והתאמות – נסיון הכרחי
★ **כלכלן/ית**
למחלקה כלכלית, נסיון של שנתיים במפעל תעשייתי ממוחשב
★ **טכנולוג/ית מזון מתחיל/ה**
לניהול מערכת בקרת איכות
★ ★ ★ ★
נא לפנות בכתב לת.ד. 508 נתניה
ולציין לידי אריה אישית

למפעל חדש לבגדי ספורט
אופנתיים
דרושים
סוכנים
עם נסיון
לאזורים:
צפון מרכז ודרום הארץ.
רכב הכרחי. תנאים טובים למתאימים
נא לפנות בפרטים מלאים
ת.ד. 61 תל מונד.

לחברה העוסקת בייצור תפאורות
ומפעל אירועים
דרוש
מנהל עבודה
כישורים: ★ ניהול צוות עובדים גדול
★ עמידה בלחצים
★ רקע טכני ניהולי כולל נסיון מוכח
★ מגורים באזור המרכז
★ למתאים שכר הולם
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון
ליוזמה – במה ת.ד. 662 גבעתיים

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרוש/ה
פקיד/ת תביעות
למחלקה חיימת
הכישורים: שליטה בשפת עברית־אנגלית.
ידע ונסיון בביטוח ימי
לטלפן 03-292836

לחברה לעמילות מכס
מנהל/ת חשבונות
עצמאי/ת ובעל/ת ניסיון
03-382565

ת. בלומב בע"מ
סניף ירושלים
דרוש
סוכן מכירות
למיכון משרדי עם רכב
02-244329 02-244277
למשה אביטל

למפעל אריגה
בבת־ים
דרושות
מבקרות טיב לבדים
עם נסיון
03-834734 ,03-829982

לחברת ביטוח
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
הכישורים הדרושים:
★ סוג 3 בהנהלת חשבונות
★ נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בחברת ביטוח
★ התמצאות בחשבונאות של חברת ביטוח
★ עצמאות מלאה בעבודה
מקום העבודה: תל אביב.
5 ימי עבודה בשבוע
פניות בכתב יד, בפירוט קורות חיים, נסיון קודם ומשכורת מבוקשת, נא להפנות לת.ד. 7095 תל אביב 61070 עבור מס' 239
– סודיות מובטחת –

„פרסונל"
עבודות לטווח קצר / ארוך
★ **תמלילנית** עברית מעולה.
★ **פקידה** + הדפסה לעבודה עם קהל.
★ **פקידה** מתחילה לעבודות משרד.
★ **כתבנית** אנגלית מעולה.
★ **מקדם/ת מכירות** + רכב
„פרסונל" – דיזנגוף 203 ת"א
טל. 03-232667 ,03-234440

למוסך המרכזי
של יבואני אוסטין רובר וג'נרל מוטורס
דרוש
פקיד קבלה
מנהל עבודה
כישורים
★ ידע טוב בענף הרכב.
★ ניסיון מעשי במכונאות רכב
★ ידע באנגלית ובעברית
לקביעת ראיון נא לפנות לגבון או לשליט
טל: 03-335230 ;03-335235 בשעות 8.00-16.00

לחברת ספנות
דרוש:
מנהל חשבונות ראשי
★ בעל יכולת בניהול צוות עובדים.
★ רצוי בעל ידע בספנות
פניות בכתב וציון שכר נדרש
להפנות לת.ד. 1290 ת"א
– סודיות מובטחת –

לחברה העוסקת בשילוט, ציור תפאורות
ותערוכות דרוש
מנהל מחלקה
כישורים: ★ בעל ידע לביצוע עצמי כל שלטים
★ נסיון בציור תפאורות
★ לבעלי מקצוע מנוסים
★ נסיון בהפעלת עובדים
★ ★ ★
מעוניינים מתאימים יפנו טלפונית 03-267903
למתאים שכר הולם

לחברת מחשבים גדולה
דרוש
מתכנת
מצטיין, עם ידע בבייסיק וקובול
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 2144 תל אביב עבור „מתכנת".
– סודיות מובטחת –

לחברת נמאות
דרושו
מעריך/שמאי אלמנטרי
בעל כושר ניהול
נא לפנות בכתב יד בצירוף
תולדות חיים לת.ד. 13219 ת"א

למסעדת עובדים
באיזור תל־אביב
דרושות
מגישות
טל: 03-258936
להבה
03-357111 או
לבקש המגבה
את שולה לוי

למושב
נתיב הגדוד
דרושה
פקידה לבית אריזה
ידע בהפעלת מחשב
– יתרון
טלפונים: 02-941162
02-941928
02-941196

דרושים
מורים להוראת מחשבים
בחוגות הסביבה
טלפון 08-461344

למפעל מתכת בחולון
כרסמים
בעלי נסיון בחלקים
מדויקים
טל' 03-5562991

חוק הזדמנות שוה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

להקמת פרויקט יהודי בתחום
השיווק הישיר דרוש
מנהל שיווק
הכישורים הדרושים:
★ יכולת ניהול עצמאית
★ הכרת שוק מוצרי הצריכה
★ רקע מוכח בשיווק
★ גיל 25-35
אנו מציעים אחוזים גבוהים מהמכירות, רכב ואופציה להצטרפות כשותף.
לתאום פגישה ולתאום ראיון
נא להתקשר בין השעות 13.00 – 16.00 בלבד.
לטלפון: 233044 244032

לחברת יבוא גדולה בת"א
דרוש:
מנהל מחסן חלפים
בעל ידע ונסיון
נא לפנות בצירוף פירוט קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1049 ת"א 61009 עבור מס' 18.

למשרד לתכנון כבישים בירושלים
דרושים
1) **מהנדס/ת לתכנון כבישים**
2) **טכנאי/ת – הנדסאי/ת**
3) **שרטט/ת עם נסיון**
לפנות לטלפון: 02-815576
02-810255

למוסך מרכזי גדול דרושים:
מכונאי רכב בכיר
לתפקיד ניהולי
★ בעל תעודת הסמכה
מכונאי רכב
★ בעל סוג 2-3
חשמלאי רכב
★ בעל סוג 3
★ בעל נסיון של 3 שנות עבודה לפחות.
פחח רכב מנוסה
למועמדים המתאימים ינתנו תנאים טובים.
נא לפנות לטל. 7550233

דרוש/ה
מפעיל/ה מסוף למחשב
רצוי עם נסיון
בעל השכלה תיכונית
לפנות לת.ד. 9155
מיקוד 61091 תל־אביב

למפעל מתפתח בענף המזון
דרושים
מחלקים עצמאיים
בכל אזורי הארץ
למכירה בחנויות המזון
פרטים 03-370149

למפעל טקסטיל דרוש
טכנאי ייצור
רצוי בוגר שנקר או ידע בטקסטיל
לעבודה מעניינת ומגוונת
02-716914 לפנות מיום א'
למנהל כח־אדם

למושב „קדש־ברנע"
(ליד מסוף ניצנה)
דרושים –
1. איש מטעים
2. אחזקת נוי/חצר
לפרטים לפנות ל„קדש ברנע", ד.נ. חלוצה 84900. טל: 057-79107, 057-77278
מיום א' בין 1600–0700.

למשרד רואי חשבון
1. מעבדת תמלילים מעולה
לשעות אחה"צ.
2. מבקר –
סטודנט לחשבונאות
מנה ג'יד ותלבדי
אוניברסיטה בלבד
3. עובדי ביקורת
לאחר סיום הבחינות.
03-7519136

למחלבת „דן"
בבת־ים דרוש/ה
מוכר/ת לחנות המפעל
בעל/ת ניסיון מוכח
במכירות.
שעות העבודה
6.00–15.00
לפנות אישית ביום ראשון
בשעות 8.00–12.00
רחוב ההדקים 4
אזור התעשיה בת־ים

אופאל
אופאל טכנולוגיות בע"מ

חברה חדשה המוקמת ע"י משקיעים מארה"ב וחברת "אופטרוטק" העוסק בפיתוח מקורי של מערכות מתוחכמות עבור תעשיית המיקרו־אלקטרוניקה.
הינך מוזמן/ת להצטרף לצוות החברה ולהתפתח יחד עמנו.

לאגף אלקטרוניקה

מהנדס/ת אלקטרוניקה בכיר
במסגרת תפקיד זה תעסוק בהקמה וניהול מחלקת אלקטרוניקה, שתתמחה בעיקר ב־VIDEO, עיבוד אותות ספרתיים ואנלוגיים, מימוש אלגוריתמים בחמרה ובבקרה על הנעה מדויקת (תדווח לראש אגף אלקטרוניקה).
המשרה מיועדת למהנדס אלקטרוניקה עם נסיון של 6 שנים באחד התחומים הנ"ל ונסיון מוכח בניהול צוות.
עדיפות לבעלי נסיון בשמוש ברכיבי DSP ועבודה עם DAISY.
בפנייתך נא ציין/י 01EE017

מהנדס/ת תוכנה בזמן אמיתי
במסגרת תפקיד זה תשמש כראש צוות דה לפיתוח תוכנת בקרה למערכת מורכבת המשלבת מכניקה מדויקת ואופטיקה.
המשרה מיועדת למהנדס תוכנה בעל נסיון של 3 שנים במערכות זמן אמת, פסקל, "C" וכתיבת DRIVERS וכן נסיון בניהול צוות. עדיפות לבעלי נסיון ב־VMS, גרפיקה, והיכרות עם מערכות הפעלה בזמן אמת.
בפנייתך נא ציין/י 02ES017

מהנדס/ת אלקטרוניקה
במסגרת תפקיד זה תשמש ראש צוות לעיבוד אותות אנלוגיים.
המשרה מיועדת למהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון מוכח של מספר שנים בתחום האנלוגי.
עדיפות לבעל נסיון ב־VIDEO, ויכולת ניהול צוות.
בפנייתך נא ציין/י 06EE017

מהנדס/ת אלקטרוניקה
במסגרת תפקיד זה תשמש כראש צוות בקרה. תהיה אחראי לשלוב מערכות פיקוד על סמני STEPPERS ו־SENSORS במערכת הנעה מכנית מדויקת.
המשרה מיועדת למהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון במערכות בקרה או מערכות אנלוגיות ובעל נסיון בנהול צוות.
בפנייתך נא ציין/י 04EE017

מהנדס/ת אלקטרוניקה
במסגרת תפקיד זה תעסוק בפיתוח מעגלים לעיבוד אותות ספרתיים.
המשרה מיועדת למהנדס אלקטרוניקה בעל 2 שנות נסיון בעיבוד אותות ספרתיים והכרות עם רכיבי DSP.
עדיפות לבעלי נסיון ב־DAISY והכרות עם ממשק BUS Q.
בפנייתך נא ציין/י 05EE017

מהנדס/ת תוכנה
במסגרת תפקיד זה תשמש כראש צוות לפיתוח גרפיקה אינטראקטיבית רבת חלונות המשלבת תמונות וידאו וגרפיקה לשליטה על מערכת מכאנית מורכבת.
המשרה מיועדת למהנדס בעל נסיון בתכנות גרפיקה אינטראקטיבית ברמת אסמבלר, פסקל ו־"C". עדיפות לבעלי נסיון ב־VMS, שילוב גרפיקה ותמונות VIDEO.
בפנייתך נא ציין/י 03ES017

לאגף מכניקה

מהנדס/ת מכונות
במסגרת תפקיד זה תעסוק בתכנון מערכות מכניות מתוחכמות. תשתתף בהרכבת אב טיפוס והכנת תיקי מוצר.
המשרה מיועדת למהנדס מכונות בעל 5 שנות נסיון בתכנון אלקטרו־אופטי, מנגנונים מכניים ומערכות הנעה מדויקות.
רצוי ידע בחישובים דינמיים. שליטה באנגלית הכרחית.
בפנייתך נא ציין/י 07EM017

הנדסאי/ת מכונות (2 משרות)
במסגרת תפקיד זה תעסוק בתכנון מפורט של מערכות מכניות ומארזים, הרכבת אב טיפוס והכנת תיקי מוצר.
המשרה מיועדת להנדסאי מכונות בעל 3 שנות נסיון בתכנון אופטו מכני, תכנון מערכות הנעה ומכלולים מדויקים, ותכנון מארזים למערכות מכניות ולמוצר אלקטרוני.
רצוי רקע בעבודות מטשירות. שליטה באנגלית הכרחית.
בפנייתך נא ציין/י 08EM017

למתאימים מובטחים שכר ותנאים סוציאליים הולמים.
חוזה אישי. 5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים,
מספר המשרה המוצעת וטלפון להודעות
אל: אופאל בע"מ, ת.ד. 69 נס ציונה 70450

להתחיל מבראשית

סודיות מובטחת
כל המשרות מיועדות לנשים וגברים

לגוף כלכלי
בת"א
דרוש
כלכלן צעיר
לפנות בכתב
ת.ד. 30027 ת"א

לת.מ.א.
דרושים
מסגרים
לייצור יחידות
מיזוג אויר
לפנות לאבי
03-5516377

עוזר/ת לנהול כח אדם
תאור התפקיד:
טיפול שוטף בעובדי החברה.
חשבות שכר ממוחשבת.
חלק מהתפקיד דורש קשר עם גורמים חיצוניים לחברה.
דרישות התפקיד:
יכולת עבודה עצמאית.
נסיון בחשבות שכר חובה.
ידע בחוקי עבודה.
כושר ארגון ותפעול. תודעת שירות גבוהה.
העבודה מתאימה לתושב/ת ירושלים ותל־אביב.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 23032 ת"א, 61230 עבור עוזר/ת מנכ"א.

לחברה מסחרית פרטית בת"א
דרושה
מזכירה עברית / אנגלית
למשרה מלאה
לפרטים נוספים נא לפנות למירי
טל: 03-650521
בין השעות 11.00–14.00

לעבודה קבועה
באחזקת מיבנים
דרושים
בנאים, צבעים, אינסטלטורים נגרים, מסגרים ותיקונצ'יקים
תנאים מצוינים + ארוחות והסעות.
03-5053690

דרוש
מנהל חשבונות
לנושא התאמות בנקים, ספקים ולקוחות.
כישורים:
2 שנות נסיון לפחות בנושא התאמות.
יכולת עבודה עצמאית.
העבודה למשרה מלאה 5 ימים בשבוע.
שעות 8.00-16.00
לפנות 03-370566.

לחברה ליבוא רכב
דרושה:
כתבנית מעולה
שעות העבודה 8.00 – 16.00
★★★
לפרטים: טל. 03-335235-9
דרך פ"ת 76 ת"א. לפנות לרחל.

לחברת הקשורת בתל־אביב דרושים/ות
★ **מפעילות טלקס / קלדניות**
– שפת אם אנגלית, שפות נוספות יתרון
★ **שליחים** בעלי רשיון לקטנוע
טל. 03-200715/6

לחברה גדולה בתל־אביב
דרושה
פקידת מזכירות
בעלת נסיון וידע בכתבנות
מועמדות מתאימות תפנינה בכתב יד עם פירוט קורות חיים לת.ד. 11050 תל־אביב מיקוד 61110 למספר 720.

ההיפרכל חולון
רח' פרופסור שור 36
דרושות
קופאיות
– אין צורך בניסיון קודם – הכשרה תינתן במקום
– העבודה במשמרות בוקר וערב לסירוגין.
לפנות למנהל ההיפרכל במקום.

דרוש בכרמיאל
כוון אוטומטים
לחריטה, מעולה
רצוי גם בעל נסיון בכולטי סיבלים
★ עזרה בדיור
טלפון 04-985333

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבקר

מ.י.ל. המכון הישראלי למינהל
ביה"ס הותיק והגדול
להכשרת עובדי משרד וחשבונאות

מ.י.ל. - המחזור להכוונה מקצועית

אנו נכשיר אותך לעבודה מעניינת ומכניסה

אנו נכשיר אותך תוך מספר שבועות ללא תלות בגילך
והשכלתך בכל מקום בארץ למקצועות:
◄ מעבדת תמלילים על מחשבי P C
◄ כתבנית עברית-אנגלית
◄ מנהלת חשבונות
◄ קלדנית
◄ מפעילת מסוף מחשבי P C

הפניה למקומות עבודה לבוגרות

פני עוד היום לסניפי המכון הישראלי למינהל:
הסניפים פתוחים בין השעות: 9.00-1.00 לפנה"צ, 16.00-19.30 אחה"צ

תל-אביב [illegible]	חיפה [illegible]	ירושלים [illegible]	באר שבע [illegible]	רמת גן [illegible]	פתח תקוה [illegible]	רחובות [illegible]	
ראשל"צ [illegible]	בת ים [illegible]	חולון [illegible]	רמלה [illegible]	הרצליה [illegible]	כפר סבא [illegible]	אשדוד [illegible]	נתניה [illegible]

ישראמקס ISRAMEX

בניטיות לציוד בטכנולוגיה גבוהה ומחקר
למחלקה לאלקטרו-אופטיקה
דרושים לקידום מכירות ואפליקציות

1.פיזיקאי בעל רקע בעבודה ניסויית רצוי ידע בלייזרים
2.מהנדס אלקטרוניקה רצוי ידע בלייזרים
נסיון בעבודה מעשית
3.מזכירה שליטה מלאה באנגלית ועברית כולל הדפסה
משרה 1 או משרה 2 מיועדת להפקיד בכיר בחברה, יאפשר לימוד של ציוד טכנולוגי מתקדם וחדשני, קידום מהיר, השתלמויות בחו"ל.
תנאים טובים ★ עבודה באוירה נעימה ★ רכב צמוד ★ רשיון נהיגה הכרחי
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים מלאים והמלצות לחברת ישראמקס בע"מ, ת.ד. 6014 תל אביב 61060 ● סודיות מובטחת

קלדניות מסוף

אנו זקוקים בדחוף לקלדניות מנוסות [illegible]
בהדרכה חובר של הנהלה חשבונאות לעבודה מגוונת ולתקופה ממושכת.
תנאים כצדיים מובטחים: כולל כל התנאים הסוציאליים, כחוק.
[illegible]

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
תל-אביב: [illegible]
ירושלים: [illegible]
חיפה: [illegible]
באר-שבע: [illegible]
רחובות: [illegible]

חברה תעשייתית ליצוא מערכות הפקת חשמל מאנרגיה סולרית

לחשבות החברה דרוש
מנהל מחלקת תקציב
לניהול מערכות תכנון - תקצוב ובקרה תקציבית.

תאור התפקיד
- השתתפות בבניית התכנון התקציבי וריכוזו
- הקמת מערכות מידע ואחזקתן
- הסבת נתונים תקציביים - למערכות חשבונאיות ותמחיריות
- פיתוח ופיקוח על נהלים
- ניהול צוות עובדים

כישורים נדרשים:
- השכלה אקדמאית בכלכלה או במנהל עסקים
- נסיון של לפחות 3 שנים בחשבונאות ותמחיר - הכרחי
- ידע ונסיון בהקמת מערכות מידע ושימוש במחשבים
- נסיון במשא ומתן ותאום בין גורמים תוך-ארגוניים
- שליטה מלאה בעברית ואנגלית

מקום העבודה — ירושלים
נא לשלוח קורות חיים למחלקת כח אדם — חברת לוז ת.ד. 7929 ירושלים 91079

LUZ INDUSTRIES ISRAEL

למשרד פרסום והפקות דינמי
דרוש/ה
גרפיקאי/ת
- יכולת ביצוע ברמה גבוהה
- נסיון קודם במשרד פרסום ו/או הפקות במשך 3 שנים לפחות
- עצמאות בעבודה
תנאים טובים למועמד המתאים
טל: 03-231978
בין השעות 13:00-16:00

למנופי אבי
דרושים
מנופאים
לעגורנים ניידים
עוזרי מנופאים
בעלי רשיון נהיגה מעל 25 טון
אחרי שירות צבאי

לפרטים
5563077
5561813

לפרסום אשלי
פקידה כתבנית
- בוגרת תיכון ויוצאת צבא.
- יכולת הדפסה טובה עם נסיון בשימוש במעבד תמלילים רצוי כולל אנגלית.
- יוזמה ואחריות - תקשורת טובה עם אנשים.
- הופעה נאה.
לפנות לרבקה בטלפון 235293

למנופי אבי
דרוש
מכונאי לציוד מכני הנדסי
בעל נסיון קודם
לפרטים
5561813, 5563077

זוהר שיווק ניהול ופרסום בע"מ
מדריכי זוהר
מדריכי טלפון מסוגים

דרושים/ות לסניפי תל-אביב וירושלים

נציגי/ות מכירות "סופר" מוכרים
- נכונות לשעות עבודה רבות (בעלי מחויבות אישית להצלחה)
- מוטיבציה גבוהה ואתגר אישי
- יכולת לפתח ולקיים תקשורת עם אנשים.
- מעל גיל 24.
- בעל רכב (חובה).

מנהלי צוותים
- המועמדים יעברו מסלול הכשרה
- נדרשת השכלה תיכונית מלאה
- כושר ביטוי ואינטליגנציה גבוהה
- חריצות, נחישות והתמדה
- מעל גיל 26.
- בעל רכב (חובה).

לשני התפקידים תנתן הכשרה מקיפה ע"ח החברה.
תנאי שכר הולמים (בסיס+אחוזים מהמכירות)
אוירה טובה, בחברה צעירה, דינמית ובתנופת התפתחות
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית (החל מיום א')

7522214,5,6,7,8

שטראוס **בייגל נאש**

לחברת הבת של תשלובת מפעלי שטראוס
בייגל נאש (רשת מסעדות)
דרוש
מנהל החברה
לניהול מפעל יצרני בשטח המזון המעסיק 30 עובדים
ולהפעלת רשת המסעדות הארצית של החברה.

דרישות המשרה:
- נסיון קודם בניהול מפעל וצוות עובדים.
- נסיון קודם בהפעלת רשת מסעדות – עדיף.
- יכולת ונסיון בניהול מו"מ מסחרי.
- השכלה אקדמאית/מקצועית – יתרון.
- מגורים באזור ת"א והסביבה הקרובה.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ופירוט נסיון קודם אל שטראוס שיווק פ"ת, ת.ד. 3396 תל-אביב מיקוד 49130 ולציין ע"ג המעטפה (עבור 7001)

– סודיות מובטחת –

נשיונל סמיקונדקטור National Semiconductor

במרכז התכנון למיקרופרוססורים בהרצליה פועל מרכז מחשבים גדול המהווה חוליה ברשת המחשבים והתקשורת העולמית של החברה.
למרכז המחשבים בהרצליה דרוש:

SYSTEM PROGRAMMER
למחשב IBM, מערכת הפעלה VM
לתפקיד - אחראי תפעול מרכז מחשבים
משרה מס' 4101

התפקיד כולל אחריות לנושאים הבאים:
- אדמיניסטרציית מערכת (SYSTEM MANAGEMENT)
- התקנות תוכנה וציוד
- תפעול מרכז המחשבים והתקשורת
- הקצאה ובקרה של משאבי המחשוב
- הדרכת משתמשים
- ריכוז הקשר עם מרכז המחשבים של החברה בארה"ב

הכישורים הדרושים:
- בוגר במדעי המחשב או בעל השכלה דומה
- בעל נסיון של שנתיים בתכנות מערכות ב-VM
- בעל כושר ארגון
הכרת מערכת הפעלה UNIX — יתרון

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, תעודות וציונים אל: נשיונל סמיקונדקטור אי.סי בע"מ ת.ד. 3007 הרצליה 46104 עבור מחלקת כח אדם. לציין את מס' המשרה וטלפון להתקשרות. או לטלפון 48626-065 לאליס.

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

ד ר ו ש י ם

לשבועון **כותרת ראשית** דרושים
בתל-אביב ובירושלים
אנשי מכירות מעולים
- בעלי ניסיון ברכש מודעות והפקות פרסומיות -

הכישורים הדרושים: בני למעלה מ-25, השכלה תיכונית לפחות, בעלי רכב, ניסיון ברכש מודעות ו/או הפקות פרסומיות מסוגים שונים (לאורדוקא בעיתונים), וקשרים טובים עם כפרסמים ו/או פרסומאים. האנשים שאנו מחפשים צריכים להיות נכונים לעבודה תובענית ורבת-שעות (ססכרה 'בצידה': אנשים תכליתיים, שיודעים 'לסגור עניין' - לא לספק תירוצים.

תיאור התפקיד: רכש מודעות והפקה בכל הדרגות, בהתאם לניסיון ולכישורים: החל מבכירה בסיסית של מודעות ועד לבכירה והפקה של כוספים פרסומיים רחבי-היקף.

שכר ותגמולים: משכורת קבועה + הוצאות רכב + עמלות + בונוסים למצליחים. גובה השכר והגלוים אליו ייקבעו עפ"י מידת הניסיון, הכישורים וההצלחה במילוי הבקשות.

— המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד —

פניות יתקבלו בכתב בלבד, והן יכללו קורות-חיים וניסיון מקצועי. את הפניות יש לשלוח לפי הכתובת: 'כותרת ראשית', מח' המודעות, רח' דרויאנוב 5 (בית כלל) תל-אביב, מיקוד 61114.

— סודיות מוחלטת מובטחת —

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים מבחינה זו בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

תלם מקווה ישראל ב תל-אביב
בע"מ

שרותי כוח אדם
אנו מחפשים
אותך!!!
למחלקה הטכנית
דרושים
★ **מסגר אחזקה**
נסיון של 5 שנים בענף המתכת, ידע בחריטה, ריתוך וכרסום.
★ **רתך ארגון מעולה**
נסיון ברתוך ואקום
★ **חשמלאי מוסמך/ראשי**
ידע בתמסורות ופיקוד
העבודה באיזורים חולון ויבנה
* * *
למחלקה המשרדית
דרושים
★ **רואה חשבון**
נסיון של 5 שנים לפחות בתחום הביקורת, רצוי נסיון בחברת ביטוח
★ **פקידת יבוא/יצוא**
מנוסה, שליטה באנגלית כולל הדפסה, רצוי נסיון בענף הטכסטיל
★ **טלקסיסטית גרמנית/אנגלית**
לעבודה ברמת גן בשעות 13.00-17.00
למתאימים תנאים מצויינים
נא לפנות לטלפון 03-615652

לחברה תעשייתית
באזור **חולון**
★ **טכנולוג מזון**
לעבודה מעניינת ובעלת אתגר
נסיון בתעשיה — יתרון
אפשרות להכשרה במקום
★ **מנהל/ת חשבונות**
סוג 3,2
אפשרות להכשרה במקום
★ **מזכירה**
למשרה מלאה
★ **עוזרת למזכירה**
לשעות 12:00-19:00
ידע בהדפסה
נא לפנות בכתב לת.ד. 37075 ת"א
מיקוד: 61369

לרשת המכירות של פרוקטין
דרושות
סדרניות/מדגימות
לסידור והדגמת מוצרים ברשתות השיווק
- דינמיות ונמרצות
- בעלות הופעה נאה
- מגורים בירושלים והסביבה הקרובה.

נא לפנות לסניפנו בירושלים טלפון 02-536981.

שמר מחשבים בע"מ
דרושים
מהנדסי-תכנה
- נסיון 3 שנים לפחות באחד התחומים
— REAL TIME —
[illegible]
פיתוח כלי-תכנה רצוי ב-MS-DOS
[illegible]
- נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי
[illegible]
— סודיות מובטחת —

דרוש
מכונאי רכב
★ בעל כתב הסמכה
★ נסיון בעבודה ברכב פרטי
★ קריאה וכתיבה בשפה האנגלית
לקביעת ראיון להתקשר לטל' 02-855111

לחברה מסחרית דרושים/ות למשרה מלאה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2 ★ נסיון מוכח של שנתיים
★ למעקב גבייה
פקידה כתבנית אנגלית/עברית
יתרון למפעילת טלקס.
תנאים טובים למתאימים.
נא להתקשר 03-820142 (אביבה).

בטחון אזרחי CITIZENS SECURITY SERVICES

דרושים **בחורים/בחורות**
לתפקיד בטחוני מעניין
בנמל התעופה בן-גוריון

תנאי קבלה:
★ בוגרי שרות צבאי ★ 12 שנות לימוד.
★ דוברי אנגלית ברמה טובה. (הראיון ייערך באנגלית) יתרון לשפה נוספת
★ מצב בריאותי תקין ★ עד גיל 26
★ מגורים באזור המרכז — חובה.
הערת קבלה ביום ה' 22.1.87 בשעה 09.00 בנתב"ג. נפגשים בשער מס' 4
נא להצטייד בת.זהות, פ.מילואים ו-2 תמונות.
אין העבודה מתאימה למי שאינו יכול להתחייב למשרה מלאה למשך חצי שנה לפחות.
(בתום חצי שנה ראשונה, ניתן להתאים משרה חלקית).
תנאים טובים למתאימים
כולל אפשרות לעבודה בחו"ל

★ אבטחה ★ שמירה ★ שרותים מיוחדים
סניף נתב"ג — 03-9721286

להברה לשיווק כלי עבודה
דרוש
איש שיווק
הכישורים:
- נסיון במו"מ עם לקוחות
- ידיעת השפה האנגלית – רצויה
- גיל 27 – 35
- מגורים באיזור תל-אביב
נא לפנות טלפונית 03-331739
בשעות 8.00 – 13.00.

לאופנת ברוך
דרושה
מזכירה למחלקת יבוא
הכישורים הנדרשים
★ אנגלית ברמה גבוהה
★ ידע בהדפסה
★ רצוי נסיון בהפעלת טלקס
נא לפנות לאידה 03-661211.

למגדלי רמת-השרון בע"מ
דרושים לבית מגורים
המכיל 60 דירות ברמת-השרון
איש אחזקה ושירות
רצוי בעל ידע ונסיון בחשמל, אינסטלציה ומעליות. התפקיד מתאים לפנסיונר
שעות העבודה 07.00–15.00
סטודנט ו/או פנסיונר
לעבודה במשמרות כשוערים בבית המגורים
בין השעות 21.00–06.00, 15.00–21.00
רצוי תושב רמת-השרון והסביבה
לפנות בכתב: מגדלי רמת-השרון בע"מ
ה' באייר 14 תל-אביב 62093

לכלל מוצרי בטון
דרושים
1. מהנדס מכירות לאלמנטים טרומיים
– בעל נסיון של 5 שנים לפחות בתחום זה.
2. מנהל אחזקה
– עם נסיון של מספר שנים בתעשיה
– ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה.
3. חשמלאי אחזקה
– בעל תעודת מוסמך ונסיון של מספר שנים בתעשיה.

בדבר פרטים נוספים,
נא לפנות לת.ד. 203 פרדס חנה
מיקוד: 37101 טל': 063-70368/9

לחברה גדולה בענף המזון
דרוש
לסניף באר-שבע והדרום
מחלק
★ נסיון מעשי מוכח בחלוקת מזון.
★ רשיון נהיגה ג'.
★ הכרת אזור הדרום.
★ ערבות בנקאית הכרחית.
להתקשר לטלפון: 057-76749
משעה 14.00

Eldan
אלדן ציוד אלקטרוני בע"מ

1. מקדם מכירות
לקיטים דיאגנוסטיים למעבדות מחקר ובתי חולים.
2. מקדם מכירות
לציוד כרומטוגרפיה, תואר ראשון או שני במדעי החיים, ביוכימיה או ביולוגיה.
3. מקדם מכירות
לציוד למיקרוביולוגיה וביוטכנולוגיה, תואר ראשון או שני במיקרוביולוגיה, וירולוגיה או ביוטכנולוגיה.
4. מקדם מכירות
למחשבים ותוכנה. נסיון קודם בסיוע למערכות מיחשוב למעבדות ולציוד רפואי.

רכב צמוד, השתלמויות בחו"ל, תמריצי עידוד, 5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בצירוף קורות חיים + המלצות לת.ד. 1270 ירושלים 91012

5. מזכירה בכירה
לעבודה עצמאית, ידיעת השפה האנגלית + הדפסה חובה.
לעבודה עם מעבד תמלילים
לשעות 08:00 – 17:00,
5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות טלפונית לקביעת ראיון מיום ראשון 528211, ירושלים.
- סודיות מובטחת -

למגזין יוקרתי חדש לתרבות חיים ודיור
דרושים:
● **עורך/ת**
● **פקידה**
לעבודות מזכירות
גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
נסיון של 3 שנים לפחות.
לפנות לליאור החל מיום א'
03-655134 ,650737/8.

גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
עם שכל בידיים וזריזות בראש
בעל/ת נסיון במשרד פרסום.
ברסום זוהר טל. 03-321686

המועצה המקומית נס-ציונה
הודעה על חידוש רשימת קבלנים למבדיריזמא

המועצה המקומית נס-ציונה מכריזה בזה על חידוש רשימת הקבלנים לביצוע עבודות על פי מכרז שאינו פומבי (מכרז זוטא) למקצועות כדלקמן:
1. עבודות בנאות, הריסות ועפרונים
2. עבודות צביעה
3. עבודות זיפות וסיוד גגות
4. עבודות סלילה, תקוני כבישים ומדרכות
5. עבודות פיתוח ועבודות עפר
6. עבודות אינסטלציה מים וביוב
7. עבודות ביוב וניקוז
8. עבודות גיזום
9. עבודות גינון
10. עבודות נגרות
11. עבודות מסגרות ורתכות
12. עבודות אלומיניום
13. עבודות זגגות
14. עבודות חשמל
15. עבודות רשום
16. ציוד משרדי

רשאים להרשם קבלנים רשומים בפנקס הקבלנים ויש לצרף אישור על כך. כמו כן, יש לצרף אישור על היותו עוסק מורשה ואישור על ניהול ספרים בחוק מרואה חשבון או מפקיד השומה. המלצות על נסיון קודם.
את הבקשות לרישום יש לשלוח עד יום 30/1/87 למזכיר ועדת המכרזים מועצה מקומית נס-ציונה, רח' הבנים 9, 70400 או להביא אישית את המסמכים למזכירות המועצה בשעות העבודה בכתובת לעיל.
הרשימות תהיינה בתוקף לשנה אחת לאחר אישורן ע"י ועדת המכרזים של המועצה.
ניקן קרוטסקי, ראש המועצה

ארקיע arkia
דרושים/ות
דיילי/ות שירות לנוסע
למשרה חלקית ובמשמרות
תנאי קבלה:
★ בעלי/ות תעודת בגרות ולאחר שירות צבאי
★ גיל עד 27, בעלי/ות הופעה נאה
★ שליטה מלאה בשפת עברית ואנגלית (גרמנית ו/או צרפתית – יתרון)
★ מקום מגורים אזור גוש דן.
המועמדים שייבחרו יעברו במהלך חודש פברואר קורס שימשך כ-10 ימים.
לצורך קביעת ראיון נא להתקשר ביום א' 19.1 לטלפון 03-625556. יש להצטייד בפנקס שחרור מצה"ל ותמונה.

דרושה מזכירה
למכון א.ז.ר. לפיתוח קשר בין-זוגי
למכון הנמצא ברחוב 130 (פינת גורדון)
דרושה
מזכירה
משעה 13.00 עד 21.00.
התכונות הנדרשות:
יחסי אנוש ויחסי ציבור מצוינים, ידיעת השפה האנגלית חובה, שפת נוספת יתרון, סגנון עבודה עצמאי, הזדהות עם התפקיד.
למועמדת המתאימה יינתנו תנאים טובים.
נא לפנות בכתב יד לפי הכתובת
מכון א.ז.ר. ת.ד. 11375 ת"א.

למוסד פיננסי
דרושים
פקידי/ות
קבלת קהל
שישובצו באיזור תל-אביב והמרכז בשעות עבודה מפוצלות
המעוניינים יפנו בכתב יד תוך פרוט מלא של קורות חיים (מוסדות לימוד והשכלה, נסיון קודם וכו') לת.ד. 11333 ת"א מ. 61112 עבור מס' 710
— סודיות מובטחת —

לבית מרקחת
בפ"ת
דרושה
רוקחת
למשרה חלקית
טל' - 9227416,
בערב - 354415

למתפרת חוות ומוצרים "מאוה" בת"א
דרושה
* **מנהל/ת עבודה** עם נסיון
* **תופרות**
טל. 03-826741

למחלבת תנובה
רחובות דרושים/ות
טכנאי/ת קירור
טכנאי/ת תעשיה
חשמלאי/ת מוסמך
חשמלאי/ת מוסמך
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 2 רחובות בציון קורות חיים ונסיון קודם בעבודה.
רק מועמדים מתאימים יענו.

H. R. H. — דרגות
יבוא יצור ושיווק מדרגות ומעקות
דרוש
מנהל שיווק
רצוי עם רקע מסגרות
טל. 03-5566603

Budget rent a car
דרושים
מכונאים
בודקי רכב
* אפשרי גם ללא נסיון קודם
* רשיון נהיגה
* מגורים באזור תל אביב
לפנות אישית למנהל הסניף של באדג'ט, רח' מוטב 6 ת"א עבור "מכונאים"
בודג'ט השכרת רכב

להברת אלקטרוניקה באזור המרכז
דרוש/ה
הנדסאי/ת - טכנאי/ת אלקטרוניקה
(משרה מס. 7/70)
* לעבודה בפיתוח מעגלים ספרתיים.
* נסיון של 3 שנים לפחות.
* ידע במעגלים אנלוגיים - יתרון.
נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים לת.ד. 842 בני-ברק ולציין מס המשרה על גבי המעטפה.
— סודיות מובטחת —

למשרד הראשי של בנק בת"א
דרוש
מנהל חשבונות
מועמדים בעלי נסיון מקצועי וניהולי של 3—5 שנים
יפנו בכתב-יד לת.ד. 729 ת"א 61007 עבור "בנק".
יועדפו בעלי השכלה אקדמאית מתאימה ובעלי נסיון בנקאי.

אור-יהודה המועצה המקומית
דרושים
* **מדריך ומדריכה למועדונית משפחתית**
הכישורים: בעלי הכשרה ורקע בתחום החינוך.
* **מורה לתנ"ך למבוגרים להכנה לבגרות**
הכישורים: תעודת הוראה ונסיון בהכנה לבגרות העבודה בשעות אחה"צ והערב.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לטל: 348403 354111-5 אל יחזקאל
יצחק בוכובזה עו"ד
ראש המועצה

"אטמוס" בע"מ הרצליה
שיווק כלי חיתוך ואביזרי מכונות לעיבוד שבבי דרוש
איש מכירות נמרץ
הכישורים הנדרשים:
* הנדסאי מכונות עדיפות לבעלי נסיון ורקע של עיבוד שבבי
* ידיעת השפה האנגלית הכרחית
* גיל המועמד עד 28
* רשיון נהיגה
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות טלפונית 052-559491 לאייל רגב

לודזיה רוטקס
למחלקת תפ"י
דרוש/ה
הנדסאי/טכנאי תעשיה וניהול
יועדף בעל רקע בטקסטיל. לפנות בכתב בציון מס' טלפון אל ת.ד. 34 חולון 58100

למפעל בענף המשחקים דרושים
סוכני מכירות
באזור הצפון, הדרום וירושלים

דרושים
מנהלי עבודה לבנין
לאזור המרכז
טל. 03-7514079, 03-7516791

לחברה תעשייתית גדולה בדרום דרושים
מנהל התקשרויות
* נסיון של 10 שנים בניהול התקשרויות עם קבלנים בתעשיה
מנהל רכש יבוא/שוק מקומי
* נסיון של 10 שנים בקניות יבוא והכרת תהליכי שחרור
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 20279 תל-אביב 61203

"לידי זהב"
דרושים
סטודנטים/ות
לעבודה במשמרת ערב
משעה 24:00 16.00
טל: 03-200638

אנו מחפשים
מהנדסי יישומים
FIELD APPLICATIONS ENGINEERS
סודיות מובטחת
איסטרוניקס בע"מ
ת.ד. 38300 תל אביב 61382

לחברה מתקדמת בתחום מע' ממוחשבות
דרושים
1. טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה למעבדה
— נסיון מוגנה במיקרו-מחשבים
— עבודה עם מע' משובצות מחשב
2. טכנאי/הנדסאי שירות
— נסיון בשירות בתחום המחשבים
— ידע במיקרו מחשבים הכרחי
— רשיון נהיגה הכרחי
אפשרות העסקה בחו"ל בעתיד
לקביעת ראיון בציון מס' משרה נא להתקשר 03-733163/4

לרואה חשבון בת"א
מבקר/ת
לפחות שנה נסיון

דרוש
מנוסף
למשרד ביטוח
03-250307

SONY
לישפאר — מחלקת מוצרי אלקטרוניקה ביתית
דרושים:
* **סוכן מכירות** לירושלים והדרום.
* **אנשי מכירות לאולם תצוגה**
* **טכנאי למעבדת טלויזיות**
מועמדים בעלי נסיון בלבד
נא להתקשר לטל' 03-682431
העולם מתקדם מסוני לסוני

פמא
(פתוח משאבי אנרגיה) בע"מ
לנושא ניצול מצלי השמן בישראל לצורכי הפקת אנרגיה דרוש/ה
כימאי/ת
יועדף בעל תואר M.S.C. ומעלה

לחברת יבוא רכב בת"א
דרושות
* **פקידה למח' יבוא**
* **עוזרת למזכירה**
נא להתקשר 03-334430 בין השעות 08.00-16.00

קונטל CONTEL
דרושים
* **מהנדס בקרה ומחשבים**
* **מהנדס בקרה ומחשבים**
* **חשמלאי מוסמך**
— סודיות מובטחת —

למועצה המקומית הוד השרון
דרושים
1) **תברואן מוסמך**
או הנדסאי לאיכות הסביבה
2) **פקח**
בעל יוזמה לעבודות פיקוח. בוגר 12 שנות לימוד.
מועמדים מתאימים יפנו למזכיר המועצה או למנהל מח' התברואה 052-24121/2/3

דרושים
יוצאי חיל-האויר בוגרי חמ"מ
להכשרה כטכנאי שירות למעליות.
טכנאי בניין
לפיקוח בבניינים וקשר עם הלקוחות.
לפנות "לישראליפט" רח' הקישון 31, בני-ברק
בין השעות 8:00-10:00

למוסד פיננסי גדול
דרוש/ה
פסיכולוג/ית אירגוני/ת
תפקיד מחייב עבודה גם בשעות הערב ונסיעות ברחבי הארץ.
מועמדים יפנו בכתב בפרוט קורות חיים לת.ד. 6335 תל-אביב, 61061 עבור "משרה מס. 2".

לחברה מתקדמת במגזר העסק העוסקת
מהנדס אלקטרוניקה
לעבודה עצמאית, אחראית ורבת אתגר.
תפקיד בעל פוטנציאל קידום רב ושילוב בפעילות הפיתוח
ASSEMBLER

רשת עמל
בית ספר
דרוש
מנהל(ת) ארכיון
במשרה חלקית

לחברת תיירות גדולה
דרושים/ות
מפעילי/ות תיירות
TOUR OPERATORS
לקביעת ראיון נא לפנות 03-246261

גסטטנר (ישראל) בע"מ
דרושים:
נציגי מכירות בכירים
לסניפי החברה
חיפה, ירושלים ובאר שבע
לעבודה משתלמת ורבת אתגר עם אפשרויות קידום נרחבות המועמדים המתאימים יוכשרו במרכז ההדרכה של החברה
בעלי רכב פרטי
וניסיון קודם במכירות
יפנו בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים מפורטים
לת.ד. 502 תל-אביב עבור נ.מ

לחברה מובילה בתחום המיקרו-מחשבים וציוד היקפי
דרוש/ה
איש מכירות מנוסה
* נסיון קודם בשיווק הכרחי
* נסיון בתחום המיקרו-מחשבים יתרון
* השכלה אקדמאית/טכנית — יתרון
* יכולת ניהול משא ומתן
לפנות ליאורה בטלפון 03-330743-6
בין השעות 08.30—16:00.

בית הורים עולי הולנד
ע"ש המלכה יוליאנה
רח' דוד רזיאל — הרצליה
דרוש/ה
אם - אב בית
דרישות המשרה:
בוגרים במקום, ניסיון בניהול, ידיעת השפה ההולנדית או הגרמנית — יתרון.
נא לפנות בכתב או טלפונית: 052-553334, 052-551741

רשות שדות התעופה בישראל
מודיעה
על מכרז פומבי למשרת
מנהל חשבונות ראשי
הכישורים הנדרשים:
* בעל רשיון לראיית חשבון (3 שנים לפחות);
* נסיון של 6 שנים בארגון וניהול יחידת הנהלת חשבונות וצוות עובדים במשרד רואה חשבון;
* תואר בכלכלה או מינהל עסקים – רצוי;
* נסיון במערכות ממוחשבות – רצוי.
המעוניינים בעלי הכישורים הנדרשים, יפנו לאגף כח אדם מחלקת עובדים, חדר מס' 321, בבניין הטרמינל בקומה ג' בימים א'-ה', בין התאריכים 20.1.87-18.1.87, בין השעות 14.00-08.30.
יש להביא תעודות ואישורים על השכלה וניסיון.

מוטורולה — תדיראן
תקשורת סלולרית בע"מ
דרושה
מזכירת מרחב
— סניף ירושלים —
עדיפות לבעלת הכישורים הבאים:
* יכולת ניהול משרד ועמידה בקשר עם לקוחות
* ידע טוב בהדפסה בעברית
* קצינות קשר בעלות רקע טכני — יתרון
* יום עבודה מלא — 5 ימים בשבוע (+ יכולת לעבודה בשעות נוספות)
מועמדות בעלות רקע מתאים
תפנינה טלפונית בדחיפות אל גידי,
טל: 02-713611
— סודיות מובטחת —

למרכז לייעוץ ולמידע תעסוקתי
דרושים
פסיכולוגים/יות תעסוקתיים ארגונים
– חצי משרה בת"א
– חצי משרה במחוז המרכז (כולל ניידות)
נא לפנות לד"ר יעל שושני טל: 03-370848/9

סולוג
דרושים/ות
עובדים/ות כלליים/יות
למשרה מלאה
סולוג-מפעלי סריגה בע"מ
רח' הפלך 3, ת"א, טל: 824121 ליד איצטדיון בלומפילד

למשרד רואי חשבון בתל אביב
דרוש
עובד בקורת
בעל נסיון אסיירות החכמות
טלפון 03-621844

במושב ניר צבי
דרושה
לעבודות משק בית + טיפול בשני ילדים (7-1.5) ל-5 ימים בשבוע + אפשרות לינה
08-320537

דרוש
שליח עם קטנוע
לעתון גדול בתל אביב
להתקשר בשעות הבוקר
לטלפון 03-212321, 03-212343

למשרדי סינגל טורס
נסיעות ותיירות בע"מ באזור השרון
דרושים
* **פקידים מורשים**
* **בעלי תעודות מומחה.**
* **מנהל חשבונות.**
ידע במחשב פי.סי.
נא לפנות לנורית לטל' 03-492436/7

למפעל באיזור אשדוד
דרושה
מזכירה בכירה
הכישורים הדרושים:
* אנגלית על בוריה.
* עברית על בוריה.
* הדפסה אנגלית-עברית (כולל הכנת חומר)
יתרון לבעלות ידע בעיבוד תמלילים וניסוח טלקסים — ידע בסיסי בחשבונאות.
התפקיד מיועד למשרה מלאה (כולל שעות נוספות לפי הצורך)
מועמדות העונות לדרישות הנ"ל מתבקשות לפנות בכתב יד עם פירוט נסיון קודם וקורות חיים בצירוף המלצות (אם יש) לת.ד. 1469, תל-אביב מיקוד 61014 (עבור: מזכירה בכירה).

גבוד סברינה
למפעלי החברה בנתניה
דרושים/דרושות
1. למחלקה הכלכלית
כלכלן/ית
בעל ידע ונסיון בנושאי תמחיר ותקציב בתעשיה
2. למחלקת הייצוא
פקיד/ת משלוחים
הכרחי נסיון בדוקומנטציה של חיצוא ושליטה באנגלית.
3. מנהל/ת חשבונות עצמאי (מדופלם)
בעל נסיון של חמש שנים לפחות בהנה"ח ממוחשבת.
כל המשרות מלאות, 5 ימי עבודה בשבוע.
מועמדים תושבי נתניה והסביבה יפנו בפרוט קורות חיים לת.ד. 84 נתניה, 42100 עבור כח אדם (בציון המשרה המבוקשת ומספר טלפון להתקשרות).
למחלקה המשפטית בתל-אביב
מזכירה/כתבנית
בעלת שליטה מלאה באנגלית
משרד מלאה.
נא לפנות לטלפון 03-259241 לעו"ד דנאי

לרשת בתי אופנה ארצית
דרושה:
קניינית אופנה
* רצוי בעלת נסיון בענף.
* עדיפות לבוגרת "שנקר" במגמת אופנה.
לפנות בכתב-יד לת.ד. 23032, תל-אביב עבור מס' 230, מיקוד 61230.
יענו פניות אשר תגענה עד ל-27.1.87

לשרות בתי הסוהר
מינהל ארגון
דרושות
קצינות צה"ל משוחררות
לתפקידי פיקוד בבית-סוהר נוה תרצה
נתוני המועמדות
1. קצינה בצה"ל סגן/סרן
2. השכלה 12 כיתות
3. גיל עד 30 שנה
4. פרופיל 65 ומעלה
5. אזרחות ישראלית ועבר ללא דופי
המועמדות המתאימות תפנינה ללשכת הגיוס של שב"ס: רח' מקלף 3 הקריה תל-אביב.
טלפון: 03-266922, 03-253128

אן. סי. אי. בע"מ
לפיתוח ותכנון מערכות אוטומציה מתקדמת
דרוש
מהנדס/הנדסאי מכונות
* 2 שנות נסיון לפחות
* תנאים טובים למתאים
לקביעת ראיון נא להתקשר לאשתי 03-716524-3
או לשלוח קורות חיים לת.ד. 5030 רמת-גן, מיקוד 52151

חוק הורכבות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

מפעלים המלח בע"מ

לעבודה במפעלי ים המלח בסדום
דרוש
עובד קרור ומיזוג אויר

לטיפול במערכות מרכזיות למיזוג אויר ולקרור תעשייתי.
על המועמד להיות בוגר בי"ס מקצועי-טכני במקצוע הקרור ובעל רשיון חשמל.
למועמד עם נסיון בתעשיה - יתרון.
מועמדים מתאימים העונים לדרישות מתבקשים לכתוב לראש יחידת המנגנון - פרוס, ת.ד. 75, באר שבע 84100. ולצרף תולדות חיים, העתקי תעודות מקצועיות והמלצות ממקומות עבודה קודמים.

דרושים
נציגי מכירות
בעלי רכב פרטי
למפעל מזון במרכז הארץ
טלפון 08-436011

לחברת מור מחשבים בע"מ
דרושים
1. **טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה**
2. **אנשי שיווק** בעלי רקע טכני
נא להתקשר לטל' 03-730938.

כפר הנופש אשקלון

לעונת 87 דרושים עובדים בתחומים הבאים:
1. אנשי אבטחה
2. קבלה והזמנות
3. בר ומזנון
4. חדרניות
5. מחלקת ספורט ובידור

+ דוברי השפות עברית + אנגלית או צרפתית. נא לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים, נסיון עבודה קודם, המלצות ותמונה, ל: כפר הנופש אשקלון - הקטרוס 15 דיזנגוף סנטר תל-אביב. לפרטים נוספים לפנות לדינה - 03-284206/7 תנאים טובים למתאימים.
- סודיות מובטחת -

לחברת יבוא תרופות
דרוש/ה
מנהל שיווק
בעל הכשרה ונסיון מתאימים בענף התרופות. דרושה ידיעה טובה באנגלית. נא לפנות בכתב בפירוט קורות חיים לת.ד. 3316 ת"א - עבור מנהל שיווק
- סודיות מובטחת -

לעבודה במפעל בטון
דרוש באיזור פתח-תקוה
מפעיל
בוגר צבא, בעל רקע טכני ובעל רכב.
נא להתקשר: 03-9368165

דרוש
מתכנת מחשבים
כישורים דרושים:
הכרה יסודית של ה-IBM-PC כולל ASM 8086, ידע בשפת C, שליטה בשפה אנגלית. ידע בתקשורת, הכרת מדפסת לייזר - יתרון. רצוי בעלי יכולת לנהל פרוייקט.
טל. 03-664701 לבקש את דניס.

א. ארנסון בע"מ
חברה קבלנית לעבודות ציבוריות
דרוש
מהנדס ביצוע בכיר
לעבודה אזית באזור הדרום
• נסיון מוכח של 10 שנים.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים מפורטים לת.ד. 7051 חיפה.

לחברה לשיווק מיכון משרדי
דרושים
1. **איש מכירות דינמי**
2. **מקדמת מכירות** בעלת השכלה תיכונית מלאה
פניות בכתב בצירוף קורות חיים יש לשלוח לת.ד. 241 תל-אביב 61002 עבור מכירות

למחלקת הסופרמרקט
דרושים
קצבים

איגוד מקבלי גמלאות מגרמניה בע"מ
דרושים/ות
* **מנהלת משרד** מנוסה ידיעת השפה הגרמנית הכרחית
* **עורך-דין** דרושה ידיעת השפה הגרמנית
* **מנהל חשבונות** סוג ד'
לפנות טל. 03-659155/6 659728

דרוש
מהנדס טקסטיל
בעל נסיון רב באריגה ומסחר
בבקר 03-814719
בערב 03-482254

דרוש/ה
מתכנת/ת מנוסה
לתוכנות משחקים, גרפיקה, וחבילות תוכנה חינוכית.
דרושה שליטה ב-C או PASCAL, על: ATARI 520 ST GEM וידיעת השפה האנגלית.
טל: 557-987 (052) לא בשבת!

פרוייקט חדשני מציע לך
קריירה חדשה
סוכנות ביטוח של ארגון גדול מחפשת
מועמדים/ות בכל הארץ
העונים לדרישות הבאות:
• בעלי השכלה על תיכונית.
• גיל 30 ומעלה.
• נסיון בעבודה עם אנשים.
• כושר ארגון, שכנוע ושיווק.
• בעלי יוזמה ורצון להתקדם ולהצליח.

דרושה
פקידה מוכשרת

באזור תל-אביב
דרושים
רתכי צנרת
שרברבים
עוזרים לשרברבים
לעבודות צנרת

ראי טאק אלקטרוניקס בע"מ
* **טכנאי/הנדסאי**
* **מלחימות לפס ייצור**
* **עובד הרכבה לפס ייצור**
טל. 02-635599, 02-669592/3

03-909942
03-908521

לדפי-זהב

מחלקת המשק
דרושים
1. **שליח**
2. **עובדת ניקיון**

דפי זהב

למפעל העשייתי בחיפה
דרושה
מנהלת חשבונות ראשית עצמאית
04-664045, 04-664631, 04-660015

דרוש: **מנהל לחיצוב ולציוד מכני במחצבה**
באיזור בית שמש
תנאים טובים למועמד המתאים
03-9247343

חב' מסחרית ארצית
מחפשת
למחסן באזור ספיר (ערבה)
מוכר - מחסנאי

דרושה
מזכירה למנכ"ל

לרשות שמורות הטבע

דרושים:

1. ביולוג מחוז אילת

דרישות: השכלה בביולוגיה, תואר שני ומעלה (רצוי בביולוגיה ימית), רקע בטבע וידיעת הארץ.
תאור התפקיד: הנחיית הפקחים בנושאים מקצועיים; בצוע עבודות מעקב אחרי חי וצומח בשמורות במחוז; ליווי מקצועי של פעולות הרשות באזור אילת; ייזום עבודות מחקר.
המעונינים יפנו לרשות שמורות הטבע למילוי שאלונים עד לתאריך 23.1.87 רח' ירמיהו 78, ירושלים

2. צפרים לסקר ציפורים באזור חצבה

לעבודה זמנית בחודשים פברואר-מאי 87 ועד בכלל.
דרוש ידע ויכולת בזיהוי ציפורי שיר ודורסים.
העבודה כרוכה בשהיה ארוכה בשטח.
לינה וכלכלה ינתנו ע"י הרשות.
המעונינים יפנו בכתב למחלקת המדע ויציינו את הרקע בצפרות לא יאוחר מתאריך 28.1.87.

לקרן קיימת לישראל

דרושים:

מדריכים/ות לעבודה עם נוער במחנות קיץ בארץ

★ בוגרי צה"ל עד גיל (28-30)
★ בעלי הכשרה פורמאלית בתחומי ידיעת הארץ והדרכה חברתית כוללת.
★ נסיון רב בהדרכת נוער בגילאי תיכון בתחומים הנ"ל.
★ שליטה באחת מהשפות: אנגלית, צרפתית, ספרדית, איטלקית.
★ העבודה במחזורים בני שבוע ימים בחדשים יולי - אוגוסט.

מועמדים/ות העונים לקריטריונים הנ"ל יפנו בכתב למחלקה לנוער. מדור ההדרכה, רח' צבי שפירא 11, תל-אביב ויוזמנו לראיון אישי.

תשמ"ז — קק"ל בת 85

לעבודה בנציגות בחו"ל
דרושים
קציני מילואים

• נתונים נדרשים:
★ גילאי 24-35
★ שירות ביחידות שדה כלוחמים
★ השכלה תיכונית מלאה לפחות
★ ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או שפה אירופאית אחרת
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה

המתאימים יצאו עם משפחותיהם לשליחות בת שנתיים בחו"ל, בקיץ 87

המעונינים העונים בכל הדרישות לעיל, יפנו בכתב-יד לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור ד.ס, ויציינו תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים, כולל מס' ת.ז. טלפון ורקע פיקודי / ניהולי.
- פונים מתאימים ייענו -

קצין במילואים

אתה המחפש אתגר אישי, המעוניין בעיסוק בלתי שגרתי שבו תוכל לתרום ולהתפתח.
אם אתה בעל השכלה תיכונית מלאה לפחות וגילך 23-31

בוא והצטרף אלינו

אנו מציעים לך עבודה קבועה שבה תמצא:
★ תפקיד הכרוך במגע עם אנשים, המשלב בתוכו פעולות שטח.
★ עצמאות, עניין רב וסיפוק; אפשרויות לקידום וגיוון.
★ אפשרות לצאת בעבור שנים אחדות לשליחות בחו"ל ו/או ללימודים אקדמיים מלאים.
★ שכר ותנאי שירות טובים (לרבות רכב צמוד).

פנה נא אלינו לת.ד. 39686 ת"א, מיקוד 61398 עבור עימת. ציין מס' ת"ז וטלפון ופרט נא את תולדות חייך.
- סודיות מובטחת -

תלמה

מתפנה
מנהל יבוא
עם נסיון וקשרים במזרח הרחוק
ת.ד. 39627 תל-אביב

לסניף המכירות המרכזי ברמת-גן
דרושות
מדגימות לקידום מכירות

באזורים: ראשון לציון, רחובות, חולון, אשדוד.
ההעסקה תהיה בהקף של ½ משרה ובימים א'-ה' בשעות אחה"צ.

המעונינות מתבקשות להתקשר לאייל טל: 03-7513277/8 בימים א'-ה' בשעות 09.00-12.00 לשם קביעת ראיון, או לפנות למשרדי הסניף: רח' היצירה 4 רמת-גן בשעות 09.00-12.00

בית ברל

דרושות מזכירות

הכשורים הדרושים:

1. ללמודי ארץ ישראל:
- השכלה רחבה-עדיפות לבעלת השכלה בלמודי ארץ-ישראל.
- נסיון בהפעלת מחשב אפל.
- הדפסה טובה בעברית.
- נסיון של חמש שנים בעבודת מזכירות.

העבודה בהיקף ¾ משרה, בשעות גמישות, פעמיים עד שלוש פעמים בשבוע עד שעה 18.00

2. שח"מ-שרותי חנוך ממוחשבים הכפר הירוק:
- עדיפות לבעלות השכלה רחבה.
- יכולת לנהל משרד באופן עצמאי.
- הדפסה טובה בעברית.
- נסיון של 5 שנים בעבודת מזכירות.

משרה מלאה
עבודה בכפר הירוק

3. לאגף הכספים:
- סוג 1, 2 בהנהלת חשבונות.
- הדפסה טובה בעברית.
- בוגרת 12 שנות למוד לפחות.
- נסיון של 5 שנים בעבודת מזכירות.

משרה מלאה

המעונינות, העומדות בדרישות הנ"ל, מתבקשות לפנות לאגף כח אדם בבית ברל, טל. 052-25151,450952

עלית

לחברתנו דרושים/ות
למפעלנו "פאקא" בבת-ים

חשמלאי

לתפקיד חשמלאי מפעל
• בעל תעודת מוסמך.
• גיל עד 45.
• נסיון מוכח בתעשיה.
• התמחות וידע ברמה גבוהה.
לעבודה קבועה.

מסגר מכני

• בעל תעודות והמלצות.
• נסיון במפעל תהליכי.
• התמחות וידע ברמה גבוהה.
לעבודה קבועה.

מפעיל מכונות אריזה

• ידע כללי במכונאות.
• השכלה - 10 שנות לימוד.
• רצוי נסיון קודם בהפעלת מכונת אריזה במפעל מזון.
• גיל עד 45.
לעבודה קבועה בשתי משמרות.

מפעיל עמודות זקוק

• השכלה תיכונית חלקית.
• ידע כללי בקיטור ומשאבות.
• רצון ללמוד מקצוע חדש.
• כושר גופני טוב.
עבודה ב-3 משמרות.

טכנאי תהליכים

• לתפקיד הפעלת מתקן תהליכי.
• השכלה תיכונית + ידע בכימיה.
• נסיון קודם רצוי במפעל תהליכי.
• גיל עד 40.
לעבודה קבועה.

לקביעת פגישה
נא להתקשר לטלפון: 03-5519447
מיום א' בין השעות 08.00-15.00
ולבקש את מחלקת כח-אדם.

רוצה להצליח?

הזדמנות חד-פעמית ל-14 אנשים להכנס לביטוח כשכירים או עצמאים בתנאים של

100% הצלחה

תקבל/י מאיתנו:
1. הכשרה בקורס רציני וארוך.
2. לקוחות קיימים שיהיה עליך לטפל בהם.
3. משרד במרכז העיר עם כל השירותים.
4. הכנסה כספית גבוהה.
5. ייעוץ לגבי התאמתך למשרה.
6. ליווי צמוד בעבודה על ידי מדריכים מנוסים.

הכישורים הדרושים:
• גיל 25-37.
• נכונות לעבוד שעות רבות.
• כושר ביטוי טוב.
• יועדפו בעלי השכלה אקדמאית.

יתקבלו גם סוכני ביטוח שנמצאים פחות משנה במקצוע.
להצגת המועמדות יש למלא טפסים בסניפי החברה בין השעות 08:30-16:00
ת"א, מגדל שלום, רח' אחד העם 9, קומה 22, ערית טל': 03-661732-3.
ירושלים, בנין כלל, רח' יפו 97, קומה 9, רחל טל': 02-246654.
חיפה, רח' המגינים 35, קומה 2, אמה טל': 04-514291-3.

אריה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

דרושה מזכירה

למכון א.ז.ר. לפיתוח קשר בין-זוגי
למכון הנמצא בדיזנגוף 130 (פינת גורדון)
דרושה
מזכירה
משעה 13.00 עד 21.00.

הזכונות הנדרשות:
יחסי אנוש ויחסי ציבור מצוינים. ידיעת השפה האנגלית חובה. שפות נוספות יתרון. סינון עבודה עצמאי. והזדהות עם התפקיד.
למועמדת המתאימה ינתנו תנאים טובים.

נא לפנות בכתב יד לפי הכתובת
מכון א.ז.ר. ת.ד. 57131 ת"א.

---

indola
דרושות
דוגמניות נאות

לתצוגת שיער שתערך במלון "הילטון"
לפנות: שוקי זיקרי
טל. 03-5463470 03-5463470

Systematics PRIME Computer
טכנאי מחשבים (FE)
03-7510351/70

רשת עמל

בי"ס תיכון עירוני מקיף י"ט עמל ע"ש ליווי דייויס
רח' בני אפרים 223 מעוז אביב תל-אביב
דרושה/ה למגמת הדפוס
צלם/ת בעל/ת נסיון ל-½ משרה
(רצויה הבנה במונטז')
לפנות למנהל מגמת הדפוס בני שדה
בוקר: טל' 03-477237 — ערב: טל' 03-207774

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים בתי"ס תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים. בתי"ס לחניכים ובתי"ס תעשייתיים ותיכים טכנולוגיים בהנדסאות ומרכזי הכשרה למבוגרים

או.אר.אס שרותי כח אדם

ORS

למחלקה המשרדית בתל־אביב דרושים:

★ **מעבדות תמלילים**
– מעבדות תמלילים עברית ו/או אנגלית על כל סוגי התוכנה.

★ **מרכזניות**
– מרכזנית על תדקס 124
– שעות עבודה 12.30 — 19.30
– באזור הרצליה.

★ **כתבניות טלקס**
– הפעלת טלקס אלקטרוני.
– הפעלת טלקס ידני.
– באזור הרצליה, תל־אביב.

תנאים טובים למועמדים המתאימים
או.אר.אס, כנר אחרים 134 תל־אביב
טל. 03-202460

להברה מסחרית בת"א דרושים:
מחסנאי לאחר שרות צבאי
מחסנאי, צבעי רכב, לאחר שרות צבאי
03-377075

להברה מסחרית בת"א דרושים
מחסנאי, צבעי רכב,
לאחר שירות צבאי
03-377074

לחברת יבוא
ד ר ו ש י ם
סוכני מכירות במרכז הארץ
(גוש־דן ואיזור שפלת החוף)
• בעלי נסיון במכירות.
• בעלי יוזמה ומעוף.
• רכב חכרחי
תנאים טובים ורווחים גבוהים למועמדים המתאימים
לקביעת ראיון, טל. 03-241412

RAD data communications ltd.

דרוש:

מחסנאי למחסן ייצור

בעל השכלה תיכונית מלאה, בוגר קורס מפ"טים/אפסנאים טכניים בצה"ל, נסיון של שנתיים בעבודה במחסן ייצור, מתוכנן לפחות שנה בהכנת קיטים לייצור, הכרות טובה של רכיבים באלקטרוניקה וידיעת אנגלית.

5 ימי עבודה בשבוע א'-ה' 07:30-17:00.
אפשרות להסעה מסודרת מגוש דן

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות החל מיום א' 18.1.87 משעה 09:00 לרוטל טלפון: 03-48331

כל הפונים ייענו ••• סודיות מובטחת

רד תקשורת מחשבים בע"מ... חברה צעירה ודינמית
או הפונים... הייצרים ומייצאים מוצרים ומערכות בתחום תקשורת מחשבים

ביפ BIP

ישומים פסיכולוגים בע"מ INSTITUTE OF PSYCHOLOGY...

לאחד מלקוחותינו
מוסד רפואי ארצי
דרוש/ה בדחיפות

מנהל יחידת סגל רופאים

תיאור תפקיד:
• אחראי על גיוס מועמדים;
• ניהול משא ומתן על תנאי עבודה;
• תיאום עם מנהלי מחלקות ורופאים מחוזיים;
• פיתוח תכניות הדרכה והשתלמות לרופאים;
• פיקוח על העבודה המינהלית של היחידה.

דרישות התפקיד:
• תואר ראשון, לפחות, במדעי החברה
• רצוי בוגר קורס מינהל שרותי בריאות או ניהול כח אדם.
• נסיון מוכח של 3 שנים, לפחות, בתחום כח־אדם.

מקום העבודה: ת"א

העבודה כרוכה בנסיעות מחוץ לעיר ובשעות נוספות.

נא לפנות בכתב־יד ל:
ביפ ישומים פסיכולוגים בע"מ
ת.ד. 26004 ת"א, מיקוד 63902 ולציין על המעטפה את שם המשרה
— סודיות מובטחת —

א.זוריג
בכירים לקריירה חדשה
אנשים מעולים לתפקידים בכירים

ללקוחתנו — חברה בעלת מפעלים באיזור המרכז

דרושה מזכירה־מינהלנית

בעלת נסיון מוכח בעבודות מזכירות, טפול בנושאי כ"א, ידע בחשבונאות, שליטה בשפה האנגלית
דיסקרטיות מובטחת

נא להתקשר טלפונית אל הגב' חוה זוריק, 03-687830, בימים א'—ה' בין השעות 09:00—16:00
או לשלוח קורות חיים כתובים בעט כדורי על נייר ללא שורות ולציין את היד הכותבת:
ת.ד. 4230 ת"א 61041, רח' גאולה 42 ת"א.

להברה חדשה המתמחה בכימיה של החמרים העדינים
ד ר ו ש
כימאי
בעל תואר שני או שלישי עם ידע בתחום הפפטידים
ת.ד. 211 נס־ציונה

לקבוצת מפעלי עלית

לסניף השיווק בגוש־דן
ד ר ו ש י ם :

★ **עובדי מחסן**
★ **מלגזנים**
★ **נהגים**
בעלי רשיון סוג ג'

נא לפנות טלפונית 03-9234122

טוב לי עם עלית

למפעל בראשל"צ
דרושה
מזכירה מנוסה
במשרה מלאה
הדפסה עברית אנגלית
לפנות בכתב ופרט קורות חיים לת.ד. 16080 ת"א

למשרד אדריכלים
ד ר ו ש
טכנאי/ת
הנדסאי/ת
ארכיטקטורה
טלפון: 775/ 31

לחברה אורנטל סוכנויות יבוא ושיווק בע"מ
ד ר ו ש י ם

1. **רוכשי מודעות** (רצוי בעלי נסיון)
2. **מקדמי מכירות נמרצים** (עד גיל 30)

לגוש־דן או באר־שבע
5 ימי עבודה בשבוע (גם בשעות אחה"צ).
אפשרות לרווחים מעל 1000 ש"ח + בונוסים.

לתיאום ראיון (ואו.זוויג.א)
טל. 9 81818...
בבאר־שבע ...057-73118
057-39512

חברה לשיווק והפצה הגדולה בתחומה בארץ
מ ח פ ש ת

אנשי מכירות מן השורה הראשונה

העבודה הינה בכל רחבי הארץ

דרישות התפקיד:
* השכלה תיכונית
* גיל 23-45
* רכב
* מוטיבציה ויכולת מוכחת

התמורה:
* תפקיד מרתק
* בטחון (שכר)
* הישג (עמלות)
* 5 ימי עבודה בשבוע 8.00—16.00

לפנות בכתב
לכמיפל בע"מ ת.ד. 2004
הרצליה 46120
רק מתאימים יוזמנו

מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ

דרושים

מנהלי חשבונות עצמאיים

לעבודה במערב אפריקה

הכשורים הדרושים:
1. השכלה בראיית חשבון או השכלה מקבילה
2. נסיון של 5 שנים לפחות, רצוי במערכות ממוחשבות
3. שליטה בעברית ובאחת מהשפות: אנגלית, צרפתית או ספרדית

המודעה מתייחסת לנשים וגברים כאחד
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד לראש אגף החשבונאות ת.ד. 44494 חיפה

RAD data communications ltd.

למחלקת הייצוא
דרוש/ה פקיד/ה

המעוניין/ת לעבוד בקבלת הזמנות מחו"ל, טפול במסמכי יצוא, הכנת דוקומנטציה משלוחי ציוד לחו"ל.

נדרשת השכלה תיכונית מלאה, ידיעת אנגלית על בוריה, נסיון קודם בעבודה עם מחשב. (נסיון בעבודה עם מסמכי יצוא — יתרון). לעבוד בשעות נוספות.

אנו מציעים לך עבודה מגוונת באווירה נעימה ודינאמית ובתנאים מצויינים. אפשרות להסעה מסודרת.

תחילת עבודה מיידית.
5 ימי עבודה בשבוע
07:30-17:00

אם יש לך כל הכישורים שפורטו, אנא כתב/י לרד תקשורת מחשבים בע"מ, מחלקת כח־אדם, רחוב הנחושת 8, תל־אביב 69710, בצרוף פרטי נסיון בעבודה וקורות חיים.

כל הפונים ייענו סודיות מובטחת

רד תקשורת מחשבים בע"מ... חברה צעירה ודינמית
או הפונים... הייצרים ומייצאים מוצרים ומערכות בתחום תקשורת מחשבים

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

דרוש/ה

מודד, מתחזק ציוד גיאודטי

פקיד/ת רישום ומעקב

מספר המשרה: ני"ל

לחברה ותיקה ומבוססת דרוש

איש מכירות

למכשירי בקרה לתעשיה

מהנדס/הנדסאי

מיכשור ובקרה או הנדסה כימית

• נסיון מעשי בתעשיה • אנגלית קרוא וכתוב
• כושר הבעה בכתב ובע"פ • נסיון קודם • תושב גוש דן

תנאי שכר וקידום טובים לאיש נמרץ
לפנות בכתב יד עם פרוט נסיון קודם לת.ד. 919 בני־ברק
סודיות מובטחת

הקרן לירושלים

ד ר ו ש ה

מזכירה

היקף המשרה 80%

– לאחר שרות צבאי
– נכונות לעבוד שעות עבודה גמישות
– תכתובת הדפסה עברית
– ידיעת השפה האנגלית

מועמדות מתאימות תשלחנה קורות חיים ונסיון מקצועי בכתב יד אלי יחידת המנגנון,
ת.ד. 1312 ירושלים. 91012

למשרד רואי חשבון בת"א
דרושה
מדפיסה למעבד תמלילים
ליום עבודה מלא 03-204497 03-299936

מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ

לעבודה בארצות אפריקה
דרושים

★ **מהנדסי בנין בכירים**
לניהול פרוייקטים

★ **מהנדסי בנין**
בעלי נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בעבודות ביצוע בנינים

★ **מנהלי עבודה לבנין**
(שלד וגמר)

ידיעת השפה האנגלית ו/או הצרפתית ברמה התואמת לתפקיד — הכרחית ויועדפו בעלי נסיון קודם בעבודה באפריקה

המודעה מתייחסת לנשים וגברים כאחד
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד לראש אגף החשבונאות ת.ד. 44494 חיפה

איש ביטוח
מנוסה (38)
מעוניין בניהול
תיק הביטוח
של מוסד גדול
ת.ד. 30287 ת"א

ח ש ב נ ש ב ת
תוכנה עסקית על IBM PC
לסניף רחובות והשפלה
דרוש/ה מדריך/ה עם רכב
התפקיד מתאים גם להנדסאי/ת מחשבים
טלפונים: 03-261146 03-261140

למושב לכיש
דרוש
מנהל
מערכת
שיווק
ורכז משק
בעל כישורים מתאימים עם נסיון
ת.ד. 79360

ל־C.P.S דרושים:

1. **לעבודה בארה"ב:**
תוכניתני CICS + אפליקציות בנקאיות
תוכנה אקדמאים, 4-5 ש' נסיון.

2. **מהנדסי תעשיה וניהול:**
למישרות שונות בישום מע' תעשייתיות אצל מפעלים. אפשרי מתחילים.

3. **הנדסאי אלקטרוניקה:**
בענף ניסיון בפיתוח חומרה ומיקרופרוססורים + אנ' די'.

להתקשר 03-454684
סודיות מובטחת

לבית חולים מרכז
דרוש/ה
עובדים/ות קהולתיים

לעבודה בשקום מושבים באזורים — גליל, תענ"ך בית־שמש ואשקלון.

הדרישות:
השכלה אקדמאית בעבודה סוציאלית, קהילתית, סוציולוגיה או מדעי ההתנהגות.
בעלות על רכב הכרחי.
ההעסקה במשרה חלקית. לפי רווחה מיוחדת.
המעוניינים ועונים לדרישות יפנו בכתב יד אל ת.ד. 37212 ת"א 61372

לאופטיקה שמואלי
ד ר ו ש ה
מוכר/ת מנוסה
טלפון 03-482257 03-243035
דיזנגוף 149 ת"א
פינת רחוב ז'בוטינסקי

למשרד רואי חשבון דרושה
מזכירה כתבנית
עם נסיון

לחברת מחשבים
ד ר ו ש ה
חשב/ת שכר
עם נסיון מוכח
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 03-338077 או 03-332049

ידיעות אחרונות
העתון של המדינה

לחברת מתכות ידועה
דרוש/ה
מנהל/ת
הכישורים הדרושים:
מעל גיל 30, בעל/ת כושר ניהול ושכנוע מוכח.
חשבונאי/ת רחובות או הסביבה.
תנאים טובים למתאים/ה
הפרטים לפנות בכתב יד
קורות חיים לת.ד. 320

ב־16.1.87 ייפתח בתל־אביב

קורס לאנשי מכירה בביטוח חיים

משתתפי הקורס יקבלו הדרכה מקצועית רחבה והכשרה לקראת קבלת רשיון.
למסיימים תינתן הדרכה אישית וליווי מקצועי.

אנו מעוניינים:
באנשים נמרצים ואחראיים, מגיל 25 בעלי השכלה תיכונית לפחות

מנורה חברה לבטוח בע"מ

לחברת יבוא באשדוד
ד ר ו ש ה :

* **בוגרת תיכון**
* **הדפסה עברית/אנגלית**
* **שליטה מלאה באנגלית**
* **גיל 24-35**

תנאים טובים למתאימה
נא לכתוב קורות חיים לת.ד. 4056
אשדוד
מיקוד 77140

החברה הישראלית לאשפרה בע"מ
ד ר ו ש :
מנהל משמרת
לעבודה במשמרות
נא לפנות למחלקת כח אדם
סודיות מובטחת

למפעל פלסטיק גדול בבני ברק
למחלקת החזקה
ד ר ו ש י ם
אחראי משמרת

דרישות המשרה:
1. השכלה רלוונטית בנושא ב"יש מקצועי, השתלמויות וכו'.
2. נסיון קודם בהחזקה הכרחי.
3. העבודה בשלוש משמרות

לפנות לשרה או מיכל בין 8.30—14.30 03-741873

מהנדס אחזקה ותשתית

לביצוע שירותי התזוקה בנות מרכז הבניה הישראלי
ד ר ו ש י ם
• **שרברב**
• **חשמלאי**

מרכז הבניה הישראלי
רח' האוניברסיטה 40, רמת־אביב

פקידת קבלה נאה
קלדנית טלפוניסטית
גילאי 25-30
03-336141

חברה העוסקת בייעוץ עסקי לחברות מבקשת לצרף לצוות יועציה:
מוסמך/ת למנהל עסקים (M.B.A)
כישורים דרושים נוספים:
בעל/ת נסיון בעבודה של עד שנתיים כלכד
גיל 24-28
ת.ד. 33410 ת"א
— סודיות מובטחת —

סולקון תעשיות בע"מ
דרושה
מזכירה מנוסה
שפת אם אנגלית
הדפסה אנגלית/עברית
לעבודה מגוונת ועצמאית
במשרה מלאה
לפנות לגב' ...
03-612971
03-614668

ד.א.ל. —
פיתוח תוכנה מערכות מידע
ד ר ו ש :
מהנדס אזרחי בעל נסיון
ת.ד. 39156 ת"א

למפעל מתכת באזור מפרץ חיפה
ד ר ו ש / ה
מנהל ייצור
מהנדס תעשיה וניהול / מהנדס מכונות

בעל 5 שנות נסיון לפחות בניהול ייצור במפעל מתכות, עם רקע ונסיון במערכות N.C וטכנולוגיות ייצור מתקדמות.
— סודיות מובטחת —

חוג ... תשמ"א 1981

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחוף

דחוף סוכנים — לפרסום מודעה!
בדחוף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחוף מרכז	ת"א דחוף דיזנגוף	ת"א דחוף בן יהודה	ת"א דחוף אלנבי	חיפה דחוף	ירושלים דחוף	דחופון	ובעוד 50 סניפי דחוף בכל רחבי הארץ
622547	רח' דיזנגוף 118, 239952	רח' בן יהודה 9, 656120	רח' אלנבי 123, 614433	רח' הרצל 5, 645333/4	רח' יפו 43, 226335	שירות מודעות טלפוני 03-611001	

אמזה בע"מ AMZA LTD.
תכשירים וציוד לתעשיית גימור המתכת
דרושים:
★ מהנדס כימיה/כימאי
★ טכנאי כימיה
לשיווק תהליכים, מוצרים וציוד.
התפקיד רב אתגרים ומשלב קידום
מכירות עם עבודה במעבדה
עדיפות לבעלי נסיון בענף צפוי מתכות ו/או מעגלים מודפסים

חוגלה
חוגלה כימיקלים
דרושים מספר מועמדים
מאזור תל־אביב והמרכז, חיפה והצפון, ירושלים ובאר־שבע
לתפקידים הבאים:
1. עוזר למנהל מכירות
לשוק הקמעונאי
2. אנשי מכירות בכירים
לטיפול ברשתות השיווק הגדולות
3. אנשי מכירות
לשוק הקמעונאי הפרטי (סוכנים עצמאיים)
דרישות בסיסיות:
- גיל 21־30 לאחר שירות צבאי מלא
- בעלי השכלה תיכונית או מקצועית מלאה ועדיפות לבעלי תואר אקדמי רלבנטי).
- עדיפות לבעלי נסיון מוכח בשיווק מוצרי צריכה ומוצרי נקיון בפרט
- נכונות לעבודת שטח הכרוכה בניידות (רשיון נהיגה הכרחי)
- סוכני מכירות עצמאיים - יידרשו לרכב מסחרי קל (טרנזיט) ומהימנות בטיפול בכספים (יידרשו ערבויות מתאימות).

למועמדים המתאימים מובטחים תנאי העסקה הולמים, במסגרת חברת שיווק גדולה ומתקדמת, תוך התמחות בשיווק מודרני ואפשרויות קידום בהתאם לכישורים ולמאמץ מוכחים.
המועמדים, מכל רחבי הארץ, יפנו אל ת.ד. 3953, פתח־תקוה 49517 (עבור חוגלה כימיקלים) תוך ציון מספר המישרה המבוקשת, פירוט קורות־חיים ונסיון קודם, וציון מס' טלפון להתקשרות מהירה.
סודיות מובטחת.

הלוח הנלדי בשקל ובאבן

אנשים ומחשבים
עתונות מקצועית • מרכז הדרכה
אתגר ותמורה למאמינים בכוחם:
• **עורך ראשי לנושא יבמ PC**
עדיף: ניסיון וידע בעתונות ובמחשבים
• **אשת שיווק למרכז ההדרכה**
עדיף: בעלת ניסיון בשיווק ובמכירות, אקדמאית
טל': 03־285148, 03־287560

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לשינור אדפנים למחלקת הייצוא
בחור/ה
למשרה מלאה (עבודה קשה) + שפות נוספות שליטה באנגלית חובה לקביעת ראיון 752111 לציפורה

לחברה המשווקת מוצרי קוסמטיקה והיגיינה
דרושות
דיילות/ מקדמות מכירות
הופעה נאה ונסיון במכירות הכרחיים
אפשרי משרה חלקית.
להתקשר: לייט טוניג פרסומאים 03-289821

TEDEA Ltd
לתדאה דרושים
1. **עובדים למחלקת כיולים**
למוצרים בתחום השקילה האלקטרונית אחרי שרות צבאי עד גיל 25.
2. **עובדים לבית מלאכה**
בוגרי בי"ס מקצועי, לאחר שרות צבאי להפעלת מכונות C.N.C.
• הכשרה תנתן במקום.
• 5 ימי עבודה. 07.30–17.00
• לתושבי רעננה הרצליה וכ"ס הסעה מאורגנת
טלפון 052-667039
Excellence in Load Cells

דלק
דלק חברת הדלק הישראלית בע"מ
היחידה מערכות מידע ועיבוד נתונים של החברה
דרוש:
מנהל פרוייקטים בתחום התעשיה
דרישות התפקיד:
- מעל 8 שנים נסיון בניתוח מערכות
- נסיון בפיתוח תוכנות בתחום התעשיה (מערכות מלאי, רכש, ספקים, פרודות עבודה וכו)
- נסיון בניהול צוות עובדים
רקע בתוכנות
השכלה אקדמאית הנדסת ניהול/כלכלה סטטיסטיקה.
יש לפנות בכתב־יד למחי המנגנון חברת "דלק" ת.ד. 50250 61500

דרוש/ה
מנהל/ת מחלקה בתיירות יוצאת
למשרה מלאה בתל-אביב
ידיעת אנגלית הכרחית.
אפשרי מנהל/ת שעבד/ה בתיירות פנים.
להתקשר בימי חול 09.00-16.00 טל. 03-243113
17.00-21.00 טל. 052-543697

כצט CTS
לאזור חיפה והצפון
דרוש
מהנדס/ איש מכירות
מהות התפקיד:
מכירות שיטות וציוד מיקרופילים, ציוד אור־קולי וציוד למניעת גניבות מחנויות. העבודה כרוכה בלימוד נושאים מגוונים ושונים זה מזה ויוזמה רבה.
כשורים דרושים:
כושר ויכולת מכירה.
יתרון - לבעלי השכלה בהנדסת תעשיה וניהול לבעלי נסיון קודם במכירות שליטה טובה בשפה האנגלית.
לבעלי רכב יתרון. ללא רכב יקבל רכב מסחרי
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד עם פירוט קורות חיים ונסיון קודם אל: ת.ד. 10, ת"א 61000.
— סודיות מובטחת —
כ.צ.ט בע"מ מיקרופילים וציוד טכני

למפעל בבת ים דרושים
מנהל ייצור
מנהל מכירות
לפנות לויימאן טל. 03־297741 עמליה

למשרד נסיעות בתל־אביב
דרוש/ה
BOOKING CLERK
לתיירות יוצאת
נסיון של שנתיים לפחות
- לשעות אחר הצהרים
לפרטים נא להתקשר בשעות הערב:
03-316817

דור־גיל בע"מ
בהרצליה דרושים
★ **מפעילי סקאנר**
אפשרות הסבה למערכת יזאיטקס
★ **מונטג'רים**
- 5 ימי עבודה בשבוע
טל. 052-555896, 052-555489

אסטרונאוטיקה
דרושים
מהנדס תעשיה וניהול
(משרה 105)
התפקיד כולל:
העברת פרוייקטים מפיתוח לייצור.
תכנון ופיקוח הייצור.
• דרוש נסיון קודם של שנתיים לפחות בתפקיד דומה במפעל אלקטרוניקה העוסק בייצור תקנים צבאיים.
אחראי למדור ביקורת קבלה
(משרה 106)
נדרש נסיון בבקורת קבלה של רכיבים אלקטרוניים ומעגלים מודפסים.
• נסיון בביקורת של חלקים מכניים — יתרון. 5 ימי עבודה בשבוע
תנאים נאותים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת.
לפנות לאסטרונאוטיקס, אגף הארגון,
רח' הירקון 23 בני־ברק
ת.ד. 882 מיקוד 51261
או טלפונית 03-784212

אלקטרה
■ באלקטרה מחכה לך עבודה מלאת עניין ואתגרים, בחברה גדולה, מהמובילות בישראל במוצרי צריכה ובמערכות אלקטרומכניות.
העניין שלך - הוא האתגר שלנו.
1. חשמלאים -
להפעלת ושרות של יחידות מיזוג אויר מרכזיות. נסיון של 5 שנים במערכות חשמל ופיקוד.
2. עוזרים לטכנאי מיזוג אויר -
ידע בסיסי בתחום. נסיון קודם של שנה.
3. טכנאי קרור -
למערכת מיזוג אויר מרכזיות נסיון קודם של 3 שנים.
לקביעת ראיון נא לפנות לסנדרי, טלפון: 03-9614490-1-2-3-4, החל מיום א'
■ המועמדים יכולים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לתיבת דואר 4488, אלקטרה, השרון, בציון המשרה המבוקשת.
העוזות שלך - האתגר שלנו

Audi VW
צמפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסווגן אודי
דרושה
מזכירה
באגף הכספים
1. בעלת נסיון בפקידות - חשבונות
2. ידע בכתבנות עברית
לפנות לגבי אהובה טל. 03־788111

Audi VW
צמפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסווגן אודי
דרושים
למוסך מע"ם
מכונאים
בוגרי בי"ס מקצועי עם נסיון של 5 שנים לפחות.
למחסן מע"ם
מחסנאים
לפנות לעמי ענבר בטלפון 03־785111
למוסך בת־ים
מחסנאי
לפנות לדוד כהן טל. 03־5512666

Bordeaux
למפעלנו בירושלים דרושה
תופרת דוגמאות
מעולה עם נסיון
5 ימי עבודה 8.00–15.00
תנאים טובים
02־534283/4 (אתי)

למפעל תעשייתי גדול בענף המזון
במרכז הארץ דרוש
טכנולוג/ית מזון
בעל נסיון מעל 3 שנים
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ל-ת.ד. 53011 ת"א מ. 61530 עבור "טכנולוג מזון" — סודיות מובטחת

או.אר.אס שרותי כח אדם ORS
★ **חשמלאים מוסמכים**
- בעלי פרופיל צבאי גבוה
- רשיון של חשמלאי מוסמך או מעשי
- נסיון של 3 שנים במערכות פיקוד חשמליות
- עבודה במרכז הארץ
★ **עוזרי חשמלאים**
- בעלי פרופיל צבאי גבוה
- רשיון של עוזר חשמלאי
- נסיון של 3 שנים בהלחמת נקודות
- תעלות והעברת חוטים
★ **מלחימות**
- נסיון של שנתיים בשרות צבאי
- יוצאות ח"א, חיל הים, חיל מודיעין
אפשרי גם חוני ג
★ **מכונאי מטוסים**
- יוצאי ח"א
- פרופיל צבאי גבוה
- נסיון צבאי חובה
- עבודה במרכז הארץ
המועמדים המתאימים יפנו לראיון עם המסמכים הבאים:
פנקס מילואים, פנקס שבי, תעודות לימוד, אישורים ממקומות עבודה קודמים — רצוי.
במסגרת עבודתך בחברתנו תקבל תנאים סוציאליים מלאים ושכר הוגן.
או.אר.אס. ככר אתרים 134, ת"א
טלפון 03-202460

למפעל תעשייתי בתל אביב
דרוש/ה
מפ"ט/ית
- לאחר שרות צבאי
- בוגר/ת קורס מפ"טים בצה"ל
- עם נסיון בעבודה על מחשב
- 5 ימי עבודה בשבוע.
המועמדים המתאימים יפנו לטלפון 03־336721

נפתלי גרפולוגיה תעסוקתית
מיון, הכוונה והתאמת עובדים ייעוץ אישי
גרפולוגיה משפטית ורפואית
מחפש
למפעל צעיר ודינמי לייצור נעליים (כ־30 עובדים)
דרוש
מנהל ייצור
- "ביצועיסט"
עצמאי ובעל יוזמה.
בעל רקע טכני בתיפעול מכונות.
נא לפנות למשרדנו בכתב יד, בצירוף קורות חיים, בשפת אם ובציון היד הכותבת.
ת"א, רח' הירקון 124, 63573, טל. 240996, 03-228751

כור מחשבים בע"מ
דרושים
מהנדסי תעשיה וניהול
ליישום מערכות מחשב בתעשיה
לפנות בכתב לת.ד. 33222 מיקוד 61331 תל־אביב

לחברת רוול דרוש:
מפיץ לגוש דן
בעל רכב מסחרי
תנאים טובים למועמד המתאים
בדבר פרטים טלפון 03־9241440/2

חברה תעשייתית מצליחה ומתפתחת מחפשת
מהנדס כימיה משרה 1390
לתפקיד ניהולי ומקצועי בכיר בתחומי פיתוח מוצרים כימיים
יתאים מהנדס מוכשר, בעל יכולת ניהולית טובה. אשר לו 10 שנות ניסון לפחות בעבודה מקצועית.
העבודה באיזור הדרום
מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת"ד 1071 גבעתיים 53110 ויציינו מס' משרה
• סודיות מובטחת
צומת לתפקידים בכירים

דרושים בכתשים:
למפעלינו בבאר־שבע וברמת חובב
הנדסאים או טכנאי חשמל
בעלי רשיון חשמלאי מוסמך לפחות
• נסיון של 3 שנים בעבודה במפעל תעשייתי
• שליטה במערכות פיקוד (רצוי PLC)
מכונאי בוגר בי"ס מקצועי
רצוי מכונאי בעל נסיון של 5 שנים לפחות במיתקני תעשיה כבדה, או בציוד מכני כבד. רצוי ידע בהידראוליקה.
מועמדים יפנו בכתב יד ובצירוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד 60 באר־שבע, 84100
סודיות מובטחת
מכתשים

לחברה לציוד רפואי
דרוש,
איש מכירות
דרוש נסיון קודם במכירות עם ידע באלקטרוניקה
רצוי עם רקע פרה־רפואי
שליטה באנגלית, רשיון נהיגה
לפנות בכתב ת.ד. 297 ר"ג 52102

דרוש
יוצא צבא
לעבודה זמנית מעניינת באיזור שרונה
נא לפנות לת.ד. 2541 חיפה

דרושים
★ **רפדים/יות**
★ **תופרים/ות**
5 ימי עבודה בשבוע
מקום העבודה חולון, אפשרי גם נתניה
טל' 053־31893

לחברת תיירות גדולה
דרושה
מזכירה למנכ"ל
עברית אנגלית
יום עבודה מלא
ידיעת השפות אנגלית עברית על בוריין
הדפסה בשתי השפות
הפעלת מעבד תמלילים - יתרון
נסיון של 3 שנים לפחות
לקביעת ראיון נא לפנות לשרי
טל. 03־663776

אלאופ תעשיות אלקטרואופטיקה בע"מ
מהנדס/ת מכונות
לפיקוח הנדסי על צוות תכנון ופיתוח, אפיון ותכנון מערכות אופטומכניות וניתוח מבנה ומעבר חום נומריים.
כישורים דרושים: התמחות בתחום ... וניסיון
5 שנות נסיון וכושר ארגון והנחיית צוות תכנון.
תואר שני, נסיון במוצרים צבאיים, ידע בנושאי אלקטרואופטיקה ומערכות לילה ורקע חימושי — יתרון. (משרה 6000)
מועמדים מתאימים המעוניינים להשתלב בחברה מתבקשים לפנות, בכתב, בצירוף קורות חיים ל: אל אופ מחלקת משאבי אנוש ת.ד. 1165 רחובות, מיקוד 76110 (בציון מספר המשרה).
סודיות מובטחת

האוניברסיטה הפתוחה
דרושים
מנחים
בקורסים הבאים:
ניהול השיווק -
בקרית שמונה.
מבוא לכלכלה - מיקרו -
בבאר־שבע ובמכללת שער הנגב.
דפוסי חברה בישראל -
במדרשת הגליל המערבי, בבאר־שבע ובמכללת שער הנגב.

לחברת מחשבים צעירה ודינאמית
דרושות
1. **מזכירה לניהול משרד**
הדפסה עברית אנגלית
2. **מדריכה/תומכת תוכנה**
אנגלית, נסיון רצוי ב־MACINTOSH
נא לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם ל"ד מחשבים בע"מ, ת"א מיקוד 67132

עלית הנוער
מורים ומדריכים מקצועיים
לשנת הלימודים תשמ"ז
מועמדים בעלי רשיונות הוראה
052 555625 · 052 457777

למפעל תעשייתי גדול בגוש דן
דרושים
מכונאי אחזקה
בוגר בי"ס מקצועי
חשמלאי מוסמך
עבודת חשמלאי מוסמך - חובה
נסיון של 3 שנים בתעשיה
לאחר שירות צבאי, העבודה ב־3 משמרות.
מגורים באזור גוש דן חובה
03־740851

דרושים
תעמלנים/ות רפואיים/ות
לאיזור ירושלים
סודיות מובטחת

הקרן לירושלים
דרוש(ה)
מהנדס(ת) בנין בכיר
תואר התפקיד: עוזר בכיר למנהל אגף השרותים.
הכישורים:
- בעל/ת 5 שנות נסיון בבצוע ופקוח.
- מוכן(נה) להשקיע מעבר לשעות העבודה הרגילות
שכר יקבע בהתאם לכישורי המועמד(ת)
— סודיות מובטחת —
מועמדים(ות) מתאימים(ות) ישלחו קורות חיים ונסיון מקצועי בכתב אל: הקרן לירושלים, ת.ד. 1312, ירושלים 91012.

עירית תל־אביב־יפו
דרושים
מורים
1) למילוי מקום בחטיבות הביניים ובבתי־הספר העל־יסודיים העירוניים במקצועות מתמטיקה, אנגלית, תנ"ך.
2) לשעורי אחה"צ במכללות התיכוניות

דנש
לסניפנו ברמת גן
דרושים
אנשי מכירות מנוסים
עדיפות לבעלי רקע בעיצוב פנים וידע באנגלית.
* משרה מלאה, שעות מפוצלות.
להתקשר לאודרדו - בין השעות 09.00-13.00
03-739141

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

קריאה לממשלה להמשיך במאמצים לאיתורו של הפושע הנאצי מנגלה

טוביה פרידמן: גם בגרמניה לא משוכנעים כי מנגלה אינו בחיים

מאת אריאלה ראובני סופרת „דבר"

טוביה פרידמן, צייד הפושעים הנאציים, יצא בקריאה לממשלה להמשיך ביתר עוז במאמצים לאיתור הפושע הנאצי ד"ר יוסף מנגלה או למצער לקבלת ראיות חותכות כי מנגלה מת כפי שמוענת משפחתו בגרמניה.

פרידמן אומר כי התביעה הכללית בפרנקפורט לא סגרה את תיקו של מנגלה והדבר מצביע, לדעתו, כי לא סופקו לה, למעשה, ראיות חותכות בעניין מותו.

לדבריו, רווחות עדיין שמועות בגרמניה ובארצות דרום אמריקה כי מנגלה חי בשם בדוי באורוגוואי.

בראשית החודש ניסה פרידמן להיפגש עם בנו של מנגלה, עורך הדין רולף מנגלה במשרדו ברחוב רוסלאו 12 בפרייבורג. פרידמן טוען כי זיהה את הבן על פי תצלומים שהיו בידו.

הבן ניסה להתחמק מפגישה עם פרידמן בטענה שהוא טרוד ולא נקבעה ביניהם פגישה מראש. הוא הציע לפרידמן לשלוח אליו את בקשותיו והשגותיו בכתב.

בימים אלה העביר משרד המשפטים של גרמניה המערבית לטוביה פרידמן דו"ח מסיכום פעולותיו של המשרד נגד פושעים נאצים בתקופה שבין מאי 1945 עד ינואר 1986.

על פי הדו"ח הגישה התביעה הכללית בגרמניה בתקופה זו 90921 כתבי אשמה נגד אזרחים גרמנים אולם עד סוף 1985 הובאו לדין 6479 איש בלבד בהם 12 נידונו למוות, 160 למאסר עולם, 6192 למאסר של שנים אחרות ו־114 לקנס כספי.

בשנת 1987 אמורים להתברר בגרמניה 101 תיקים נוספים של פושעים נאציים ובכך תסתיים ככל הנראה פרשת החיפושים אחר פושעים נאציים במדינה זו.

פרידמן פתה אל ממשלת ישראל בקריאה לתבוע מגרמניה להמשיך ולהתחקות אחר פושעים נאציים ולהביאם לדין וכן לפקוח עין במיוחד על מאות חיילים מפלוגות האס.אס. ששרתו בלתה"ע ה־2 בלטביה, אוקראינה ובפולין המזרחית, כדי שלא ישתתפו בפעילות של תנועות נאציות.

הביטוח הלאומי וההסתדרות דורשים לפצות את מקבלי הקצבאות

מאת סופר „דבר" לענייני עבודה

ההסתדרות תומכת בתביעה של המוסד לביטוח לאומי לפצות לאלתר את מעוטי ההכנסה, משפחות מרובות ילדים ומקבלי קצבאות זקנה על הפגיעה בהכנסתם עקב קיצוץ הסובסידיות והפיחות.

יו"ר האגף לבטחון סוציאלי בהסתדרות, דב פלג, ציין אתמול שקבוצות אוכלוסיה אלה ניזוקות במיוחד, בגלל מבנה סל הצריכה ורמת הכנסתן הנמוכה.

המוסד לביטוח לאומי דורש להעביר פיצוי מיידי בשיעור של 3.3 אחוזים למקבלי הקיצבאות, בנימוק שיש לשמור על כוח הקנייה שלהם. התביעה תועלה בשבוע הבא לפני ועדת העבודה של הכנסת.

גופת חברת קיבוץ יסעור נמצאה בתוך שלולית־מים

(ע). – גופתה של חברת קיבוץ יסעור בת 62, הנעדרת מאז יום ד', נמצאה אתמול אחר־הצהריים ללא רוח־חיים בתוך שלולית מים סמוך לצומת אחיהוד.

המשטרה שהגיעה למקום פתחה בחקירה. בשלב זה לא נמסרו כל פרטים על המנוחה ושמה עדיין חסוי.

משרד הבטחון יעשה מאמץ לסייע למפעלים בשדרות

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

משרד הבטחון יחפש דרכים להגדיל את הזמנותיו ממפעלים בשדרות, המייצרים מוצרים תעשייתיים.

החלטה ברוח זו התקבלה בעקבות ביקורו של שר הבטחון, יצחק רבין, ופנייה של ראש המועצה עמיר פרץ. לעיירה הגיעו עוזרו של רבין, שמעון שבס, וצוות עובדים בכירים, במגמה למצוא את הדרכים לאפשר למפעלים למנוע פיטורי עובדים ולקלוט חדשים.

בת 5 שיחקה בגפרורים וכל הבית נשרף

(ע). – פעוטה בת חמש שיחקה בגפרורים, בשעה ששני אחיה חזו בסרט וידיאו, גרמה אתמול אחה"צ לדליקה שכילתה את תכולתה של דירת משפחת נחום ברחוב העמק 48 בכפר סבא.

כבאי האש שהוזעקו למקום, עמלו בעזרת סולם כבאים ושלוש כבאיות נוספות למנוע את התפשטות הדליקה לקומות האחרות בבניין.

מפקד מכבי אש בכפר־סבא שמואל וכסל סיפר, כי שלושת הילדים שהו בדירה ללא הוריהם. שניים מהם צפו בסרט וידאו ובת החמש, שלא התעניינה בו, יצאה למרפסת ושיחקה בגפרורים. לפתע, הבחין אחד הילדים בעשן מיתמר מכיוון המרפסת ורץ עם כוס מים כדי לכבות את השריפה. כאשר הבחין שהאש אוחזת במהירות בקרטונים שהיו פזורים במרפסת, רץ לשכנה והזעיק את עזרתה. השכנה מיהרה לפנות את הילדים מהדירה הבוערת ולהזעיק את מכבי האש ומד"א.

הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, ביקר אתמול במפעל לייצור טנקי המרכבה ושמע הסברים מפי מפקדי הסדנה. (צילום: הרצל כונסארי)

בערעור על המעצר עד תום ההליכים

רפי לוי: משפל המדרגה לא ניתן להדיח עדים

(ע). – הממונה על מחוז ירושלים מטעם משרד הפנים, רפי לוי, ערער אתמול בבית־המשפט העליון על החלטת בית־המשפט המחוזי בירושלים לעצור אותו עד תום ההליכים המשפטיים.

באמצעות בא־כוחו עו"ד תוסיה כהן, טוען רפי לוי, כי העילה העיקרית לכך שנעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגרזו היתה קביעת השופט, כי קיים חשש של ממש להדחת עדים. חשש זה מתבסס על מכתב ששיגר רפי לוי בהיותו נתון במעצר לבנו רענן.

בערעור נטען, כי כאשר מדברים על הרחת עדים צופים את פני העתיד. אולם אין ביכולתו של רפי לוי להדיח עדים ולשבש הליכי משפט, שכן כל העדויות נגבו כבר, כל העדים נחקרו ושני הכמרים המשמשים עדי תביעה למשפטו, הגיעו להסכמים עם המשטרה לשמש עדי מדינה, נטען בכתב הערר.

עוד נאמר, כי מעמדו של רפי לוי הוא בשפל המדרגה. כוחו, שנבע מהיותו ממונה על המחוז, איננו עומד לו עוד ועל כן אין חשש כי יאיים על עדים מאחר שאיש לא יפחד ממנו עתה.

עוד נטען כי טעה בית המשפט המחוזי בירושלים כאשר התעלם מנסיבות כתיבת המכתב. „המכתב נכתב בהיותו כ־30 יום במעצר, כשהוא חש שעולמו חרב עליו. הוא נפל מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, כאשר הלחץ הנפשי שהופעל עליו היה ללא נשוא. מה גם שהמשטרה ערכה חיפושים בביתו ולקחה חפצים רבים, וביניהם כל תכשיטי אשתו, כולל טבעת נישואין שהוסרה מעל גופה", נטען.

עו"ד תוסיה כהן טוען עוד, כי יש ללמוד היקף רב של חומר לצורך הכנת ההגנה ויש צורך בנוכחותו של רפי לוי ושמיעת תגובתו על כל החומר, דבר שהוא בלתי אפשרי כאשר רפי לוי נמצא במעצר.

בערעור מתבקש בית המשפט העליון לשחרר את רפי לוי תוך הטלת מגבלות עליו כמו ניתוק הטלפון בביתו או להורות על מעצר בית. טרם נקבע מועד לשמיעת הערעור.

צלע הר בצפת הוכרז „מקום קדוש"

עצמות אדם נחשפו בהכנות ל... קבורת עצמות שחשף הגשם

מאת שמעון ויים, סופר „דבר" בצפת

אנשי המועצה הדתית והחברה־קדישא בצפת אובדי עצות. אתמול, במהלך ההכנות לטקס קבורתן מחדש של עצמות מתים שנחשפו בשל הגשמים שירדו לא מכבר בעיר, הביא טרקטור כמות גדולה של אדמה לכיסוי הקברים ונטל אותה מצלע הר הסמוך לבית־הקברות העתיק בצפת ומה רבה היתה הפתעתו של הטרקטוריסט ואנשי החברה קדישא, כאשר במהלך ההכנות לקבורה, גילו עצמות אדם מתגבבות מצלע ההר שממנה נלקחה האדמה לכיסוי הקברים.

למקום הוזעקו מיד אנשי המועצה הדתית בצפת ובבדיקה שערכו עם אנשי החברה קדישא והארגון החרדי "אתרא קדישא" התברר מעל לכל ספק, כי מדובר בעצמות אדם וייתכן שתחת צלע גבעת האדמה היה בית־קברות עתיק. בעקבות הגילוי, הוחלט מיד להפסיק את לקיחת האדמה מההר הסמוך ולהכריז עליו כעל מקום קדוש. במקביל, הוחלט לערוך בדיקה יסודית של המקום על מנת לוודא אם אכן מדובר בקברים ישנים.

עתה מתכוננים הגורמים הדתיים בצפת לטקס קבורה נוסף של העצמות שנחשפו השבוע. בכל מקרה, נמסר מהמועצה הדתית בצפת, כי מדובר בטעות־אנוש והאשמה אינה מוטלת על איש. כן הוחלט על עריכת סקר מקיף באיזור בית־הקברות העתיק בצפת כדי לבדוק אם יש שטחי קבורה בסמוך לו שאינם ידועים עדיין.

שינוי בחוקת עובדי ההסתדרות שעורר סערה – יישקל מחדש

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

הוועדה המרכזת של ההסתדרות עומדת לשקול מחדש את החלטתה מלפני שלושה חודשים לבצע שינויים בחוקה של עובדי מוסדות ההסתדרות. אחד השינויים המרכזיים עורר התנגדות תקיפה בקרב ועדי עובדים.

השינוי שהוכנס לחוקה קבע שהנהלה של חברה או מוסד הסתדרותי לא תזדקק עוד להסכמתו של ועד עובדים כדי להוציא עובד לפנסיה מוקדמת (בגיל 60, לאחר 20 שנות עבודה). די אם ההנהלה תבוא בעצה עם ועד העובדים.

עשרות ועדי עובדים במשק ההסתדרותי ראו בצעד זה פגיעה במעמדם וכן בסמכותם להטיל וטו על החלטתה של ההנהלה להוציא עובדים לפנסיה מוקדמת. חלקם פנו במחאה למזכ"ל ישראל קיסר וליו"ר האגף למינהל וכח אדם בהסתדרות גדעון שגיא ודרשו לבטל את השינוי בחוקה. בראש הוועדים שיצאו נגד ההחלטה של הוועדה המרכזת עמד דווקא ועד עובדי הוועד הפועל של ההסתדרות.

לנוכח האווירה שנוצרה הודיע יו"ר האגף למינהל כי הוחלט ליזום דיון מחודש בהחלטה. שגיא עצמו גורס כי השינוי בחוקה אינו פוגע במעמדם של ועדי העובדים „שהוא בלאו הכי חזק מאשר בכל מגזר אחר מחוץ להסתדרות". ואולם מספר חברים בוועדה המרכזת המייצגים אירגוני עובדים התבטאו באחרונה כי אי חיוב ההנהלה לקבל את הסכמתו של ועד העובדים לפני הוצאת העובד לפנסיה מוקדמת היא בגדר משגה.

המסוכן לציבור ברח מהלול, נורה ונפצע

(ע.) – עבריין נמלט, המוגדר מסוכן לציבור, נתגלה אתמול בלול תרנגולות, לא הרחק מביתו בכפר סילואן ליד ירושלים, ונתפס בתום מרדף משטרתי מלווה ירי, שבמהלכו נורה ונפצע פצעים בינוניים. ברשותו נמצא אקדח טעון ומחסניות.

האיש, גאלף מחמד עודה, בן 37 מכפר סילואן, נמלט לפני שנה וחצי מידי שוטרים, בעת שהובא לבית משפט השלום בירושלים להארכת מעצרו. כחשוד ב־38 מקרי שוד באיזור המשולש וירושלים.

מאז בריחתו נעלמו עקבותיו והמשטרה חיפשה אחריו. לאחר חקירה צמודה ופעילות מודיעינית נודע למשטרה, כי הוא נמצא בביתו בכפר סילואן. אתמול לפנות בוקר פשטו כוחות משטרה ומשמר הגבול על ביתו, אך לא מצאו אותו בבית. אבל במשך החקירה התברר, כי הוא מסתתר בלול תרנגולות לא הרחק מביתו.

כוחות משטרה הקיפו את הלול ואז החל העבריין להימלט. הוא לא נענה להוראות השוטרים לעצור ואף יריות שנורו באוויר לא הרתיעוהו והוא המשיך לברוח. אז כיוונו אנשי המשטרה לעבר פלג גופו התחתון והוא נפגע מיריות אחדות.

פצוע פצעים בינוניים, הועבר האיש לבית־החולים „הדסה" עין־כרם, שם הוא מאושפז תחת שמירה משטרתית כבדה. ברשות האיש נמצא אקדח טעון בקוטר 9 מ"מ ועל גופו נמצאו מחסניות טעונות נוספות, מתאימות לאקדח זה.

המשטרה חוקרת עתה מה מקור האקדח והיכן הסתתר במשך התקופה הארוכה שבה חיפשו אחריו.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

הסתדרות המהנדסים בישראל
ועדת הבחירות המרכזית
הודעה מספר 2

בהתאם להחלטת מרכז הסתדרות המהנדסים, תערכנה הבחירות להסתדרות המהנדסים **ביום ב' 23.03.87.**

בהתאם ללוח המועדים לקיום הבחירות ביום **א' 18.01.87** מתפרסם פנקס בעלי זכות הבחירה.

הפנקס יוצג לעיון חברינו במקומות ובמועדים כלהלן:

בתל־אביב
★ בית המהנדס, רחוב דיזנגוף 200 ת"א
★ משרדי הסתדרות המהנדסים, בית ברנר, רח' ברנר 5 ת"א
★ משרדי הסתדרות המהנדסים, לשכת המרכז, הוועד הפועל, רח' ארלוזורוב 93, ת"א.
שעות פתיחת המשרדים: ימים א'־ה' 08.00 – 18:00
יום ו': 08:00 – 13:00

בירושלים
★ בית המהנדס, רח' הלל 35, ירושלים, ימים א'־ה': 09:00 – 12:00; 16:00 – 18:00
★ משרדי הסתדרות המהנדסים, רחוב שטראוס 17, ירושלים ימים ב'־ה': 08:30 – 13:00; 16:00 – 19:00. ימים א', ב', ד', ו': 08:30 – 13:00

בחיפה
★ בית המהנדס, רח' שבתאי לוי 24 חיפה
★ משרדי הסתדרות המהנדסים, מועצת פועלי חיפה, רח' החלוץ 45, חיפה
שעות פתיחת המשרדים: ימים א'־ה': 08:00 – 13:00; 16:00 – 18:00
יום ו': 08:00 – 12:00

בבאר שבע
★ משרדי הסתדרות המהנדסים, מועצת פועלי באר שבע, שד' הנשיאים, באר־שבע
שעות פתיחת המשרדים: ימים א', ב', ג', ה': 08:00 – 13:00; 16:00־19:00
ימים ד', ו': 08:00 – 13:00
★ עירית באר־שבע, משרד מהנדס העיר
שעות פתיחות המשרדים: ימים א' – ו': 08.30 – 12.30; 16.30 – 18.30

עמית! בדוק האם שמך מופיע בפנקס הבוחרים.
ערער אם שמך נעדר ממנו.
מועד אחרון על אי מתן זכות בחירה – 06.02.87.

בברכה
אינג' י. ליבסטר
יו"ר ועדת הבחירות המרכזית

הסתדרות המהנדסים אגודה שתופית 3477/99
ועדת הבחירות המרכזית מודיעה בזאת:
ביום א' 18.01.87 מתפרסם פנקס בעלי זכות הבחירה לארגוננו.
במשרדי הארגון ניתן לעיין בפנקס.
מועד אחרון להגשת הערעורים הוא 06.02.87.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
המחלקה לקשרים בינלאומיים

סימפוזיון בנושא

שנה לכינון היחסים הדיפלומטיים בין ספרד וישראל – האיגודים המקצועיים בשתי המדינות ותרומתם להשגתו

יתקיים ביום ב' 19 בינואר 1987, בשעה 10.00, באולם הישיבות של הועד הפעל (רחוב ארלוזורוב 93, תל אביב)

בתוכנית
09.45 התכנסות
10.00 דברי פתיחה – **אברהם אלון**, מנהל המחלקה לקשרים בינ"ל בהסתדרות
„איגוד מקצועי כתנועה חברתית" – **ח"כ ישראל קיסר**, מזכ"ל ההסתדרות
„האיגוד המקצועי בעיצוב חברה דמוקרטית" – **ניקולס רדונדו**, חבר בית הנבחרים ומזכ"ל האיגוד הכללי של העובדים בספרד
„תנועת פועלים כגשר חי בין העמים" – **ירוחם משל**, יו"ר מכון לבון לחקר תנועת העבודה.
„ספרד־ישראל: מפגש מחודש" – **פרופ' שלמה בן־עמי**, מביה"ס להיסטוריה באונ' תל־אביב וראש האקדמיה של מכללת „בית ברל"
11.30 דברי חברים
הסימפוזיון יסתיים עד שעה 13.00.

הציבור מוזמן.

לג'נט ויצחק אשכנזי
ברכות מזל־טוב להולדת
הנכד
בן לפאני ומתי בן־נעים.
בית „דבר"

לחברינו **לאה וישראל שיוו**
ברכות מזל טוב להולדת
הנין
בן **לאורלי ושגיב שיוו**
בית „דבר"

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אסלו	-2 – -6	מעונן
אמסטרדם	-4 – -8	בהיר
בואנוס איירס	8 – 27	מעונן
הלסינקי	-8 – -5	מעונן
הונג קונג	5 – 9	מעונן
וינה	-3 – -9	שלג
ורשה	-8 – -4	שלג
טוקיו	0 – 2	בהיר
טורונטו	0 – 3	בהיר
יוהנסבורג	5 – 27	גשום
לונדון	-3 – 0	מעונן
ליסבון	0 – 7	מעונן
מדריד	-4 – 2	מעונן
מונטריאול	-8 – 0	מעונן
ניו יורק	2 – 0	מעונן
סאן פאולו	22 – 35	מעונן
פאריס	– – -5	שלג
פרנקפורט	-3 – -7	שלג
ציריך	-8 – -6	שלג
ריו דה ז'נרו	22 – 36	בהיר
שטוקהולם	– – -8	מעונן
שיקגו	-1 – 7	מעונן

תל אביב: רחוב בן יהודה 41, טל' 243350
ירושלים: רחוב יפו 30, טל' 225233
חיפה: דרך הים 2, טל' 384655
באר שבע: רחוב האבות 38, טל' 35252

swissair

הננו מודיעים בצער על פטירת חברתנו
דבורה שוורץ
אלמנת **אבי** ז"ל
ואמה של **ישראלה** ז"ל
ההלויה היום יום ו' ט"ו בטבת תשמ"ז 16.1.87 בשעה 13.00 בבית העלמין במשקנו
המשפחה ובית דפנה

אנו משתתפים בצערם של חברינו
כרמלה ויעקב מנדה ובני ביתם
עם מותו של בנם
אליהו ז"ל
ההלויה התקיימה באלונים אתמול יום חמישי י"ד טבת תשמ"ז.
בית אלונים

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של חברתנו
אביבה יופן (חת)
ההלויה תתקיים היום, יום שישי, ט"ו בטבת תשמ"ז (16.1.1987) בשעה 13.30 בבית העלמין בקרית ענבים.
המשפחה ובית קרית ענבים

ביום שני י"ח בטבת תשמ"ז 19.1.87
יום השלושים לפטירת חברתנו
בתיה קופיט ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה בשעה 3 אחה"צ בבית העלמין ביגור.
המשפחה ובית יגור

ב"ה

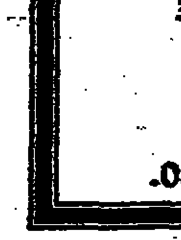

זמני הדלקת הנרות
פרשת השבוע פרשת ויחי
ט"ו טבת תשמ"ז

כניסה		יציאה	
ירושלים	4.21	ירושלים	5.37
תל־אביב	4.39	תל־אביב	5.34
חיפה	4.28	חיפה	5.35

ההסתדרות הציונית העולמית – ברית ראשונים
במה ציונית

הסניף	המועד	המקום	הפותח	המרצה
פתח־תקוה, בשיתוף בית י. ארזבבל	19.30 20/1/87	המועדון לחברה ולתרבות בית י. ארזבבל, ההגנה 10	**ד. טבצ'ניק**, יו"ר המועדון	**י. אלמוגי**, נשיא הברית
גבעתיים, בשיתוף ארגון המלאים	17.00 22/1/87	מועצת הפועלים	**פ. זומר**, יו"ר סניף המלאים	**י. אלמוגי**, נשיא הברית
קרית גת, בשיתוף המתנ"ס	17.00 26/1/87	המתנ"ס	**ש. רוזנוסר**, יו"ר הסניף	**א. גורדון**, ר' מח' עלית הנוער
חיפה	18.00 28/1/87	בית פבזנר, אולם ההגנה	**ד. לנדקוטש**, יו"ר הסניף	**צ. הרמן**, סופר
קריות	18.00 3/2/87	יד לבנים, ק. מוצקין, רח' ק.ק.ל	**ש. יינון**, יו"ר הסניף	**י. לבב**, לשעבר מנכ"ל אונ' חיפה
חולון, בשיתוף מועצת הפועלים	17.00 5/2/87	מועדון מופת, רח' ל. בלום 41	**מ. רביטוביץ**, יו"ר הסניף; **א. גפן**, מנחה	**ש. גזית**, מנכ"ל הסוכנות היהודית
אשקלון, בשיתוף העיריה ומועצת הפועלים	17.00 8/2/87	מוזיאון אפרידר	**י. טננבאום**, יו"ר הסניף	**ז. אמיר**, ח"כ
הרצליה, בשיתוף מועצת הפועלים	17.00 10/2/87	מועצת הפועלים	**ב. קמין**, יו"ר הסניף	**י. יודין**, לשעבר ח"כ ועדה מרכזת
חדרה, בשיתוף מועצת הפועלים	17.00 15/2/87	מועצת הפועלים	**צ. הלוי**, רכז הסניף	**מ. בן־פורת**, לשעבר ח"כ
כפר־סבא, בשיתוף מועצת הפועלים	18.30 22/2/87	מועצת הפועלים	**מ. סורקיס**, יו"ר הסניף	**עו"ד י. ארצי**, ח"כ
נהריה	17.00 24/2/87	עירית נהריה	**א. שריר**, יו"ר הסניף	**י. לבב**, לשעבר מנכ"ל אונ' חיפה
תל־אביב	17.00 25/2/87	היכל הזכרון לקדושי דוד הורודוק אסתר המלכה 5	**ד. מנור**, יו"ר הסניף	**י. דומיניץ**, לשעבר מנכ"ל מח' העליה
ירושלים	17.00 1/3/87	הסוכנות היהודית, אולם וייצמן	**מ. מיוחס**, ועד הסניף	**פרו' א. שביד**, האונ' העברית
רמת־גן, בשיתוף מועצת הפועלים	17.30 2/3/87	מועצת הפועלים	**א. לוין**, ועד הסניף	**ד"ר ש. לוין**, נשיא הסת' המורים
טבריה	20.30 3/3/87	מלון פלזה	**א. בן־שלום**, יו"ר הסניף	**י. מאיר**, חבר ההנהלה הציונית
נתניה, בשיתוף מועצת הפועלים	10.00 25/3/87	מועצת הפועלים	**ר. קליגלר**, יו"ר הסניף	**י. אלמוגי**, נשיא הברית
טבעון	טרם נקבע סופית	מועצת הפועלים	**מ. בנק**, יו"ר הסניף	**י. אלמוגי**, נשיא הברית
באר־שבע	טרם נקבע סופית			

חותמים, חתמו, יחתמו. ישראל קיסר, שיחה / חיים ביאור

כיצד שומרים על השכר, תוספת היוקר, שירותי הבריאות ועל נורמות ציבוריות

קשה הלידה של עיסקת החבילה, על רקע זבה הסיוע לקופת־חולים, השאירה אתמול את מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר נינוח. הוא מרוצה מכך שעלה בידו למנוע את קבלת התוכנית, שהשר נסים הצהיר שאין בלתה, ואשר לו התגשמה, היתה מכבידה, לדעת קיסר, על השכירים ועל השכבות החלשות.

המקורבים למבשלי העיסקה טוענים שעניין ביטול הפטורים והזיכויים ממס לעובדים במשמרות ולקבוצות אוכלוסיה אחרות לא היה אלא עז, שהאוצר הכניס לתכנית כדי לחזק את עמדת המיקוח שלו מול נציגי ההסתדרות. האוצר, מטעימים המקורבים, מלכתחילה לא התכוון לבצע את המהלך. אלא שקיסר סבור ברצינות שביטול הפטורים וההנחות ממס במסגרת הרפורמה במיסוי הוא חלק מתפיסת עולם ליברלית ועיר־בורגנית, המנחה את השר נסים.

„גם אחרי שמנענו את הצעד של ביטול הפטורים וההנחות ממס, לא ויתרה הממשלה כליל על הרעיון", גורס מזכ"ל ההסתדרות. „לכן בשלב הבא ניאבק על הקמתה של ועדה מקצועית, שנציגינו בה יטילו וטו על נסיון עתידי לפגוע בזיכויים לשכבות החלשות".

אומרים ששמעון פרס תפס את ידך. האם היו לך חילוקי דעות עמו או עם שרים אחרים ממפלגת העבודה?

„טענה כזאת היא לפחות מוזרה. הרי המשא־ומתן לא התנהל ביני לבין פרס. הייתי אומר אפילו להיפך: הישגי ההסתדרות בעיסקת החבילה התממשו הודות לתמיכה רבת משקל שקיבלתי ממנו. באותם תחומים שהממשלה נסוגה מהם היה לפרס חלק מכריע, אני מניח.

„רק בתחום אחד היתה לי בעיה עם פרס וגם עם יעקבי ועם חברי כנסת ממפלגת העבודה. הם גילו נכונות לדרישת האוצר להטיל חובת תשלום של שמונה שקלים עבור כל יום אישפוז בבית־חולים ושל שלושה שקלים עבור ביקור אצל רופא המרפאה. עמדה זו נוגדת, במפורש, את החלטות ועידת המפלגה. הרי מה ביקש האוצר להשיג באמצעות הטלת התשלומים על החולים? את הפחתת ההכנסה הפנויה של השכירים הגימלאים".

נוצרה התחושה שדרישת ההסתדרות לסייע לקופת־חולים ב־100 מיליון שקלים, ועוד אשראי של 50 מיליון שקלים, היא בגדר „תפוס כמי יכולתך", לפני החתימה על עיסקת החבילה.

„מערכת הבריאות אינה סעיף שולי בתקציב המדינה. יש מי שרוצה להפוך את הבעיה של קופת־חולים למשהו צדדי. אנו עוסקים פה בארגון ענקי, המבטח לא פחות מ־83 אחוז מתושבי המדינה, ואשר השתתפות הממשלה בתקציבו ירדה בחודשים האחרונים לאפס. לפני עשר שנים עדיין מימנה הממשלה 30 אחוז מתקציב קופת־חולים, ואילו ב־1986 – רק 2.7 אחוזים. לפי דו"ח גדיש, המשמש בסיס לתוכנית ההבראה של קופת־חולים, חייבת הממשלה להשתתף ב־8.9 אחוזים מתקציב הקופה.

„האוצר נכשל במאמציו להטיל תשלומים על החולים, ומיד ניסה להקטין את תקציב קופת־חולים. אינני מוכן לכך שלמחרת החתימה על עיסקת החבילה תיחשף מערכת הבריאות למראות זוועה בגלל מחסור בתרופות ובמזון בבתי־החולים, ובגלל שליחת חולים לבתיהם".

במסגרת עיסקת החבילה הסכמתם לדחות את התשלום של 2.7 אחוזים מתוספת היוקר. מתקבל גם הרושם שתשלימו עם הקפאת השכר עד 1988.

„עלי להבהיר שדחיית התשלום של חלק מתוספת היוקר אינה חלה על החלשים ביותר:

„לפרס, אני מניח, היה חלק מכריע בעניינים שהממשלה נסוגה מהם. בתחום אחד היתה לי אתו ועם יעקבי בעיה – הנכונות שגילו לתמוך בדרישת האוצר להטיל חובת תשלום על אישפוז וביקור אצל רופא"

אלה ששכרם הוא ברמת המינימום – 450 שקלים – והגמלאים משירות המדינה. לגבי השכר בכלל, אנו חותרים לכך שרמתו הריאלית תישמר במשך 1987. יש בעיה עם העובדים בשירות הממלכתי הציבורי, שהסכמי השכר שלהם יפוגו באחד באפריל. לגביהם תפתח ההסתדרות במרוצת השנה במשא ומתן על תוספת שכר. מה יהיה גובה התוספת? אם תישמר האינפלציה ברמתה הנמוכה, נסתפק בתביעות שכר מתונות מאוד, כדי לא לפגוע ביציבות המשק. באשר לעובדי הייצור, סוכם עם המעסיקים שבאפריל ייבדק מה קרה לשכרם, אם נשחק או לא. אם נשחק, הם יהיו זכאים לצפות להעלאה בשכרם".

עסקת החבילה מאפשרת הגדלת ההפרשות של המעסיקים לקרנות הפנסיה ההסתדרותיות, רק בעוד שנה ורבע. האין זו תקופה ארוכה מדי עבור הקרנות שמצבן קשה?

„זה לא נורא. קרנות הפנסיה פועלות לטווח זמן גדול, לא מהיום למחר. האוצר טען שהגדלת ההפרשות של המעסיקים לקרנות באחוז אחד נוסף תגרום לייקור של עלות העבודה. אני שבע רצון לפחות מכך שמנענו את הכוונה להטיל מיסוי על ההשקעות של הקרנות וכל שינוי בריבית על השקעותיהן ייעשה אך ורק בהסכמה עם ההסתדרות".

לכל אורך המגעים עם הממשלה נשמע יו"ר האגף לאיגוד מקצועי אגרסיבי למדי ואילו אתה, פרט למעידה אחת, היית זהיר בניסוחים. האם קיימת „חלוקת עבודה" בינך לבין הברפלד?

„זה פשוט עניין של סגנון אישי ולא של חלוקת עבודה. הרי גם שרי האוצר מדברים בסגנונות שונים. האם דומה נסים בניסוחיו לשר שקדם לו בתפקיד? לפעמים, במהלך משא ומתן מפרך, גם אנשים תרבותיים משתמשים במלים שלא בררו אותן קודם לכן. אל תשכח שהברפלד חייב לייצג את הצד של האיגודים המקצועיים, לכן התנהגותו טרייד־יוניוניסטית. אבל אנו עובדים תוך שיתוף פעולה, כפי שיש תיאום מלא ביני לבין כל חברי הוועדה המרכזת של ההסתדרות".

אתה מסכים עם דבריו, שלפיהם נסים הוא השר המוצלח ביותר למשק מאז 1977?

„אין לנו בעיה עם שר זה או אחר, אלא עם הממשלה כולה. לכן אם שר מסויים הוא מסוכן או חיובי, זהו עניין שחשיבותו אינה מכרעת. עלי להזכיר שגם עם שרים שלנו, ממפלגת העבודה, החיים קשים לעיתים".

„המבקר העביר אלי תמונת מצב על רמת ההשתכרות במשק ההסתדרותי. לא אגלה מספרים, אבל גם אם ישנם חריגים, מדובר בחריגים מהנורמה המקובלת אצלנו ולא במשק בכלל"

אנשי מפ"ם בוועדה המרכזת תמכו בעסקת החבילה, אך קיבלו הוראה מגבוה להצביע בוועד הפועל ביום ראשון נגד המהלך הזה. איך תהיה עם זה?

„אני עומד לברר עמם את העניין עוד לפני ישיבת הוועד הפועל. הם אומרים שתמיכתם בעמדות ההסתדרות אינה מבטיחה תמיכה בכל מרכיבי התכנית הכלכלית. נציגי מפ"ם שותפו באופן פעיל בכל שלבי המשא ומתן עם האוצר. בכנסת הם הצביעו נגד הממשלה, אבל כאן, בהסתדרות, ימשיכו להערכתי לתת לנו יד".

בהקשר של פרשת המיצויים והפנסיה של ארנסט יפת, מה המצב בתחום השכר במשק ההסתדרותי? מבקר ההסתדרות דיווח לך על מקרים חריגים.

„קיים הבדל בסיסי בינינו לבין בנק לאומי או חברות פרטיות אחרות. שם מקפידים על פער גדול בשכר ובתנאים הנלווים בין מנהלים ובכירים מזה לבין שכירים זוטרים מזה. אצלנו המנכ"ל והעובד הבלתי מקצועי משתכרים לפי אותה טבלת שכר. ועוד הבדל: שם נשמרת הסודיות לגבי גובה השכר (והפנסיה) של חברי ההנהלות. במשק העובדים התלושים גלויים ונתונים לביקורת מתמדת. שכרו של יו"ר הנהלת בנק הפועלים מסתכם ב־3,000 דולר. האם ניתן בכלל להשוותו עם השכר המקובל בבל"ל, ב„המזרחי" או ב„אלביט"?

המבקר, נפתלי בלומנטל, העביר אלי ולמזכיר חברת העובדים תמונת מצב על רמת ההשתכרות במשק ההסתדרותי. לא אגלה מספרים, אבל גם אם ישנם חריגים, מדובר בחריגים מהנורמה המקובלת אצלנו ולא במשק בכלל. אנחנו מגבשים עכשיו מערכת כתובה של נורמות וכללים בתחום השכר וההטבות הנלוות, שיחייבו את הקונצרנים והחברות הבנות. עכשיו נזכרתי, המנהל של אחת מחברות הבת של בנק הפועלים בחו"ל קיבל פעם שכר מנקר עיניים. הצעדים שאנו נוקטים בימים אלה ימנעו גם תופעה נדירה כזו.

שושבין לשידוך משולש/טדי פרוים

מחומו של יולי לקפאונו של ינואר

בסיבוב הקודם, ביולי 85, ביקשו לרפא נזלת (אינפלציה), ואילו הפעם מדובר בלחץ דם גבוה (מאזן התשלומים)

שנה וחצי אחר שממשלת האחדות הלאומית הכריזה מלחמה על האינפלציה, הדריגה יורשתה התוכנית [illegible] בת [illegible] ל„צמיחה". סטראטג היה אומר כי באמצע 1985 [illegible] של [illegible] העבור, ואילו עתה מתחילים במתקפת הנגד. זהו ההבדל בקונצפט.

מבחינת נוהל קבלת ההחלטות, הטאקטיקה דומה: להשיג הסכמה רחבה ככל האפשר כדי שלא רק הממשלה אלא גם המעסיקים והעובדים יטו שכם. המאבק על הקונסאנסוס 1985 היה מלווה בחריקות ורק אחר תחינות, איומים, מו"מים, ויתורים ופשרות הוא הושג. לתכנית הכלכלית ניתן גיבוי של צווי חירום, משענת שעוררה כעס רב בהסתדרות אבל היה לה האפקט של העז בקבה הצרה והמצחינה; הוציאו אותה הרווח לכולם. צווי החירום לא הופעלו.

תפקיד מכריע. השושבין לשידוך המשולש, הקודם כמו גם הנוכחי (בהנחה שיחתם), היה, לא, לא ראש הממשלה, כי אם יו"ר מפלגת העבודה שמעון פרס. אז הוא היה ראש ממשלה וניתן היה לתלות בכהונה זו את תיווכו. כיום הוא רק מ"מ ושר חוץ, אבל הוא נשאר יו"ר ושמעון פרס ובתוקפן של שתי הוויות אלה הוא שוב מילא תפקיד מכריע בכתיבת התנאים, רישום הכתובה ושבירת הכוס. ראש הממשלה שמיר נותר פאסיבי, כפי שהיה כמ"מ וראש הליכוד ביולי 1985. המ"מ שמיר הצליח לגייס את תמיכת שריו ורק שניים מהם לא הצביעו בישיבת הממשלה אור ל־3.7.85 בעד התכנית. השאר יללו, קבלו והתריסו „לא רציני", וחיפשו לעצמם אליבי ליום חשבון הנפש.

עד מהרה התברר כי חשבון הנפש והמילא האליבי, היו מיותרים. קרב הבלימה הסתיים בהצלחה וכשנמצא כי הברווזון המכוער הוא בעצם ברבור יפה־צוואר, חגגו אנשי הליכוד לכבוד „חברם המצליח" יצחק מודעי – רק חודשים מעטים לפני שהודיחו אותו בקול. אגב, יצחק מודעי: בניגוד לו, לא נרדם יורשו משה נסים בישיבות, לא הכריז הכרזות שנועדו להכשיל את התכנית ולא הותיר לפרופ' מיכאל ברונו ולד"ר עמנואל שרון לפלס לתכנית נתיב ביער לבדם, אלא היטה שכם. נסים לא תבע משותפיו־פקודיו את מה שלא דרש מעצמו. תרומתו החיובית ביותר של מודעי בשעתו היו תרדמותיו. כשהיה פוקח את עיניו ומצטרף למושכים את העגלה המתבוססת בבוץ, משך בדרך כלל לכיוון ההפוך. בינואר 1987 לא קבלו הפקידים על מיעוט העניין והתביכה של שר האוצר, שגם הצליח להביא את סיעתו לתמוך בתכנית. מבחינה זו היו שורות הפיקוד הדוקות יותר מבימי קרב הבלימה.

לא כן ציבור החיילים. ביולי 1985, כשנאלצו לרוץ שלוש פעמים בשבוע לבנק כדי שמשכורתם לא תישחק עד עפר, הם הלכו אחר המפקדים וקיטרו פחות משרים, ח"כים בעלי כרטיס חבר ב„לובי הסוציאלי" ועוד פאבריזטים שזעקו „עושקים את העם". העובדים היו מוכנים להיעשק ובלבד שהשקל של מחר לא ידמה בערכו לאגורה של אתמול. כשצעק המסכ"ל של '85 „אחרי", לא עמדו האזרחים על מקומם ומחאו כפי „בראבו" אלא הסתערו אחריו. הם לא הירבו לשבות (ראה המורים השבוע) ולהפגין לפני הכנסת אלא השלימו בעצב עם שחיקת שכרם לנוכח העלאת המחירים המכוונת של חודש יולי: 29.5 אחוזים.

מושג ערטילאי. השבוע לא נדרשים העובדים לוותר (ריאלית) על כ־15 אחוזים משכרם. להיפך; הם יזכו בקרוב בסוכריות כדמות נשו מוגדל. גם הקיצוץ בסובסידיות היה הפעם בשעור של מה בכך לעומת מכות הגרזן של יולי '85. על פי תחזית האוצר מובטחת תוספת שכר של אחוז אחד ברוטו (בנטו אפילו יותר ובכל זאת ספק אם הציבור יזדהה עם תכנית „הצמיחה" כפי שתמך בבלימה. ההבדל הוא בנקודת הכובד של המערכה. אז ביקשו לרפא נזלת (אינפלציה), ואילו הפעם מדובר בלחץ דם גבוה (מאזן התשלומים). אף כי לחץ דם גבוה עלול להיות מסוכן, כי הוא מוליך להתקף לב, הוא מציק [illegible] מושג ערטילאי שמעיק על האזרח המשכיל רק [illegible] בניגוד לאינפלאציה המורגשת על ידי כל אחד כמו אבקת גרוד. לכן נגד אינפלאציה מוכנים המונים להתגייס ואילו למען מאזן תשלומים חיובי, לא כל כך. מבחינה זו קשה יותר לנהל את המאבק הנוכחי.

התרופה הבדוקה למאזן תשלומים שלילי הוא פיחות. בפיחות קונים תמורת אותו מספר שקלים פחות דולרים, או סחורות שניקנו בדולרים, כלומר סחורות מחו"ל. לכן תפחת קנייתן של סחורות מיובאות. לעומת זאת מוזיל פיחות סחורות שקליות לקונה אותן בדולרים, ולכן קל יותר לשווקן לבעלי דולרים (האמריקאים), מארקים (הגרמנים) או פראנקים (השוויצרים, הצרפתים והבלגים) וכו'. כלומר, הסיכוי למכור בחו"ל ולהרוויח יותר, גדל. זאת מנסים להשיג על ידי הפיחות בן עשרת האחוזים שבוצע השבוע. גם ערב תכנית כלכלית א' בוצע פיחות בשעור כמעט כפול מהפיחות האחרון, אלא שאז הוא נעשה כצעד בפני עצמו, ולא במסגרת התכנית הכוללת. הואיל וב־1985 טרם ננקטו אמצעי־נגד לניטרול ההתייקרויות והעלאות השכר שפיחות גורר, נאכל הפיחות תוך שבועות מעטים ורבים סבורים בחכמה שלאחר מעשה – כדע מדריק כשלעצמו – כי הוא היה מיותר. השבוע לעומת זאת גרעו ממחירו של השקל רק אחוז שהובטח כי חלק מהתייקרויות ינוטרל: תוספת היוקר עוקרה בחלקה המכריע (2.7 אחוזים שהם כ־60 אחוז משווי תוספת היוקר) כך שהספירלה האינפלאציונית לא תנסוק יותר על המידה. באוצר אומדים את ההתייקרות בתוקף הפיחות בהכיכה. עד ששה אחוזים במהלך של שלושה חודשים לאחר מכן, כך מאמינים, תחול רגיעה בעליות המחירים.

אצל חבריו. לא רק הציבור בקניותיו כי אם גם הממשלה בקניותיה והוצאותיה יכולה להגביר את הביקושים במשק, וביקושים כידוע דוחקים מחירים כלפי מעלה. לכן החליטה הממשלה לקיים את מצוות החסכון על ידי קיצוץ בהוצאותיה. בעגה כלכלית נקרא הדבר „קיצוץ התקציב". במקור קיווה שר האוצר לחסוך 480 מיליון שקל, אך הואיל וכל שר היה מוכן לקיצוצים אצל חבריו בלבד, עלה בידי האוצר לקצץ רק 400 מיליון, ויש אומרים כי הקיצוץ למעשה הוא בן 320 מיליון בלבד. שרת הבריאות כבר הודיעה שהיא לא תישמע להחלטה ושר החינוך הבטיח להיאבק בכנסת נגד הקיצוץ בתקציבו (מה פירושו?) שאר השרים גם הם אינם מרוצים ויש סכנה כי ייפרצו הסכרים.

אם הם ייפרצו, ייווצר לחץ על הסחורות והשירותים במשק, המחירים יקבלו תאוצה. סכנה זו גדולה במיוחד מאחר שגם בכיסי הציבור ייוותר החל מאפריל יותר כסף. אחת מאבני היסוד של תכנית ב' היא הקלה בנטל המסים, שבישראל הוא כבד. מסים גבוהים מעכבים השקעות הון ועבודה ולכן מונעים התרחבות של המשק. הפירמות והאזרחים עלולים להגיע למסקנה שאם אין הם מקבלים תמורה הוגנת בעד הונם ועבודתם, אין טעם להתאמץ ומוטב לאכול את הכסף שברשותם. לכן החליטו קברניטי המשק להקל בעומס המוטל על חברות ועובדים והפחיתו מסים על חברות (חברות העסקיות נהנות זה מכבר ממס של 45 אחוז; עתה מופחת עד לאותו שיעור גם המס על פירמות לא־תעשייתיות) ופרטים (החל מאפריל השנה) כדי ש„רוב ממונו של אדם יישאר בידו", כדברי שר האוצר. הקלות במס מקטינות כמובן את תקבולי המדינה וכדי לקזז במידת מה את הסכום שיחסר בקופה הציבורית, חשבו לבטל פטורים מיוחדים, שהחוק מקנה כיום בסיטונות. כאן התערבה ההסתדרות: בהפחתות המס היא רואה רגרסיביזאציה בהכנסות הואיל ובעלי הכנסות גבוהות ייהנו מהן יותר מבעלי הכנסה נמוכה (נכון). הפטורים לעומת זאת מוקנים, לדעת ההסתדרות, בעיקר למעטים להשתכר ולהרוויח (ולא בהכרח נכון: על כל פנים לגמרי לא מדוייק) ולכן נלחמה, והשיגה, את קיום ההקלות המיוחדות שאת משקלן יש למדוד בטסקל־גשר ולא במאזני בית־מרקחת. התוצאה: לא יהיה איזון בהכנסות המדינה שיקטנו בתוקף ההקלות הכלליות במס. עלול איפוא להיווצר גרעון קופתי שפרושו עודף הוצאות על הכנסות וזה מרסס אינפלאציוני מובהק.

שלוש פעמים ביום. יתר על כן: מי לידנו יתקע כי הנוסחה „רוב ממונו בידו" תבטיח כי „הרוב" יושקע, כפי שמקווים, לצורך הצמיחה, ולא יוזל על ידי בעליו? שר האוצר מאמין כי אזרחי ישראל לא ישתטו, אלא ינהגו בתבונה וישקיעו את הכסף „הנוסף" שהרפורמה במס תותיר בידם. אולי. נכון כי בשלהי 1985 נהגו הישראלים במידה רבה של אחריות, אך מזה כחצי שנה מאז ששכרם שב לעלות, הם הירבו לקנות, לאכול ולנסוע; לאו דווקא לחסוך. אדרבה: רבים שכרו הלוואות כדי להעלות את רמת חייהם שעלתה בקצב המסחרר של 12 אחוזים. זכורה לרע גם תגובת הציבור כששר האוצר ארידור עודד אותם לקנות, לקנות ולקנות, ואף המציא תיאוריה כלכלית כדי לתרץ את כלכלת הבחירות שלו. הציבור השתטה, הניח לעצמו להיות מרומה על ידי השרלטן שבמשרד האוצר ולא גילה את התבונה הבריאה ששר האוצר מאמין בה.

אם יתברר כי משה נסים צודק באמונתו, יהיה אפשר להגיע לארץ המובטחת של יצוא וצמיחה. אם הוא טועה חלילה, לא נוכל אלא לעשות כמה שהרב פרץ, אברהם שפירא ואף משה נסים עושים שלוש פעמים ביום: להתפלל לרחמי שמים.

בכביש הזה היה נבון וצודק וחכם/מוריה אבנימלך

אותה אדרת בשינוי גברת

התכנית הכלכלית ש„אין בלתה" עשתה בשבועות האחרונים תפנית חדה: היא השילה מעצמה את הרפורמה „המהפכנית" במס ההכנסה וחזרה אלינו בדמותה הישנה והמוכרת: פיחות; קיצוץ תקציבי; ביטול סובסידיות; עיסקת חבילה, הכוללת עיקור חלק מתוספת היוקר והקפאת מחירים; וכתוספת, רפורמה „קטנה" במיסוי, ולפי שעה גם הרפורמות „הנשכחות" בשוק ההון ובשוק הכספים – שריד מגלגולה הקודם.

תבונה קולקטיבית. שר האוצר משה נסים, שהאמין כי הרפורמה בגלגולה המקורי היא הצעד הנחוץ היום למשק, התאכזב מכך שהכלכלנים, התעשיינים, החקלאים, המלונאים, ציבור העובדים, ולאחרונה גם שני שרי אוצר לשעבר ממתנהו, יגאל כהן־אורגד ויגאל הורביץ, לא היו שותפים להתלהבותו. כשנגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, הצטרף לתומכים בהעברת הרפורמה במיסוי לוועדה ציבורית, חזר מן הקריאה לקבל את התכנית כ„מיקשה אחת" – אראז אפסו התקוות לגבש הסכמה לרפורמה ובמקומה הונחה, בראשית השבוע, תכנית חלופית.

התכנית הכלכלית של ינואר 1987 שונה מאוד מ„הרפורמה" שהציג שר האוצר בדצמבר 1986, אבל היא במידה רבה המשך לתפיסה שהנחתה את תכנית הייצוב ביולי 1985, שבה קיבוע שער החליפין מותנה בהקפאת השכר הנומינלי, וה„עוגנים" של התכנית – שער החליפין והשכר – מותאמים זה לזה. התכנית של דצמבר 1986 התעלמה מהייסוף המתמשך של השקל ומן הפגיעה ברווחיות היצוא עקב כך.

התבונה הקולקטיבית שאילצה את האוצר להציע תכנית חלופית עולה לאין שיעור על חכמת מעצבי התכנית הכלכלית, והתכנית שהתקבלה השבוע, שאמנם איננה מושלמת, טובה בהרבה מן ההצעה המקורית. אין זו „פשרה" אלא חזרה קרוב למסלול שבו היתה התכנית צריכה לנוע מלכתחילה. „קרוב", אמרנו, כי להתכנית „בכן רבה". עלות הרפורמה מגיעה למיליארד ורבע שקל, שאין מולם קיצוץ בהוצאות הממשלה.

על ארבעה דברים. ומכאן לנקודה המעניינת: הרפורמה ה„קטנה" שמביא היום האוצר – דווקא היא ה„מהפכנית" מבין השתיים. הרפורמה המקורית התכוונה לחלק מחדש הכנסות, אך לא להקטין את עומס המסים בתוצר, ואילו הרפורמה הנוכחית מקטינה את נטל המס – וזה כשלעצמו חיובי – אלא שזה, כאמור, אינו מלווה בקיצוץ מקביל בהוצאה.

התכנית שהוגשה השבוע לממשלה כוללת ארבעה מרכיבים:

פיחות ועיסקת חבילה – התאמת שער החליפין לגידול בשכר היא צעד מתקן שנועד לשפר את ריווחיות היצוא ואת כושר התחרות של המשק. עסקת החבילה המתלווה אליו כוללת עיקור חלק מתוספת היוקר והקפאת מחירים שנועדה להבטיח שהפיחות לא יישחק עקב העלאת מחירים ושכר. הפיחות והעיסקה הם צעדים חדשים שלא נכללו ב„רפורמה" של דצמבר 1986.

קיצוץ תקציב בהצעה המקורית ביקש האוצר לקצץ 490 מיליון שקל (לצורך מיקוח הציג תכנית קיצוצים של 800 מיליון שקל) ש„התכווצה" ל־400 מיליון שקל, אבל רק 120 מיליון שקל מאלה הם קיצוץ „אמיתי" בהוצאות הממשלה. ביתרם ספינת מסים – בדרך של ביטול סובסידיות, ה[illegible] והשתתפות [illegible] על הציבור ו„קיצוץ" רזרווה, שמראש לא נועדה להוצאה.

רפורמות בשוק ההון ובשוק הכספים שתרור פלח משוק ההון למיגזר העסקי והשוואת תנאי הגיוס שלו לאלה של הממשלה. הדיון הציבורי ברפורמה במס דחק את הרפורמות הללו לקרן זוית, וכך הצליחו „להתחלק" לתכנית החדשה ללא שינויים.

עכשיו אין מתנדבים לוויתורים, גם לא על שכר. כדאי לשים לב: הרפורמה „הקטנה" שהאוצר מגיש היא המהפכנית בין השתיים

רפורמה במסים – ההצעה המקורית כללה הורדת המס השולי ליחידים ל־45 אחוז, ביטול פטורים ומיסוי כל הקצבאות; „הפשרה" כללה הפחתת המס השולי ל־48 אחוזים, ובעלי הכנסות גבוהות במיוחד (מעל 9,000 שקל לחודש) ל־52.8 אחוזים, הסרת הפטורים וויתור על מיסוי קצבאות, להוציא מיסוי קצבת ילדים (ילד ראשון, שני ושלישי). על־פי הרפורמה „המקורית", למרות הבטחות שר האוצר שאף אחד לא ייפגע, היו שכירים המשתכרים פחות מ־5,000 שקל לחודש אמורים לשלם יותר מס, משהם משלמים היום, ואילו על־פי הגירסה הנוכחית, איש לא נפגע. עם זאת, גם הרפורמה הנוכחית רגרסיבית: מי שמשתכר 2000 שקל „ירוויח" מכנה 40 שקל (לפי הגירסה המקורית היה מפסיד 230 שקל), מי שמשתכר 4,000 שקל „ירוויח" 160 שקל (לפי הגירסה המקורית היה מפסיד 75 שקל). מי שמשתכר 8,000 שקל „ירוויח" 640 שקל (לפי הגירסה המקורית היה מרוויח 530 שקל), ואילו מי שמשתכר 10,000 שקל „ירוויח" 830 שקל (כמו בגירסה המקורית). הפנסיונר ארנסט יפת ירוויח 3,700 שקל לחודש על הפנסיה שלו בעקבות הרפורמה, ואילו מי שמרוויח 500 שקל לחודש „לא ייפגע".

ניצני מהפכה. אף שמבחינה חברתית אין כאן בשורה, ומי שחרד לאיזון התקציב וליציבות המחירים רואה כאן סכנה גדולה – יש בקטע הזה של התכנית, בהבדל מן התכנית המקורית, ניצני „מהפכה": עומס המס בתוצר ירד בעקבות הרפורמה במס (גם במס חברות) במיליארד ורבע שקל, ויש סיכוי שההכנסה המצטמצמת תחייב את הממשלה לקצץ בהוצאותיה.

והערה אחרונה, יש קשר בין שני האירועים הכלכליים שהעסיקו אותנו בשבוע האחרון: שלא כביולי 1985, עת ציבור השכירים מצד אחד והתעשיה מצד שני היו נכונים להטות שכם להצלת המשק, בינואר 1987 אין מתנדבים – לא לאחר שהציבור נוכח לדעת כי בשעה שהסכים לוותר על שכרו נהנה ארנסט יפת משכר, פיצויים ופנסיה בסכומי עתק.

גיוס כללי. לידתה של „הרפורמה" בבסעט של יחסי ציבור, שהנה קרבה ובאה מהפכה שתיטיב עם הכל – תגדיל את ההכנסה נטו של העשירים ושל העניים, תסלק עיוותים ממערכת המס, תעודד פריחה השקעות, תקצץ את קצב האינפלציה ותסייע לצמיחה. וכל הטוב הזה בזיל־הזול – 250 מיליון ש"ח בלבד. לצידה של הרפורמה במס הצביעו רפורמות בשוק ההון ובשוק הכספים וקיצוצי תקציב של 490 מיליון דולר.

תכנית ינואר '87 מיוסדת על התפיסה שהיתה בבסיס תוכנית הייצוב, ביולי '85

ואולם הסיכסאות שליוו את הרפורמה הציגתה כתכנית המשך לתכנית הכלכלית של יולי 1985 לא הצליחו להעיבות את מזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, שהיה הראשון מבין אלה שחשבו בסוד התכנית, ומיהר לעמוד על סיבה. קיסר לא נשאר בודד במערכה, ועד מהרה נוצרה חזית רחבה של מתקיפי הרפורמה, כמעט כל מי שטרח לעיין בה הצטרף למבקרים.

הביקורת כוונה לשני מישורים: ראשית, התכנית לא הציעה כל פתרון לבעיות הדחופות של המשק – שחיקת הרווחיות וכושר התחרות של היצוא, העדר צמיחה וסימנים עקשניים של התעוררות היציבות. שנית, הרפורמה – שהובנה בחפזון והוגשה בלא בעב הבעייה וללא דיון ציבורי – לא ביטאה ערכים חברתיים ויעדים כלכליים ולאומיים.

בעקבות שהותיר רקנאטי / יואב יצחק

לא מאה וכן דעה

דולצין מבקש כנראה להעתיק את מודל רקנאטי שהתפטר ומנהל את „דיסקונט", הלכה למעשה, באמצעות אי.די.בי. שליטה, אפילו באמצעות שלט־רחוק, עדיפה על העדר שליטה. ודולצין, למרבה האירוניה, עשוי לצאת מן הפרשה מחוזק – ממנה מנהלים ודירקטורים

פרשת יפת, שהגיעה לשיאה ביום ג' בישיבת ועדת הכספים הסוערת של הכנסת, וההתפטרות יו"ר בל"ל אלי הורביץ, היתה, מתברר, רק עוד חוליה בשרשרת אירועים־זעזועים, שחשפו עד כמה המערכת הבנקאית טעונה טיפול שורש. מינוי דירקטורים, נוהל קבלת החלטות, טוהר מידות מצד בעלי עניין, זכויות הצבעה – כל אלה הם רק חלק מצומצם מנקודות התורפה של המערכת הפיננסית בכלל ושל המערכת הבנקאית בפרט.

היום עוד מתברר כי צדק ד"ר משה בייסקי, שהמליץ לתקשורת ולמקורבים לעניין שלא להסתפק ביישום ההמלצות הפרסונליות. הוא יעץ לנסות לטפל בשורשי הרעות החולות באמצעות חקיקה, הוראות ונהלים חדשים, אשר מצד אחד יסתמו פרצות ומצד שני יגבירו את הפיקוח והבקרה על המערכת הבנקאית. אולם בנשימה אחת ניתן לומר, כי המערכת הבנקאית אמנם ניסתה לבצע ועודה מבצעת שינויים מינהליים מרחיקי לכת, אך עדיין רחוקה הדרך עד להסדרתה הרצויה.

פרשת ארנסט יפת החזירה לסדר היום הציבורי את אופן המינוי, הלוקה בחסר, של הדירקטורים לחברות ציבוריות. במרבית החברות הציבוריות המינויים נעשים שלא מטעמים עניינים, אלא משיקולים פוליטיים ועסקיים זרים, שאין להם דבר עם טובת המערכת שהדירקטור אמור לשרתה. בנק לאומי – וארנסט יפת כשהיה בראשו – לא המציאו את השיטה: כך הם פני הדברים גם באוצר התיישבות היהודים, בבנק מזרחי, במשרדים הכלכליים־ממשלתיים עצמם ובמוסדות רבים אחרים. שיטת המינויים גרמה לשיתוק מועצות המנהלים ולחיזוק ההנהלות, המתמנות על־ידי „חותמת גומי" של מועצות המנהלים: שיטה זו הביאה לשליטת מנהלים כריזמטיים על מערכות אדירות כוח, שאיפשרו להם באמצעות פעילות לאלגיטימית, מאחורי הקלעים, אף לנטרל את מערכות הפיקוח והבקרה. שיטה זו גרמה גם להשתלטות על כספי ציבור, כך שאפילו האימרה הנפוצה כי בעל המאה הוא בעל הדעה אינה נכונה במקרה זה.

הדוגמה המצערת ביותר, שהתגלתה השבוע בכל מערומיה היא, כמובן, יפת – או או.ה.ה־הבנק לאומי. הסוכנות היהודית שולטת כידוע בבנק לאומי באמצעות או.ה.ה. (אוצר התיישבות היהודים). זו האחרונה שולטת בבנק לאומי באמצעות 75% ממניות היסוד. חברי מועצת הסוכנות – 21 במספר – האמורים להתמנות מקרב כל נציגי העם היהודי, נבחרים כיום על־פי מפתח לגמרי לא ברור. אלה ממנים 10 דירקטורים לאו.ה.ה, והמינוי הוא לכל חייהם. מרבית חברי מועצת המנהלים של או.ה.ה הם היום בני 70 ויותר, יכולת הבקרה והפיקוח שלהם מוטלת בספק. בפני גוף זה הציג יפת מדי שנה את רשימת הדירקטורים, מתבשליו שהקדיחו, והללו היו חותמים עליהם ללא שאלות „מיותרות".

יפת עשה בבנק לאומי הגדול כבתוך שלו, ולבעלי השליטה – קרי, הסוכנות באמצעות או.ה.ה – לא היו ועדות פיקוח ויכולת אישית לבדוק ולהסדיר בבנק לאומי את הטעון שיפור. עכשיו מנסים חברי מועצת הסוכנות היהודית (21 במספר) להסיק את המסקנות הנדרשות, וליצור כלי פיקוח קשיחים. דולצין נדרש להתפטר מתפקידו כנגיד בנק לאומי – הן על־ידי חבריו והן על־ידי ועדת הכספים ו„גורמים" בבנק ישראל. דולצין אמנם מכיר בהכרח לוותר על תפקידו כנגיד בנק לאומי, אולם נראה כי לגביו יצא לבסוף מתוק מעז: דולצין לא יהיה בעל תפקיד פורמאלי בבנק לאומי, אולם בתנאים החדשים שנוצרו במערכת, הוא ינווט את פעילות בל"ל ואת המינויים הפרסונליים באמצעות או.ה.ה.

דומה כי דולצין התקנא ב„מודל" שבנה רפאל רקנאטי, כשזה האחרון נאלץ לעזוב את בנק דיסקונט (בעקבות דו"ח בייסקי) – וברצונו „להעתיק" את המודל שבנה רקנאטי. נזכיר כי רקנאטי נאלץ לוותר באמצע השנה שחלפה על הניהול הישיר בבנק דיסקונט בעקבות דו"ח בייסקי, שהחמיר עם ראשי הבנקים, וציווה ליטול מהם את שרביט הניהול. אך רקנאטי ויתר על בנק דיסקונט רק לכאורה: הואיל וחברת אי.די.בי אחזקות בנקאיות היא בעלת השליטה בבנק דיסקונט, העביר רקנאטי את ה„בורד" לזירה זו, ומשם, מרחק של כמה בניינים ברחוב יהודה הלוי בתל־אביב, הוא מנווט ומנהל, למעשה, את בנק דיסקונט.

לבנק ישראל וליתר הגופים הממלכתיים לא היה מה לומר ונותר להם לחרוק שיניים. לאי.די.בי אחזקות בנקאיות יש כיום מועצת מנהלים המונה 21 חברים, אשר בראשה עומדת משפחת רקנאטי, שלה כמובן הספפה מכרעת על מינוייהם של יתר הדירקטורים, ובכלל זה הציונים. דירקטורים אלה הם הממנים את 11 הדירקטורים של בנק דיסקונט, ומכאן גם הקשר והתלות ההדדית. אגב, בדומה למועצת המנהלים של או.ה.ה ובל"ל, גם בבנק דיסקונט שבעה מחברי מועצת המנהלים הם חברים גם ב„בורד" של אי.די.בי אחזקות בנקאיות. שבעה אלה, שהם רוב, הם המנהלים בפועל של הבנק.

דולצין, כאמור, התקנא ברפאל רקנאטי. אם לא יעמדו לו למכשול חברי מועצת הסוכנות, יוכל דולצין, למרבה האבסורד, לשפר את מעמדו וכוחו בתוך קבוצת בל"ל, דווקא בעקבות יפת.

דולצין מכין בימים אלה הצעות אופרטיביות המעידות על כך. עיקרן, למנות כ־20 חברים נוספים למועצת הסוכנות – אשר חלקם יהיו, מטבע הדברים, מנאמניו: להביא לשינויים משפטיים בתקנות ההתאגדות של או.ה.ה, כך שיתמנו מדי שנה (במקום לכל חייהם כפי שנעשה הדבר כיום): להקים לפחות שתי ועדות, שמתפקידן יהיה לפקח על הניהול השוטף של הבנק ועל מדיניותו העסקית ארוכת־טווח ועוד.

דולצין, יש לומר, כבר התחייב להתפטר בתוך חודש ימים מתפקידיו בבל"ל. אולם כאמור, הוא אינו יוצא מהמשחק: חברי הכנסת שנסערו מחוסר תיפקודו ואף קראו לעברו קריאות גנאי בנוסח דולצין־דיטה, עלולים עוד – אם יתנו לתסריט האמור להתרחש – למצוא בתוך פרק זמן לא ארוך דולצין מחוזק ומחזור בדרכה עד... למשבר הבא.

דולצין. האיש שלא ידע יותר מדי / יקיר צור

נגיד שהנגיד נלחם

„לו הרצל היה חי, הוא היה תובע ודאי מדולצין להתפטר מכל תפקידיו בהסתדרות הציונית בשל מעילה באמון", אמר השבוע ח"כ יהושע מצא.

אולם דומה כי דברים אלה אינם מטרידים ביותר את אריה דולצין. לא דעת־הקהל ולא דעתם הנחרצת של חברי ועדת הכספים של הכנסת לא ישכנעו אותו שעליו לתלות את הנעליים וללכת הביתה. לא איש כמוהו יפקיר את הבנק בשעתו הקשה ללא מועצת מנהלים וישאיר את „המלאכה השחורה" של מינוי דירקטורים בידי אדם חדש ולא מאומן. שהרי בכך רואה דולצין את מהות תפקידו כנגיד „אוצר התיישבות היהודים". „אני היחידי היכול, מבחינה פורמלית, למנות דירקטורים לבנק. ואם אני לא אעשה זאת, יישאר חלל ריק בבנק. יש לי חובה ואני מאחריות לא בורח", הוא אומר בתום הדיון הסוער בוועדת הכספים.

קרוב לעשרים שנה ישב דולצין על כיסא נגיד „אוצר התיישבות היהודים" וכל אשר עשה היה מינוי „אנשים מתאימים" למועצות המנהלים. הוא לא ידע ולא יכול היה לדעת, כדבריו, את כל מה שהתרחש בבל"ל. בהופיעו השבוע בפני ועדת הכספים של הכנסת סיפר דולצין שכאשר התפוצצה, לפני כחצי שנה, פרשת הפיצויים בסך חמישה מיליון דולר ששולמו לארנסט יפת, הוא התקשר לאלי הורביץ ושאל אותו במה המדובר. „כבר שילמנו", ענה הורביץ. „כמה", שאל דולצין. „יותר טוב שלא תדע", ענה הורביץ ודולצין קיבל את ההצעה כפשוטה.

כאשר דרשו ממנו השבוע אחדים מחברי נשיאות הוועד הפועל הציוני להתפטר לאלתר מתפקיד הנגיד ולתת לנגיד החדש שיבוא במקומו לקבוע את חברי הדירקטוריון ולארגן מחדש את מוסדות „אוצר התיישבות היהודים", השיב דולצין כי אינו מתכוון להתפטר לפני שירכיב את המוסדות החדשים ולפני שישנה את הגדרת התפקיד של הנגיד החדש, כיוון ש„צריך להיות אידיוט לקבל את תפקיד הנגיד כמו שהוא היום". כיצד, אם כן, הסכים הוא למלא את תפקיד ה„אידיוט" כל אותן השנים?

בוויכוח הציבורי סביב מידת האחריות של ההסתדרות הציונית העולמית, ו„אוצר התיישבות היהודים" לנעשה בבנק לאומי, שורבב לא אחת שמו של חוזה המדינה, בנימין זאב הרצל. ספק רב אם לכך התכוון הרצל כאשר יזם, בשנת 1899, את הקמת חברת „אוצר התיישבות היהודים" במטרה „ליזום, לפתח, להפעיל ולנהל תעשיות, מפעלים ותוכניות התיישבות בארץ־ישראל, בכל אופן העשוי, לדעת מועצת החברה, להיות לטובתו של העם היהודי בכל ארץ ובכל מקום"... מניות החברה (שנרשמה באנגליה) התחלקו למניות רגילות ול־100 מניות יסוד שנמסרו במשותף ל־20 חברים, ביניהם הרצל ואוסישקין. מועצת החברה מונה בין 20 ל־100 חברים, המחזיקים במשותף ב־50 אחוז ממניות היסוד של החברה. חברי המועצה מתמנים לכל חייהם ורק להם הזכות לבחור חברים חדשים במקום אלה שמתו או התפטרו. במקביל למועצה ישנו דירקטוריון, המונה כשנים־עשר איש וסמכויותיו מקבילות לסמכויות המועצה.

„אם לא תתפטר בצורה מכובדת, אתה תתפטר בצורה לא מכובדת. אין לך שום זכות מוסרית וציבורית למנות אפילו דירקטור אחד, ואם אתה רוצה לעשות טובה לעם היהודי, אתה צריך להתפטר גם מראשות הסוכנות"

ב־1902 הוקם בנק „אנגלו פלשתיין קומפני", לימים בנק לאומי לישראל. „אוצר התיישבות היהודים" קיבל 100 מניות יסוד בבנק עם כל זכויות ההצבעה. ב־1977 שונה ההסדר, וכיום יש בידי מועצת „אוצר התיישבות היהודים" 75 אחוז מזכויות ההצבעה באסיפה הכללית של בעלי המניות בבל"ל. מניות הון לעומת זאת יש בידי החברה פחות מאחוז אחד. „אוצר התיישבות היהודים", שהיתה בתחילתה חברה עסקית, הפסיקה ב־1930 את פעילותה העסקית והפכה לחברת חבה שולטת בלבד. על־פי הנוהג שנקבע במסמך „המו", שנכתב ב־1941, אמור גזבר ההסתדרות הציונית למלא את תפקיד נגיד „אוצר התיישבות היהודים". במסגרת תפקידו זה הוא זכאי לשבת כמשקיף בדירקטוריון בל"ל. אריה דולצין מונה לנגיד כאשר נבחר לגזבר ההסתדרות הציונית ב־1968. הוא היה אמור להעביר את התפקיד ב 1978 לעקיבא לווינסקי, אולם טען אז שמכיון שלווינסקי כיהן זמן קצר לפני כן בתפקידים בכירים בבנק הפועלים עלול להיווצר מצב של ניגוד אינטרסים. לווינסקי הוא האיש המועמד היום לתפקיד בעיקר בגלל נסיונו הרב בבנקאות.

עד לשנת 1953 היתה „אוצר התיישבות היהודים" חברה רשומה באנגליה. ב־22 בפברואר 1953 נרשמה החברה בישראל והעבירה לידיה את כל רכושה והתחייבויותיה של החברה באנגליה. על־פי תקנון החברה נתון הפיקוח העליון על כל עסקיה ועניינייה בידי מועצת החברה. בפועל התנהלו העניינים אחרת. המועצה, שהיתה אמורה לפקח, הפכה למעשה ל„בית הלורדים" של ההסתדרות הציונית, או במילים אחרות „מועצת זקני ציון". היטיב לתאר זאת השבוע ד"ר אלימלך רימלט, שהיה עד לפני כחצי שנה יו"ר המועצה. „איך אני הגעתי לזה? הייתי יו"ר המפלגה הליברלית, וכשסיימתי את תפקידי אמרו לי שלא נותנים שעון זהב ולא פנסיה, אבל אפשר להיכנס כחבר במועצה". המועצה היתה מקום מפלט לאותם ציונים טובים שסיימו את תפקידם הממלכתי, המוניציפלי וכדומה. ברשימת החברים הנוכחית ניתן למצוא שמות עבר כמו אהרון בקר, רב ברזילי, חיים גבתי, ד"ר ראובן הכט, נתן סילבר, יצחק קורן, פרופ' הנס קלינגהופר, ברל רפטור ועוד. 21 חברים שנבחרו לכל חיים.

פרופ' קלינגהופר מספר, כי חברי המועצה זומנו שלוש־ארבע פעמים בשנה לישיבות, שבהן נשא יפת הרצאה יפה וארוכה על פעולות הבנק, אולם כאשר נשאלו שאלות בנושאים שעניינו את המועצה נהגו הוא וחברי הדירקטוריון להתחמק בתירוצים של סודיות בנקאית. „היתה לי הרגשה שאנשים שידעו את המצב היו יכולים לתת לנו תשובות ענייניות עשו כולם יד אחת כדי להסתיר מאיתנו מידע", אומר קלינגהופר. חברי המועצה חזרו ודרשו מדולצין לשנות את תקנון החברה, כדי שניתן יהיה לקבל אינפורמציה עדכנית. דולצין הבטיח אולם לא הורה לבצע.

לפני כחצי שנה, בתקופה שלאחר פירסום דו"ח בייסקי, החליט יו"ר המועצה, ד"ר רימלט, להתפטר מתפקידו. „נוכחתי לדעת כי למועצה אין שיניים והיא אינה יכולה, אפילו במקרים חריגים, למנוע דברים או להשפיע על הנעשה", הוא אומר. במכתב התפטרות ששלח לדולצין הציע רימלט מספר הצעות לתיקון המצב שיתנו למועצה יותר שיניים. דולצין תייק את המכתב יחד עם שאר ההצעות ועבר גם עליו לסדר היום.

בישיבה האחרונה, שהתקיימה לפני כחודשיים, התגלתה לחברי המועצה עובדה שלא היתה ידועה להם עד אז. התברר כי הרכב הדירקטוריון של „אוצר התיישבות היהודים" זהה להרכבו של דירקטוריון בל"ל. אותם השמות: יפת, פקר, סתווב, אפרתי, הורביץ ואחרים הופיעו גם ברשימת דירקטוריון החברה. „במקום שתהיה לנו שליטה על המתרחש בבנק, המצב היה הפוך. הבנק הוא שכיוון את פעולות החברה", אומר פרופ' קלינגהופר. „יש בכך פגם חמור מאוד. שמענו על כך לראשונה ב־9 בנובמבר ויחד עם חברים אחרים התרעמתי על כך. לא יעלה על הדעת שתהיה זהות מוחלטת בין חברי הגוף המבקר והמבוקר".

עקיבא לווינסקי ואחרים דרשו לבחור דירקטוריון חדש, שבו לא יכהנו חברי דירקטוריון בל"ל. דולצין התנגד. בסופו של דבר התקבלה ההחלטה הבאה: על מנת להבטיח מערכת נאותה של בקרה ואיזונים בין אוצר התיישבות היהודים לבין בל"ל, יש לשנות את הנוהג שהיה קיים שנים רבות, שלפיו היתה זהות אישית בין הדירקטורים של החברה לזו של בל"ל. מוצע בזה על הפרדת הרשויות כך שלא תהיה זהות מוחלטת בין שני הדירקטוריונים. עם זאת, על מנת להבטיח שיתוף פעולה הדוק ופורה בין שני הדירקטוריונים, מוצע שמיעוט מחברי מועצת המנהלים יבוא מבין מומלצי דירקטוריון בל"ל, וביניהם יו"ר מועצת המנהלים. שאר חברי הדירקטוריון, שיהוו את רובו של דירקטוריון החברה, יבואו מקרב אנשי ציבור, אנשי אקדמיה ומומחים". עד למימוש ההחלטה החליט שחברי דירקטוריון בל"ל יישארו כחברים בדירקטוריון החברה לשלושה חודשים נוספים עד ל־1 בפברואר. איש לא צפה שכך יתנהלו פני הדברים.

שבוע קשה עבר על אריה דולצין מאז נאלץ לקצר את ביקורו בפילדלפיה, ארה"ב, ולחזור ארצה בעקבות התקלה הבלתי צפויה – חשיפת הסכם הפנסיה עם ארנסט יפת. דולצין, הרגיל בכיבודים, נאלץ הפעם להתמודד עם כינויים כמו „גנב הבנק" או „דולצין ויטה", שהוטחו בו מעל במת הכנסת. גם בישיבת ועדת הכספים של הכנסת הוא נאלץ, במשך שש שעות ארוכות, לעמוד מול התקפות חריפות ביותר ולשמוע חבר כנסת כמו חיים רמון אומר לו: „אני מציע לך לקום ולהתפטר, ואני מודיע לך שאם לא תתפטר בצורה מכובדת אתה תתפטר בצורה לא מכובדת. אין לך שום זכות מוסרית וציבורית למנות אף דירקטור אחד, ואם אתה רוצה לעשות טובה לעם היהודי אתה צריך להתפטר גם מראשות הסוכנות".

בתשובה להתקפות אלו ואחרות חזר דולצין על התירוץ המוכר: „לא ידעתי. אוצר התיישבות היהודים זה גוף אימפוטנטי ואנמי. היינו פחות מחותמת גומי". כשלחצו אותו חברי הכנסת אל הקיר, הוא הודיע שברגע שיסיים את מינוי מועצת המנהלים החדשה של בל"ל ויגדיר מחדש את תקנון „אוצר התיישבות היהודים", הוא יראה בזה את סיום תפקידו. דולצין יודע היטב שבעוד חודש חודשיים איש לא יזכור שאי פעם הבטיח להתפטר מתפקידו. משהו בכל זאת השתנה לטובה מכל הפרשה. במסדרונות הסוכנות מלחשים שדולצין ביקש לאחרונה להחליף את הסיטרואן שלו, מודל 86, בוולוו חדישה מודל 87. בעקבות הסערה של השבוע החולף, הוא הורה להקפיא בשלב זה את קניית הרכב. ואם בכך נחסך משהו מחשבון ההוצאות הפתוח על חשבונו של העם היהודי, דיינו.

דולצין: לא ידעתי

להקארה היה אופטימי / יוסי מלמן

המסתובבים בין הרגליים

„התלמיד המכובד" טיפס להנאתו לפסגת אחת מגבעותיה של טוסקנה, כאשר הגיעה הקריאה להתייצב לשירות. אין תימה איפוא שנשיא הרפובליקה האיטלקית המליץ לאחרונה למרגלי ארצו ללמוד את כל כתבי ג'ון לה קארה. מהם, כך אמר, יוכלו ללמוד רבות.

הנשיא פרנצ'סקו קוסיגה, שהוא אנגלופיל ידוע, מודאג ביותר מאיכות קהיליית המודיעין של איטליה, אשר יש לה, כמו לנחש ההידרה המיתולוגי, ראשים רבים, רבים מדי. נשיא הרפובליקה הוקסם כל־כך מעלילות „הקרקס" וסמיילי קשישא, עד שהזמין את הסופר הבריטי לסעוד על שולחנו בארמון קווירינאל ריזוטו עם סקאמפי, פילה סטייק, כך דיווח העתון הבריטי „אינדפנדנט".

מאות שנים של אינטריגות ותככים בין ערי המדינה ומשפחות הנסיכים הוציאו לאיטליה מוניטין רב בתחום עסקי הריגול. היריבות בין הערים מקבלת היום ביטוי במבנה הפיאודלי של קהיליית המודיעין האיטלקית ושירותי הבטחון שלה. אך טבעי הוא שהנשיא יביע את דאגתו מהיריבויות בין השירותים השונים ומרוח המקיאווליזם הנושבת מהן.

אילו היו ראשי הממשל הישראלי מזמינים את הסופר הבריטי, הם היו מן הסתם מטיפים לו מוסר ומאזינים פחות לעצותיו. ובכלל, היו בוודאי אומרים, מה כבר אפשר ללמוד מהשירותים הבריטים הנקובים ככברה ופרוצים לכל רוח סובייטית.

ובכל זאת, מן הראוי שיהיו מודאגים. יש מקום ליותר מדאגה לאיכות קהיליית המודיעין של ישראל. אם בעבר היה אפשר לספוק כפיים בהנאה ולומר: אצלנו זה לא יקרה, הרי היום אין מנוס מן המסקנה העגומה שהנגע פושה גם כאן. בעבר ידענו על מאבקי כוח ויריבויות בין סוכנויות שונות המרכיבות קהיליית מודיעין רק מקריאה בעתונות על שערוריות אצל הצרפתים, האיטלקים או הבריטים. עכשיו זה קורה גם כאן.

שערוריות הבטחון של שנת 1986 – פולארד, ועננו, שב"כ ואיראן – חשפו ליקויים חמורים ביותר בתיפקודן של הסוכנויות השונות ובטיב תהליך קבלת ההחלטות אצלן. התברר שיש ניצול לרעה של סמכויות, אינטריגות בין השירותים השונים, שימוש בגופים שאינם מוסמכים או באנשים פרטיים. אין די־פיקוח של הדרג המדיני.

פרשת פולארד חשפה את פעולתה הכושלת והבלתי מוסמכת של סוכנות רביעית: הלק"ם (לשכה לקשרי מדע), נוסף על הגופים המוכרים יותר של „המוסד", אמ"ן ושב"כ. בלי להיכנס לעצם השאלה אם רצוי היה לרגל על אדמת ארה"ב, חרגה הלק"ם מתפקידה המסורתי – איסוף מידע טכנולוגי מדעי – כשהפעילה מרגל, משימה המופקדת, בדרך־כלל, בידי „המוסד". במקרה אחר, עסקת הנשק עם איראן, שוב התעלמו מ„המוסד" והעדיפו לעבוד עם סוחרי נשק פרטיים, עם מנכ"ל משרד החוץ דוד קמחי ועם עמירם ניר, יועץ ראש הממשלה למלחמה בטרור. לפני כחודשיים, כששאלתי במאמר שכותרתו „האם נחטפה ממשלה?" כמה שאלות בקשר לתהליך קבלת ההחלטות של שמעון פרס, יצחק שמיר ויצחק רבין, ורכזתי כמה רמיזות על השפעתם הגדולה של יעקב נמרודי ואל שווימר על ראש הממשלה דאז, יצא קצפו של שמעון פרס על „דבר". המופתעים מדברי ההתקפה הבוטים של שמעון פרס אבדה: אם יופיעו כועס, סימן שאינו צודק.

היום כבר ברור כי היה זה משגה שלא להטיל את המשימה על „המוסד" ולהעדיף על פניו את קמחי־שווימר־נמרודי וניר. לא ש„המוסד" חסין מפני פאשלות. רק כדי לסבר את האוזן, נזכיר את כשלונו המונומנטלי ברצח המלצר המרוקאי אחמד בושיקי בלילהאמר ואת מעורבותו בקטסטרופה הנוצרית בלבנון. אבל בסך־הכל יש לו כלים טובים יותר, נסיון רב ומיומנות מקצועית לעסוק במשימות כאלה. העובדה שלא שותף בעניין יכולה לרמוז כי שלושיית הצמרת חששה, אולי, שבעלי מקצוע יפסלו את הרעיון על הסף. כבר שנים שהגופים המוסמכים, ובכלל זה „המוסד", מתלוננים על מבצעים חשאיים ויוזמות פרטיות־פרטיזניות של סוחרי נשק, „המסתובבים בין הרגליים" ומסבכים את המדינה בגלל תאוות בצע או ממניעים אחרים.

כבר שנים שהגופים המוסמכים, ובכלל זה „המוסד", מתלוננים על מבצעים חשאיים ויוזמות פרטיות־פרטיזניות של סוחרי נשק המסבכים את המדינה בגלל תאוות בצע או ממניעים אחרים

אפשר שפרשת איראן אינה חריג, אלא סימן לשיטה. אין באוזנים לעצות שאינן עולות בקנה אחד עם היצר, הרגש או הקונצפט. עוקפים את הסוכנויות המוסמכות, מגייסים גופים אחרים וסוכנים פרטיים למשימות מפוקפקות בעלות רמת סיכון גבוהה ומפסים שירות אחד בשני. לאחר כל פרשיה, אכן, הוקמו ועדות חקירה פנימיות. כך היה גם לאחר פרשות ועננו והשב"כ, שאין צורך להכביר מילים כדי להסביר כיצד נכשלו והסתבכו בהן ראשי השירותים. לאחר הכשלונות קבעו הקברניטים שהוסקו המסקנות והופקו הלקחים. הוקמה גם ועדה בראשות אהרון ידין. הוועדה הגישה את מסקנותיה, שהיו כרוכן קוסמטיות ובעלות אופי טכני, כגון שלא יהיו עוד פגישות בארבע עיניים בין ראש הממשלה לראשי השירותים. לאחר זאת הודשה עבודתה של ועדה בראשות שלושה שרים. הומלץ שבשיחות אלה תירשם תרשומת של השיחה. הומלץ לחדש הקמת ועדה של שלושה שרים, שתהדק את הפיקוח על השירותים.

אך מה שדרוש באמת הוא בדיקה עמוק ויסודי. לא עוד ממצאים מוגבלים, אלא סקר כללי. לפני כשלוש שנים, ולאחר שביקר בישראל ונפגש עם רבי־המרגלים שלה, אמר ג'ון להיקארה, כי התרשם עמוקות מאיכות השירותים החשאיים של ישראל. עולם הצללים והווית השירותים החשאיים אינם זרים להלוטין לג'ון להיקארה, ששמו האמיתי הוא דוד קורנוול. לפני שנעשה לסופר רב־מכר, עבד כסוכן הוד מלכותה ב„אם.אי. 6", שירות הריגול של בריטניה. להיקארה דיבר כבעל נסיון על כך שקהיליות המודיעין כמעט בכל מדינה מערבית הן „שמורות טבע", „מקדשי מעט" של ערכים לעולם שהולך ונעלם. אבל באותה נשימה הוא הגדיר גם את קהיליית המודיעין כמיקרוקוסמוס של חיינו. נדמה לי שהגדרה זו מקבלת משמעות מיוחדת בגלל שערוריות המודיעין. אפשר שהשירותים החשאיים של ישראל אינם עוד שמורות טבע אלא סתם בבואה עכורה של החברה הישראלית.

עזה תחילה ועזה שנית / אבירמה גולן

הילד ששונא אותי עד מוות ומפחיד אותי יותר מכולם

הילד ההוא, שנורה, הוא הראי המעוות שלי – ילד שהייתי בירושלים. אני זוכר את העוצר, את הטריקים שפיתחנו לנו, הילדים, נגד השוטרים הבריטים. אני זוכר את עצמי עומד בחלון ומביט באחותי הגדולה שידעה אנגלית ונשלחה להסביר לסרג'נט מדוע היא מפרה את העוצר, והפחד ששיתק אותי אל החלון, אולי הוא לא יבין אותה וירה בה כשתנסה לעבור. עכשיו אנחנו הסרג'נטים, איך שלא נציג את זה ואיך שלא נסביר את זה.

יוסקה חזר, מוכה, ממילואים בעזה. הוא ראה את אנצאר 2, הוא מדבר על דברים ש„הגורמים המוסמכים" קבעו שאם היו, היו בסדר. לפי הספר

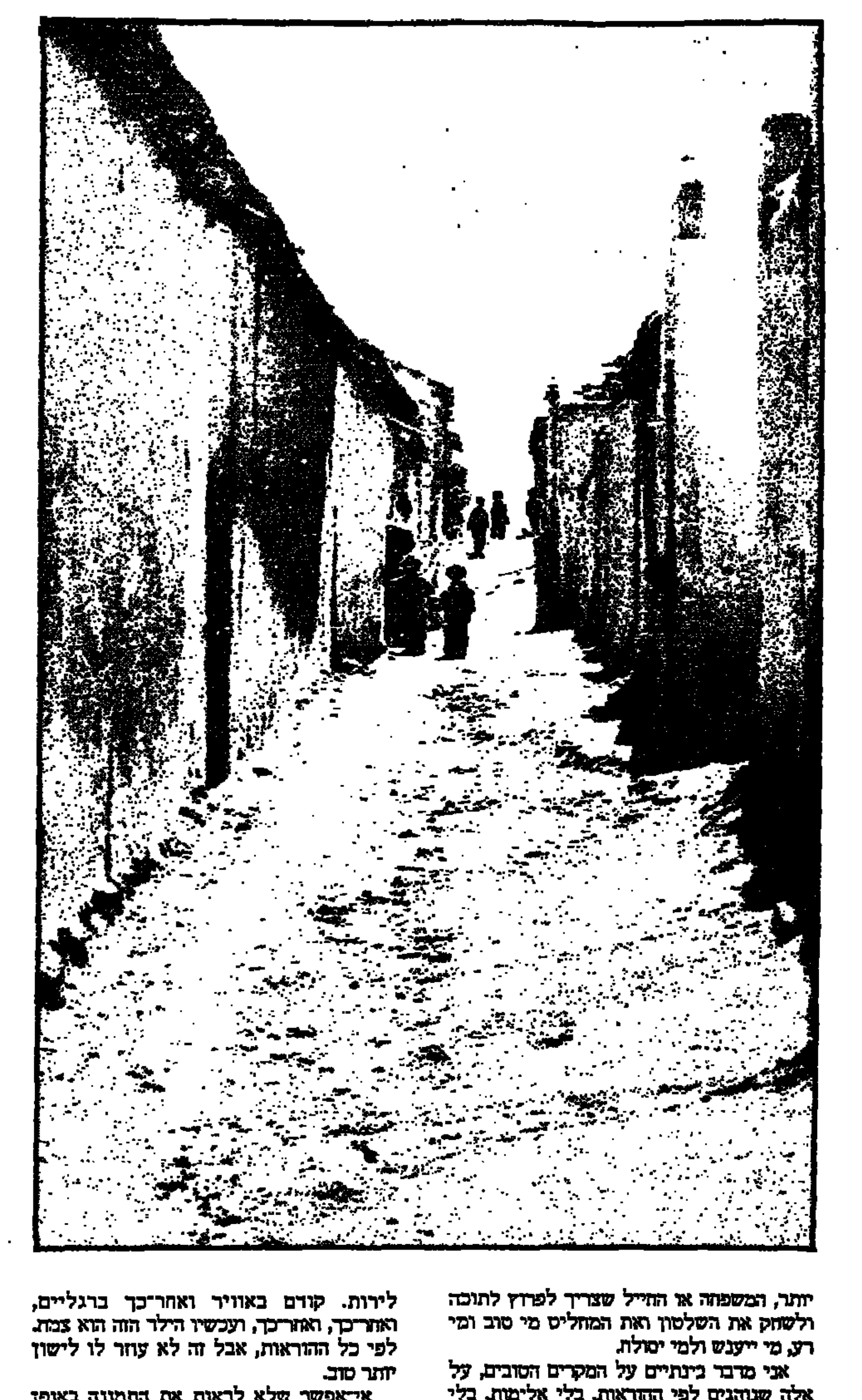

(„יש כמה שאלות שמטרידות אותי... כמו כלבים... למשל, מה אם בא הרע, ומה לעשות בו... קודם, כשהיינו פזורים בעולם, יכולנו להסתתר מאחורי כל מיני גופים... יכולנו לעשות רק רעים קטנים... עכשיו, כשאנחנו קיימים על במת ההסטוריה, אנחנו יכולים לעשות גם רע גדול..."
(רן צלקה, שיחה ב„מוף ציטוטי")

לאיש שסיפר לי את הסיפור אקרא יוסקה, גם מפני שהוא יודע שלא כדאי לו להיחשף, וגם מפני שבעצם לא חשוב מי הוא, אלא מה הוא מייצג ומה יש לו לומר. לגבי הוא מייצג שורש חזק משורשי המקום והעם הזה, אם לא לומר האדמה עצמה: בן ארבעים ושמונה, יליד ירושלים, בוגר בית־ספר חקלאי וצנחן שנלחם בכל המלחמות והקרבות וההתשות והמבצעים. תעשו חשבון. אחד מאלה שאינם עסוקים גם היום בצבירת נכסים והון, אלא בעשיה יום־יומית שקטה, לא ראוותנית, במושב קטן בנגב. תמיד צמוד לאיזו חבורה קטנה ונאמנה של אנשים כמוהו, שהם חלק מחבורה גדולה יותר, מלוכדת, מאיזה גוף גדול יותר, כמו צה"ל, כמו צנחנים, כמו תנועת המושבים, שהם חלק ממה שחינכו אותנו להאמין שהוא הגוף הגדול קצת יותר, אבל המלוכד והאישי כמו הקטנים ממנו – המדינה.

הוא אחד מאלה שזוכרים היטב את האווירה בארץ בימי מלחמת העולם השניה, ששנאו את הבריטים בימי המנדט, שהקימו להם מדינה קטנה ואמיצה כשהיו קטנים ושלמדו שהמדינה הזאת היא הדבר הכי יקר והכי חשוב והכי טהור והכי צודק שיש. עכשיו, כשבנו הבכור של יוסקה כבר השתחרר מצה"ל ובעצמו עושה מילואים, ובנו הצעיר משרת אי־שם, פתאום הוא מצא את עצמו, איש אוהב־שקט וקצת עייף, במילואים בתוך העיר עזה. כבר פעם שניה. כשחזר הביתה בפעם הזאת, החלו התפרים החזקים להיפרם.

בדיבור איטי ושקול, בזהירות, כמחשבה תחילה, הוא בורר מלים פשוטות ומדוייקות לתאר את שלושת השבועות הארורים בעזה. בתוך מאמץ אדיר של הקשבה תמה, נעדרת ציניות ושאט־נפש, של „מה זה כבר משנה, כמה זה", כדי לחוש את הכאב ואת החלחלה ואת האמירה שיוסקה מבקש להגיד.

כבר פעם שניה השנה שאני יוצא למקום הזה. כשקיבלתי את ההודעה שהפלוגה שלי יורדת לעזה, לתוך העיר, אמרתי מה פתאום, אנחנו בכלל לא בנויים למשימות כאלה, וזה לא בסדר, התפללתי שזה לא יהיה, אבל לא היתה ברירה. למזלי, התפקיד שלי הוא כזה שיכולתי להסתגר לי בתוך המחנה ולארגן את האנשים מבלי להוציא את האף אל הרחוב אפילו פעם אחת. לכן העדות שלי היא בחלקה עדות שמיעה, חוץ מהדברים שראיתי במו עיני במחנה: וכשלא ראיתי ממש מה קרה, ראיתי בעיני האנשים ושמעתי דיבורים שחרשו בי צמרמורת. אחר־כך, מדי יום ביומו, היינו קוראים תיאורים מדוייקים של המאורעות בעתון „חדשות" והיינו בטוחים שתפרוץ שערוריה איומה. שום דבר. עולם כמנהגו נוהג, ולא קמה צעקה, אלא רק שלושה קצינים אצלנו התלוננו והוקמה ועדת חקירה, אבל בסופו של דבר כל הטענות הופרכו כאילו דבר לא היה. והרי איש מאיתנו לא חלם את הדברים.

במשך כל התקופה הזאת הכרחתי את עצמי לא לצאת מהמחנה. גם כן פתרון. אבל לא מצאתי טוב מזה. בנסיעות הביתה הייתי עוקף את העיר ומאריך לעצמי את הדרך בארבעים דקות בערך, רק כדי לא לעבור דרכה ולא לראות את הקבוצות המתגודדות בצידי הדרך ומזרות שטנה, ולא להזדקק לליווי. לא רוצה להיות נציג חיל הכיבוש שעובר בעיר, בתוך האוכלוסיה. אומרים לי שאנחנו כובשים נאורים. מה זה בכלל? איך שתי המלים האלה מתחברות זו לזו? באיזו אמת־מידה אפשר להעריך את גודל ההשפלה, את עומק השנאה והפחד? יש שיטה כזאת בעזה – ודאי גם במקומות אחרים – שאם אתה מגלה כתובת נאצה על הקיר, אתה צריך לתפוס את עובר האורח הראשון, לקחת ממנו תעודת זהות – שבלעדיה הוא כאילו לא קיים שם – ולאלץ אותו למחוק את הכתובת. ויש סידרה של אפשרויות מה לעשות אם הוא מסרב, וכו'. עובר ברחוב, פשוט ברחוב, איש – היה יכול להיות אבא שלי או דוד או מורה שאני אוהב, או אני, נגיד – ופתאום חייל מכריח אותו לעמוד ולמרוח צבע על הקיר. למי הבושה ההודעה קשה יותר, לאיש או לחייל? מי לא יכול להביט בעיניים של מי? איזה משחק נורא זה?

או השיטה הזאת של מעצר בקרבובה ממשפחה מסויימת שאחד מבניה חשוד באיזה מעשה. ותמיד בלילה, כמו בכל סיפורי אימה שאנחנו מכירים. פושטים בלילה, ואז מי מבוהל יותר, המשפחה או החייל שצריך לפרוץ לתוכה ולשחק את השלטון ואת המחליט מי טוב ומי רע, מי ייענש ולמי יסולח.

אני מדבר בינתיים על המקרים הטובים, על אלה שנוהגים לפי ההוראות. בלי אלימות, בלי שנאה, בלי ירידה מהפסים: השפילו, הפחידו, עצרו, ירו באוויר, אבל לפי ההוראות. חד וחלק. לפי הספר. מה הייתי אני עושה־אילו הייתי מסתובב שם בעיר, עם נשק? פוחד אלוהים. הייתי מקפיד על ההוראות עד המינימום־האפשרי, אבל כמובן שאז יש סכנת הזנחה של הבטחון האישי שלי. אז מה? לא לירות באוויר, ואחר־כך ברגליים? למות כמו אידיוט מפני שאתה הומאני ויפה־נפש? זה לא חרש. צריך פשוט לקחת את הסיפורים של יזהר ולהכפיל את הזוועה והאימה פי הרבה מאוד. ואז נשחקים ומתחספסים והכל הופך לעייפות ולטשטוש ומה זה בכלל חשוב.

היה מקרה שראיתי בעיני. בחור אחד משלנו, קצין, יוצא קיבוץ, בחור טוב באמת, ששינן כל הזמן לחיילים את ההוראות עד שיצאו להם מהאוזניים, נסע במכונית ונתקל בדרך באיזה נער שחסם לו את הדרך בגופו. הוא נהג לפי כל ההוראות – קודם דיבר ואחר־כך איים, וביקש תעודת זהות ולא קיבל, ונאבק, והנער ניסה לחטוף לו את הנשק, ובסופו של דבר הוא נאלץ לירות. קודם באוויר ואחר־כך ברגליים, ואחר־כך, ועכשיו הילד הזה הוא צמח. לפי כל ההוראות, אבל זה לא עוזר לו לישון יותר טוב.

אי־אפשר שלא לראות את התמונה באופן מהופך, כל הזמן. אי־אפשר שלא לקחת את הצד של הילד דווקא, ולא רק מפני שהוא ילד ואתה חייל־עם נשק, הוא נראה אמיץ מאוד כשהוא עומד ככה לבד בידיים ריקות ללא שום סיכוי אמיתי להשיג משהו. הלא כל ספרות הילדים שגדלנו עליה שיבחה את הילדים האלה, מכל המלחמות: ילדים שהתמרדו נגד כיבוש, בגאווה, בעקשנות, באומץ. שלא יגידו לי עכשיו שזה לא אותו הדבר. מה שחשוב הוא מה שאתה מרגיש כשאתה פתאום הכובש והילד הזה, עם העיניים השונאות והעקשניות, הוא האויב שלך ואיש לא לימד אותך שכך יהיה במלחמת הקיום הצודקת והאמיצה של מדינת ישראל הקטנה.

אני זוכר כל־כך בבהירות את העוצר בירושלים, ואת כל הטריקים הקטנים שפיתחנו לנו, אנחנו הילדים, נגד השוטרים הבריטים. אני זוכר את עצמי עומד בחלון ומביט באחותי הגדולה, שידעה אנגלית, ונשלחה להסביר לסרג'נט מדוע היא מפרה את העוצר, מפני שהיא צריכה להגיע לבית־הספר. והפחד הנורא ששיתק אותי אל החלון, אולי הוא לא יבין אותה ויירה בה כשתנסה לעבור. עכשיו אנחנו הסרג'נטים, ואיך שלא נציג את זה ואיך שלא נסביר את זה, האשה המוכה נשארת מוכה, והזקן המושפל נשאר זקן מושפל, והילד ששונא אותי עד מוות מפחיד אותי יותר מכולם. מפחיד רגשית, אידיאולוגית, דווקא משום שהיום אני מחזיק בנשק ותיאורטית אני יכול, מאיזושהי סיבה, למחוק אותו מעל פני האדמה. הילד הזה הוא הראי המעוות שלי, של הילד שהייתי בירושלים, ושל האיש שאני עכשיו שמחזיק בידיו כוח אדיר של אפשרות רעה. כל הדברים האלה, עם הויכוחים הסוערים שניהלנו בלילות במחנה, הם הרע במיעוטו. הדברים הנוראים באמת התרחשו במהירות, מתחת לאף, מבלי שתהיה לנו שליטה בהם.

איזה אסוציאציות את רוצה שיהיו לי מזה? בהתחלה, כשבאנו למחנה, הכניסו אותנו לישון במבנה גדול עם תאורה עצומה בקירות. כל הזמן חיפשנו את מתגי ההפעלה של הפרוז'קטורים. אחר־כך תפסנו. כשנערכו ההלוויות לשני ההרוגים תושבי העיר, התחיל אי־שקט. קודם־כל עשו להם מסדר שלם עם הגופות. אמרו שיקבלו אותן רק אם לא יהיו יותר ממאתיים איש בלוויה. באו אלפים, מכל הרצועה, והצבא ערך מעצרים המוניים. איפה לשים את כולם? אז הקימו להם מחנה מעצר זמני ונתנו לו את השם הזמני „אנצאר 2". בדיוק המחנה ההוא שלא ידענו מהו. בסוף השבוע הגיעה, כרגיל, תגבורת. דווקא חבר'ה מ„גבעתי" ומשטרה צבאית. היו שם מעשים איומים. הצעירים של „גבעתי" חיפשו נקמה והרביצו על ימין ועל שמאל ועינו והתעללו בעצירים, ולפני שהתברר מה קורה כבר הצטרפו אליהם כל מיני אנשים שלא שייכים לעניין, וניצלו את ההזדמנות להילולת התעללות. מפני שהם ערבים, ומפני שהם הרגו חברים שלנו ומפני שזאת השפה היחידה שהם מבינים ואולי גם מפני שמשעמם נורא בשבת בתוך כל הזבל הזה.

היתה קבוצה אחת של אנגלוסכסים שעברו טירונות קצרה, והם כנראה בכלל היו מבולבלים, ולא הבינו איפה עובר הגבול המטושטש בין אסור למותר בתנאים כאלה. אחד מהם תפס איזו אשה והיכה בה באכזריות. היה קצין מהמשטרה הצבאית שהזמין את החברה שלו לראות איזה גיבור הוא, הוציא עציר אחד, נער צעיר, ושיחק בו כדורגל. אני לא מספר שום דבר שלא ידוע כבר. „חדשות" דיווח הכל בדייקנות. הכל כבר הפך למלים שלא יעירו איש מתרדמתו המתוקה.

מה זה בכלל משנה, כיבוש נאור או לא נאור. אדם, בסיטואציה הנוראה הזאת של שוטר־כובש בעל כורחו, מבוהל ומבולבל ומלא שאט־נפש וכעס שהוא לא בדיוק יודע אל מי צריך להפנות אותו, נגרר בקלות מדהימה אל העדר. צעירים שרק התחילו את השירות הצבאי שלהם מגיעים למחנה כזה לאחר אימון למלחמה, לקרב נגד אויב חמוש, ולא לשיטור משפיל. המפגש הזוועתי הזה הורס אותם. כבני־אדם, כחיילים. בשלב מסויים חשבתי שאולי צריך, לפחות, להפסיק לשלוח את הילדים האלה לשם. חשבתי על הבן שלי. נזכרתי פתאום באיזה סרט ישן על הכיבוש הנאצי ביוון. ילד ירק שם בקצין גרמני מבעד לחלון המכונית. ילד קטן ואמיץ; הקצין רודף אחריו ומאבד אותו ולבסוף, מוכה חמת־זעם, הוא תולה איזה זקן שמצא בבית הילד. אז חשבתי כמה פשוט לאהוב את הילד הזה ולהתפעל מהאומץ שלו ולשנוא את הקצין האכזרי. אבל מחר זה יכול להיות הבן שלי במכונית שתסייר בלב עזה, ואיזה ילד כזה, שאין לו הרבה מה לאבד, יירק בו דרך החלון הפתוח, ואולי גם יזרוק רימון. אבל למה שהבן שלי בכלל יהיה שם? למה שכולנו נהיה שם? מה אנחנו צריכים את זה?

ותמיד יש פתרונות ביניים. היו כאלה, שהציעו לצאת מהעיר ולא לבוא במגע עם אוכלוסיה אזרחית ורק להישאר בבין חגורה כזאת מסביב. אבל אז אנחנו מקימים להם גטו, איזו מלה נוראה. ואם לא נשלח צעירים ואם לא נשלח לוחמים ואם לא כאלה ולא כאלה, תמיד תהיה איזו קבוצה קבועה שתצטרך לשאת בעול הבלתי אפשרי הזה. כמה זמן הם עוד יעמדו בלחץ? כמה זמן הם ישמרו על צלם אנוש בתנאים המעוותים האלה? מפחיד אותי לראות איך, בזה אחר זה, נפרצים סכרים: כל יום יש משהו שברגל גסה ובלי משים הודף על עיקרון מקודש, על ערך אנושי עליון. מילימטר אחרי מילימטר מתקדם התהליך הזה שתחילתו בעזה, אבל מי יודע לאן הוא מתגלגל עכשיו ולא ייעצר.

מי שהיכה אשה זקנה ומי שהתעלל, מתוך שעמום ומתוך טמטום חושים, בנער צעיר, ומי שבעט בזקן שלא הבין מה שאמרו לו ומי שעשה מטווח בעדר עיזים כאילו רכוש הזולת הוא כלום, שום דבר, קליפת השום מפני שהוא שייך לסתם ערבי – מי שעשה את הדברים האלה כבר עבר את הגבולות הכי דקים של מותר ואסור. מחר הפקיד יעצבן אותו, השכן לא ימצא חן

מי מכל החברים שלי, החברים המחונכים ואצילי הנפש, כולל אני, מוכן לעמוד ולצעוק נגד הכיבוש ולהתריע נגד ההסתאבות ולהתעקש על חזרה אל השפיות? עולם כמנהגו נוהג ואף אחד לא קם

בעיניו, החוקים ירגיזו אותו, והוא כבר מכיר דרך קיצור משכנעת. השפלה היא בומרנג, אפילו מעצם טבעה של המלה. אדם שעושה תפקיד משפיל עושה את זה לעצמו ולאחרים. אנחנו פוצעים בעצמנו פצעים שלא נוכל לרפאם אם לא נפסיק מהר. צריך ללכת הביתה, להיזכר בעקרונות ובערכים שהיו קדושים לנו פעם באמת. צריך לעשות הכל כדי שהכיבוש הזה ייגמר, לפני שנסתאב ונתגוול ונאבד את עצמנו לדעת במרחב הזה הרחוק ברם.

אבל עצוב לי מאוד ומרגיז אותי מאוד שכל המלים זורמות סתם ומאבדות משמעות. עולם כמנהגו נוהג ואף אחד לא קם. עכשיו, בפעם הראשונה בחיי, אני תופס איזה כוח נפשי צריך אדם שמתנגד למשטר או למדיניות של משטר. מי מכל החברים הטובים שלי, החברים המחונכים ואצילי הנפש שלי, כולל אני, מוכן היום לעמוד ולצעוק בראש חוצות נגד הכיבוש ולהתריע נגד ההסתאבות ולהתעקש על חזרה אל השפיות? איש מאתנו איננו רוצה להיות בוגד, או עריק, אבל בכל אחד מאתנו, בכל מי שראה את האנשים הצפופים, הכנועים, השונאים, במחנה המעצר המאולתר, יש היום משהו שבוגד ומתמרד ולא מוכן לשאת עוד, ומשהו אחר, מוכר, שלא מניח לו לצעוק ולקלקל את השורה, ואני לא יודע מה יהיה.

יוסקה הוא לא איש פוליטי ולא אדם מחרחר קרבות. בפעם הבאה שייקרא למילואים הוא ודאי יתמרמר אבל ילך בלי טענות ומענות, ובינתיים ימשיך לעבוד במשק ובלילות שישי לא יקטר ולא יכביר מלים אבל לא יחדל לחשוב על הדברים האלה בדאגה אמיתית ובכאב. כאילו זה נוגע רק לו.

מי מטעה את השר בר־לב? / אוריאל בן־עמי

ואם מחר זה יקרה לך

אף־על־פי שסיפורו של פנחס סוויסה הוא חריג, וקשה, טבועה בו, לצד פגיעה וגסות, נורמה ישראלית – שחיקה בין רשויות. התעלמות, או אולי אטימות

זהו סיפור מחריד שקרה במדינת ישראל של היום. זהו סיפור, שאם לא יטפלו בו היום, הוא עלול לקרות גם לך מחר. מדובר בפנחס סוויסה ממושב אדרת, הנמלט עדיין מנקמתם של אנשי משמר־הגבול. פנחס סוויסה שימש כסמל מחלקה של מג"ב בצידון. ב־8 בינואר 1986 פירסם גיל רונן את סיפורו של סוויסה ב"כותרת ראשית".

בחודש יולי 84' התריע סוויסה באוזני מפקד הגיזרה, סגן שירות, על התנהגות חבורה של קציני מג"ב בצידון, ובמיוחד של פקד זכריה ארזי, סגן מפקד הפלוגה. ארזי פקד על חיילי מג"ב לאבטח אותו בבית־הקפה בצידון, בשעות המנוחה של החיילים ובניגוד לפקודות.

התמרמרות החיילים הכניסה אותם ללחץ שהתקשו לעמוד בו. סוויסה התריע באוזני סא"ל ב', כי עלול להתרחש אסון. כעבור ימים אחדים ירה עמי אלמקייס, חייל מג"ב מהפלוגה, בעציר לבנוני שבוי והרגו. העציר היה במשמורת כשהוא כפות בידיו ושק לראשו. דקות אחדות קודם לכן, ראה סוויסה את אלמקייס כשהוא מכוון את נשקו אל העצירים ופקד עליו להרפות. סוויסה דרש לחקור גם את פקד ארזי, שהיה אחראי להתרופפות המשמעת בפלוגה.

הדרישה הזאת רודפת את סוויסה עד היום. הוא הועבר לשרת בירושלים והמג"בניקים רואים בו מלשין. הוא נחשף לאיומים קשים של מפקד המרחב הדרומי של מג"ב, נצ"מ דויד לבני, ולבסוף נאלץ לפרוש מהשירות.

חקירת מצ"ח העלתה שהריגת העציר היתה תוצאה של פליטת כדור. אולם בעקבות החקירה הועבר פקד ארזי מתפקידו למשמר־הגבול בגיזרת יהודה. שלושה ימים לאחר שהגיע לתפקיד החדש, הגיעו שני שוטרי מג"ב למושב אדרת, שבו התגורר פנחס סוויסה. שני השוטרים, צביקה משה ממושב ענור הסמוך ופלטיאל ממושב זכריה דרשו מבן־אחותו של סוויסה להראות להם רשיון־נהיגה לטרקטור. בן־האחות, דוד אלבלית, סירב, שכן לא נהג על הטרקטור אותה שעה. השוטרים החלו להכותו ופנחס סוויסה יצא מביתו להפריד ביניהם.

לפי עדותו של סוויסה, אמר לו אחד השוטרים "אותך אני מחפש". הם החלו להכות את סוויסה ואחר־כך גררוהו לג'יפ, כבלוהו באזיקים לכתלה האחורי והתחילו להסתובב אתו במושב כדי להשפילו.

הם לקחו את סוויסה למשטרת בית־שמש, ועל־פי הוראת הקצין במקום, הוא הוחזר מיד לביתו באדרת. הוא התקשר מיד עם עתונאים והסיפור שודר ב„קול ישראל" בחדשות השעה שש בערב. עוד באותו ערב שבו שוטרי משמר־הגבול לביתו, ובנשק דרוך לקחוהו שוב למשטרת בית־שמש. נגד פנחס סוויסה נפתח תיק על תקיפת שוטרים.

במצוקתו פנה סוויסה לשר המשטרה ולנשיא המדינה וביקש את התערבותם על השיפוט בכוח נגדו. הוא גם קבל לנציב קבילות השוטרים, דוד אהרן. זה השיב לו "לא ייערך בירור בעניינים שקרו, לדבריך, בעת שירותך בלבנון, מחוסר סמכות לבררם. בפקודות המשטרה סעיף 191 (1) נאמר: נושא לקבילה הוא מעשה שפוגע במישרין בשוטר הנפגע, או מונע ממנו במישרין טובת הנאה. המעשים הנ"ל שפרטת בקבילתך לא פגעו בך במישרין".

שר המשטרה חיים בר־לב לא השיב לסוויסה על תלונתו. ניצב בנימין גלעד, הממונה על תפקידים מיוחדים בלשכת השר, השיב לסוויסה: "בבירור תלונתך נמצא כי התלונה על שימוש בכוח היא בלתי מוצדקת. גם פרקליט מחוז המרכז אישר את ממצאי בדיקתנו". ניצב גלעד התבלבל מן הסתם: במחוז המרכז מכהנת פרקליטה (ערבה ארבל) ולא פרקליט. טעות טכנית קטנה במקרה של פנחס סוויסה, שמבקש לחיות בכבוד.

פנחס סוויסה. התלונה תקפה. הצלום – יצחק הררי

באז השפלתו, בכבילתו לג'יפ, עזב פנחס סוויסה את אדרת ועבר לגור בדירה שכורה בירושלים. להוריו הוא מגיע רק לעתים רחוקות ואינו מראה את פרצופו מחוץ לביתם מחמת הבושה.

המשטרה שברה גם את מטה לחמו. הוא החל ללמוד באוניברסיטה העברית, אך נאלץ להפסיק את לימודיו. לפרנסתו שימש כקצין־בטחון במוזיאון ישראל, אך המשטרה סירבה להחזיר לו להחזיק נשק עקב התיק העומד נגדו. הוא פוטר מעבודתו במוזיאון ומשמש כיום כשומר ללא נשק. הוא זכה להמלצות חמות של מפקדיו במג"ב ובשירות־המילואים שלו בצה"ל, אך הדבר לא הועיל לו. אגב, בשירות המילואים שלו הוא משמש כמפקד מחלקה, הנושא בנשק ובאחריות לעשרות חיילים, פקודיו.

חברי־הכנסת אלעזר גרנות ופנחס גולדשטיין, שהתערבו בעניינו של סוויסה, שוכנעו בצדקת המשטרה ודחו מן העניין. יוסי שריד, לעומתם, דרש דו"ח מהשר בר־לב באצבעות עזרו אלי לוחו. שריד פעל לסגירת התיק נגד סוויסה, עד כה ללא הצלחה. עם החלמתו מהתקף־הלב הבטיח לשוב ולפעול למען פנחס סוויסה.

מחקירת "דבר" בנושא זה עולה שהסמכות לסגירת התיק נגד פנחס סוויסה נתונה בידי קצין אגף החקירות במשטרת ירושלים. הקצין, נג"צ עמי פלייסיג, המליץ שלא לסגור את התיק מחשש שסוויסה יתבע את השוטרים שתקפוהו בתביעה אזרחית. סוויסה ממתין איפוא לדיון בבית־המשפט, תוך עינוי דין מתמשך. כל עוד לא ייסגר נגדו התיק, הוא לא יזכה בתעודת־יושר במשרד הפנים. המשטרה איננה מוטרדת מהסחבת הזאת. סגן מפקד משטרת ירושלים, נצ"ב שלמה תורג'מן, אמר לי: "נכון שיש כאן מצב קפקאי, אבל אין מה לעשות. כל עוד התיק פתוח, איננו יכולים להחזיר לסוויסה רשיון־נשק. תאר לך שהוא יפלוט כדור או יירה במישהו. הרי האחריות תיפול עלינו".

סוויסה הוא איפוא עבריין פוטנציאלי, שאשמתו לא הוכחה. שר המשטרה חיים בר־לב השיב השבוע בכתב על הפרשה לגברי לוזר מ„על המשמר". בר־לב כותב במכתבו, בין השאר, על האירוע במושב אדרת: „מדובר בסיור שיגרתי שבו נטלו חלק שני שוטרים שלא הכירו את סוויסה". סוויסה מבקש להיבדק בפוליגרף יחד עם השוטר צביקה משה ופלטיאל, והוא מוכן גם להוכיח שהם מוכרים לו היטב.

השר בר־לב כותב עוד: "הקובל לא נגרר על־ידי ג'יפ. גם במכתבו אלי כתב כי נכבל באזיקים והושב בתוך הג'יפ". סופר "דבר" שוחח עם עד־ראיה לגרירת סוויסה ולהובלתו אחר כך כבול באזיקים לג'יפ, לעיני חברי המושב.

בר־לב כותב כי מסקנות הקצין הבודק של הפרשה היו:

א. "לא היה שום תכנון מראש להתעללות". בר־לב מתייחס לתכנון ולא להתעללות, שיש לה עדי ראיה.

ב. "הקובל לא נגרר ע"י הג'יפ". כאמור יש לכך עדויות אחרות.

ג. "לא היה שימוש בכוח, בנשק או בגאז". גם לכך יש עדי ראיה.

ד. "האירוע נופח מעבר לכל פרופורציה, כנראה בשל החשש הקובל שיועבר לדין פלילי על תקיפת שוטרים". שוב, ההתבססות על ההנחה שסוויסה הוא התוקף ולא המותקף.

בר־לב מציין כי לסוויסה עבר פלילי. הוא מונה חמישה תיקים בעברו ומציין ששניים מהם נסגרו וכי בשניים הורשע. מדובר בקטטה המונית במושב, שבה היו מעורבים חברים נוספים וסוויסה נקנס בעקבותיה, כמו האחרים. התיק החמישי ממתין להגשת כתב־האישום. זהו התיק שהפך את סוויסה מהמותקף לתוקף. בסוף דבריו מציין בר־לב שסוויסה נחשב לשוטר בעייתי, דבר שגרם בין השאר להעברתו מיחידה ליחידה. הוא איננו מתייחס להמלצות המפקדים המשבחות את סוויסה בפה מלא.

עצוב לראות את בר־לב מסתבך. נצ"מ דויד לבני, פקד זכריה ארזי והשוטר צביקה משה ממשיכים בתפקידיהם מבלי שהועמדו לדין. פנחס סוויסה מבקש להזמין אותם לפוליגראף. עד עכשיו זה לא קרה. מישהו בלשכה מסבך את בר־לב. האם הוא מודע לכך?

יהודי ללא מצוות / יעל פישביין

אלעזר שטורם בא „משם"

חיפוש שורשים יהודיים, בין דת ופריקת עול מצוות, הוא סיפור חייו של אלעזר שטורם מייסד אגודת „שורשים". האגודה, בשיתוף עם המחלקה לחינוך מבוגרים, מקיימת זה עשר שנים סמינרים ביהדות לקהל הרחב. מאז הוריד את הכיפה, בגיל 21, הוא מנסה לבנות לעצמו ולאחרים תפיסת־עולם יהודית חדשה. הוא תוקף בגלוי את האורתודוקסיה הדתית ומאשים את הציונות הדתית־לאומית בהתחרדות. הוא מעורר ויכוחים וגלי איבה, אך רבים מודים שבלעדיו היה הוויכוח תוסס פחות

המחזה היה מגוחך. על הבמה ישבו אלעזר שטורם, אברהם בורג ופרופסור גרשון ויילר ודנו בכובד ראש בשאלה, „כיצד ללמד את מורשת התרבות היהודית". באולם בכפר המכביה התכנסו מאות מורים כדי לשמוע מהם איך עושים את זה. ברגע מסויים החל הסידור להשתולל. היה זה אחרי ששטורם התחיל להתקיף את בני־ברק ואמר שבשבילו היא „חוץ־לארץ" על שהיא פורשת מהכלל, נותנת לאחרים להתגייס לצבא ולהגן על המולדת בעוד היא מטיפה להצטרף אל חיל צבא השם. מורים דתיים קמו, ולפני שעזבו את האולם צעקו לעבר שטורם, איך הוא מעז לדבר על מורשת יהודית בלי לחבוש כיפה ומאין יש לו חוצפה לדבר ככה על יהודים. שטורם עמד מולם, ידיו תחובות בכיסי מכנסי הג'ינס שלו, עיניו הציצו מבעד למשקפים עגולים. הוא התנודד מצד אל צד, קדימה ואחורה, כמו בחור ישיבה, והטיח כלפי המוחים: „כבר אי־אפשר לנהל דיון ציבורי בנושא יהודי כלשהו, בלי לזעוק שאתה גוזל מהם את היהדות?" אחר־כך הוסיף להסביר, מדוע בני־ברק היא כה מאוסה. גם משתתפים אחרים חיוו את דעתם על ההקצנה הדתית. אך שטורם מרגיז אותם יותר. הוא מרגיז את הדתיים מפני שהוא „משלהם" – בחור טוב שחצה את הקווים. הדתיים מרגיזים את שטורם מפני שהם קרובים אליו, אף־על־פי שנטש אותם. הוא דמות ביניים, מין סמל חי ונושם של מערכת יחסים מסובכת ובלתי מתפשרת שיש בין דתיים ללא דתיים במדינת ישראל.

בסוף הדיון הלכו כולם לאכול יחד צהריים במסעדה הכשרה של כפר המכביה.

השואה היא עובדה ביוגרפית מרכזית אצל בני הארץ, שנולדו להורים שהצליחו למלט את עצמם מהשואה. על ההורים – ציונים ולא ציונים – רובצת תחושת אשם על שנשארו בחיים, בעוד בני משפחתם צעדו אל האבדון. הבנים גדלו ללא דודים, סבתות וסבים עם חוש של געגוע לעולם שהכירו רק מפי הוריהם. בבני־ברק, ובעולם החרדי בכלל, תחושות האשם והגעגועים היו חריפים פי כמה מפני שזוהי חברה אשכנזית מאוד ומפני שהציונות הצילה אנשים והרבנות – לא. יותר מכל אירוע אחר, רק על רקע טראומת השואה אפשר להבין את היחס של העולם החרדי לציונות. סבא שלו, הגיע לביקור בארץ בשנת 36, קנה בתים ומגרשים ברמת־גן ואחרי שלושה חודשים חזר לגרמניה הנאצית ונספה עם חלק מבני־ביתו בשואה. האדמה בערה כבר מתחת לרגליים ובכל זאת חזר. כשניסה הנכד אלעזר שטורם לשאול „למה" השיבה לו אמו, שאף אחד לא חשב על ארץ־ישראל ברצינות. כשהתבגר הבין שהיהדות האורתודוכסית לא האמינה בציונות; הרבנים ראו בה מרידה בגורל ודחיקת הקץ.

היום, כמבוגר צלול ורציונלי, הוא מטיח במנהיגים הרבניים את אשמת אי־הצלת מאות־אלפים שיכלו לעלות ארצה ולהימלט מהכבשנים.

ההקצנה הדתית ותאוות החזרה בתשובה הן תופעות חדשות יחסית בחברה החרדית. „בבני־ברק של שנות החמישים ותחילת שנות השישים חיינו בתוך עולם שקט וטוב. חילוניים לא עניינו אותנו", הוא מספר. הוא זוכר שכשהיה בן 16, תלמיד ישיבה בבני־ברק, נסע באוטובוס מירושלים לתל־אביב. בדרך פגש נער בן 17 חניך „השומר הצעיר". השניים נכנסו לוויכוח מר וה„שמוצניק" ניצח בוויכוח. כשחזר אלעזר לבני־ברק ניגש למשגיח שלו וביקש ממנו שיענה לו על השאלות ששאל ה„שמוצניק" כדי שבפעם הבאה יוכל להתמודד טוב יותר. „זה לא תפקידך", ענה לו הרב, „אין לנו עסק איתם. לנו יש תפקיד אחר – ללמוד תורה". רב של שנות ה־80, המכבד את עצמו, לא היה היום עונה תשובה כזאת. „כל דתי היום מחויב בתשובה, כל נער חרדי בן 13 כבר מטיף מוסר לחילוניים", אומר שטורם.

שטורם עצמו היה, לדבריו, „פושטק חרדי" מחוצף ומטיל ספק במרות. בגלל החוצפה והמרי שהפגין הכריחו אותו לשבת שלוש שנים בכיתה ז'. כשבגר ונעשה „מלמד דרדקים" לא הרים מעולם יד על ילדים, אף־על־פי שהמלמדים מסביבו נהגו לעשות את זה ועוד איך.

כשהיה בן 18 השיאו אותו בשידוך לבתו של אדמו"ר ידוע בבני־ברק. הנישואין לא עלו יפה ובני הזוג התגרשו כעבור שנה. עם קצת פחות מזל הוא היה יכול היום להיות אב לבת נשואה וסב לנכדים. כאלה הם בני־גילו בבני־ברק. אילו זה היה המצב, הוא נבהל, היה צריך לנהל מאבקים נואשים כדי לראות את בתו ונכדיו, וכמובן, לא היו מתירים לו, מפני שבבני־ברק לא סולחים לגברים שממהרים להתגרש מנשותיהם. בגיל 22 עזב אלעזר שטורם את בני־ברק. סמוך לעזיבתו חלה בהצטננות קשה. כשהחלים מן המחלה, גילח את זקנו. מנהל התלמוד תורה שבו לימד קרא לו ונזף בו קשות על הרס דמותו החינוכית בעיני התלמידים. באותו רגע גמלה בו ההחלטה לעזוב. הוא הסיר את המגבעת, את הכיפה השחורה ונעשה יהודי ללא מצוות.

במשך כמה שנים לימד מקצועות יהדות בבתי־ספר דתיים ולא דתיים ברחבי הארץ. 5 שנים ניהל מכון ללימודי יהדות לאדרתי, בפיקוחו של הרב *מנחם הכהן, נשא אשה* חילונית, נולדה להם בת ואחר־כך התגרשו.

בעשר השנים האחרונות הוא מנהל את אגודת „שורשים", אשר יוזמת סמינריונים על נושאים שונים ביהדות, רובם שנתיים במתכונת. המשתתפים משלמים עבור השתתפותם בכסף מלא ומשרד החינוך מסבסד את המנהלה. הסמינריונים הם „להיט" חינוכי אף־על־פי שהם מקוממים נגדם הרבה אנשים, ביחוד דתיים, לא מעט בגלל דמותו הבולטת של שטורם עצמו. הוא אינו דיפלומט ואינו מקפיד על גינונים. מספרים עליו שפעם פרץ ללשכתו של שר החינוך הקודם זבולון המר, כשהוא לבוש מכנסיים קצרצרים. השר נדהם. אחר־כך נתן הוראה חמורה לא להרשות כניסת אנשים במכנסיים קצרים ללשכת השר.

שטורם בוטה מאוד ביחסו אל העולם החרדי. הוא אומר בריש גלי דברים שאומרים אותם בדרך־כלל בשקט. בעיניו הם „פראזיטים, שנותנים לאחרים לעשות בשבילם את העבודה". הוא מתעב את האגרסיביות הדתית־החרדית־הכובשנית, ויש לו חשבון קשה עם היהדות הדתית־לאומית. זו, לדבריו, הולכת החל מ־1967 וכופפת את ראשה מפני היהדות החרדית. מחצי השנה האחרונה מאזין שטורם ברוב קשב לקולות במחנה הדתי־לאומי, הקוראים להפרדת הדת מהמדינה, כדי למצוא מחדש קו מאחד בין הציונים־הדתיים ללא־דתיים נגד החרדים, שוללי הציונות. הוא „הולך" עם אנשים כחנן פורת או יוחנן פריד במאבק נגד התחרדות אף־על־פי שאינו מזדהה עם דעותיהם בתחומים אחרים. שטורם הוא יונה.

אלעזר שטורם. שורשים תלושים. תצלום: י.ס.פ.א.

הקשר בין העניין הדתי והפוליטי נראה לו ברור. הוא מאמין, כי אפשר לחיות בשלום עם עמי האזור רק כשהיהדות הציונית תרגיש עצמה בטוחה בכוחה הרוחני, בייחודה התרבותי ובמסר האנושי שלה. עוצמה מסוג זה יכולה הציונות לשאוב רק ממקורותיה היהודיים.

וזהי סיבה נוספת להכרה שהוא רואה לחזור לשורשים. הוא מנסה לפלס דרך ולהפקיע את הזכויות על היהדות מידי אלה שתפסו עליה חזקה. להחזיר אותה לידי ישראלים, ששורשיהם קוצצו באלימות בידי היהדות האורתודוקסית. העדר השורשים הוא גם ההסבר, אליבא דשטורם, לתוספת „הירידה" ולכך שהיורדים נוטים להתבולל בארצות אליהן הם יורדים.

המעבר מבני־ברק החוצה אינו מעבר קל. שורשיו של שטורם נעוצים עדיין שם. כשהוא מטיח דברים נגד הדת מצלצלים אליו קרובי משפחה ומתחננים לפניו שישתוק. קרוב מופקר הוא אות קלון בבני־ברק. מדי שבוע הוא לוקח את בתו בת השבע והולך אתה אל בית אמו בבני־ברק. הילדה לומדת להבחין בין שני העולמות ועוברת ביניהם – לא כאביה – בקלות. הוא מתגעגע אל ילדותו ונעוריו, אל הוויכוחים האינסופיים. האם אפשר להוכיח את מציאות האל; האם אלוהים יכול לברוא משהו גדול ממנו. הוא מתגעגע אל העולם הסגור והמופנם של חברה הבטוחה באמיתותיה. הוא אומר על עצמו שגורש מגן־עדן, אבל מעץ הדעת ושוב אינו יכול לחיות בעולם הסגור ההוא, אבל הגעגועים קיימים. לפעמים, כך מספרים ידידיו, הוא לוקח את בתו לבית־כנסת בשבת או בחג, מקשיב לחזן, שומע תפילות ושוקע בגעגועים. לחיות שם אינו יכול. אחרי ככלות הכל „זוהי חברה לא סקרנית, חסרת חיים, שהיופי למשל אינו מעניין אותה. המוסיקה החסידית של היום כל־כך עלובה ונשמעת כמו פסטיבאל סן רמו משנות השישים עם מקצבים מזרח־אירופיים. היחסים בין נשים וגברים מעוותים. השלווה המשפחתית מזוייפת ואינה אלא בריחה מהעולם – ואת זה הם מוכרים לציבור החילוני במסגרת מסעי ההחזרה בתשובה. אני יודע עד כמה היחסים האנושיים שם מופרעים ומה עושה להם ההסתגרות ושלילת החיים".

המעורבות שלו היא קשה; קשה לו לדבר על הנושאים האלה בשוויון נפש. אף־על־פי שעבר זמן רב מאז עזב, הוא מרגיש עדיין קרוע, לפעמים הוא אומר שאולי זאת „נוורוזה".

הוא חצה את הקווים בתהליך ממושך. אף־על־פי כן הוא מרגיש שהעולם הדתי הוא „שלו" בדיוק כמו העולם החילוני והוא רשאי לקחת מה שנכון בעיניו; לא רק הוא, גם המוני ישראלים ששורשיהם קוצצו באלימות על־ידי המנהיגות הדתית־אורתודוקסית

בין נשגב למגוחך

אברהם צביון, ראש המחלקה לחינוך מבוגרים במשרד החינוך:

„אלעזר הוא איש מבריק, בעל כשרונות בלתי רגילים וידע מיוחד שרק אדם כמותו מסוגל לדעת. לפעמים אינו מבחין בקו הדק המבדיל בין הנשגב לבין המגוחך. הוא האדם היחיד בארץ המסוגל לקשור סביב עצמו קבוצה של 20־25 אנשים ממיטב המוחות בארץ בנושאי יהדות. אנשים כמו ליבוביץ, רוזנברג, מייק רוזנק, נחום אריאלי, אבי רבינצקי, או אליעזר שביד, באים בזכותו ומקיימים דיונים להוסיף על משמעות היהדות. זה הנשגב ולו גם מבחינה אחת בלבד – „שורשים" היא המסגרת היחידה בארץ המקשרת אנשים למקורות, בלי שום התחייבויות מטפיזיות או תיאולוגיות. זו אינה מסגרת דידקטית ואין בה שום אינדוקטרינציה, פשוט פניה אל כל אדם מישראל: „בוא תכיר את מורשתך שהתהוותה במשך הדורות".

אברהם פריצי, איש המרכז הליברלי, מנהל מלחמה נגד החוגים החרדיים בירושלים:

„אני אוהב אותו. רוב חבריו באים מרקע „דוסי" אבל בינינו התפתחה ידידות מהירה, מפני שהוא אדם אמיתי, בלי שום חשבון. האיש הזה לא עשה מה שעושים רוב המתפקרים, הוא יצא נגד העולם שממנו בא ומתמודד אתו בנקודה הכי כואבת. הוא אדם רגיש מאוד ופגיע ואין לו גינונות. הוא מהווה קריאת תיגר אמיתית על העולם החרדי ומכין את הלבבות ליום שבו היהדות החילונית תהיה מסוגלת להפקיע את המורשת היהודית מידי הרב פרוש.

שבירת הצופן/דן שרון, לונדון

טיורינג מן המכונה

מחזה חדש של יו ויטמור ב„ווסט אנד" מעלה את חידתו של אלן טיורינג, שובר צופן ה„אניגמה" הגרמני, מגדולי המתימטיקאים בני־דורנו ואחד מאבות המחשב המודרני. החברה הבריטית לא סלחה לו.

אופנה מקובלת היא בקרב המתימטיקאים להפחית מיכולתו של המחשב ולראות בו „גולם" חסר בינה. רבים מהם, כמו הפרופסור סירל, הפילוסוף הנודע מקליפורניה, אף מזלזלים ביכולתה של הבינה המלאכותית לבנות מכונות המתנהגות בצורה „אינטליגנטית". כאלה היו גם פני הדברים בשלהי מלחמת העולם השניה. עת ניסח המתימטיקאי ההונגרי־אמריקאי יוהאן פון־נוימן את עקרונות הארכיטקטורה של המחשב, עליהם בנויים כלים אלה עד עצם היום הזה. למעשה קדם לפון־נוימן מתימטיקאי אחר, בריטי, בשם אלן טיורינג, שבזכותו הקדימה בריטניה את ארה"ב בכמה שנים טובות בנושא המחשבים. אך גם בשטח זה, כמו בהרבה התפתחויות אחרות – הפסידה בריטניה במרוץ לטובת אחותה הצעירה. מלבד הרעיונות החדשניים דרושה לחברה, מסתבר, גם מידה של פתיחות, כדי שתהיה לרעיונות הקרקע הדרושה להם להתפתחותם.

לא רבים זוכרים כי הפטנט הראשון על רובוט נרשם למעשה על־ידי בריטי בשם סיריל וולטר קנווד, עוד בשנת 1957. אך לא היה מי שיעודד אותו לפתח את המצאתו ולהעביר אותה לפס הייצור. בחברה הבריטית אין זה העיקר: די אם היה לך רעיון טוב ...הרובוט חיכה עוד זמן מה במגירות, עד אשר במסיבת קוקטייל בארה"ב (אלא מה?) פגש היזם היהודי יוסף אנגלברגר בממציא אחר והשניים הקימו את המפעל הראשון לייצור רובוטים. כאשר מכר אנגלברגר את המפעל – „יונימשיין" – כעבור מספר שנים, הוא גרף קרוב ל־200 מיליון דולר. ואילו הרובוט הפך לסמלה של התעשיה המודרנית בעשור האחרון. קנווד הבריטי קיבל מן היזמים פיצוי סמלי – כדי שלא ימות בחוסר כל – אחרי הכל הוא היה בעל הרעיון המקורי. אגב, את המונח „רובוט" יצר לא אחר מאשר קרל צ'פק, במחזה „הרובוטים של רוסום" שכתב. המחזה מספר על יצרן הרובוטים רוסום, המייצר את המכונות, כדי לשחרר את האדם מן העבודה. בסופו של המחזה מתעייפים הרובוטים מן האדם וקמים עליו לחסלו. כך או אחרת, מצאה עצמה בריטניה מפספסת שוב רעיון טוב לטובת ארה"ב. יש בה משהו בחברה הבריטית, המונע מרעיונותיה – והם רבים וטובים – למצוא את נתיבם אל שביל הביצוע וההצלחה. היום ברור, כי הרובוט לא היה מגיע לכלל מימוש, אלמלא המחשב האלקטרוני. והנה מסתבר, כי גם לידתו של זה קשורה ברעיונות שמקורם בבריטניה.

כזה היה גם סיפורו של אלן טיורינג, המועלה עתה בלונדון על קרשי תיאטרון ה„רויאל היימרקט" עם דרק („אני קלאודיוס") יעקובי בתפקיד הראשי. וטיורינג סבל מפגם בדיבורו ויקובי נחשב כאן ל„מומחה" בתחום זה. משחקו משכנע, אם כי לעיתים אולי „חלק" מדי. שם המחזה – „שבירת הצופן" יש בו יותר מאשר רמז לאורח־חייו הבלתי שגרתי של טיורינג, אשר שבר בעת מלחמת העולם השניה את צופן האניגמה בו השתמש הצי הגרמני. טיורינג היה ראשון המדענים הבריטים, אשר גוייס כדי לקחת חלק במאמץ שבירת הצפנים הגרמניים, במטרה לאתר את מקומות המפגש של הצוללות, אשר איימו על קווי האספקה של בעלות־הברית. טיורינג הפסיק אז את „משחקיו" בבניית מכונות חישוב, שהתבססו על ממסרים, ונרתם לבניית מכונה בעלת יכולת לבדוק את השידורים הגרמניים ולפעול במהירות גבוהה על אפשרויות ההצפנה השונות לשם פענוחה. המכונות אשר בנה טיורינג בבלטשלי פארק – מקום מושבה הסודי של קבוצת המפענחים – היו אמנם מכונות מיוחדות, אך יושמו בהן כמה וכמה רעיונות החשובים למחשב בן־ימינו. בין היתר יושמו רעיון השימוש בסימבולים, המייצגים גדלים מספריים, ורעיון התכנות. „מכונת טיורינג" היתה מבוססת על הרעיון שפרסם טיורינג עוד ב־1936 ואשר על הגיונו צמח המחשב 10 שנים מאוחר יותר. עיקר תרומתו של טיורינג היתה לא רק בשיטות הסטטיסטיות שהכניס בתהליך שבירת הצפנים, כי אם גם ברעיון התכנות – של מכונות ושל בני־אדם הפועלים לידן – כדי להביא לייעול התהליך ולחסכון בזמן. אגב, כבר באותה עת הרבה טיורינג לדבר על מכונות המשחקות שחמט – כ־40 שנה לפני שהופיעו בחנויות. אל לנו לשכוח כי אנו מדברים בתקופה שלפני היות האלקטרוניקה – אפילו לא שפופרת הוואקום, אשר נכנסה לשימוש נרחב רק לקראת תום המלחמה. אגב פענוח הצופן הגרמני תרם רבות להצלחת הבריטים בפריצת המצור על האי הבריטי והם אף הצליחו לשמור על העניין בסוד למשך זמן המלחמה. טיורינג היה גם חלק מתכנית הפיתוח של ה„דלילה", מכונת ההצפנה הבריטית, אשר הושלמה לקראת תום המלחמה. צ'רצ'יל אמר על טיורינג, כי הוא האיש אשר תרם את התרומה המשמעותית ביותר למאמץ המלחמה הבריטי, והעניק לו תואר אבירות.

שחקן ג'ייקובי. אניגמה

טיורינג. שובר צופן

יחסיו של טיורינג עם הממונים עליו בעת המלחמה לא היו פשוטים. הוא שמר מכל על החופש האישי שלו ובעיקר על חופש המחשבה. הוא הסכים אמנם לעבוד למען המאמץ המלחמתי בעת משבר, אך לא ראה עצמו מעולם כחלק מן הממסד הבטחוני. עוד לפני סיום המלחמה באירופה היה ראשו מצוי כבר בתחומים אשר הלהיבו את דמיונו, כבניית מוח מלאכותי. הוא האמין כי הוא יכול להציב לעצמו מטרה זו והאפשרויות אשר העמידה האלקטרוניקה, לראשונה באותם ימים, הפיחו בו תקוות. הרעיון עצמו צמח בו עוד בתקופת המלחמה, כשהבריטים נדרשו למצוא תשובות חדשות לבקרים על החידושים שהכניסו הגרמנים במכונות ההצפנה שלהם. טיורינג הגיע לכלל מסקנה כי לשם כך דרוש מוח מלאכותי.

רעיונו של טיורינג זכה להכרה באותו זמן ואף הוצעה לו משרה במעבדה הפיסיקלית הלאומית, שבה הגיש את טיוטת התכנון הראשונה ל„מוח המלאכותי". באותה עת פעלה כבר בפילדלפיה הקבוצה של פון־נוימן במלוא הקיטור, אך בדיקת התכנית של טיורינג מוכיחה היום, כי באותה עת הקדים את הקבוצה האמריקאית. אלא שעד 1948 לא חלה תזוזה בביצוע וטיורינג, שבע מלחמות ועימותים עם הממונים, התפטר מן המעבדה. סופו של דבר ידוע – המחשב הספרתי הראשון – ה„אניאק" – בא לעולם בשנת 1945 בפילדלפיה.

אף־על־פי שהיום נראים הדברים אחרת, ושילובם של לוגיקאים ואנשי תיאוריה בתחומי פיתוח „מעשיים" הוא דבר שבכל יום, הרי שבאותה תקופה לא היו אלה פני המציאות וטיורינג, אשר נמנה עם אנשי התיאוריה, התקשה בהשגת ההסכמה לביצוע רעיונותיו. הפיתוח המלחמתי אמנם שינה במידת מה את התפיסה המקובלת, לפיה אמור הלוגיקן להסתגר בחדר ולא להתערב בבעיות ביצוע מעשיות. אך אין ספק, כי הפיתוח המעשי של רעיונותיו בדבר „המכונה האוניברסלית", כפי שהוא כינה אותה, התעכב לא מעט בשל אותה תפיסה. אצל טיורינג לא היה מחסום בין המבנה המעשי של המכונה לבין הרעיון הלוגי שהיא מגשימה – ובכך הקדים את סביבתו בכדי עשרים־שלושים שנה. המעשי והתיאורטי היו שלובים בחייו זה בזה. הוא התקשה לקבל את החופש „התיאורטי" בחדר המרצים ולהסכים למגבלות שהטילה עליו החברה בחיי המעשה. מבחינה זאת שלטה בו מה שלרבים בחברה הצינית תיראה כתמימות. אך תמימות זאת, הכרוכה בכנות וביושר אינטלקטואלי קיצוני היתה סוד גאונותו. היתה לו יכולת לשאול שאלות וללכת בדרכים מקוריות משלו. זו גם היתה הטרגדיה של חייו. טיורינג היה הומוסכסואל, ולא הסכים בשום אופן להסתיר או להצניע עובדה זאת מן הממונים עליו. החברה הבריטית השמרנית, שאמות־מידה מוסריות כפולות הנחו אותה במשך דורות התקשתה לקבל את אורחותיו. חייו היו סדרה ארוכה של עימותים עם סביבתו; למן הממונים עליו בעת המלחמה ועד לחוקר המשטרתי לו גילה את האמת על יחסיו עם בחור צעיר. את חייו סיים טיורינג באכילת תפוח עץ אותו מילא ברעל ציאניד. יש אומרים, כי את הרעיון למותו לקח מן הסרט „שלגיה" של וולט דיסני אותו אהב. מחזהו של ויטמור נכתב בהשראת „חידת האינטליגנציה", ספרו הביוגרפי המצוין של אנדרו הודג'ס. בספר הצליח המחבר לשזור את חייו של טיורינג יחד עם חוט רעיונותיו. הספר והמחזה מתארים את קשיי הממציא הגאון במלחמתו על רעיונותיו, שנחשבו באותו זמן על־ידי רבים לרעיונות „אלכימיים", בלתי־אפשריים. הממסד המדעי הבריטי של זמנו לא הבין את האפשרות לבנות מכונה, אשר תציג התנהגות אינטליגנטית. השילוב של מתימטיקאי־לוגיקאי־איש־המעשה, הנהנה כתיקון מקלט רדיו כפי שהוא נהנה מפיתוח לוגי של מספרי פבונצ'י, לא היה מקובל באותו זמן. החברה לא קיבלה את הנער, שבצעירותו רכב 100 קילומטרים לבית־ספרו בשל שביתה, התחבר לנער אחר בקשר אהבה אותו שמר בליבו עד אחרית ימיו. לאחר המלחמה נעצר טיורינג בעוון התנהגות בלתי־מוסרית ואף עבר טיפול הורמונלי בנסיון „להבריאו מ„מחלת' ההומוסכסואליות".

המחזה דן ארוכות בחקירה המשטרתית הממושכת בעניין יחסיו עם צעיר אחר, ובמעצרו בשנת 1952. מאוחר יותר מגלה טיורינג לתדהמתו, כי הממונה עליו בתקופת המלחמה היה הומוסכסואל בהסתר. המסר של „לא תיתפס" מכה אותו בתדהמה: זוהי תדהמת הנפש הצעירה והכנה, אשר לא היתה מוכנה להסתגל לאמות המידה הכפולות של החברה הבריטית „ולהתבגר". מבחינה זאת מהווה טיורינג דמות „אריקסונית" טיפוסית של המנהיג, השומר על תמימותו ורעיונותיו והם־הם סוד גדולתו ומנהיגותו. אך כמו הנסיך המלט, גם טיורינג נופל קורבן לתכונותיו אלה. הימנעותו משמירה על סודיות, כאשר דובר בחייו הפרטיים, אך לא כאשר דובר בסודות המלחמה, היתה בעוכריו גם לאחר מכן, כאשר פועלו הפאטריוטי בתקופת המלחמה לא עמד לו.

זכרו של אלן טיורינג לא הונצח כראוי ומקומו לא שמור לו בקרב אנשי השורה הראשונה במדע. אם יש אלוהים, טען טיורינג, הוא, ללא ספק, מתימטיקאי. אולי אך ספק אם ידע שהחברה הבריטית תקיא בתוכה מתימטיקאי אחר – אותו עצמו – אף הוא מן השורה הראשונה.

משא

לספרות, אמנות ועיון

יחסים מעורבים

מאת אמנון נוי

שלמה שפיר, „יד מושטת, הסוציאל־דמוקרטים הגרמנים ויחסם ליהודים ולישראל 1945–1967"; הוצאת זמורה ביתן; 1986; 263 עמ'.

שנות ה־80, על פי התפתחות היחסים עד לראשית 1987, אינן נמנות בוודאי על תקופות "הזוהר" של יחסי ישראל־גרמניה. שמועות על משלוחי נשק אפשריים מגרמניה למדינות ערב, ביקורת גרמנית נוקבת עם עירוב של סממנים אנטישמיים בקשר לפעולות ישראליות בלבנון, הפולמוס שהתעורר סביב העלאת מחזהו של הבמאי הגרמני פאסבינדר או ביטויים בעלי גוון אנטישמי של כמה פוליטיקאים שמרנים – כל אלה הם רק חלק ממגוון שלם של תופעות שהעיבו על מערכת היחסים הבילאטרלית של המדינות. באחרונה אנו עדים לוויכוח בגרמניה שכונה לכינוי "הוויכוח ההיסטורי", אשר בו מתנצחים אנשי מדע גרמנים על כך האם יש להבנים את השואה לאחת מהמגרות ההיסטוריות של המאה ה־20, או יש לראותה כפנומן היסטורי ייחודי. במקביל אנו עדים לוויכוח נוקב בחברה הישראלית לגבי ביקורו המתוכנן של נשיא ישראל בגרמניה. ויכוח, אשר מצביע על כך שנורמליזציה ביחסי ישראל־גרמניה, מעבר למישור הפורמלי, אינה דבר מובן מאליו גם 40 שנה לאחר תום מלחמת העולם השניה.

ספרו של שלמה שפיר פורס לפנינו נדבך חשוב במערכת יחסים סבוכה זו של שתי המדינות ומצביע בצורה כרונולוגית על אלמנטים מרכזיים בביסוסו של אותו הקשר.

שפיר מגביל את מחקרו לשנת 1967. הנימוק המרכזי – אי רצונו לערבב מחקר המושתת במידה מרובה על מקורות ראשוניים עם סיכום פובליציסטי של תקופה מאוחרת יותר. נקודה חשובה שבוודאי קשורה לאותה שנה ואשר מופיעה בשלב מאוחר יותר בספר היא ללא ספק ראיית שנת 1967 כנקודת מיפנה ביחסי ישראל־גרמניה. שנה זאת, והדבר גם מודגש בספרו של שפיר בפרק העוסק בהשלכות מלחמת ששת הימים, היא נקודת מיפנה בכל הקשור לתדמיתה של ישראל בעולם. ב־1967 דויד הישראלי מקבל צביון הדומה יותר לגוליית ואת מקומו תופס הערבי הפלשתינאי. הדבר חשוב ביותר מכיוון שאם עד 1967 היה הדגש ביחסים בין שתי המדינות מבוסס על הקשר המוראלי (השואה) ועל ביסוס הקשרים האישיים, הרי מתקופה זו ואילך אנו עדים להתמקדות גוברת והולכת בבחינתם של יחסי שתי המדינות בהקשר של המאבק הערבי־ישראלי.

מקביעה זו כמובן אין להסיק, הדבר עובר כחוט השני לאורך ספרו של שפיר, שמאבק זה לא העיב על מערכת היחסים כבר בשנותיה הראשונות. עם זאת ככל שהמרחק מתקופת השואה הלך וגדל, ככל שגרמניה זכתה להכרה גוברת והולכת בקהיליה הבינלאומית בזכות הישגיה הכלכליים, ובתוכה צמח דור צעיר אשר מעורבותו ועניינו בשואה הלך וקטן, כך הלך המוקד של המאבק במזה"ת ותפס מקום מרכזי יותר במערכת היחסים הבילאטרלית.

למרות הגישה החיובית וההערכה המשתמעת מתוך מחקרו של שפיר לחלק הסוציאל־דמוקרטי בגרמניה הרי ספרו בוודאי אינו רק שיר הלל בחינתו של המחבר. למרות הקביעה היסודית לגבי תרומתם החשובה של הסוציאל־דמוקרטים לעיצוב יחסי שתי המדינות, אינה נטולה אספקטים ביקורתיים. נקודה חשובה ששפיר מרגיש בספרו היא ההבחנה הגרמנית בין הנקודה היהודית לבין הנקודה הציונית. אין לשכוח שעל פי "ההלכה המארקסיסטית לא היו היהודים אלא אומה פרטיקולארית". עבור הסוציאל־דמוקרטים של רפובליקת ויימאר היו היהודים מרכיב אינטגרלי של המפלגה וראו אותם כבני העם הגרמני לכל דבר. דבר, שנבע בוודאי גם מגישתם המוזהה של היהודים עצמם באותה התקופה. גישה זו נשמרה למעשה גם לאחר המלחמה, כאשר מנהיגי המפלגה הסוציאל־דמוקרטית דגלו בחשיבות חזרתם של יהודי גרמניה תוך כדי הסתמכות על מה שנהגו לכנות "הסימביוזה" בין היהודים לעם הגרמני.

בניגוד לגישה חיובית זאת הרי המערכה על ארץ־ישראל התקבלה באדישות. בקביעתו של שפיר לגבי ההתייחסות השגויה של מנהיגי הסוציאל־דמוקרטים לנושא הציונות, יש לראות במידת־מה גם קו מנחה לגבי יחסם למדינה עם הקמתה. הם לא היו מוכנעים, שהציונות היא דרך התגובה המתאימה לנושא האנטישמיות. עם זאת פעל החשש מפני שימוש סובייטי בסכסוך לחיזוק עמדתה של מעצמת־העל המזרחית. המאבק המודע להתקרבות למדינה היהודית כנסיון לתיקון העוול כלפי העם היהודי, התחיל בתקופה מאוחרת יותר.

חלק בתפיסה זו היתה ללא כל ספק גם גישתם הבלתי מסויגת וההחלטית של הסוציאל־דמוקרטים בנושא השילומים. תמיכתה המוצהרת של הספ"ד, כשהיתה באופוזיציה, היתה מרכיב חשוב במימוש נושא השילומים מצידו של הקאנצלר אדנאואר השמרני.

הספ"ד – והדבר מודגש אצל שפיר – היתה המפלגה היחידה שהנהגתה וסיעתה הפרלמנטרית היו מאוחדות בתמיכתן בשילומים. עמדה זו תרמה רבות ליצירת הקשר עם מפא"י, מפלגת האחות הישראלית.

שפיר לא רק שאינו רואה סיבה בכך שהספ"ד באותה תקופה היא באופוזיציה. נהפוך הוא, הוא רואה בכך במידה מסויימת יתרון. "אחרי ככלות הכל, ייתכן שנוכח המגמות הרסטוראציוניות בחברה הגרמנית, שבגלל המלחמה הקרה קברה תהליך הדה־נאציפיקציה קצר ומהיר בדיו, נוכח האינטגרציה המהירה של מיליוני נאצים ומשתפי פעולה לשעבר בכל תחומי הפעילות הכלכלית וגם הפוליטית ונוכח רגשות אנטישמיים סמויים שעלומו היה קל יותר למפלגה סמנית ליטול על עצמה את המשימה ולהוליכה ללא התנגדות רבה, בתמיכת האופוזיציה הסוציאל־דמוקרטית שהיתה מובטחת ממילא".

חשיבות מרכזית נובעת במחקרו של שפיר לתיאור ולהסברת אספקטים של המאבק הישראלי־ערבי המקשים על עיצוב הקשר הגרמני־ישראלי. נקודה זו חשובה במיוחד להבנת הבעייתיות ביחסי שתי המדינות לאחר 1967 ולהבנת הלכי הרוח בדור הצעיר הגרמני בהתייחסותו לישראל.

כבר במבצע סיני אנו עדים לערבוב נדבכי של ישראל, ללא עסיית הבדלה, עם תוקפנות המעצמות הקולוניאליסטיות. כבר אז אנו עדים להסתייגויות ראשוניות מהמגמות של "מיליטריזציה" ישראלית, הבנה זו הופכת לדומיננטית יותר בהתייה השניה של עידן היחסים בין שתי המדינות. למרות הצל שהטיל מבצע סואץ על הקשר בין הספ"ד לתנועת העבודה הישראלית מגלה המחבר גם צד חיובי באותו הקשר. לדעתו דווקא פעולה זו הביאה ליחסי גומלין משמעותיים יותר והגבירה את ההתעניינות בישראל, בציבה ובבסיס הסוציאליזם שבה.

המגמה הביקורתית, כפי שהובעה לגבי המעורבות הישראלית במבצע סואץ, גוברת עקב השלכות תוצאות מלחמת ששת הימים. בעומדו על נקודות ביקורתיות אלו שובר המחבר למעשה מיתוס קיים. "ההבללה המקובלת שעד ששת הימים שררה הבנה מוחלטת והרמוניה מלאה במגעים המתרחבים בין הסוציאל־דמוקרטים לעבודתיים בישראל וכי הגרמנים ראו את ישראל באור ורוד בלבד, אינה עומדת במבחן המציאות".

למרות הערכה להישגים הישראליים ולקירבה שחלה עם השנים, היו הסתייגויות ברורות לגבי האוריינטציה הפרו־אמריקאית של ישראל. מלבד זאת ניצב הסכסוך הערבי והמקום המרכזי שהתבצא תופס בחיי העם הפילים לנקודות ביקורת ברורות בהתקפה הגרמנית.

במחקרו של המחבר אינו נפקד גם מקומם של האיגודים המקצועיים. חשיבותם כגורם משלים לימין ישראל, לצד הסוציאל־דמוקרטים, מודגש ובצדק. התמונה המתקבלת לגבי פעילותו של גוף זה למען הקשרים עם ישראל מצביעה על נכונות עקבית לשיפור הקשר עם ישראל. מתוך פרק זה ניתן ללמוד על נקודה חשובה ביחסי שתי המדינות, שלמעשה תקפה גם לגבי מהות יחסינו עם השכנה האוסטרית. כאשר התלוננו ראשי האיגודים המקצועיים בפני הצד הישראלי על גישתו המסוייגת מעט של ראש המשלחת הישראלית בקלן שנער (מדובר בתקופה שלפני כינון היחסים הדיפלומטיים ב־1965) כלפיהם והתחברותו דווקא לאנשי ממשלה ותעשיה בעלי רקע נאצי בעבר היתה תשובתו של נציג ההסתדרות באירופה דאז גדעון נאמן: "כי בעיית הנאצים לשעבר במימסד הגרמני הינה בעיה גרמנית פנימית. אין ישראל יכולה לוותר על הקשר עם אישי הממשלה והתעשיה רק משום שהעם הגרמני עצמו אינו מסוגל לסלק יסודות בלתי רצויים בגלל עברם." קביעה הגיונית זו, כפי שהמחבר מכנה אותה, טומנת בחובה עם זאת בוודאי גם משקע שלילי לגבי עמדתה של ישראל.

שלמה שפיר

המסר המרכזי המתקבל הוא, שבמושגי הפוליטיקה הריאלית מקום המוסר, ככל שאינו תואם את אינטרס המדינה, הוא שולי ואפסי. שאלה דומה הוצגה בהקשר זה, שלא כאן המקום לדון בה, היא כמובן שאלת ההתייחסות לבחירתו של קורט ואלדהיים לנשיא אוסטריה, או, גם אם מזווית אחרת, ביקורו המתוכנן של נשיא ישראל בגרמניה.

היבט זה, של הריאל־פוליטיק, כפי שמצביע עליו המחבר, הוא קו מנחה לסוציאל־דמוקרטים בשנות החמישים. בשנים אלו אנו עדים לצמצום הפער בין הספ"ד לממשלה השמרנית בתחום מדיניות החוץ. האפשרות, שהסוציאל־דמוקרטים יהיו אלטרנטיבה לשלטון הקיים מתחילה לקרום עור וגידים. למרות מדיניותה האנטי־נאצית, לא היתה הספ"ד מעוניינת לנהל מאבק בלתי פופולרי זה לגרוה. ככל שהתמונה לגבי שיתופם האפשרי במסגרת השלטון מתבהרת הולכת כך גדלות ההלבות הפרצות בעמדתם לנושא האנטי־נאצי. ההליכה לקראת הבוחר הפוטנציאלי מקבלת צביון יותר ויותר פרגמטי. נושא בעייתי נוסף המודגש בספר, הקשר להתפתחות הפוליטית בתוך גרמניה ואשר מעיב במידה־מה על הקשר בין תנועת העבודה הישראלית לבין הסוציאל־דמוקרטים בגרמניה היה, כמובן, עצם העובדה שמפלגת העבודה הישראלית היתה באותן שנים מפלגת שלטון ואילו הספ"ד היתה באופוזיציה.

במישורים מסויימים, בייחוד בכל הקשור להקשר הגלובלי יותר, היתה קירבה גדולה יותר בהנהגת מפא"י לגישת קונרד אדנאואר וממשיכו ארהרד. הדבר התבטא בכל הקשור למדינת משבר לבנון בשנת 1958 ובייחוד בכל הקשר לעיסקת הנשק הסודית בין גרמניה לישראל בניצוחו של פרנץ יוזף שטראוס. לעומת הגישה בנושא השילומים, הרי בוויכוח לגבי כינון יחסים דיפלומטיים עם ישראל התגלתה גישת הספ"ד כאמביוולנטית. כנגד המצדדים אנו מוצאים במסתייגים את הקנצלר לעתיד הלמוט שמידט יחד עם סוציאל־דמוקרטים אחרים המשתייכים לשמאל במפלגה. התלבטויות אלו לא נעלמו גם לאחר כינון היחסים. החיפוש אחר "איזון הולם" בין מחויבות אנושית מוסרית לישראל ולעם היהודי לבין אתגרים חדשים בשוקי מדינות ערב מוסיפים ללוות את המפלגה זמן רב גם לאחר כינון היחסים הדיפלומטיים.

קביעתו של המחבר לגבי התחממות היחסים (כמובן החיוביים) בין שתי המדינות עקב מלחמת ששת הימים היא עובדתית וודאי נכונה. אין כל ספק שהאופוריה הפרו־ישראלית במלחמת ששת הימים הביאה להסרת מחיצות ולשיפור קשרי הגומלין. עם זאת קביעה זו נכונה לשנים הראשונות שלאחר המלחמה בלבד. כשנת מפנה, המציינת נסיגה מסויימת באותה "התחממות", ניתן לראות את שנת מלחמת יום הכיפורים. השאלה המתחייבת בהקשר זה היא: האם לא היו גלומים באופוריה המתוארת ציפיות לגבי דרך פעולה ישראלית לעתיד, שלא היינו מוכנים לה ואשר היו בסיס לאכזבה המתבססת כל שנות השבעים והשמונים לגבי מדיניותה של ישראל באירופה לעיסקה בהמשך, גם אם בצורה פחות הלכתית, מגיע המחבר לאותה מסקנה: "הגישה השלילית כלפי ישראל, שקנתה לעצמה שביתה באופוזיציה החוץ־פרלמנטרית ובקרב הסטודנטים הרדיקלים, החריפה והלכה בעקבות ההתמדה בהחזקת השטחים והתחזקות התנועה הלאומית הפלסטינית, הביקורת גברה גם במחנה האינטלקטואלים".

מחקרו של שפיר הוא נדבך חשוב והכרחי להבנת הסתבכות היחסים בין שתי המדינות בשנות השבעים והשמונים, התשתית להבנת אותה הסתבכות מוצגת בצורה בהירה בספר ואין לדלג עליה בנסיוננו להבין את ההתפתחות בשנים הפרובלמטיות יותר שלאחר מכן.

חלק מרכזי של יחסי גרמניה־ישראל הן במישור התנועתי והן במישור המדיני המוכל הוא כיום פונקציה מרכזית של הסכסוך הישראלי־ערבי ובעיקר הנושא הפלשתינאי. לעיתים נדמה, שהייחוד הבדאי של היחסים הגרמנים־יהודיים – בייחוד המישור האישי של הקשר האיש־שהמחבר אינו שובה להבלים, נבלע באותה מערבולת מזרח־תיכונית.

„ברדת המסך"

„ברדת המסך", ספרה של לילי גולדנברג, ראה אור בימים אלה בהוצאת „גוצה וקסת". עלילתה רומן בין תלמידת תיכון לבין מדריכה בחוג הדרמטי, השחקן־קריין אליהו גולדנברג, לימים בעלה.

בספר מופיעים קטעים נדירים מיומנים שערכו השניים במקביל: לילי בימי המצור שהטילו הנאצים על וארשה, ואליהו – בארץ. המחברת מגוללת פרטי מסע ארוך ונפתל, בימי עזיבתה את משפחתה בוארשה דרך נבלי ים ומסדרי הגירה באירופה, עד עלייתה לארץ ב־1940. העלילה שזורה בפרקים היסטוריים, עדויות ודמויות בן הזמן היהודי בוארשה.

שתי דעות על „הנהגה במילכוד, הישוב נוכח השואה"

הצלה או הצלת הציונות

מאת יחיעם ווייץ

דינה פורת, „הנהגה במילכוד"; ספריה „אפקים", „עם עובד"; 1986; 580 עמ'.

עיסוק ביחסו של הישוב בארץ להשמדתם של יהודי אירופה כמוהו כנגיעה בעצב חשוף. לאחר שכבתן קנות דור האשמנו את יהדות אירופה באחריות להשמדתה, האשמה שבמידה רבה התמצתה בשאלה „מדוע הלכתם כצאן לטבח", בשנים האחרונות אנו מפנים את האצבע המאשימה כלפי עצמנו – ממאשימים נהפכנו למאשימים ולנאשמים גם יחד.

שניים הם המקורות להאשמה עצמית זו. המקור הראשון הוא חוסר היכולת להשלים עם העובדה שאירוע כהשמדת יהודי אירופה היה בלתי־נמנע וכי אלה שהיו קורבנותיו, או חזו בו כצופים, היו חסרי אונים להלחם נוכח השתוללותו חסרת המעצורים ונעדרת הרסן של הרשע המחולל. אותו „חוסר יכולת מובן מאליו לרדת לעומקו של הפשע המתועב ביותר בדברי ימי אנוש" – כביטויו של ההיסטוריון ההולנדי לואי דה־יונג – מביא לכך שההאשמה וההאשמה העצמית קלות ופשוטות לעיתים מהתמודדות יסודה ובוטה עם המודעות, כי לא ניתן היה לעשות דבר כדי לעצור את הרשע או כדי לצמצם את ממדיו. כך, לפחות, נשמרת התקווה, או האשליה, כי במידה זו או אחרת, בידינו היה הדבר.

המקור השני נובע מפער בין ממדיו הריאליים של הישוב לבין תודעתנו העצמית. בפועל, הקהילה היהודית בארץ היתה קטנה – ערב המלחמה היא מנתה פחות מחצי מיליון נפש – ללא ריבונות מדינית, כוח צבאי, עוצמה כלכלית, או יכולת השפעה על הקהילה הבינלאומית. אולם למרות ממדיו הצנועים הישוב תפס את עצמו כחיל־חלוץ, כאוונגרד, כחוליה החשובה ביותר בעם היהודי („אילו הצליח האויב להכות אותו במקום זה, היתה זו מכה במקום בו הנשמה יוצאת", כתב אותה עת אחד מחשובי הפובליציסטים ביישוב) – האחראי לגורלו של העם בכל אתר ואתר. אחריות זו, שלוחה אידיאולוגי, אפריורי, התמצתה, במידה רבה, בטענה, שהשמיע אותם ימים אחד מראשי הקיבוץ־המאוחד, כי היישוב „הוא נבחר, אבל רק בתוקף התפקידים המוטלים עליו". פער זה בין כוחו, עוצמתו וממדיו של היישוב לבין תפיסתו את היקף תפקידיו וחובותיו היה מקור מרכזי לרגשי אָשָׁם קשים ומייסרים.

למרות חשיבות הנושא ורגישותו, עד עתה כלל לא היה בנמצא מחקר שיתאר, יבהיר וינתח את יחס היישוב ופעולותיו נוכח שואת יהודי אירופה. יותר מזה, עד לשנים האחרונות הנושא כמעט שלא נחקר. היו אף שטענו, טענה שרק ראשיתה עולה על סמכותה, כי מקורו של מצב זה ב„קשר השתקה" מכוון – קשר שמקורו בראשי המימסד הפועלי ובאנשי אקדמיה הקשורים למימסד זה. אולם הסיבות לכך היו, כמובן, אחרות – היה צורך בפרספקטיבה של זמן כדי שיהיה אפשר להתבונן בסוגייה זו במרחק מה, היה צורך בדור חדש של חוקרים – שמבחינתם אותה תקופה אינה חלק מהתנסותם האישית ולכן מעורבותם בה שונה. וקיימת סיבה פרוזאית יותר – מיגוון המסמכים הפרוס כיום לעיונו של החוקר גדול ורחב בהרבה מהמיגוון שהיה אפשר להגיע אליו לפני עשר או עשרים שנה.

מבחינה זו ספרה של דינה פורת – שהוא עיבוד והרחבה של עבודת הדוקטור שכתבה בהדרכת פרופ' דניאל קארפי – ממלא חסר חיוני ביותר. הספר עב־הכרס דן בשאלות המרכזיות הקשורות לעמדותיו ופעולותיו של הישוב. הוא דן בשאלת הידיעה ובשאלת הקשר בין ידיעה למודע – מה ידעו בארץ על גורל יהודי אירופה, כיצד ידיעות אלה הופנמו ומהי התגובה הכוללת שגיבשו מתוך סך הידיעות שבידיהם. הספר מתאר את הקמת „ועד ההצלה" ואת דמותו של יצחק גרינבוים שעמד בראשו – כיצד מנהיגה הנישא והנערץ של יהדות פולין נהפך בארץ ל„גורל סיני" ל„רועה ללא עדר", ש„אופיו... ודרך עבודתו עוררו התנגדות עזה מזה והערכה עמוקה מזה" (עמ' 114); שהיה פער גדול, וקשה להסבר, בין התבטאויותיו הפומביות – הקיצוניות והמקוממות – לבין התבטאויותיו בד' אמות – שבהן הביע את מלוא חרדותיו ודאגותיו; שהמשיך לעמוד בראש הוועד – אף ש„איש לא הכיר לפני ולפנים את ליקוייו של הוועד, ואת מיעוט הסיכויים להקנם, טוב יותר ממנו" (עמ' 115) וסך הכל של התנהגותו אינה ניתנת להסבר כלא „בייחוד משום שנימה אישית כואבת, זו של גורל בנו והתערבבה בה" (עמ' 468); הספר סוקר את פעילות הנציגויות שהקים היישוב בארצות הנייטראליות – את פעילות הנציגות בז'נבה ואת פעילות הנציגות בקושטא – נציגות שהיתה „הגשר העיקרי שנוצר בין הארץ לבין אירופה הכבושה" (עמ' 217). הוא עוסק בשאלה, המרכזית והחשובה, של הקצאת כספים לפעולות הצלה – שאלה דרכה ניתן לעמוד על מקומם האמיתי והמעשי, לא הדקלראטיבי, של פעולות ההצלה בסדר הקדימויות הישובי. הוא מביא את התמורה בציפיות הישוב בנכונות בנות־הברית לפעול למען היהודים הנטבחים – כה שהיה בשלהי 1942, כשהידיעות על השמדת היהודים הופנו ונקלטו, תקווה מאופקת, מהוססת הפך לאכזבה מרה, נעדרת אשליות, כמה חודשים אח"כ כשהגיעו הידיעות על תוצאות ועידת ברמודה. כן מביא הספר את סיפוריהם הקשים, הנואשים של הנסיונות להציל יהודים תמורת כופר־נפש – כהנסיון לפדות את היהודים שהוגלו לטרנסניסטריה, נסיון שכשלונו הבהיר להנהגת היישוב כה קטנים הם הסיכויים למימושן של תוכניות־הצלה גדולות, עד הנסיון המפורסם והטראומטי להציל את יהודי הונגריה, נסיון שהתפרסם בשם "משאיות תמורת דם".

התפיסה הבסיסית המוצגת בספר היא, כי ביסודו של דבר היישוב עמד אין אונים וכדיים ריקות נוכח חורבנה הנורא של יהדות אירופה וכל מאמציו והשתדלויותיו לא הניבו אלא פירות דלים ביותר. אמנם, ניתן היה לעשות יותר בתחום המכונה „ההצלה הקטנה" – ניתן היה להעמיד בראש ועד־ההצלה דמות מן השורה הראשונה – כמו ברל כצנלסון או יצחק טבנקין (שלא מילאו תפקיד מוסדי מוגדר); ניתן היה להעמיד בראש הנציגות בקושטא את אחד מחברי הנהלת הסוכנות; ניתן היה להשקיע בפעולות הצלה יותר כספים ויותר כוח־אדם: ניתן היה להקים נציגויות ראויות ובעלות־משקל בליסבון ובשטוקהולם וניתן היה לשלוח לארצות הכבושות יותר חבילות, כספים ותעודות. אלא שכל זה לא נעשה מאחר שההצלה הקטנה לא עמדה בראש סדר־הקדימויות הישובי והציוני. בעניין זה כותבת פורת (עמ' 489–490):

> ההצלה הקטנה עמדה לא במרכז אלא בשולי הפעילות הציונית בשנות המלחמה, ובינתיים נמשכה העלאת ישובים על הקרקע, אימון ההגנה והפלמ"ח והיכרשם והקמת מפעלים שונים. לכאן כיוונה ההנהלה את רוב מרצה והתנדבותו של הישוב... היאוש מהצלה בקנה מידה גדול גרם לכך שסדרי העדיפויות של הישוב לא השתנו למעשה, וההצלה הפכה לעוד אחד מן התפקידים, ולא מן הראשונים שבהם, אלא במקום הרביעי בערך – אחרי התיישבות, בטחון ומפעל קליטה ופיתוח.

אולם, למרות נימה ביקורתית זו, המסקנה הסופית, המנוסחת בצורה קטגורית וחד־משמעית בסיומו של הספר (עמ' 493) היא כי בסך־הכל היישוב כאב את כאב היהדות המושמדת – אלא שידו קצרה מלהושיע. "יתכן שהישוב יכול היה לעשות יותר", כותבת פורת, "אך ספק אם היה יכול לעשות הרבה יותר. צרת העם עמדה גם עמדה בברכו עולמם של העושים במלאכת הציונות – אך קצרה ידם מלהושיע. וזהי כנראה האמת המרה".

★

ספרה של פורת נע, במידה רבה, בין שני קטבים אלה. בין הקוטב המדגיש את חוסר־הישע של הישוב – שנלכד בין פטיש הרשעות הנאצית לבין סדן אטימותן של בנות־הברית – לבין הקוטב המדגיש עד כמה משימות ההצלה לא עמדו בראש סדר העדיפויות ועד כמה שיקולי ההצלה היו כרוכים וקשורים לשיקולי המדיניות הציונית.

את הקוטב הראשון מדגים באמצעות תיאור טיפולו של הספר בפרשה הידועה בשם „פרשת קסטנר". הפרשה עלתה על שולחנה של הנהלת הסוכנות בישיבה מיוחדת שכונסה ב־25.5.1944 – אחרי שהגיע פומרנץ (זאב הדרי), נציג הקיבוץ המאוחד בקושטא, הגיע לארץ מקושטא ובפיו הסיפור המדהים על ה„עיסקה" שהציע אייכמן לאנשי הוועד לעזרה והצלה בבודפשט – עיסקה הידועה בשם „משאיות (או סחורות) תמורת דם". על דבר העיסקה נודע לפומרנץ מפי יואל בראנד – איש הוועד לעזרה והצלה, שהגרמנים שלחו לקושטא כדי שישאירותן על פרטי העיסקה. תגובת חברי ההנהלה היתה, כי מדובר ב„תוכנית דמיונית", „סיפור מעורר תמיהה" ו„ענין פנטסטי" – אולם „יחד עם זאת הסכימו כולם, כי יש להתייחס לענין במלוא כובד הראש, ולהאחז אפילו ב„תקוה של אחד למיליון", כדברי בן־גוריון וקפלן" (עמ' 353). הסכמה זו הניעה את ראשי הסוכנות לעשות מאמץ כדי לשכנע את בעלות־הברית לא לדחות את ההצעה על הסף. ראשי הסוכנות רצו ליצור מומנטום מדיני ודיפלומטי כדי להמשיך במו"מ ובקשר עם הגרמנים ו„להרוויח זמן שבמהלכו אפשר יהיה להציל" (שם). תקוותם היתה כי כך ניתן להפסיק, אפילו לפרק זמן קצר, את המשלוחים מהונגריה לאושוויץ ולהציל לפחות כמה אלפי יהודים. אך מטרה זו לא הושגה מאחר שבנות־הברית סירבו באופן מוחלט לעשות אפילו את הצעד הקטן ביותר שיביא למראית עין של משא־ומתן.

דינה פורת

חוגים בכירים ביותר בממשלת בריטניה קבעו, כי ההצעה „אינה אלא צורה נוספת ומתוחכמת של לוחמה „נגד" בעלות־הברית" (עמ' 358); כל ההצעות שהועלו ע"י משה שרתוק בקשר לדרך ניהול המו"מ נדחו ע"י הבריטים: ממשלות ארה"ב ובריטניה לא מסרו לוויצמן ולשרתוק על החלטתם להפסיק את הטיפול בשליחות בראנד ובמחצית יולי 1944 הודלפה הפרשה לעיתונות – דבר שהביא לקיצה. לטענת משה שרתוק, „פרשה קורעת לב ומייאשת" זו, ירדה מסדר היום בגלל התנגדותם „הנמרצת, ללא פשרה של שלוש בעלות הברית" (עמ' 377–378). להערכת פורת, בעניין זה ידי הנהגת היישוב נקיות. למרות מאמציהם דבר לא יצא מאחר שבאופן בסיסי הם לא יכלו להיות אלא בלדרים ושתדלנים – שום דבר לא יכול להעשות בכוחם הם. וכך מסכם הספר פרשה אומללה זו:

> „בן־גוריון ושרתוק ויתר חברי ההנהלה השקיעו זמן הרבה בפרשה, עשרה המצביעה על החשיבות שיוחסה לה... אולם, התיעוד מורה באופן ברור כי הנהלת הסוכנות השקיעה לשוא את זמנה ומרצה: בעלות הברית, שהיו נתונות במלחמה כוללת עם הגרמנים, ורצו להביאם לכניעה ללא תנאים, סרבו לנהל משא־ומתן עמם, ולמען הצלת יהודים לא היו מוכנות לנקוט בשום צעד" (עמ' 383–384).

אך למרות מסקנה זו – הנהגת הישוב, כידוע, הותקפה בחריפות רבה על חלקה בפרשה זו. את זרעי ההתקפה, טוענת פורת, ניתן למצוא כבר באותה תקופה. אמיל שמורק, חבר הנהלת הסוכנות מטעם הציונים הכלליים, התנבא כי אף שהבריטים הם אלה שטרפדו את העיסקה „אנו בישאר החייבים, והם הזכאים" (עמ' 366). ואילו יואל בראנד עצמו, אחרי הגיעו ארצה באוקטובר 1944, האשים את קפלן ומפא"י בניהול כושל ובחוסר אכפתיות של המו"מ. הוא „לא היה מודע לדלות כחו של היישוב ויחס לו כח והשפעה שלא היו לו" (עמ' 380–382).

★

עד עתה תואר פן אחד ביחסה של הנהגת היישוב להשמדת יהודי אירופה. פן שעיקרו נסיונות סיזיפיים לנצל כל סדק וכל פירצה כדי להציל יהודים. אולם במקביל ההנהגה לא הניחה ולא שכחה אפילו לרגע גם את תפקידיה האחרים – בניין הארץ וקידום מטרותיה המדיניות של התנועה הציונית – וגם פעולותיה בתחומי העזרה וההצלה נעשו לא במעט מתוך נקודת מבט יישובית־ציונית. יסוד זה לא נעדר אפילו מטיפולה בפרשת ה„משאיות תמורת דם". לטענת פורת, בפרשה זו הושקעו כ"כ הרבה מאמצים מאחר שאותה תקופה, כשסוף המלחמה כבר נראה באופק, שאלת שארית הפליטה נתפסה כאחת השאלות המרכזיות והמכריעות במאבק הציוני שיתנהל אחרי המלחמה. הנהגת היישוב בכלל, ובן־גוריון במיוחד, חיו בחרדה נוראה שאחרי המלחמה לא ייוותרו באירופה יהודים, ואלה שבכ"ז ייוותרו לא ירצו לעלות ארצה – ואז, "יפגע הטעם למאבק על הקמת המדינה" (עמ' 387). ועצם המשך קיומו של המפעל הציוני בארץ יוטל בספק. במצב זה, "ההצלה היתה שכל יהודי משארית הפליטה אשר יתמוך בישוב שהציל אותו ויביע את רצונו לעלות ארצה – יהווה ביטוי ולחץ להשגת היעדים המדיניים" (שם).

דוגמא זו אינה הדוגמא היחידה בספר לקו התיחום הדק והפרובלמטי בין העיסוק בענייני ההצלה לבין העיסוק בעניינים ציוניים־ישוביים. בסיכום הפרק על פעולותיהן של נציגויות היישוב השונות עולה השאלה מדוע הנציגות העיקרית והמרכזית קמה דווקא בקושטא הקרובה ולא במקומות אחרים, רחוקים יותר – "האם עקב אפשרויות הגשת העזרה והסיוע להצלה שהיו טמונות במיקומה – או משום שיכלה לשמש הדרך לעליה ארצה. כלומר מטעמי הצלה או מטעמי ציונות?" (עמ' 262) התשובה לשאלה זו, המנוסחת בזהירות ובאיפוק מרביים, היא כי קושטא היתה „פשוט היחידה שבאה בחשבון כמרכז המופעל מן הארץ, עקב קרבתה הפיזית" (שם). אולם, אותה סיבה – הקרבה לארץ – „נותנת את הרגשה שהמאמץ להפעיל כך גם את המרכזים האחרים לא נעשה." דוגמא נוספת לקשר העמוק והמסובך בין טעמי הצלה לטעמים ציוניים קשורה לפרשת הצנחנים. כשנפרדו הצנחנים ממנהיגי היישוב ערב צאתם שאלו אותם מהו התפקיד המרכזי המוטל עליהם. תשובת דוד בן־גוריון לשאלה זו היתה: "שהיהודים יידעו שארץ־ישראל היא ארצם ומעוזם... ושיתדפקו על שערי הארץ הנעולים כדי לפתוחם מיד לאחר יום הנצחון" (עמ' 413–414).

★

אנו רואים איפוא כי תשובה חד־משמעית על השאלה המטרידה ביותר – האם היישוב עשה כל מה שביכולתו כדי לסייע ליהדות אירופה הנכחדת – הספר אינו מעניק. להערכתי, שלוש סיבות לכך. ראשית, השאיפה כי „דין ההיסטוריה" יהפוך את היחסי המוטל בספק למוחלט נעדר ספקות היא אמנם טבעית ומובנת, אך באותה מידה בלתי מוצדקת. על ההיסטוריון, גם כשהוא עוסק בבעיות קשות מבחינה אמוציונלית ואידיאולוגית, להציג את התמונה במלוא מורכבותה, על כל היבטיה. לא רק שאין זה תפקידו לתת תשובות חד־משמעיות – עליו להראות כי „הקונפליקט הוא גיא הזיון" – כי תשובות כאלה רק מרדדות את המציאות ומגמדות את הדמויות הפועלות בה. שנית, כל מי שעוסק בחקר סוגיה זו יודע שהוא עוסק בבשר החי – בשאלות טעונות ביותר. לכן עליו להיות מודע לכך שקו ההפרדה בין השאלות האקדמיות־מחקריות לבין השאלות האמוציונליות־ערכיות הוא דק ביותר, לעתים כלל לא ניתן להבחין בו, ועליו לתת את אותן תשובות רלטיביות העומדות בפני מבחן הביקורת המחקרי. ושלישית, גם מי שסובר כי הנהגת היישוב אינה חפה ממחדלים צריך לראות את הדבר בהקשר המתאים ובפרופורציות הראויות – אחרי הכל בן־גוריון, שרתוק, אליהו דובקין, יצחק גרינבוים ושאר מנהיגי היישוב אינם סמלי הרשע של מלחמת־העולם השניה. הטאם הגדול היה רצונם לבצר את כוחו של היישוב ולהתכונן למאבק לכינונה של מדינה יהודית – שבפועל היא זו שקלטה ושיקמה מאות אלפי עקורים. לכן, העיסוק ביישוב היהודי בא"י – יישוב קטן, אנטצבסורי ועטוט לעייפה תחושת ייעוד ושליחות – אינו בדיוק המקום לשאול את השאלות המוסריות הקיומיות הגדולות, שאלות העולות מעיסוק בהיבטים אחרים של שואת יהודי אירופה המחייבות התייחסות חד־משמעית.

לסיכום, ספרה של דינה פורת פורס בפני הקורא תמונה בהירה, רחבה ומאוזנת של ההיבטים המרכזיים בהתייחסותו של היישוב לשואת יהודי אירופה. הוא אינו מתעלם מ„צידו האפל של הירח", אך עושה זאת בזהירות ובאיפוק, ובייחוד ללא טון מסית ו„מוסרני", שלעוסק בתחום זה כה קל לגלוש אליו. הוא יהווה ללא ספק בסיס איתן לדיונים שיתנהלו בעתיד בנושא רגיש וסבוך זה.

היסטוריונית במילכוד

מאת יונה הדרי־רמג'

אין צורך להיות רביזיוניסט כדי לעמוד על החולשות של ספרה של דינה פורת „הנהגה במלכוד". גם בי שגדל על ברכיה של מפא"י ואולך לספסל בסוף כמוס מפני אבותיו את סטיותיו שמאלה ממפא"י, יזהה את חולשותיו של הספר. סגולותיו, באופן פאראדוקסאלי, הן בעוכריו, הן המכשילות אותו ומטעות את הקורא. אך אפילו קריאותו, יפי שפתו, עריכתו הלשונית, המלוטשת והאוהדת של מנחם בן, ההיקף המרשים של התיעוד ההיסטורי, המבנה המסודר והקפדני, אינם מצליחים, בעיני תחזר, לכסות את ליקוייו. אף שהמחברת הקפידה „בקלה כבחמורה" בעבודתה, הספר אינו משכנע, גם אינו אמין, אף־על־פי שהוא מרתק.

המחברת, דינה פורת, מרצה להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת תל־אביב, לוקה בהדחקה – אותו „פגם" שהיא מוצאת בגיבוריה חברי הנהלת הסוכנות: דוד בן־גוריון, משה שרתוק, אליעזר קפלן ואחרים, כדי לנקותם מרגשי אשמה, ככל שסבלו מהם, וכדי לחלצם מאפשרות של האשמה מצד בני הדור הנוכחי.

הדחקה, אומרים פסיכולוגים, היא מנגנון הגנה, הפועל ברובה לא במודע הגורם להונאה עצמית. לעיוות הפיכת המציאות, כדי להפחית את מידת החרדה נוכח „חוכר מאיים".

ההדחקה מאפיינת, לדעתה של דינה פורת, את תגובת הנהלת הסוכנות עד לנובמבר 1942 – ומאז כשנודע היקף ההשמדה, מתבטאת תגובת המנהיגים בהרגשת חוסר אונים, יאוש ומבוכה. החלוקה הזאת שעושה המחברת, היא מאולצת ומלאכותית, ונראה, שבלא יודעיה, היא נועדה לפתור את הסתירה בין שני המצבים הנפשיים האלה במצב של הדחקת „חוכר מאיים" אין הרגשת חוסר אונים. להיפך, הדחקה היא מנגנון שבא לפתור או לסלק חוסר אונים ומבוכה לנוכח מציאות מאיימת.

המילכוד שלתוכו נפלה ההנהגה לדעת המחברת, במידה רבה, הפך גם למילכוד שלה: דינה פורת נלכדה באותה הדחקה ברמה ההיסטוריוגרפית, כפי שלקו בה, לדעתה, עושי ההיסטוריה, אלא שהם עסקו בה בעיני נפשות.

ההיסטוריון שנקלע למילכוד כזה מסתבך במחקרו בפער, או בחוסר קשר כמעט, בין העובדות שהוא עצמו מציג לבין המסקנות שהוא מסמיך להן, הוא עושה שימוש מרובה במושגים כמו „תדהמה", „מוקשה", „אין תשובה", מציג עובדות המדברות למעשה בעד עצמן אך כיוון שהמסבירן עשוי להפריך הנחות יסוד כלשהן, משאיר ההיסטוריון את העובדות ללא הסבר, או דיון בלקחם. אי־אפשר להימנע על כן מהטלת ספק באופק האינטלקטואלי של „היסטוריון במילכוד". אפשר גם שהמילכוד, או ההדחקה, גרמו את גישתה ההכבנית של דינה פורת ואת אי־יכולתה להבדיל בין ההסבר הפסיכולוגי להתנהגותם ולעמדותיהם של המנהיגים שנועד לו תפקיד של צידוק, לבין ההסבר ההיסטורי שלא רק שאינו פועל בצידוק, וודאי שאינו משמש הצדקה מוכנת מאליה.

הספר מתחיל ב־1942. כאילו לפני 1942 אין היסטוריה של הציונות, של היישוב, של עמדות ושל התנהגות, על כן הוא חסר עומק ופרספקטיבה היסטורית. עמדותיה, גם הפרגמטיות ביותר, של ההנהגה הציונית אינן מוכתבות אך ורק על ידי אירועי השואה, יהיו נוראים ומזעזעים ככל שיהיו. העבר, לפחות מזה את העבודות, גם אם אירועי השעה מאלצים התנהגות העוברת שבחידה גמורה לעבודות. קל חזכר כסאין בספרה של דינה פורת אף לא תעודה אחת שתעיד על מצוקת הפער הנורא בין העמדות לבין ההתנהגות של הנהלת הסוכנות, אפילו לא נחלוק על המהותיה, שהנהלת הסוכנות היתה חסרת אונים ומשותקת בשל העוצמה הגרמנית, מיעוט אמצעיה של היישוב הקטן והמדיניות הבריטית.

האם מוכנה דינה פורת לגלות אותה מידה של הבנה וסלחנות כלפי מנהיגי אומות העולם שגם הם תירצו את התנהגותם האדישה בהדחקה, כפי שהיא מגלה כלפי ההנהגה הציונית? בן־גוריון קרא ושתק כשקיבל את הפירסומים על מצבם של יהודי אירופה. הנהלת הסוכנות הסתירה את המידע מן הציבור. בן־גוריון ושרתוק נעדרו מן הישיבה של הנהלת הסוכנות ב־23 בנובמבר 1942 המודיעה על השמדת העם היהודי, השליחים בקושטא התלוננו שההנהגה אינה קוראת את מכתביהם, חברי מפא"י בהנהלת הסוכנות (בן־גוריון, שרתוק וקפלן) לא הסתייעו ביחסים עם השליחים מקושטא, שנעקצו בוודאי הפועל של ההסתדרות, הסוכנות בהודעתה על ההשמדה ההליכה שלא להכיר „את מתקני ההשמדה במזבכור, ובסדליכדבקה עליהם ידוחה קבוצת הפליפה..." (עמ' 64), הסוכנות בישבה בישיבות על ההשמדה ההצלה. על העובדות האלו לומד הקורא מספרה של דינה פורת אך במקום להתמודד איתן היא מסתפקת בהצגתן בלבד.

כיצד בכלל אפשר לייחס לאדם כבן־גוריון הפעלה של הדחקה כשכל כך הרבה ידיעות ודמויות אליו, כשהוא קורא את עיתוני העולם, כשבאים אנשים רבים משם, בדברים ובדוחות – והכל בנוסח זהה: משמידים את העם היהודי. האם כולם מגזימים או משקרים?

רובשוב (שז"ר) היטיב כבר אז להבין את טיבה של הדחקה במצבים כאלה: „מי נתן לנו רשות לא לדעת את אשר מתרקם סביבנו... הן שמענו על תוכניות גירוש השמדה. ואנחנו כאנו לשמוע... מי נתן לנו את הרשות להשלות את ליבנו". אמר רובשוב" (עמ' 69). אין הסבר מדוע לא העמידה הנהלת הסוכנות „את הידיעות ואת המסקנות שיכלו לנבוע מהן לדיון ציבורי גלוי" (עמ' 70). אם נכונה הטענה של ההנהגה שארץ־ישראל אינה מרכז לפעולה, המחברת אינה שואלת מדוע לא עוררה ההנהגה פעולה בגולה?

ההיסטוריון העוסק בהתנהגות ההנהגה אינו יכול שלא להזכיר ולו במלה אחת את ועידת אוויאן שכינס הנשיא רוזוולט ב־1938 להצלת יהודים. הוא מחוייב באיזכורה ולו רק כדי להפריך ולשלול מכל וכל את הטענה שהציונים טירפדו אותה. ההיסטוריון גם אינו פטור מבדיקת מימצאי המחקר של מכון ברוקינגס על סאנטו־דומינגו, שהצהירה על נכונותה לקלוט עשרות אלפי פליטים יהודים: הוא חייב בבדיקה זהירה כי הזמין את המחקר מדוע לא יצאה יוזמת סאנטו־דומינגו אל הפועל. ההיסטוריון חייב גם במעקב יסודי אחר הלוך הרוח, ההשקפות, התפיסות וההתבטאויות של מנהיגים ציוניים החל מ־1903 לאחר משבר אוגנדה: וייצמן, בן־גוריון, צלנוב, אוסישקין, ברל, שרתוק, קפלן, גרינבוים ואחרים, כדי לסתור ולפסול את הטענה, שהמכנה המשותף לכל דברי המנהיגים האלו הוא התפיסה ש„הציונות היא למעלה מהכל".

במקום יאוש ומבוכה, שלהם טוענת דינה פורת, בולטת בפרוטוקולים שהיא מציגה העמדה, שאכן „הציונות היא למעלה מהכל". וביחסה לאומות העולם ההנהגה נוקטת מדיניות של ריאל־פוליטיק. הקשר בין העמדה לבין ההתנהגות מעיד על ניכור ולא על מעורבות.

בקריאה לא זהירה מתקבל הרושם כאילו היקצתה הסוכנות היהודית רבע מתקציבה להצלה והמחברת אינה אומרת באופן חד וברור שלא הוציאו כספים להצלה בתקציב הסוכנות. היא אומרת שהכסף שהוצא להצלה הוא רבע יחסית לכל הוצאות הסוכנות ו־34% מהוצאותיה של מגבית ההתגייסות וההצלה (עמ' 169). מאידך גיסא אפשר לטעון שכתוצאה ממגבית ההתגייסות וההצלה גדלו הכנסות הסוכנות בשני שלישים כיוון שרק שליש הוקצה להצלה.

בספרה „ברל" כותבת אניטה שפירא: „שתיקתו של ברל בעניין השואה היתה כמעט מוחלטת... בישיבות הוועד־הפועל המצומצם, שנערכו בינואר ובפברואר 1943, לאחר שאומתו הידיעות על השואה, לא נטל חלק... העניין מוקשה, ואפשר ליישאר בגדר סוד... עד כמה שידיעתנו מגעת, גזר על עצמו שתיקה, ולא הניח לנו להציץ לנבכי נפשו" (ברל עמ' 3–672).

היום, כשההיסטוריונים נרגנים בעיקר, בהתבטאים בטיעונים בסוג זה של „אין הסבר" ו„חידה" עלול ההיסטוריון יהודי להיקלע למילכוד נוסף. אם הוא פוטר עצמו מהנסיון, לפחות, להסביר את מניע התנהגות של גיבוריו, אלא אם כן איתור המניעים עלול להעמיד בסכנה את יציבת בניין התהדית.

בוויכוח בהנהלת הסוכנות על המדיניות הציונית ב־16 במאי 1941 אומר טבנס, נציג הלאציונים בהנהלת הסוכנות: „כאשר היסטוריונים יהודים יקראו את הפרוטוקולים של ההנהלה הזאת, בימי מלחמה זו, אני חושש שהם אולי יתפלאו על גדולתה הרעיונית של ההנהלה, שגם בזמן שרפתם כל כך באובה בתרגום בוויכוח זה. יחד עם זאת ירגישו חוסר רגש סולידי ומעשי בעידה באאת, שלא ימצאו את הביאור ההיסטורי לתופעה זו. ישיבותינו אלה מזכירות לי את הימים האחרונים של הקונגרס בג'נבה, כאשר העולם עמד להתלקח באש המלחמה, ואצלנו היה מכבר עם המוזרזים".

וביישיבת הוועדה האקזקוטיבית (ההנהלה הציונית) בלונדון ב־30 במאי 1919 על הפוגרומים בפולין אומר יוליוס סימון: „חוסמני בפני ההתפתחות הבאה. אנו נואשם על־ידי כל יהודי־אירופה שהקרבנו כל דבר על מזבח שאלת ארץ־ישראל. היינו יכולים להצדיק מהלך כזה כציונים, אילו היתה צפויה התפתחות פוליטית שונה מזו שלפנינו. אם יחולו המכונים אכזבה ביחס לשאלת ארץ־ישראל ואנו לא נפעל כלום כדי לעצור בעד השבה כל אלפי יהודים, יהיה מצבנו קשה ביותר. אין זה משנה אם נצליח או לא. מבחינה מוסרית אנו חייבים לנסות. היהודי הבה להיות מסוגל לעמוד במשפט ההיסטוריה ולהוכיח שעשינו כל אשר לאל ידינו".

העדרן של שתי תעודות אלה בספרה של דינה פורת, או העדר כל התייחסות אליהן ואל רבות אחרות המאששות אותן, מחזקים את הדעה שהאמביציה הבלתי־בלאים היסודיים של דינה פורת להבכיה בספרה „שעמדתו במשפט ההיסטוריה", לא הוכתרו בהצלחה.

עדות אישית

מאת אמנון שמוש

בימים אלה, לרגל ציון ארבעים שנה לקיבוץ בעין־דיבון, הרכבתי בניירות ישנים ומצאתי יומן שלי שקיבוב נבהק מוסכה. הזמן מתער את חוויותיו של נער בן חמש־עשרה במחצית השנייה של שנת 1944. ביומן רישום יומיומי מפורט של מחנה עבודה של "המחנות העולים" בקיבוץ בית־השיטה ביולי של אותה השנה. הייתי אז "הוגיסט" – כך נקראו חברי תנועת הנוער הלומדת "המחנות העולים" – שכל ענייני העם והיישוב קרובים ללבו ובוערים את רוחה על כך יעידו עצרות דפיו של אותו יומן. על אותו מחנה עבודה כתבתי ביומן "מה שעשה בי המחנה לא עשה בי כל 15 שנות חיי... באתי במחנה איש עם רעיון." על אף היותי חבר התנועה קרוב לשנתיים, היה זה המחנה הראשון, וגם ליציאה אליו קדמה מלחמה קשה בבית.

באותם הימים התייחסה ההנהגות בציצנית רבה לגבי הבורה של נוער, לאכליאבן חברי תנועה המתקרבים ל"הגשמה". באמצע המחנה נערך יום עיון, אני היום התם נאום של יצחק טבנקין שהטבע מפורט ביומני. הוא דיבר על "ברית קמרית בלי חלוקה", על "עצמאות של יהודים ואי תלות באחרים", על "יישוב הארץ על ידי עליה ותפשית מוגברת", על "מבנית העם הכללית ההכתפתה" היטל הגולה", על "עצמה האינאנאלית של ארץ־ישראל" ועל יחסינו עם הערבים והאנגלים: "אין אנו מתבוססים לניסול הערבים מהארץ", "אין זהות בין הציונות לבין האינטרסים של אנגליה, אבל אנו בני־בריתה של אנגליה". הנאום נמשך עד השעה 12.30 בלילה. אף לא מלה על השואה.

באותו מחנה ולאחריו, לפי המסופר ביומן, המעצר הרצאות וערבי עיון בנושאים העומדים ברומו של עולם. לא בשיחות עם מדריכיו (אחת הפז האהרן דהד הכסרים לסבב, לא בהרצאות של פעילי בית־השיטה ולא בוויכוחים הסוערים בינינו לבין עצמנו לא נזכרה השואה אפילו ברמז. כיום, אחרי העיון ביומן, אין לי ספק שלא שמענו על השואה ולא ידענו עליה עד סוף שנת 1944. לפחות, מהמה בקין זה היה בהתף על זכרוני, אך זוהתי אותי בבלתי־אפשרי: עד שבא הזמן ואישר את הבזיכתי.

היומן, שהתאריך האחרון הנזכר בו הוא 25.11.1944, מספר בפירוט על אהרון דרור שבאם באום בררסם במסיבת עבודה בן "החוג העולה"; על שריק (?) חבר הקבוץ שהרצה בפנינו על שליחותו הזאתה בבגרה על יוסף הזכרון הכוכתר שהרצה על דבוריות הערבים בארץ־ישראל; על חבר בית־השיטה שהרצה בפנינו על תולדות עמק יזרעאל; על יוזק (המזכיר) שהרצה על ייסוד התנועה ועל קבוצה.

אף לא מלה אחת על השואה.

בתהלך המחנה יצאנו לטיול ובמקרים בחוגיה. שם מקבל את פנינו אסף, מדריך מומר, ומספר לנו על ההעפלה לתרבות ועל "עקרה והוכה שחברינו עוברים לבנות על התנובי." אחרי הטיול שוב הרצאה אביבעם מדבר על הקשר בין התנועה הפלמ"ח. ולאורך היומן פרסים על אכיפת הגעות, בציבות המדריכים, על קפה משותפת, על "חלוץ הסתדרותי" או חלוץ אחד" וכיוצא בזה עניינים העומדים ברומו של עולם. נזכרים ומצוטטים גם ויכוחים סוערים בין הנערים לבין עצמם, בעבודה, בטיולים ובאוהלים.

ועל השואה – אף לא מלה אחת, אף לא רמז.

איני מייחס חשיבות מוגזמת ליומן נעורים זה ולאשר בו. אך וודאי שעולה ממנו ותמה עובדה שאין להכחישה: תנועה עיונית של בני נוער בתנועת־נוער חלוצית אינה שמעה ואינה יודעת דבר על השואה עד סוף שנת 1944.

ואין לי לבר שום הסבר.

אפשר שהדברים הרשומים ביומן אינם מדוייקים. אחרי הכל ידי נער בן חמש־עשרה כתב אותם לעצמו בלילות. אך מה שאין בו ביומן – לא בפירוש, לא באיזכור ולא ברמז – הוא עדות חזקה. אין בו – שואה.

העדר השואה מן היומן הזה אינו יכול להיות דבר שבמקרה. היא נעדרה לא רק מזכרונו ותודעתו של הנער, אלא גם מהרצאות ומשיחות מלומדים של מדריכיו ומנהיגיו: מקטנם ועד גדולם. העדרות האומרת הרבה.

שלמה מיכאלס – שחקן ויהודי

מאת אריה הראל

המהפכה הצרפתית ובעקבותיה התפשטות האמנציפציה פתחו אשנב להתפתחות סוערת ונפלאה של התרבות היהודית החילונית באירופה. כוחות רוח אדירים, שעד אז היו מוסתרים מאחורי חומות הגיטו ובאו לביטוי רק בחוג סגור של קהילות יהודיות, התפרצו לבמת העולם הגדול.

כמעט בכל המיגזרים של החיים הרוחניים התבלטו היהודים כאמנים, סופרים, משוררים, מוסיקאים, מרענים והוגי דעות. במיוחד הרשימה התפתחות זאת באזורים של ריכוז אוכלוסיה יהודית בעיקר במזרח אירופה. שם הם רכשו לעצמם מקום מכובד בפיסגת חיי התרבות העולמית, לא רק בתרומתם כמתבוללים מתוך למרחבי תרבותם הלאומית אלא כיוצרי נכסים תרבותיים יהודיים, שבהם היו טמונים ערכים כלל־אנושיים. כאלה היו מרק שאגאל, שלום עליכם, ביאליק, וכזה היה שלמה מיכאלס אשר ידע לגלות בדמויות היהודיות את הערכים הכלל־אנושיים ובדמויותיהם של בני עמים אחרים את שרשיהם במורשת העם היהודי.

כמו כל תיאטרון כך היה גם התיאטרון היהודי־יידי מושרש במסורת עממית. הוא התפתח מתוך המציאות של „הפורים־שפיל", הצגות הילדים בחג החנוכה ובקריאת ההגדה בליל הסדר והופעות הכליזמרים.

ביסודו הוא נועד לספק לאוכלוסיה היהודית בידור באה בצורה קלה ומושכת. בידור שלא נרתע מלהיות לרוב פרימיטיבי, לעתים סנטימנטלי ואף מלודרמטי. הצופים הבינו היטב את שפתו האמנותית של תיאטרון זה. הם צחקו עם שני קוני למל, בכו עם שולמית והמכשפה, היו גאים בגבורתם של בר־כוכבא והמכבים, ובעיקר נהנו הנאה מלאה.

יתרונו הגדול היה בכך שהוא היה מתאים לצרכיהם, הוא סיפק ליהודי העיירות והכפרים תענוג רב ומתמשך וחיזק את קשריהם עם המציאות היהודית שבה הם חיו. תכונתו זו היתה בעלת ערך רב. אמנם חולשתו של תיאטרון זה היתה בכך שהוא לא היה יותר מזה. למעשה, בראשית דרכו הוא ביטא רק את הצד החיצוני של חיי העם היהודי, את פולחן מנהגיו ואת המנייריזמים של התנהגותו, אך הוא לא השכיל לחפש ולגלות את הערכים הפנימיים, המעולים של מהותו. ההתעוררות אשר קמה בתקופת „ההשכלה", הפוגרומים בסוף המאה ה־19 ובעשור הראשון של המאה ה־20, מהפכת 1905 ותחיית הרגש הלאומי, בעקבות משפטי דרייפוס ובייליס, העמיקו והרחיבו את הצרכים הרוחניים של הרחוב היהודי. קם תיאטרון יהודי חדש אשר ניסה לתת מענה לצרכים החדשים. הוא התחיל להתארגן כמעט בו־זמנית בשני מרכזים, במוסקבה ובפטרוגרד, ביידיש, וב„הבימה" (כסדנה בהשפעתו של וכטנגוב) בשפה העברית. התיאטרון היידי התארגן ביוזמתו של גרנובסקי, אך מהר מאוד הפך שלמה מיכאלס להגה דרכו.

★

סלומון וופסי, לימים שלמה מיכאלס, נולד בדווינסק בשנת 1890. בתו מספרת שבבית אביו „עצם המלה ,שחקן' היתה מבוטאת בלחש, משום שנחשבה ללא מהוגנת". בכל זאת, האח הבכור לייב ברח עם שחקנים, צעד אשר גרם לכאב רב במשפחתו המסורתית של וופסי. אמנם יתכן שצעד נועז זה של אחיו הגביר את רצונו של סלומון – שלמה הקטן – ללכת בעקבותיו. מכל מקום, מנעוריו היתה לו נטיה חזקה לשחק על הבמה, לכתוב מחזות ולביים. עם זאת הוא החליט על הצטרפותו לתיאטרון באופן איטי ומאוחר. קודם למד כמעט ארבע שנים משפטים באוניברסיטה של פטרוגרד. הוא היה בן 29 שנים, כאשר הוא דפק על דלתו של גרנובסקי.

גרנובסקי, חסידו ותלמידו של ריינהרט הבמאי היהודי־גרמני הדגול, התחיל את דרכו התיאטרלית העצמאית בהקמת סדנה תיאטרלית בשפת יידיש בפטרוגרד וביוזמתו של אפרוס עבר למוסקבה בשנת 1919, כדי לאחד את קבוצתו עם קבוצה מקבילה במוסקבה. הוא חש שהקהילה היהודית במוסקבה פעילה יותר ושואפת יותר לחיים תרבותיים יהודיים.

במוסקבה הצטרף אליו סלומון וופסי. הצעדים הראשונים של וופסי על במת התיאטרון היו קשים ביותר. חיצוניותו לא היתה מושכת ביותר, על כל פנים לא במבט ראשון, עד שנוצר הרושם שהיא עלולה למנוע ממנו התקדמות במקצוע התיאטרלי. אפרוס מספר, שכאשר הוא בא להזמין את גרנובסקי לעבור עם קבוצתו למוסקבה ונפגש פעם ראשונה עם וופסי־מיכאלס הוא נדהם מחיצוניותו של השחקן הצעיר, אך מהר מאוד מצא את עצמו בשבי של אישיותו (הכריזמה) של מיכאלס ושכח לחלוטין את השפה העבה „הנופלת מטה", את האף הרחב והשטוח, את התחלת הקרחת ואת השערות הבלתי־מסודרות. כל מה שראה היה זוג מבטו והוא חש את עצמת השפעתו. בכל זאת, בראשית דרכו היה מיכאלס זהיר מאוד. הוא לא היה בטוח בעצמו, הוא רצה ללמוד, לרכוש לעצמו את הכישורים המקצועיים. הוא קיבל ללא ערעור את מרותו של גרנובסקי, לפחות בכל מה שנגע לטכניקה של המשחק, לצורת הדיבור, לערך התנועה, למימיקה מוסתרת, למשמעות של רמז דק, לחשיבות – כמעט סמלית – של האיפור, למשקל הרב שיש למיקום על הבמה. כדי ללמוד היה מוכן לקבל את השקפה הרעיונית של גרנובסקי, אם כי היא כבר אז לא סיפקה אותו. גרנובסקי, בדומה לריינהרט, היה מכוון לרושם החיצוני המושלם ולא דגל באופי איכותי מיוחד של התיאטרון היהודי. הוא כתב: „איננו מסכימים עם אלה האומרים שלתיאטרון היהודי חוקים משלו. אנחנו טוענים שהתיאטרון היהודי הוא בראש וראשונה תיאטרון בכלל, בית־מקדש של יופי בהיר ושל יצירה מלאת שמחה. בית מקדש שבו את התפילה שרים בשפת היידיש. אנחנו טוענים שיעדי התיאטרון שלנו הם יעדי התיאטרון העולמי ורק שפתו שונה משפת אחרים".

מיכאלס היה מנוגד קטגורית לגישה זאת, אך בשנתיים הראשונות של עבודתו עם גרנובסקי הוא קיבל במשמעת ברזל את מרותו. „המרד" של מיכאלס התחיל כמעט בדממה. הוא הירשה לעצמו רק רמז דק לדרך שהוא סלל בשנים הבאות, אך גם השינוי הקל הזה היה מהותי. היה זה בהצגה „200000" מאת שלום־עליכם. מיכאלס שיחק את שימעלע סורוקר, והוא לא הסתפק בגילום הדמות ובהבלטה של תכונותיה החיצוניות, הוא ניסה במשחקו לגלות ולהראות את המהות הפנימית של שימעלע, את הסוד של אופיו המוסתר.

שנים מאוחר יותר כתב מיכאלס: „את חייט העיירה הצנוע, את שימעלע סורוקר, תפשתי כגיבור אגדה דמיונית של א.ת.א. הופמן. בלי מספרים גדולים איננו רואה אותו בכלל. ואף־על־פי־כן סורוקר נושא אצלי מרגע הופעתו הראשונה תחושה של סוד. הבעיה לא בכך שיש לו סוד וגם לא בכך שיש לגלות סוד מיסתורי, העניין בכך שיש בו משהו מהותי (מיוחד) שיש להבין... לפיכך הכרזתי, למשל, נושא עמו גם כן תחושה של מיסתורין, הבטחה לגלות את הסוד של „הכל גוזר" ואת סוד הכליון – הצגורות הנחוצה והכליון הנחוץ".

„גם בנימין נושא בתוכו איזה שהוא סוד. אפשר שהוא לא יאמר דבר לאולם הצופים, אבל כשהוא קרב אל שולי הבמה משתרר שקט ואני יודע מדוע, משום שמצפים: „תיכף הוא יאמר משהו חשוב. ואילו אני איני יכול לומר דבר, לבד מזה שאני יודע כי ברצוני לגלות איזה סוד ואני מגלה אותו בסיוע של ההומור. וכמובן אני בתוך־תוכי מכנה את בנימין אחרת. אני מכנה אותו תמיד לא „בנימין השלישי" אלא „בנימין כנפיים קצוצות"".

הגישה הזאת לראות ולהראות לא רק את החיצוניות של האדם אלא את מהותו הפנימית, האמיתית, הנסתרת, אפיינה את כל דרכו האמנותית של שלמה מיכאלס. היא הגיעה לשיא בגילומם של טוביה החולב ושל המלך ליר.

הפסיפס הרב־גוני של הדמויות שגילם מיכאלס היה עשיר מאוד: רב אלטר, הוצמאך, שימעלע סורוקר, אוריאל אקוסטא, טוביה החולב. בכולם הוא חיפש את הגרעין הדומיננטי, את התכונה המשמעותית ביותר, אותו המוקד אשר איחד את כל הדמויות האלה – והוא מצא אותו ב„פינטעלע איד" אשר הפך את הפסיפס כולו לדימוי של העם היהודי כולו, על כל סבלו, על דרך יסוריו הארוכה, על כל האילוצים של חיי התפוצות.

עצמתו של מיכאלס היא בכך שנאמנותו למהות היהודית־לאומית איננה סוגרת את „בנימין השלישי, קצוץ כנפיים", את הוצמאך ואת טוביה החולב בתוך הגיטו ובתוך העיירה היהודית ההולכת ומתמוטטת אלא מובילה אותם לרמה אנושית כה גבוהה, שמתוך מהותם היהודית הם מבטאים את האמת הכלל־אנושית. החשיפה של הטרגדיה היהודית בתפוצות יוצרת דמות חדשה של האיש הקטן, החולש כגיבור, אשר על אף דלות תנאי־חייו משכיל לשמור על שיעור קומה מוסרי ואיננו נכנע לכוח גס ועוין. על כן עודדו הצגותיו של מיכאלס את יהודי ברית־המועצות ברגעים השחורים ביותר של תולדותיהם, עודדו אותם להזדהות יהודית עמוקה, יצרו געגועים לתרבות יהודית מחודשת ומושרשת במורשת יהודית תנ"כית ושואפת לצדק וחופש.

האפותיאוזה של מסר זה היתה הצגת „פריילאכס", מבויימת בשנת 1945, מעל קברי־אחים של ששה מיליון נרצחים, הצגה שהציבה אתגר לכל שונאי ישראל בשיר הלל על „נצח ישראל לא ישקר". מיכאלס לא הסתפק בנסיון להראות שיהודי בנאמנותו ליהדות מגיע לכושר ביטוי של אמיתות כלל־אנושיות. הוא גם ביקש להראות בדמויות לא־יהודיות את נקודות המגע עם מורשתו של העם היהודי. אין ספק שבמקביל לגילומו של טוביה החולב שיא דרכו התיאטרלית של מיכאלס היה גילומו של „המלך ליר".

מיכאלס רצה לשחק את „המלך ליר" מאז היותו תלמיד בית־ספר תיכון. הוא כתב: „מנעורי קסמה לי דמותו של ליר. ונטיית לבי זו קיבלה תוספת חיזוק מכך ש'גוסאט' (גוסודרסטביני אבריסקי תאטר) משמעו תיאטרון יהודי. שחקני תיאטרון זה קל להם יותר לשחק במחזות שיש להם צביון לאומי מוגדר". ב„המלך ליר" ניתן לשער ולגלות צביון זה, מזה שטרגדיה שקספירית זו קרובה מאוד ברוחה, לדעתי, לאגדות התנ"ך".

תפישה זאת הובילה את מיכאלס לראות את המלך ליר באור שונה לגמרי מרוב הפרשנים האחרים. בעיני מיכאלס המלך ליר לא היה זקן סנילי, עייף מן החיים, השואף לשקט ושלווה. ההיפך הוא הנכון, לדעתו. בעיני מיכאלס מעשהו של ליר הוא שיא של שאפתנות אנוכית. בעיניו ליר הוא רודן צמא לשלטון ללא סייג, במעשה חלוקת ממלכתו הוא מתיימר להגיע לעצמה אלוהית על ידי קביעת דרכם וניהול גורלם של בני אדם.

„לגבי דידי", כותב מיכאלס, „הצטיירה התפישה היסודית של ההצגה הבאה כדלקמן: המלך ליר לאחר ששבע עד לזרא את מנעמי החיים והשלטון העלה בדעתו להטיל אתגר לעולם כולו – העולם נראה בעיניו כאפסי בהשואה לאישיותו הוא. בו־עצמו הוא ראה ריכוז לא רק של רצון, לא רק של שלטון־מלך אלא גם של איזו חוכמת־חיים. מהפסגות ההרריות של חוכמת־שיבה זו, לפי תחושתו, נראו כל האידיאלים של הטוב וכל הכוחות של הרע זעירים מאוד".

שלמה מיכאלס (מימין), על במת הנשיאות של איגוד השחקנים הרוסיים (מוסקבה, 1944)

ובמקום אחר כותב מיכאלס בשם המלך ליר: „אני – מרכז העולם. אין דבר העולה עלי. מה לי שלטון, עוצמה, כוח מה לי אמת או שקר: מה לי הצביעות עד לזרא של גונריליה ורגאנה, מה לי אהבתה העצורה, אך הנאמנה של קורדליה: הכל אפס, הכל לשוא. האמת היא רק בחכמה שלי, רק באישיות שלי יש לה ערך!"

הכוח העליון המתיימר לנווט את הבריות זה הוא – המלך ליר. ואם זו הדרך שבה הוא מבין את המלך ליר, הוא איננו יכול להופיע על הבמה כזקן חסר כוח, כמו שגילם אותו בסרמן, אחד השחקנים הגדולים היהודיים־גרמניים ורבים אחרים. לא, הוא חייב להופיע כאיש בעל עצמה רודנית, אשר מצפה מן הזולת רק למעשים של עבד. משום כך החליט לשחק את המלך ליר ללא זקן. כך רצה להבליט את כוחו הפיזי ואת רוחו האיתנה של ליר המשלה את עצמו שהוא יכול להתייחס לבני אדם כמו אל חומר בידי היוצר.

הטרגדיה של ליר איננה בהתנהגותן של שתי הבנות הבכורות גונריליה ורגינה, אלא בתגובתה של קורדליה הצעירה אשר העזה להתנהג כאילו האמת היא יקרה מן התנופה, העזה להעמיד מול רצונו של ליר את רצונה־היא. בסצינה של השגעון, – אשר איננה ביטוי של טירוף אלא שיעור בחכמה רבה, ליר מבין, ככלות הכל, שרודנות נדונה לכשלון ובחשבון הסופי איננה יכולה לנצח.

מתוך הדיאלוגים של שקספיר משמיע מיכאלס את זעקתו נגד השאפתנות הפאראנואידית של סטאלין. כשם שבטוביה החולב היהודי מיכאלס מבטא גם את הכלל האנושי, כך הוא שומע במסר השקספירי של „המלך ליר" את הצלילים של נביאי ישראל. משום כך בחר את הלקין כמתרגם ואת פולבר כמלחין המחזה.

קשה לדעת אם סטאלין ושומרי־ראשו חיפשו את המסר של "המלך ליר", אך מיכאלס הקל עליהם: הוא כתב על כך ב־1936 ושב ב־1937. אכן הם פירשו נכון את ה„אני מאמין" של שלמה מיכאלס אשר שאף לתחיית התרבות היהודית ולחיזוק ההזדהות היהודית ואשר שלל רודנות והאמין בחירות אנושית ובקדושת חיי אדם. על כל אלה הוא שילם בחייו, כאשר נרצח ב־13 בינואר 1948.

התרגום של קטעים מתוך כתבי מיכאלס נעשה על ידי שמואל ביבובסקי ושלמה אבן־שושן.

בין מזרח למערב – בין ציור למדע

מאת טליה רפפורט

פנחס כהן־גן, הדפסים בגלריה „מימד קטן" – חנות „פרוזה", לב דיזנגוף, ת"א.
פנחס כהן־גן, „אמנות אטומית", ספר בהוצאת „בצלאל – אקדמיה לאמנות ועיצוב", ירושלים, 1986.

פנחס כהן־גן מציג שורת הדפסים צבעוניים שמעניינים לא רק מבחינה חזותית, אלא גם בשל התכנים הרעיוניים שהם נושאים. אופיים מרומז והידתני למחצה והמסר לא תמיד ברור. אולי זה, בעצם, מה שמונע את העבודות מלהיות לכרזות תעמולה פשטניות.

כהן־גן מרבה באחרונה להשתמש בראש אדם סכמאטי האחיד כדימוי־מפתח שחוזר בעבודותיו, כמנותק מגוף כלשהו. פעמים רבות הראש הזה שכוב על צידו, או צף בחלל התמונה, ומסביבו אפשר למצוא דימויי סביבה מנותקים אחרים כמו דקל, צמות, סירה, קערה, כד פרחים, בקבוק, גביע, ענף, פרח, פרי וספירלה, המתפקדת גם כמסורת־קליעה. בעבודה אחת מופיעים אברי הפנים (עין, אוזן, פה וכו'), אף הם במנותק מן הפרצוף השלם לצד צורות הנדסיות, שקודקודיהן מסומנים באותיות עבריות או לועזיות, וכן תרשימים או דיאגראמות מתחום המדעים המדוייקים. הדבר מתקשר לתהליך השכלתני־אנאליטי שמאפיין בכלל את גישתו האמנותית של כהן־גן, גם בשלב המושגי שלו בעבר וגם בציור העכשווי.

פנחס כהן־גן (הדפס)

תהליך זה בא לידי ביטוי רחב ומקיף יותר בספרו „אמנות אטומית" שיצא לאור לא מכבר בהוצאת „בצלאל". לדברי כהן־גן, הספר הוא נסיון מדעי־שיטתי לתכנן „בין שפת הציור לבין הטכנולוגיה המדע", לבנות „שפת־על באמנות שתתייחס לעולם הנראה (הטבע) ולעולם היצירה (אמנות)" ושתהיה „שפת תיאור מסודרת בדקדוקה, שמקורה בטכנולוגיה האלקטרונית (מחשב, סלולויד)".

מי שאמון על ראיית האמנות כצורת ביטוי אינטואיטיבית, תחושתית ורגשית לא פחות מאשר מחשבתית, יתקשה לקבל את גישתו הרציונליסטית העקבית המנסה להפוך את האמנות למערכת תיאורטית סגורה היטב בדומה למדע מדוייק בעל כללים ונוסחאות מוגדרות. „עולם הנבואה המסתורין מגייס להגנתו את עולם ההכרה כדי להצילו ממות בטוח", אמר פעם כהן־גן כהסבר לעמדתו. מי שאינו חושש מסכנה כזו עשוי לחשוב, שגישה שכלתנית מדי עלולה ליטול מן האמנות את רוח החיים שלה, את אותו ניצוץ או מעוף שמעבר לשכל הישר.

למזלו, לפנחס כהן־גן יש מלבד נטיות פילוסופיות־מדעיות גם חושים צייריים מפותחים ובזכותם גם בספר שלו אפשר למצוא רישומים עשירים ומרשימים לצד הסימנים, הדיאגראמות וההגדרות המסובכות.

גם בתערוכה הנוכחית שזורים בתוך ההדפסים כיתובים המרמזים לאמירות תרבותיות, חברתיות ופוליטיות. אחד הנושאים שחוזרים אצל כהן־גן הוא העמדת מזרח מול מערב, נושא שמתקשר גם לביוגרפיה האישית שלו (מוצא מזרחי וחיים בישראל מול שהות ממושכת בניו־יורק) וגם למצבה של האמנות הישראלית שתלויה בלבאנט אך נושאת את עיניה למערב.

המילים „מזרח" ו„מערב" וכן „אוריינט" באנגלית מופיעות כאן פעמים מספר וגם המילים „ישראל" ו־„USA" מצויות באחת העבודות. בעבודה אחרת רשומות המילים „ישראל" ו„א״י" ובנוסף מופיע הביטוי „לוקאל־פטריוט" לצד פיראמידה כחולה ודקלים – מיחבר פשוט המייצג תשלובת לוקאלית־פוליטית לא פשוטה. על אף נכיחותו הקוסמופוליטית והתבטאויותיו הדו־לשוניות בעברית ובאנגלית יחד, הלוקאליות היא אחת הבעיות שמעסיקות את כהן־גן ביצירתו.

בעבודות אחרות מתייחסים הטקסטים לבעיות פנים־תרבותיות אחרות, כמו למשל: „המראה המודרניסטי נושא את המחשבה האריסטוטלית של האמנות כעשייה עד קיצוניות" (בתרגום חופשי מאנגלית), או „ועדיין המודרניזם אינו מאושר בהיותו רב־ספרותי והינו נרדף על־ידי התשוקה לתקשר מעבר לעצמו" (כנ"ל).

פנחס כהן־גן לא היה מעולם אמן שמסתפק במועט. עוד מן התקופה המושגית, שבה החל את פעילותו האמנותית, הוא נושא עמו מטענים עיוניים נכבדים, שאז העביר באמצעות פרוייקטים, תרשימים וטקסטים והיום, בהתאם לרוח הזמן, הם משתקפים בציורים.

אף כי המסרים ובמידה מסויימת גם הראייה החזותית (קומץ דימויים פשוטים וחוזרים, צורות יסוד, צבעוניות אחידה למדי, כיתוב דמוי כותרות עיתונות מתומצתות) עלול להקנות להדפסים אלו תדמית כרזתית במקצת, יש בהן תיחכום ואניגמות שמעבר לפלאקט.

בראשית הדרך

שלוש אמניות, גלריה „מימד" – מינסקר 27, ת"א.

גלריה „מימד" ממשיכה בשליחותה החשובה של מתן בימה לאמנים בראשית דרכם ומציגה עתה שלוש אמניות צעירות.

דינה הסמן מציגה פסלים שמקור השראתם בחווית ילדות של הנחת מלכודות עכברים בשורות הקיבוץ. בחוויה המקורית היתה, לדבריה, תערובת של סקרנות ופחד, אך תוצריה הנוכחיים הם אובייקטים מעודנים ודקורטיביים. באחד מהם, שתלוי לבדו על הקיר, יש עניין מסויים במבנה ובצורות, אך רוב האחרים, בכלל אלה המונחים על הריצפה, הם שיגרתיים ונדושים למדי, מעין מלכודות חן מסוגננות ואלגאנטיות.

הפסלים מצויידים אמנם בכל טוב: מבני עץ דקים, צורות הנדסיות, צבעים כהים (כחול, שחור), נייר כסף מבריק ושפע של פריטים זעירים כמו חתיכות פלאסטלינה צבעוניות, פיסות עתון, מחרוזות, מסמרים צבעים וכדומה, אך אין בהם חוש פיסולי, דמיון מפתיע או איזושהי הברקה או המראה. אחד מהם, בשחור־צהוב־כסף, הוא ממש אופנתי בצבעיו ובסגנונו. הפסלים נראים כתרגילים קצת אנמיים של תלמידה טובה, שאינה מעזה עדיין לחרוג מן הכללים המקובלים.

דורית יעקבי כופה על מראות הסביבה המציאותית הקרובה שלה מטענים אמוציונאליים סוערים, שגורמים לשיבושם ועיוותם בציור. אפשר לאתר בעבודותיה צורה משולשת שחוזרת ומתפקדת כפרספקטיבה אלכסונית־תלולה של שולחן ועליו עצמים בלתי מזוהים, אך למרות זאת, העבודות הללו פועלות יותר כציור מופשט בעל חומריות כבדה, סמיכה ועכורה. דורית יעקבי יוצרת כאן תבליטיות של שכבות על ידי הצמדת קרעי נייר צבועים בסיכות ועירוב טכניקות וחומרים, כך שנוצרים פני שטח גסים משוספסים ואקספרסיוניסטיים. הנפת הסיסמה „תפיסה אנטי־אסתטית" אינה מעניקה לגיטימאציה או ערך אוטומאטי לעבודות והן בעצם מישנות למדי באופיין ולא מעניינות במיוחד.

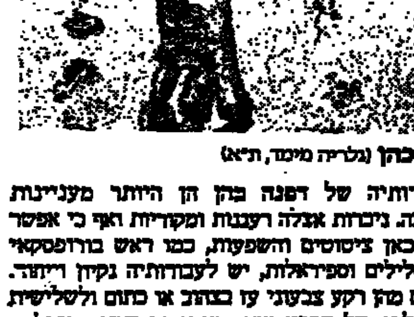

דפנה כהן (גלריה מימד, ת"א)

עבודותיה של דפנה כהן הן היותר מעניינות בתערוכה. ניכרות אצלה רעננות ומקוריות ואף כי אפשר לזהות כאן ציטוטים והשפעות, כמו ראש בורופסקאי מוקף סלילים וספיראלות, יש לעבודותיה נקיון ויחוד. לשתיים מהן רקע צבעוני עז בצהוב או כתום ולשלישית באפור־לבן. על הרקע צפים מוטיבים שונים, שחלקם דימויים ישירים (ראש, זוג דמויות) האחרים הם צורות עמומות או מכוסות למחצה ובלתי מזוהות. שילוב המרכיבים השונים יוצר אווירה ציורית מעניינת והביצוע מדוייק ומוצלח.

משל היתדות

שוקי כפרי, פסלים, גלריית הקיבוץ, דב הוז 25, ת"א.

המוטיב המרכזי בתערוכת הפיסול של שוקי כפרי בגלריית הקיבוץ הוא יתד ברזל, שמתפקדת כאן לא רק כחומר וכ„חפץ מצוי" (רדי־מייד) אלא גם כדימוי. הבעייה היא שיותר מייצגת כאן דעת אדם, אנאלוגיה בנאלית כשלעצמה וגם הסימבוליזציות שמארגן כפרי ליתדות החלוציות שלו הן צפויות מדי.

כפרי מבנים את היתדות למערכים דמויי משחקים „מן החיים": הן ניצבות בשורות, משובצות וחלוציות ברשת, חסומות על ידי מחיצות או מאויימות על ידי כדורי ברזל דמויי בליסטראות.

במקרה אחר הוא מעמיד לזה עץ עבה ושחור שנטה מעט על צידו ולמרגלותיו תקועות שתי יתדות התוצאה היא מעין מצבה סתמית לגמרי. בפסל אחר מופיע מבנה ארכיטקטוני שמזכיר שערי מיקדשים מצריים עתיקים, אך בשל הממדים הקטנים הוא נראה כדגם מסוגנן וחסר כח.

במקרים אחרים מעמת כפרי את יתדות הברזל הגושי העץ הטבעי והגס המשמשים להן כבסיס עם חומרים זרים ומנוכרים כמו עמוד פרספקס שקוף, לוח זכוכית שבור או צבע זהב נוזלי שניקרש סביב חורזן צעצוע זעיר. בשל הכלאות בלתי מוצלחות כאלה רעיונות פשטניים מדי ומשחקים צורניים מוגבלים, בשלב זה הפיסול הזה תקוע כמו היתדות שבתוכו.

לקט

קול דממה דקה

מאת י. קורא

ב־11 בספטמבר הלך לעולמו באתונה, שבע ימים ומעשים, אחד מגדולי אנשי הרוח של יוון בימינו, פאנאיוטיס קנלופולוס. בעולם הגדול היה קנלופולוס ידוע בעיקר כמדינאי, שהגיע כמעט לפיסגה, ואם לא עלה לפיסגה ממש, היה זה משום מידת הענוה שבו. בגיל 24, כאשר היה כבר פרופסור באוניברסיטה של אתונה ומאחוריו מספר פרסומים רציניים בסוציולוגיה ובהיסטוריה, התמנה בפעם הראשונה לשר בממשלת יוון. מאז היה כמה פעמים שר וראש ממשלה: הוא היה ראש ממשלת יוון באפריל 1967, כאשר השתלטו הקולונלים והפכו את ארצו לדיקטטורה צבאית. עם ביטול המלוכה ביוון, לאחר מפלת הקולונלים ב־1974, הציעו לו להיות מועמד לנשיאה הראשון של הרפובליקה, אך הוא סירב, משום שהאמין שהמועמד הטוב ביותר הוא קרמנליס (שאמנם נבחר). לא הרבה פוליטיקאים מוכנים לעשות זאת. הוא המשיך להיות חבר הפרלמנט עד לפני כשנה, כאשר היה כבר בן 83, והמשיך להיות פעיל באקדמיה של אתונה עד ימיו האחרונים.

על קנלופולוס המדינאי, לוחם החירות ואויבם המושבע של הדיקטטורים למיניהם ביוון ומחוצה לה, יכתבו אחרים. אך לא כל אדם זוכה לשני כתרים. קנלופולוס הצליח, גם באמצע עיסוקיו הפוליטיים הדוחקים, "לקבוע עתים לתורה", להמשיך לקרוא, לחשוב ולכתוב. כמה מספריו תורגמו לאנגלית וצרפתית (ואין הדבר קל, שכן הוא היה אחד מאבני הפרוזה היוונית בדורות האחרונים), אך לא ידוע לי על כל תרגום לעברית. ספריו הראשונים הם טכניים ואקדמיים בעיקרם, ועוסקים בחברה בעולם הקפיטאליסטי, במארקסיזם (שקנלופולוס התייחס אליו בחיבה, אך בביקורת) וכיוצא בזה. אך בשנים האחרונות של חייו הארוכים כתב קנלופולוס כמה ספרים פופולאריים יותר, שאולי מן הראוי שיתורגמו אחד או שניים מהם לעברית.

בשנות הדיקטטורה של פאפאדופולוס ושות', כאשר היה קנלופולוס במעצר בית או במעקב תמידי (כראש הממשלה הלגיטימי האחרון לפני ההפיכה הצבאית), סירב לעזוב את יוון (אם כי בשלב מסויים הותר לו לצאת), המשיך להביע ביקורת בכתב ובעל־פה נגד הקולונלים הדורסים. אך באותן שנות "אבטלה פוליטית", היה לו גם הזמן הדרוש להביא לסיום ולפרסם את ספרו הגדול, בן שני הכרכים, על תולדות הרוח של אירופה החדשה – ספר שזכה להצלחה גדולה גם במקורו היווני וגם בתרגום מחוץ ליוון. מעטים הם האנשים בעולם כולו המסוגלים להקיף שטח רחב כזה בספריהם, אפילו הם אנשי מדע ומחקר "טהורים" המבלים את כל ימיהם בספריות ובמוזיאונים. והנה בא המדינאי העסוק, בן למדינה קטנה ועתיקה שאינה עומדת היום במרכז חיי הרוח של אירופה, ועשה את הנס. כמובן, כל קורא ימצא בספר זה, פה ושם, חסרונות וטעויות, ואין ספק שנקודת מבטו של המחבר אינה יכולה – מטבע הדברים והנושא – להיות אובייקטיבית. כיצד תיתכן היסטוריה אובייקטיבית של חיי הרוח של אירופה? אך עצם היריעה הרחבה, ההיקף, העומק – שלא לדבר כבר על הסגנון הברור הצלול – הופכים ספר זה לאחד מהישגיה של הספרות האירופית בדורנו. הספר יצא לאור עוד בתקופת שלטונם של הקולונלים, שלא העזו לאסור על פרסומו ולהכניסו ל"אינדקס הספרים האסורים" (שכלל גם כמה מיצירותיהם של סופוקלס ושל שקספיר!). אינטלקטואלים יוונים וסתם קוראים משכילים קפצו על ספר זה, שהוכיח להם ולעולם שגם תחת שלטון עריצים לא תמו חיי הרוח והתרבות ביוון.

פאנאיוטיס קנלופולוס

בשנת 1975 פירסם קנלופולוס ספר בשם "מסות היסטוריות". המסה המעניינת ביותר בספר זה אינה מחקר היסטורי של ממש, אלא מאמר בשם "כיצד חיינו תחת שלטון העריצות", המתאר את חוויותיהם של המחבר ושל מדינאים ואנשי רוח אחרים שנשארו ביוון בשבע שנות האימים, 1967–1974. גם מאמר זה מוסיף כבוד למחברו, לחבריו, ולאנשי הרוח והתרבות של יוון בדורנו.

★

קנלופולוס נולד בשנת 1902. לפני שנים אחדות אמר לחבר אנגלי (כ.ב. וודהאוס, שעליו אכתוב במאמר אחר) שאילו היתה הרשות נתונה לו, היה בוחר להיוולד חמש מאות שנים לפני כן, בשנת 1402, כדי לחיות בתקופת הזוהר האחרונה של ביזאנטיום, לפני כיבוש קושטא על־ידי התורכים, ובראשיתו של הרנסאנס האיטלקי. אמר ועשה. לפני כשנתיים יצא לאור באתונה רומן שלו, בן שני כרכים וכ־1000 עמודים, בשם "נולדתי בשנת 1402". המספר הוא יווני, בן למשפחה אמידה, שנולד בפטרה, בצפון הפלופונס, בשנת 1402, התחנך אצל נזיר מלומד ובעל נטיות פילוסופיות, ולאחר מכן בילה את רוב ימיו כסטודנט וכדיפלומאט בקונסטנטינופול, מיסטרה (אותה בירה של נסיכי הפלופונס שעלתה לגדולה בשנים ההן, ושרידיה המפוארים עדיין מרהיבים את עיניו ומרחיבים את לבו של התייר המבקר בה), ואחר כך באיטליה של תחילת הרנסאנס. פרויד היה קורא לזה "חלום של הגשמת המשאלה".

ברומן ארוך זה, מתגלה אותו מדינאי והיסטוריון של אירופה המערבית כבקי מאין כמוהו בספרות יוון ותרבותה, מהומירוס ועד סוף התקופה הביזאנטית. היה זה כאילו הצליח המחבר – שגם הוא נולד בפטרה, למשפחה אמידה, חמש מאות שנים לאחר מכן – להעביר את עצמו, גוף ונפש, לעולמה הזוהר בנצנוצי שקיעה של הקיסרות הביזאנטית בדור האחרון לקיומה. כל פרט ופרט נראה ונשמע אותנטי, והספר עצמו מכניס את הקורא לעולם מרתק, שלא כל אדם, אפילו ביוון, בקי בו. באירופה המערבית, וגם ביוון, ניכרת כבר כמאתיים שנה הנטייה לזלזל בעולם הביזנטי ולראות בו תקופת חושך ושקיעה של הקיסרות הרומית הגדולה והנאורה. תפיסה זאת מושפעת במידה רבה מספרו הגדול של ההיסטוריון האנגלי, בן המאה הי"ח הנאורה, אדוארד גיבון, "שקיעתה ונפילתה של הקיסרות הרומית". עצם כינוי הגנאי "ביזאנטי" (ה"ביזאנטים" עצמם קראו לעצמם "רומאים") משקף גישה מזלזלת זאת. ספרו של קנלופולוס אינו מחפה על חסרונותיו של העולם הביזאנטי – האכזריות והכיעור שבתככי החצר, הצביעות, שלעולם איננה רחוקה מפני השטח, בחיי המינזרים ומוסדות הכנסיה; ניצולם של האוחזים הקטנים הפשוטים, בעיקר בפרובינציות, לתועלתם ולהנאתם של הנסיכים, האריסטוקראטים ובני המעמדות הגבוהים בערים הגדולות, ובעיקר בקונסטנטינופול, וכיוצא בזה. אך הרושם הסופי המתקבל מספרו הוא שבקיסרות הביזאנטית, עם כל מגבלותיה, היו חיי רוח ערים ועשירים ביותר, תרבות ועידון של ממש – ועיקר העיקרים, ללא המסורת הקלאסית המתמשכת של ביזאנטיום, לא היה הרנסאנס באיטליה, לפחות מצידו היווני, באפשר.

גם כאן מתקן סיפורו של קנלופולוס את אחת השגיאות שאני מוצא אותה עדיין היום בספריהם של כמה וכמה היסטוריונים, כאילו היה הרנסאנס האיטלקי בעיקר נסיון של חזרה לעולם הרומי העתיק, ואילו תרבות יוון נחשבה בו רק כחלק מתרבות הקיסרות הרומית וכמקור לכמה מסופריה ומשורריה בעולם. כל מי שמכיר את תולדות הגירתם של מלומדים ביזאנטים לאיטליה במאה החמש־עשרה, יודע שאין כן הדבר. גילויה מחדש של יוון העתיקה היה אחת החוויות המרכזיות, לא רק לתקופת הרנסאנס, אלא לכל תולדות התרבות של אירופה החדשה. נושאי הכלים – במובן המילולי של הביטוי – של גילוי זה היו אותם מלומדים ביזאנטים שהעבירו את ספרות יוון העתיקה מן הקיסרות השוקעת והנופלת בידי התורכים לאיטליה, ומשם ליתר ארצות מערב אירופה.

★

נוסטלגיה, הנסיון לבצע מה שברוך קורצווייל המנוח כינה בשם „שיבה מאוחרת", הם דברים מסוכנים. היוונים למדו זאת מנסיונם בשלושים השנים הראשונות של המאה הזאת ואני מקווה שאנו לא נאלץ ללמוד זאת מנסיוננו בשנים האחרונות של המאה. אני בטוח שקנלופולוס עצמו לא היה מרגיש לגמרי בנוח בעולם הביזאנטי שהוא מתאר כל־כך יפה בספרו. כהיסטוריון, סוציולוג ומדינאי מפוכח, חי קנלופולוס במאה העשרים, היה אויבם של כל משטרי העריצות והדיכוי, ואחת משאיפותיו, ומשאיפות „מפלגת המרכז" שהקים (ושמנהיגה הגדול היה, לאחר מכן, ידידו קונסטנטינוס קרמנליס), היתה „להכניס את יוון למאה העשרים לאירופה", להביא את העם היווני לבגרות פוליטית ולריאליזם המבוסס על ראייה נכונה ומפוכחת של מצבו של העולם. באיזו מידה הצליחו קנלופולוס וידידיו הפוליטיים לעשות זאת, לאחר ימי השקיעה של שלטון הקולונלים, ימים יגידו. אך זכותו של זקן להלום חלומות. הרומן פורסם כאשר היה המחבר בן כשמונים שנה. גם אם אין הוא יצירת אמנות ממדרגה ראשונה, הרי הוא, לדעתי, אחד מן הרומנים ההיסטוריים המרתקים שקראתי, וניתן להעמידו בשורה אחת עם כמה מן הרומנים של וולטר סקוט והנריק סנקביץ'. מעניין הוא, שדווקא ביוון של שני הדורות האחרונים – אולי בגלל הצורך להתמודד עם העבר לאחר „השואה" היוונית של שנות העשרים – קמו כמה וכמה סופרים שכתבו רומנים היסטוריים מעולים, המצוינים ביוון העתיקה, בעולם הביזאנטי, או בתקופות שונות בתולדות יוון החדשה. ספרו האחרון של קנלופולוס קובע לעצמו מקום כבוד ב„אופנה" יוונית זאת.

קנלופולוס היה איש קטן, צנום ומצניע לכת, שראה גם בחייו הפוליטיים וגם בפעילותו כפרופסור וכסופר, שירות לחיי הרוח והמדינה של ארצו ושל אירופה בכלל. הצלחותיו לא היו זוהרות ומרשימות, הוא נשאר – גם אם היה רוב ימיו פעיל בפוליטיקה ודיפלומטיה – בעיקר איש רוח ותרבות. אילו היה איש כמוהו חי, למשל, באנגליה, צרפת או ארצות הברית וכותב בשפה שמספר קוראיה הוא בן שבע או שמונה ספרות, אין לי ספק שהוא היה, זה עדין ועידנים, אחד האנשים המפורסמים ביותר בעולם. לא נתמזל מזלו, והוא חי במדינה קטנה וכתב בלשון שמעטים הקוראים בה מחוץ לארצו. לא נתמזל מזלו – אך נתמזל מזלה של יוון, שזכתה בו, באחד מן הצדיקים וגדולי הרוח והתרבות של אירופה במאה העשרים.

ביאליק לילדים

יום עיון על יצירת ביאליק לילדים יתקיים ביום ג' – י"ט בטבת – (20 בינואר) ב„בית התפוצות" בת"א. מושב בוקר (מ־10 עד 12): פרופ' אריה כהן, ד"ר מירי ברוך, ד"ר דינה שטרן, גרשון ברגסון, סכינה שווירץ; מושב אחה"צ (מ־4 עד 6): ד"ר אוריאל אופק, לילי ברקמן, ד"ר שלמה הראל, הרצליה רז, ד"ר מנוחה גלבוע; מושב ערב (מ־20 עד 22): ד"ר מאיה פרוכטמן, ד"ר עוזי שביט, פרופ' גדעון טורי, ד"ר זיוה שמיר. בחלק האמנותי השחקן משה בקר והזמרת אורה זיטנר.

„צבע חדש"

★ עם תחיה בת־אורן בצאת ספר שיריה „בשני קולות", תשוחח ד"ר מנוחה גלבוע.

★ עם מיכאל דשא בצאת ספר שיריו „כל שעה" (מבחר שירים תרצ"ט – תשמ"ז), תשוחח דורית אדגר.

★ עם אורה עתריה בצאת ספר שיריה „חגיגה בשמש", ישוחח ד"ר ראובן קריץ.

בתכנית האמנותית: המלחין והזמר יוסף מוסקי, בליווי גיטרה – ישיר משיריו של מיכאל דשא. בליווי: דב בירקנפלד (גיטרה מובילה), אורי רקל (גיטרה בס). מנחה: דורית אדגר.

הארוע יתקיים ביום חמישי, כ"א בטבת (22.1) בשעה 8.30 בערב, ב„בית־הסופר" ע"ש שאול טשרניחובסקי, רח' קפלן 6, תל־אביב.

מדף ראשון – ספרים חדשים

מאת אבי טנא

חינוך

אסיפת המורים

תלמידים ראשונים בחינוך העברי/מאת שלמה ברימר/ראובן מס/262 ע'.

סיפור התארגנותם המקצועית של המורים העברים בארץ הקודש החל בתרנ"ב (היא 1892) ולא בהסתדרות המורים אשר עמנו עד עצם היום הזה אלא ב„אסיפת המורים העברים בארץ־ישראל" – גוף בן ארבעה־עשר חברים שהוקם בראשון לציון וחי ופעל במשך ארבע־חמש שנים. שלמה ברימר מציג את סיפורה ואת מעשיה בארבעה חלקים. הראשון מוקדש לחינוך ולשון בראי התקופה (לאמור, שלהי המאה הקודמת), השני, „ספר זכרון דברים ל'אסיפת המורים'", כולל פרוטוקולים מעשר אסיפות. השלישי דן בנושאים ותכנים בדיוני ה„אסיפה" (כמו, למשל, הצורך בדיבור ספרדי־ליטאי). הרביעי מוקדש לאחריתה ולמקומה בתולדות החינוך החדש. הספר רואה אור במסגרת אירועי מאה שנותיו של בית־הספר „חביב" בראשון לציון.

משנה

ראשון, רצוף

פירוש למסכת עירובין / מאת אברהם גולדברג / מאגנס / 100 + 8 + 332 + 18 ע'.

מסכת עירובין נדרשת לעירובי חצרות ושיתופי מבואות ועניני עירובי תחומים הכלולים בתוך המסגרת הרחבה של הלכות שבת. בתור שכזו היא קשורה למסכת שבת „ומן הנמנע שלא תבוא אחריה". אשר על כן פותח בעל הפירוש הזה במהדורת מסכת שבת (שיצאה לפני כעשר שנים) וממשיך ממנה לפי אותה שיטה עצמה – „פירוש מדעי ראשון רצוף... יחד עם שינויי־נוסחאות בהתאם לכתבי יד עיקריים של נוסח המשנה" – למסכת זו. הפעם נוספו גם „תיאור מפורט של תכונות הלשון והכתיב של הרוב הגדול של הנוסחאות למיניהן" וכן תיאור היחס של התוספתא למשנה ומפתח לנושאים נבחרים.

תלמוד

הצגת המקורות

עריכת מסכתות ביצה, ראש־השנה ותענית בתלמוד הבבלי / מאת נח עמינח / מפעלים אוניברסיטאיים / 352 ע'.

אמר המחבר: „עיקרו של המחקר הוא בהצגת המקורות מזוית הראייה שבה התבוננו במסכתות אלו לפרטיהן ולכלליהן, במטרה לגלות את סודות האמנות בהן נארגו חוטי ההלכה בשלל גוניהם... בהחקרי יש הדגשה ניכרת לצד הבדיקות וההשוואות בין־הבבלי והירושלמי. מן ההשוואות בין התלמודים הגעתי... לכמה מסקנות עקרוניות, כגון יחסם של האמוראים לדברי קודמיהם" ושעיקרו סבירה על נאמנות רק למשבעות ההלכתית שבסיפורי מעשים). כל אחת משלוש המסכתות נידונה בפני עצמה בהתכונות אחת שדים בה בבוא על הרכב המסכת ופרקים על מקורות תנאיים, על סידור, על עריכה, על גירסאות, על יחסי סוגיות, על בבלי וירושלמי ועל שמות האמוראים שבמסכת.

אסופות

לא תחום מוגדר

תעודה ד' – מחקרים במדעי היהדות / בעריכת מרדכי עקיבא פרידמן ומשה גיל / מפעלים אוניברסיטאיים / 275 + 25 ע'.

שלושת הכרכים הראשונים של „תעודה" הוקדשו לתחומים מוגדרים במדעי היהדות. זה יהיה גם משפטם של שני הכרכים הבאים. בין לבין בא כרך זה שעניינו בכלל מדעי היהדות. בהתאם לכך יש כאן תשעה־עשר מאמרים המקיפים נושאים כמו בירורו של הביטוי „דרך נקים" מצד אחד, הלעזים בפירוש רש"י ובספרי הפרנות מצד שני, מוסלמים ויהודים במארוקו מצד שלישי, ושירו של ביאליק „בתשובתי" מצד רביעי. בסוף הכרך תקצירים באנגלית.

מאספים

האכסניה והתקופה

מחקרי משפט (ה') / העורכת ציפורה כהן / אוניברסיטת בר־אילן / 274 ע'.

שמונה חכמי משפט ובכללם גם אחד, תלמיד הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר־אילן, חברו כאן יחדיו לעסוק בהיבטים שונים של המקצוע. כיאות לאכסניה אפשר למצוא כאן על מעמדם של קרובי היתום במשפט העברי ובחוק הכשרות והאפוטרופסות וכיאות לתקופה יש כאן גם על שיקולים בהגנת ידע כלכלי, והגנת מידע ביסוד בקשה לרישום תקופה חדשה בישראל. עוד כאן על דיני עבודה ודיני קניין וכן על הפעלת שיקול דעתו של השופט בעת מתן העונש.

משפט

בטרם רפורמה

דיני מס הכנסה – כרך שני / מאת אמנון רפאל הוזר אמירי / שוקן / 438 ע'.

כרך שני לחיבור מקיף המיועד למלא שני תפקידים – „מחד גיסא ספר לימוד ומאידך גיסא ספר עזר לעוסק בדיני המסים באורח יומיומי". חמישה הם פרקי הספר הזה ושכותיהם מרבדים בעדם: מיסוי היחיד, מיסוי החברה ובעלי מניותיה, מיסוי השותפות, מיסוי האגודה השיתופית, ומיסוי גופים מיוחדים. בסופו מפתחות לרוב. הדין והפסיקה נתונים בו במעודכן עד סוף יוני 1986 ומובן שאין בו תשובה על השאלה תהיה רפורמה אם לאו.

תקשורת

„חשיבות עצמית מנופחת"

בית היהלומים / מאת צבי גיל / ספרית פועלים / 152 ע'.

הבית הגדול הניצב בין השכונות רוממה ומקור ברוך בירושלים נועד מלכתחילה לשמש לסוחרי יהלומים. כשקמה הטלוויזיה הישראלית בדרך של אלתור ואי־בהירות ומשיכת העגלה לכל מיני כיוונים הועד הבית הזה, שעמד בריקנותו, לשמש לה כמשכן. בתוכו המשיכו להשתולל תאוות החשיפה עם הבלגן המינהלי, עוצמתו הטבעית של המדיום (שגיל קורא לו, משום מה, מדיה) עם יצרי השתלטות התגבלות ועם חיכוכים אין קץ. צבי גיל, שעמד לפנים בראש מחלקת החדשות, ביקש לעשות מכל אלה סרט ומשלא הסתייע בידו העלה את הדברים על ספר. בסופו הוא מצטט דברים משל אחד יעדי על קך, „שאנו המכשיר שבידינו צריכים להתפקר מחשיבות עצמית מנופחת". אכן, יפה דרשה.

הספר יוצא בסידרת „זמן הזהר" של ההוצאה (בעריכת יוסף שמיר) ועמוס, למרבה הצער, בשגיאות דפוס.

קולנוע

האיש שלא כתב

הקולנוע של אלין רנה/מאת רוי ארמס/תרגם מאנגלית בני הרמן/בתר/144 ע'.

ספר נוסף בסידרת המונוגרפיות על בימאי קולנוע (בעריכתו של חוי שלח) ובמרכזו הבימאי הצרפתי הנודע ש„במרוצת קרוב לעשרים שנות עשיית סרטים מקצועית סרט כתב אף שורה של תסריט, מלה אחת של דיאלוג או פסיק אחד". לעומת זאת אנו למדים מן הספר, כי רנה הקפיד על כך שהכתיבה תיעשה בידי סופרים, כי ראשית פועלו היתה בסרטי תעודה (ובכללם על ציורים של ון גוך, גוגן ופיקאסו וכן „לילה וערפל" שעסק במחנות־ההשמדה הנאציים), ושעל הסרטים הללו בנה את סרטי העלילה הנודעים שלו („הירושימה אהובתי" ועד „הדוד מאמריקה"). „בצורות יש לחפש את תוכנו האמיתי של הקולנוע" נאמר במוטו, המכוון להשקפת־עולמו של רנה. חיים כלה עידכן והוסיף השלמות לנוסח המקורי. תמיהה היא למה הירבה המתרגם להשתמש ב„עובדים על" פרוייקט זה או אחר.

עסקים

משרדים

מחסנים

חנויות

אולמות

בתי מלאכה

מבני תעשיה

מגרשים

הצעות עבודה

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה. אין לפרסם הודעה כזו המפלה בין המינים אלא אם כן מהותו של התפקיד מחייבת זאת.

אין מה להשוות. תשווה בעצמך.

המדד המעודכן של יוקר הפירסום מראה את המחירים האמיתיים

אם אתה מפרסם - גדול או קטן, ואפילו מפרסם של מודעות לוח - כדאי לך לדעת כמה עולה לך הפרסום באמת. מדד יוקר הפרסום מגלה זאת: הוא מראה לך מהו המחיר לכל אלף קוראים ומה המחיר היחסי של העיתונים וכתבי העת השונים לעומת "ידיעות אחרונות" (בטור האחרון). העובדות ילמדו אותך, שלא כל פרסום "זול" הוא זול. כל מחירי הפרסום בעיתונות בישראל גבוהים במאות ובאלפי אחוזים מהמחיר הריאלי, לרוב גם אחרי שמציעים לך "הנחה" שמנה.

מדד יוקר הפירסום - ינואר 1987

העיתון	מספר הקוראים מכל הגילים	מחיר האינץ' הבסיסי בש"ח	מחיר לאלף קוראים בש"ח	מדד יוקר הפירסום
ידיעות אחרונות	2,009,582	81.06	0.04	100%
לאישה	865,162	32.-	0.04	100%
מעריב	760,068	73.70	0.10	250%
מעריב לנוער	425,545	45.-	0.11	275%
במחנה	236,229	33.-	0.14	350%
חדשות	218,709	45.-	0.21	525%
את	264,952	60.-	0.23	575%
עולם האישה	245,883	57.-	0.23	575%
הארץ	147,921	44.-	0.30	750%
להיטון	98,134	35.-	0.36	900%
העולם הזה	77,214	30.-	0.39	975%
מוניטין	120,326	53.-	0.44	1100%
כותרת ראשית	77,214	52.70	0.68	1700%
כספים	47,294	42.-	0.89	2225%
ג'רוסלם פוסט	46,907	49.-	1.04	2600%
גלובס	22,657	43.-	1.90	4750%

הערות:

1. מספר הקוראים חושב בעיקרו על-פי "הסקר החודש - חשיפה לאמצעי תקשורת 1986" שבוצע על-ידי מכון ישראל למחקר חברתי שימושי עבור איגוד המפרסמים. סקר זה לא כלל הפעם קוראים בגילים 8 עד 12, מסיבות של קיצוץ בתקציב, ולפיכך מספר הקוראים בגילים אלה חושב על-פי נתוני הסקר הקודם (יוני 1985). מספר הקוראים הערבים-הישראלים (מגיל 16 ומעלה) חושב על-פי מחקר של מכון גאלופ ישראל, שנערך במאי 1986. נתוני האוכלוסיה בגילים שונים נלקחו מתוך השנתון הסטטיסטי האחרון (1986).
2. המידגם שנכלל בסקר כלל רק דוברי עברית ולא כלל חברי קיבוצים, ולפיכך יש להניח שהוא מוטה כלפי מטה ביחס לעיתונים הנפוצים בפלחי ציבור אלה, כגון "ג'רוסלם פוסט", "דבר" ו"כותרת ראשית".
3. לגבי עיתונים יומיים, מחיר האינץ' הבסיסי הוא של סוף שבוע וכך גם מספר הקוראים. המחירים - על פי המחירונים האחרונים שבתוקף.
4. יש להביא בחשבון כי חלק מכתבי העת מודפסים על נייר כרומו ועובדה זו מצדיקה מחיר גבוה יותר. כמו כן יש להביא בחשבון שרוחב הטור אינו שווה בכל העיתונים. עובדות אלה אינן משתקפות בטבלה.

ידיעות אחרונות העתון של המדינה

■ מפיק דרושים בעל נסיון בתעשייה לעבודה במשמרות. תנאים טובים כמתחייב. "הבריכה". "יהבורי". 03-221214 (#29862)

■ מסגרי רתך בעל נסיון לעבודה מיידית תנאים טובים "יהבורי". 03-221214 (#29853)

■ למפעל שיש למבצעים מקצועי להדרכה עיבוד וריבוב, תנאים טובים למתאימים. (#29836) 03-823508

■ יח.ל.בי ישראל בע"מ רח' דיזנגוף 117 תל-אביב. (#29649) 03-222171

■ מתכנאי רציף לעבודה במשמרות רצוי יוצאי צבא מזון תנאים טובים "יהבורי" (#29683) 03-221214

■ עובד מחסן (נסיון על מלגזה) למפעל מזון בתל-אביב 03-240207-8 (#28819)

■ את/ה מחפש/ת... (#28831) 03-914258

■ דרושה בתנובה שפת אם אנגלית. (#29857) 03-221214

פקידים/ות

■ ליצור מקצוע דרושים קורסים בעיבוד תמלילים... (#30437)

■ למפעל שיש דרושה מזכירה... (#29828) 03-823508

■ כתבניות עברית מנוסות... (#29651) 03-221214

■ להברת מכסר מערכות בעלי נסיון... (#30347) 052-556110

■ "ישראלי" נפתחים קורסים: קלדנות, תמלילנות, כתבנות. תל-אביב 03-624144 כפר-סבא 052-444342 (#30324)

גזירה/תפירה

הנהלת חשבונות

■ מנהלי חשבונות, מרופי/מ/ סוג 3 לעבודה בחולון, מיית, מיידי! תנאים טובים. "יש.ר.ת." 03-203052-3 (#30276)

■ מנהל/ת חשבונות סוג 2: התאמות חשבונות, קופאות, מרזו, מערכת ממוחשבת, רצוי עיבוד תמלילים. "יש.ר.ת." 03-203852-3 (#30269)

■ דרושה תרגנית מנוסה לבנרי ילדים. בעבודת בבית. 03-343228 03-317258 (#28883)

עובדי יהלומים

ספרים/ות

■ לגבת יער יעקר לעבודות, תורשות דינגר, ארוכוליק לתלאות ויד מגורים משכורות התנאים טובים. 03-661554 03-805652 (#29428)

■ להברה קבלנית לעבודות חשמל, דרושים חשמלאים, בעלי רשיונות... (#30282) 03-614776

חשמלאים

■ ליח.ל.בי מבטאי מ.מו.מו ערשה בתנאים טובים. (#29645) 03-222171

מחסנאים

מוכרים/ות

פועלים/ות

עובדי מתכת

■ עובד אלומיניום משלה בעל יכולת עבודה עצמית (#30214) 03-812087

נגרים

■ להברת שלמים גדולה מנהלים סוג די למשרה מלאה... (#29118) 03-9230477-8-9

נהגים

■ ליבנתייק, ש"ב אחרי צבא, 11 שנות לימוד תושב אזור יהודה, והסביבה בלבד. (#30225) 833156

טכנאים הנדסאים

שומרים

מציעים למכירה

רוצים לקנות

רהיטים

פנסיונרים

שרותי אחיות

■ אחיות הכרות עזר בסי שמרות מלאות/ חלקיות לבייה ליבבהשמרות למוסי... תל-אביב. (#28736) 03-831414

שליחים

מקררים

וידאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

כלי נגינה

מחשבים

עוזרות ומטפלות

מגרשים

הצעות עבודה

הכרזות

שוק המציאות

הלוואות

חקלאות

שרותים כלליים

פוליש וניקיון

אסטרולוגיה

מחשבים

ציוד תקשורת

ציוד בנין

ציפוי אמבטיות

קוסמטיקה

אוטותרביקות

שרותימעליות

טרקטורים

טלוויזיות

בתי כנסת

סידורים

מזגני אויר

מכונות תפירה

מלגזות ושינוע

ריפוי והדרכה

דירות

חוק הודעות שיווי בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

חוללו - בתים

וילות ובתים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 1-1½ חדר

שונות

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 5 חדרים

דירות

קבלנים מציעים

ת"א - יפו

ירושלים

עסקים

דהיטים

חניות

משרדים

בת זוג

בן זוג

מבני תעשיה

■ בבבלי-תל-אביב ברמת-אביב ג', 4, 5 חדרים 146 ... להשקעות 03-650281 (#3170)

■ בבבלי-תל-אביב למכירה בית 40, הבית הבלוי ... 18.00-16.00 03-357191 ... (#3160) 03-650281

■ חברת בנות מבטו ב-90% (#21295) 03-885-885

■ חברת בנות מבטו ב-90% (#8995) 03-885-885

■ חברת בנות מבטו ב-90% (#8988) 03-885-885

■ בית בבנות בנוי 460 ... 03-231681, 03-239084 (#28764)

■ 03-7512203 (#3348)

■ 03-7512203 (#3349)

■ בבבלי-תל-אביב ברמת-אביב ... 03-650281 (#3184)

■ בבבלי-תל-אביב ברמת-אביב ... 03-886565 ... 03-650281 (#3180)

■ ... 03-8844222 08-221133 (#86)

[illegible]

מכון לבון

סקירות ממקבץ? (כתב יד)

■ המקור בשפת מקור מודעתך ל־9 מקומות ב־90 שקל בלבד (#21306) 03-885*885

דירות למכירה 2–2½ חדרים

● בחולון 2½ ק"ד (בלי) מרפסת מ־ני ארוך 03-857944 (#3150)

● בבתים 2½ גדולים 2 מרפסות דוה"ש 03-877084 אחה"צ (#3133)

● בבתים 2½ ק"ב פונה לגינה פינוי מיד 03-597870 (#3120)

● 2 בבתים בהדרים, חזית ק"ג בער רב 03-5517339

ביקוש דירות

● בנימין לקנות דירה מקום למשרד בסביבת בית אליעזר 03-288559 (#3055)

דירות בשכירות

דירות למכירה 2–2½ חדרים

■ המקור בשפת מקור מודעתך ל־9 מקומות ב־90 שקל בלבד (#8985) 03-885*885

דירות מרוהטות

דרום

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות בתי מסחר

חדרים מרוהטים

מכוניות

■ הבורסה הגדולה ביותר עם ניסיון הר"ק רב במכירה של מוני ובמבחר גדולה 1987 להשקעה מיירות וחכמות במחירים מתאימים, חבאים מחירים מ־ 70 ל־ 70 ומשבצים מגוון בוגרי שוב 70 תל-אביב 03-283884 03-293005 (#30258)

■ במבצע: אופל קדטים קפה 4 דלתות חדשים לנבי רי אספקה במקום אפשרות לאשראי והוזלה מבנינית שיקאגו ירושלים 02-721866 02-717110 (#29236)

■ לאחר המירוץ של הדרך יפתח חדשה בקבוצת מלונים (#29745)

■ רכביה ארוחאים מכל הי מיגוע. במוכל הייוזלים של מקום חובן בי״אל. בתנאי אשראי מצויינים 03-280982 (#29590)

■ "ישראלי" הגבורה הגדולה בישראל למכירת אישית בכל רבי החבורות מרנויות מרמוניו+ כובאורי+ אשראי! 97 03-235608, בן־יהודה תל־אביב (#29302)

אלפא רומיאו

אמריקאיות

אאודי

אוטוביאנקי

אופל

ב.מ.וו.

טנדרים

ג'יפים

דייהטסו

דלתא

וולבו

טלבוט

■ מכל 504 1985 אורגז רישוי שורה פרטי 03-453194, 03-483665 (#29426)

■ מורדים 1981 +הלוגות +מסט 11.000 שקל 03-845853 03-370249 (#28603)

לנצ'יה

מסחריות

מרצדס

■ מרצדס 300 אס.אי 1987, מרצדס 300 אס.אי 1986, מרצדס 500 אס.אי 1982, מרצדס 230 אי. 1982, מרצדס 200 חדשה 1985, מרצדס 200 1983, מרצדס 450 1984+, אס.אי.אל 1978, המבונית במצב מצויין אחריות, אופציות לאשראי והלופה. מכוניות שיקאגו ירושלים 02-717110 02-719610 02-715298 (#29435)

■ מרצדס 1986 1300 2 חדרים עם הכבים 5000 ק"מ 27000 שקל (#29536) 053-25763

סובארו

■ השכירה+ 1981 1300 מסט (13,700 ש"ח) (#29353) 05-587162

סיטרואן

■ המרכז הארצי לשירות מי נועי טובארו ביטרואן והי לוקי "מורשה" ימסאמטר (#29433) 03-805050

■ בהזדמנות כרונה טוראל אי.אס.אי מבולה 1300 ביטאלי יד ראשונה 1983 מרוט+ מסט במצב מעולה (#29373) 03-858102

סימקה–קרייזלר

פולקסוואגן

■ מנועים משופצים באחריות לכל סוגי פולקסוואגן מדל לל הרכבים מבצעים מרסיסי אשראי 08-467856 (#30504)

פיאט

■ מבצע אסקורט 1982, קורטינה 1982 מנסן 1974 יפנטייז 03-254641 (#28688)

■ אריקה 82, במצב מעולה טפה במרושה 03-858594 (#29776) 03-858479

■ לאחר המירוץ של הדרך יפתח חדשה בקבוצת מלונים (#29741)

■ לאחר המירוץ של הדרך יפתח חדשה בקבוצת מלונים (#29737)

■ במחיר הזמנות כבמיה 1981 1300 מסט +בעלות +הדשם ב"שאלי חצי למחוקק שנה (#28941) 857621

פורד

סוזוקי

מזדה

ניסאן

פיז'ו

השכרת רכב

● "אוריס" השכרת רכב מכוניות חדשות מודלים דבובים מחיר כים בארץ 03-255608, בן־יהודה 97 ת"א (#29160)

בתי"ס לנהיגה

● משפחת רנו 130 אמ. 1986, לבר"ם לנהיגה 20,800 ק"מ 069-40094 (#29799)

● לבר"ם קצלי מודה לאוטובוס המודה לשרש. 03-906537 03-922853 (#29040)

חלפי רכב ומשומשים

● "הזריוזלה" עבובות מנגוו חלפי משומשים באחריות גרבבים פחרקים לאור חשבה 03-911921 (#30552)

● למוסכים ובעלי רכב מבחר עבק של חלקי חילוף חדשים ומשומשים. מחירים נוחים. אחריות ומשלוחים לכל הארץ "המאגר" איזור התעשיה יהוד 03-363145 (#30218)

■ חלקי חילוף בהן דגו בעיים, לכל סוגי הרכב. ג'יפ 4 +רנו "4" +מרכזים +דודג' (#30817) 03-802924

■ מרכז החלקים בעיים, סוגי רכב משומשים לרכב, סוגים ריקאות והסרבות, קרב בוניות לפריק, בהנהלת מיכה 382793 (#29303) 03-372646

■ "יהושוע" חלפים משום שיש קניית רכב להריסה, רזק. (#29258) 03-370249

■ לכל האוטובוסים שמשמשים יום הזה, חוזי מידע בכל החוזרות, ימודה יום בלבדוי ימחירים אוטובוסים במרכז 381940 המבניה ברחוב המסגר 19 (#28862)

דירות למכירה

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות להשכרה

ביקוש דירות

אופנועים וקטנועים

■ "גלגליםי" אינטר רכב בגרב 50 שיטת פרטים לכנסת (#30242) 03-625160

לחברה תעשייתית
באזור חולון
★ טכנולוג מזון
לעבודה מעניינת ובעלת אתגר
נסיון בתעשיה — יתרון
אפשרות להכשרה במקום
★ מנהל/ת חשבונות
סוג 3,2
אפשרות להכשרה במקום
★ מזכירה
למשרה מלאה
★ עוזרת למזכירה
לשעות 12:00-19:00
ידע בהדפסה
נא לפנות בכתב לת.ד. 37075, ת"א
מיקוד: 61369

המועצה המקומית נס־ציונה
הודעה על חידוש רשימת קבלנים למבר״ייזמא

המועצה המקומית נס־ציונה מבריזה בזה על חידוש רשימת הקבלנים לביצוע עבודות על פי מכרז שאינו פומבי ומכרז זוטא למקצועות כדלקמן:

1. עבודות בטון: חרשות ושיפוצים
2. עבודות צביעה
3. עבודות זיפות ואיטום גגות
4. עבודות סלילה, תקני כבישים ומדרכות
5. עבודות פיתוח ועבודות עפר
6. עבודות אינסטלציה מים וביוב
7. עבודות ביוב וניקוז
8. עבודות גידור
9. עבודות גינון
10. עבודות נגרות
11. עבודות מסגרות ופחחות
12. עבודות אלומיניום
13. עבודות זגגות
14. עבודות חשמל
15. עבודות רצוף
16. ציוד משרדי

רשאים להרשם קבלנים רשומים בפנקס הקבלנים ויש לצרף אישור על כך. כמו כן, יש לצרף אישור על היותו עוסק מורשה ואישור על ניהול ספרים כחוק מרואה חשבון או מפקיד השומה. המלצות על נסיון קודם.
את הבקשות לרישום יש לשלוח עד יום 30/1/87 למזכיר ועדת המכרזים מועצה מקומית נס־ציונה, רח' הבנים 9, 70400 או להביא אישית את המסמכים למזכירות המועצה בשעות העבודה בכתובת לעיל.
הרשימות תהיינה בתוקף לשנה אחת לאחר אישורן ע"י ועדת המכרזים של המועצה.

ניסן קרסטקי, ראש המועצה

U·MAN
עבור סוכנות ביטוח דינמית – אנו מחפשים אנשים הרוצים ב־
קריירה חדשה
בעלי מרץ, התמדה ויכולת טובה ביחסי אנוש. לעבודה מעניינת ורבת אתגר בתחום השיווק. הדרכה יסודית ועזרה ינתנו למתאימים/ות עד להצלחתם
גיל – מעל 25. אפשרות טובה להכנסה גבוהה מאד!
לפנות לעמליה – טל. 03/297741, מישרה 270.

פטרוגז
אנשים חמים
דרוש
עובד לבית מלאכה
* לאחר שרות צבאי.
* בוגר בי"ס מקצועי (עדיפות).
* רצוי רקע קודם בחשמל.

לפנות טלפונית לאריק 995995-03.
03-995995 טל.
ת.ד. 714 ראשון לציון 75106
PETROLGAS פטרוגז

U·MAN
עבור אחת מלקוחותינו.
חברת אלקטרוניקה מצליחה, דרושים
אנשי מכירות
בעלי נסיון ומעוף למכירת מוצרי אלקטרוניקה מהמכניים בעלי ביקוש גדול.
מרץ והתמדה הכרחיים. רווחים גבוהים ועבודה מעניינת מאד – מובטחים לבתאימים.
לפנות ליהודה – טל. 295694 .03 מישרה 717.

U·MAN
עבור אחת מלקוחותינו.
חברה גדולה בתחום האריזה, דרושים
אנשי מכירות
לאזורי באר־שבע (מישרה 1340)
וירושלים (מישרה 1341).
יש־ר־בס־ים נאה + עמלות. אפשרות לרווחים גבוהים מאד ולהקמת עסק עצמאי־רווחי בתקופה קצרה. נסיון מוצלח במכירות ורכב – הכרחיים.
לפנות ליהודה – טל. 295694 .03.

באר־שבע
● דופקה "הוורד" בתפסת בשקיע בבאר־שבע לפתיחת סניף נוסף ברשת חנויות שמלות הכלה... נדרשת 12,000 דולר ... 03-739182 בערב 03-243584

חניה
● בנתניה ... 38,000 דולר 053-44585 (#4036)
● מציאה בנהריה ... 52,000 דולר 03-454852 (#30277)
● 3 ק"ב ... 35,000 ... 053-43505 (#5192)

אשדוד
● באשדוד 4 חדרים משופרת ק"4 ... 055-55947 (#3052)

אילת
● ... 059-77460 (#21036)

● פיג'ו 104 1981 ראשונה 30,000 ... 221572 559404 (#28604)
● פיז'ו 504 75 במצב טוב לאחר ... 721157 (#28620)
● 316/2 רגיל ... 1981 ... 668004 (#28590)
● פיג'ו ג'יאל. 1300 1981 מצב ... 02-861508 (#28597)
● מיאט 127 1983 ראשונה ... 02-527282 (#28589)
● 127 1975 ... 02-635191 (#28575)
● פיג'ו 104 1980 1124 5 דלתות ... 711201 (#28560)
● גולף 1100 1979 3 דלתות ... 352867 (#28531)
● ... 1981 ... 02-414315 (#28686)
● 81 שליטית 82,000 ק"מ 761685 ... 380132 (#28624)
● 1987 לבנה 0 ק"מ ... 02-344750 (#28559)
● ... 180 1968 ... 863975 דולר 500 (#28557)

עסקים

מגרשים
● ... 1164 ... 03-220634, 03-236429 (#28788)

● מגל 504 82, 82,000 ... 765223, 521840 (#28715)
● ... 86 ... 27,000 ק"מ 638354 (#28780)
● ... 1600 1978 ... 723880 (#28781)
● ... 75 1981 ... 850773, 725080 (#28695)
● ... 83 250 ... 02-344399 (#28688)
● ... 1974 ... 272905 421262 (#28679)
● ... 80 1982 ... 02-867711 (#28671)
● ... 1600, 1984, ראשונה ... 02-246007, 02-867722 (#28682)
● ... 1979 ... 02-534301 (#28667)
● ... 1300, 1982 ... 50,000 ק"מ 02-528424 (#28660)
● ... 1984 /5 1300 ... 46,000 02-761045 (#28664)
● ... 1979 ... 02-864135 (#28657)
● ... 1124, 1982, 02-418541, 02-240884, 02-223883 (#28659)
● ... 1983 ... 02-913366 (#28653)
● ... 1985 1100 ... 02-716830 (#28649)
● ... 404 1983 ... 221413, 280855 (#28642)
● 124 ... 1975 ... 02-625551 (#28632)
● 127, 1981 ... 70,000 ... 825675 (#28632)
● 1978 ... 02-912880 (#28639)
● ... 1600 1981 ... 636279 864545 (#28630)
● ... 127 1977 ... 232586 (#28625)
● ... 87 ... 1,500 ... 02-667216 (#28610)

חניה

דירות

וילות ובתים
● ... 04-528211 (#28593)

ציוד למכירה
● למכירה בסוכה 5/87 ... 02-584407 02-584732 (#28999)
● ... 02-765957 (#28860)
● ... 278527 ... 728962 (#28735)
● ... 02-765715 (#28742)

חיות בית
● ... 02-425163 (#28757)
● ... 415749 814436 (#28724)

כלי נגינה
● ... 528950 (#28795)

חוגים
● ... 221434 418534 (#28807)

בתי־כנסת
● ... (#28703)

ריפוי והרזיה
● ... 02-232883 (#28733)
● ... 02-711584 (#28710)

מחשבים
● ... 02-632985 (#28841)

שונות
● ... (#28769)
● ... (#28748)
● ... 02-720429 (#28744)
● ... 02-232525 (#28561)

דירות בשכירות
● ... 249247 (#28693)
● ... 02-223674 (#28676)
● ... 342563 (#28645)
● ... 421862 415857 (#28586)
● ... 02-201286 (#28565)
● ... 057-412562 (#28573)
● ... 02-976197 (#28555)

דירות להחלפה
● ... 02-243629 (#28683)

דירות בבתי אבות
● ... 02-710123 (#28650)
● ... 02-233912 22,000 (#28599)
● ... 02-225288 03-468174 (#28585)

מכוניות
● ... 1800 82 504 ... 02-415443 76,000 (#29043)
● ... 1975 404 ... 02-851506 (#29014)
● ... 1983 1600 ... 02-342177 (#29007)

U·MAN
עבור אחת מלקוחותינו
הבית מחשבים מובילה העוסקת בטכנולוגיה מתקדמת
דרוש
מהנדס מכירות
מהנדס/הנדסאי מחשבים/אלקטרוניקה בעל ידע בתחום הגרפיקה/תיב"ם והצלחה מוכחת בתחום המכירות העבודה עצמאית מעניינת ובעלת אתגר, תנאים מהטובים בשוק השתלמות בחו"ל ורכב צמוד למתאימים
לפנות בכתב
לת.ד. 6610 ת"א 61066
משרה 411
סודיות תשמר בקפידה

לחברה ותיקה ודינמית העוסקת בטכנולוגיה גבוהה
דרושים
. **מהנדס מערכות אלקטרוניקה וחשמל**
הכשורים:
• נסיון בניהול פרוייקטים.
• כושר לניהול משא ומתן ויחמה.
• יכולת לעבודה עצמאית.
• ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
. **כלכלן**
הכשורים:
• נסיון בניהול משא ומתן עם מוסדות ממלכתיים וקרנות דדלאומיות.
• ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
לפרטים לפנות לת.ד. 1138 גבעתיים
– סודיות מובטחת –

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מחשבה אחת קדימה
ד ר ו ש י ם
1. **קלדנית פוליסות**
נסיון קודם הכרחי ידע בהדפסה עברית
2. **דפס "המאדה" שמינית**
לאחר שירות צבאי
3 שנות נסיון
לפחות ידע על מכונת רבע ג'י.טי.או
משרה מלאה
5 ימי עבודה
נא להתקשר לטל': 03-640418
פרט ליום ו'

דיג
לד.י.ג בית חרושת למצרכי חשמל
ד ר ו ש י ם :
• **מנהל מחלקת הרכבה.**
בעל יכולת לניהול צוות עובדים עם נסיון קודם בתעשיה
• **אחראי מחסן חלקים וחומרי גלם.**
בעל רקע טכני ונסיון חיים
• **מהנדס מכונות לפרוייקטים.**
לתפקיד בעל עניין בבירור וביוצור אפשרויות קידום למתאים
מבקר איכות ...
• **אחראי על אבטחת איכות**
הנדסאי טכנאי ...
מגורים באזור בית שמש והסביבה.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 245 בית שמש ...

למושב צופר בערבה
דרושים
1. **מטפלות לתינוקות**
עם ניסיון
057-81460, 81019
2. **גנן**
טלפון 057-81477 נא להתקשר בערב

מושב כחל בגליל מחפש
מזכיר – גיזבר
לפנות לטל. 069-36924 069-36926

AUDI VW
צמפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסווגן אודי
ד ר ו ש ה
פקידה/ כתבנית
לפנות למר פרסי אריה טל. 03785111

שופר־סל
דרושים
קציני בטחון לגוש דן
מועמדים בעלי רכב פרטי ובעלי השכלה תיכונית מתבקשים לפנות אישית אל שופרסל בע"מ, חטשילד 79, פ"ת, למחלקת בטחון.
ביום ראשון 18.1.87 בין השעות: 18.00-15.00

למפעל תעשייתי בהוד השרון
ד ר ו ש
מנהל חשבונות
סוג 3 — 2
נסיון מוכח של 5 שנים
לקביעת ראיון טל. 052-38123 למאיר או ת.ד. 331 הוד השרון מ. 45102 לידי החשב

לחברה ליעוץ הנדסי
מהנדסים מנוסים ועצמאיים לתכנון פרויקטים תעשייתיים.
★ **מהנדס מכונות / תעשיה וניהול**
לתכנון פונקציונלי מערכי מפעלים, מערכות שינוע ואיכסון ותאום של יערים
★ **מהנדס מכונות / אוטומציה / חבוסיקה**
לתכנון מכונות ומתקנים מיוחדים, שיפור קוי יצור קיימים בתעשיות שונות. אוטומציה לתעשית האלקטרוניקה ויישום טכנולוגית SMT
• סודיות מובטחת - תנהה אישי •
בצרוף קורות חיים ונסיון - ת.ד. 1797 רמת־גן 52522

U·MAN
עבור אחת מלקוחותינו
דרושים
לא פקידים
לבנית קריירה חדשה ועצמאית בתחום הביטוח.
יכולת להרחיב ולהצליח בכוח המכירה ... ללא תלות במשכורת או בהסתדרות. כבורים בנים ...
השכלה תיכונית ... רכב ...
לפנות מיידית בטלפון 295694 ליהודה מישרה 270

לחברה לשיווק כימיקלים וחומרי הדברה
ד ר ו ש
א ג ר ו נ ו ם
לתפקיד איש שדה והדרכה, לעבודת פתוח ושיווק של חומרי הדברה.
דרישות התפקיד:
* השכלה אקדמית בחקלאות (רצוי תואר שני)
* נסיון בחקלאות ובמיוחד בשימוש בתכשירים להגנת הצומח
* כושר הבעה בכתב ובע"פ
* ידיעת השפה האנגלית
* רשיון נהיגה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב״ד, ... קורות חיים, אל ת.ד. 51310 רמת־גן 52151 עד ... עבור 47
– סודיות מובטחת –

למושב ערוגות
ד ר ו ש / ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2 ומעלה
עם ידע בהפעלת מחשב במגזר המושבי למשרה מלאה
נא לפנות למזכירות מושב ערוגות למוטקה או משה.
טלפון 055-81755 055-86870

כרטיס כניסה לשלם הפרסום
בחברה מבוססת בשטח הפרסום והעיתונות –
לאיש/ת מכירות רציני
● בעל זיקה לפרסום. חוש מסחרי. יחסי אנוש טובים, הופעה נאה, הריצות והתמדה. מוכן לעבוד קשה ולהרוויח הרבה!
● למתאימים: קורס מיוחד. רווחים גבוהים (עמלות + תמריצים), הרבה תמיכה ואפשרויות קידום!
● פנה מיד בכתב"יד לת.ד. 21099 ת"א. עבור "כרטיס כניסה".

יחידת האבטחה במסופים בגבול ישראל־מצרים
דרושים
בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני
שכר: עד 1,000 ש"ח לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.
הכישורים הדרושים:
* השכלה ביחידות ... (עדיפות למסיימי קורס פיקודי). ★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יחוייבו בעדשות מגע רכות) ★ עד גיל 27 ★ עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד ★ דוברי השפה האנגלית (ערבית־יתרון).

הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס.

ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן־יהודה 77, תל־אביב, קומה ב', בימים: ראשון 18.1.87 ושלישי 20.1.87, בין השעות 09.00-13.00.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ו־3 תמונות.

אביק בתנופה -בוא תצטרף!
בתוך מפעל ותיק צומחת כימיה חדשה. עכשיו גם אתה מוזמן ליצור, להתפתח ולהיות שותף בתנופה הצמיחה הגדולה של חברת אביק, יצרנית תרופות לישראל אירופה וארה"ב.
אנו זקוקים ל:

תעמלן רפואי
בעל השכלה אקדמית במקצועות פארא־רפואיים לעבודה באזור הצפון (חיפה והקריות). על המועמד המתאים לגור באזור הצפון, להיות בעל שליטה טובה בשפה האנגלית ובעל רישיון נהיגה.

טכנאי כימיה
לעבודה במעבדה אנליטית בשתי משמרות במפעלנו שבאזור התעשיה בנתניה. לכן, מקום המגורים רצוי שיהיה באזור השרון. שבוע העבודה בן 5 ימים.

טכנאי כימיה
לעבודה בקו ייצור כימי - נקי חדיש וממוחשב בחלקו. העבודה בשלוש משמרות ומקום המגורים רצוי שיהיה באזור השרון.

אם אתה מתאים לנו ונראה לך שאנחנו מתאימים לך העלה עוד היום את קורות חייך על הכתב ושלח לאביק בע"מ, ת.ד. 2077 ר"ג 52120 עבור רחל נעם.

אביק בע"מ
הכדור בידיים שלך

לחברה מבוססת ומצליחה בחולון, דרוש
איש מכירות
תמיד ובעל מרץ לעבודה מעניינת ואחראית עם לקוחות קיימים וחדשים. נסיון מוכח, רקע טכני ורכב (רצוי מסחרי) הכרחיים. רווחים גבוהים מאד ואפשרויות קידום למתאים.
לפנות לעמליה בטלפון – 03/297741, מישרה 166.

דרוש:
עובד ייצור במתכת
לעבודות יד
טל: 03-824098

לאופנת נשים
דרושים
סוכנים/ות מנוסים + רכב למרכז ולדרום.
גזרן/ית בעלת ותק.
תופרות מעולות
03-821130

אילון השבחת מים בע"מ
ת.ד. 586, חיפה 31004
מעוניינת לקלוט
איש מכירות
הכישורים הנדרשים:
• ידע בנושאים הרלוונטיים
• נסיון קודם במכירות
• יחסי אנוש טובים
• גיל עד 40
מגורים: בצפון או במרכז הארץ
המעוניינים יפנו בכתב בלבד עד לתאריך 23.1.87

לחברת שיווק ארצית גדולה למוצרי צריכה דרושים
אנשי שיווק בכירים
לאזור באר־שבע והמרכז
דרישות התפקיד: תושבי אזור ב"ש או אזור המרכז; יוצאי צבא עד גיל 30; רצויה השכלה אקדמאית בתחומי הכלכלה והמינהל; בעלי רשיון נהיגה.
מועמדים מתאימים מאזור באר־שבע, מתבקשים לפנות בכתב־יד בצירוף קורות־חיים מפורטים (גיל, השכלה, מס' טלפון להתקשרות ונסיון קודם במידה ויש) אל ת.ד. 149, באר־שבע 84101, מאזור תל־אביב אל ת.ד. 3953, פתח־תקווה 49517, עבור "איש מכירות" ב"ש / ת"א.
– סודיות מובטחת –

שכ.מאגרי אנוש בע"מ
החברה הייחודית לתגבור כח אדם מיומן
תל אביב דרך השלום 20 טל. 337578, 03-333420
ד ר ו ש י ם
1. **טכנאי שרות**
לעבודות שרות ברחבי הארץ
רשיון נהיגה ב'
בוגר בית ספר מקצועי
ידע ברפדות ונגרות - עדיף
2. **מכונאי אחזקה**
3 שנות נסיון בתעשיה
3. **רפדים מקצועיים**
3-5 שנות נסיון בריפוד סלונים
4. **רפדים מתחילים**
רצוי נסיון עבודה במרפדיה
5. **תופרות**
נסיון של במספר שנים בתעשיה
6. **מתכנן/ת משלוחים**
השכלה תיכונית מלאה רצוי על־תיכונית רצוי ידע בנחשבים
עדיפות מועמדים מאזור רמלה, לוד רחובות וראשון לציון.
נא לפנות
03-333420, 03-337578, 03-336079

אשר פויכטונגר בע"מ
מקבוצת פויכטונגר תעשיות
לחברתנו דרושים
למחלקת בטיחות גלוי וכבוי אש
הנדסאי/טכנאי
חשמל או אלקטרוניקה
• נסיון קודם של 3 שנים לפחות.
• שליטה טובה באנגלית טכנית.
• כושר ניהול.
• חוש מסחרי.
לפתוח נושא בתחום רשתות תקשורת
הנדסאי/טכנאי
חשמל או אלקטרוניקה
• נסיון קודם ברשתות/מערכות תקשורת – עדיף.
• שליטה טובה באנגלית טכנית.
• כושר ניהול.
מנהל חשבונות
מדופלם
• בעל 5 שנות נסיון.
• יכולת פקוח על צוות עובדים.
אחראי/ת יבוא
לטפול במסמכי יבוא ומעקב אחר הזמנות
• שליטה באנגלית כולל הדפסה הכרחית.
פקידה
• שליטה באנגלית – רצוי שפת אם.
• לעבודות משרד כולל התכתבויות חו"ל.
נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4857 תל־אביב מ. 61048 בציון המשרה

* **מנה"ח עצמאי** משרה מלאה
* **מנה"ח מדופלם** איזור נתניה
* **קלדניות**
נסיון רב בהנה"ח + אנגלית
* **מעבדות תמלילים**
1) לניר + נסיון במזכירות
2) IBM-PC א"ב או וורדמיל
התקשר • לתאום פגישה ללא התחייבות:
תל־אביב 03-204711, ירושלים 02-243856
רוברט הלף ROBERT HALF
החברה המובילה בעולם בהשמת כח אדם בתחומי החשבים והמנהלים
סודיות מובטחת

השמירה
מבקר ירושלים
דרוש
מפקח נקיון אזורי
הכישורים הדרושים:
★ ניסיון בניהול צוות עובדים גדול. ★ כושר ארגון.
★ בעל רשיון נהיגה. ★ בעל טלפון בביתו.
★ מגיל 25.
העבודה רבת אתגר ועניין, כולל שבתות, בצירוף מהעוסק בה בסודיות, נאבנות ושעות עבודה מרובות.
מועמדים תושבי ירושלים יפנו לחברת "השמירה" בע"מ, רח' הרב"ם ... ציון, ירושלים, כל יום בין השעות 8.00-15.00.
- סודיות מובטחת -

לחברת גיב תעשיות מזוג אויר בע"מ
דרושים
1) מהנדס/הנדסאי מכונות מתחיל
2) שני מסגרי מכונות
בעלי נסיון היודעים לקרוא תוכניות
לפנות לטלפונים: 057-32347
057-73933, 057-32645
באר־שבע אזור התעשיה, עמק שרה

דרוש
מהנדס חשמל
עם נסיון בלוחות חשמל
נא לפנות בכתב בצירוף קורות־חיים ונסיון קודם לת.ד. 35028

תוך ההכשרות שווה בהעסקה
תשמ"א 1981
...

هكذا من الاصل

ישראל אלירז נפרד מג'ורג' מתיא איברהים/יעל אדמוני

צורך נוורוטי לחלוטין

במציאות של כיבוש התחפשות היא גימיק חם. אצל ישראל־ג'ורג'־מתיא־אלירז־איברהים הסיפור מורכב יותר. האחד פרץ דרך, השני עבר בה. „לא שיחקתי אותה באילו", אומר אלירז הנחשף, „השירים נכתבו מתוך אנרגיה שהיא שלי"

בשלב מסוים של השיחה יאמר ישראל אלירז: „התחלתי לפרסם את שירַי, עברתי אתו כברת דרך מאד מוגדרת". אלירז יאמר את המשפט הזה באופן הטבעי ביותר, בלי שיתן את דעתו למה שאמר. כשאני מעירה את תשומת ליבו למשפט התמוה, הוא קצת נבוך: חש שלא בנוח. כאדם שנתפס בקלקלתו. הוא מחייך חיוך של היחלצות מן המלכודת שטמן לעצמו, מתעשת וממשיך בהסבר רהוט לאותה „התחלקות". ג'ורג' מתיא איברהים, אומר אלירז, איפשר לי למצוא מקום שלא הייתי יכול להגיע אליו במידה כה גדולה של חירות אילו כתבתי בשמי שלי.

בשבוע שעבר חשף אלירז מעל דפי השבועון „כותרת ראשית" את זהותו העלומה של ג'ורג' מתיא איברהים. על גב ספר השירים „דרך בית לחם", שיצא לאור ב־1980, נכתב: ג'ורג' מתיא איברהים, אדריכל, במאי תיאטרון ומשורר ערבי־נוצרי, יליד בית לחם. בגיל צעיר היגר יחד עם משפחתו לצרפת והתיישב בפאריס. תרבותו, ששורשיה במזרח, מערבית היא: לשונו בשיריו, בסיפוריו ובמחזותיו הקצרים – צרפתית. הוא עוסק בהוראה אוניברסיטאית. „דרך בית לחם" הוא ספר שיריו השלישי. מתרגם השירים, כך בשערו הפנימי של הספר, ישראל אלירז.

ב„כותרת ראשית" מספר אלירז כי ג'ורג' מתיא איברהים הוא אלירז עצמו. „לשאלה למה פסבדונים, יש להשיב: איך אפשר בלי? איך יכול אדם מן הישוב לקום ולפרסם שירים בשמו שלו ולא למות מבושה?" בשיחה, כשמנסה אלירז להסביר למה ג'ורג' מתיא איברהים, הוא אומר: „יש תחושה של למות מבושה כשאתה כותב שיר. הדברים הכי פנימיים מוצגים כמוצג בכיכר השוק. זה איזשהו צורך נברוטי לחלוטין. ג'ורג' מתיא נתן לי פסק־זמן של כמה שנים כדי לבדוק את ההכרח שלי לכתוב שירה. הכרח שהיום כבר אינו מוטל בספק. אבל היה מוטל בספק באותן שנים".

אבל לא רק זה. ג'ורג' מתיא איברהים הוליך את אלירז אל בית לחם, פרץ לו דרך אל טריטוריה חדשה שהיא מעבר לרחוב הירושלמי, מעבר לשכונה המיידית היהודית אשכנזית. ג'ורג' מתיא כמוהו נבוכים, כנושש, כאמצעי להוות את הנופים המקומות מתוך ביוגרפיה בדוית שנקודות ההשקה שלה עם חיי אלירז עצמו רבות מאד. „לא שיחקתי אותו כאילו", אומר אלירז. „השירים נכתבו מתוך אנרגיה שהיא שלי".

„יש בזה משהו של האדם המשחק, הומו לודנס", מודה אלירז. בני האדם אהבו להתחפש, להחליף זהויות, מאז ומעולם. גם בספרות, גם בשירה וגם בחיים. במציאות הכיבוש הישראלית הפכה ההתחפשות ל„גימיק" חם. בעיקר בעתונות. עתונאי צעיר הכותב במקומון ירושלמי התחפש לפני כשנה לפועל ערבי ותיאר את חוויותיו מעל גבי העתון. עתון אחר פרסם לפני שבוע חוויותיו של הכתב המחופש לערבי. ההוויה הפלשתינאית היום־יומית נתפסת טוב יותר בציבור כשהיא מדווחת ממקור מתופש. מן הדבר עצמו כבר התעייפנו. משחקים ב„כאילו" ואחר כך שוכחים.

אלירז אומר שהמפגש שלו עם העולם הערבי, עם הנופים, עם האנשים, עם המינהגים, הוא המפגש הטבעי ביותר. „זהו מפגש פרטי מאד. לא הפכתי להיות שם בן בית מסיבות פוליטיות או אחרות. הייתי זקוק לאותו ג'ורג' מתיא כדי לנטרל את עצמי מהשתייכות פוליטית. מי שהוביל אותי אל המפגש היה ג'ורג' מתיא. זהותו היתה מוצדקת גם בעיני וגם בעיני הקוראים. אני לא רוצה להצטדק על מה שהיה ואוחז בעצמי שלא להצטדק גם עכשיו, לאחר שנודעה זהותו האמיתית של הכותב". השם, בעיני אלירז, הוא מעין תירוץ. „לא הפכתי אותו לממשות. ג'ורג' מתיא איברהים פעל יופי, כי הוא במידה מרובה מאד אינני. הוא אינו זהות מהותית".

„הייתי זקוק למוסיקה של השם, לאישור כניסה לשטח, לאיזושהי נוחות שאתה בן המקום, שאתה מ'שלנו'". במעט עשר שנים הניחו לאלירז לחיות עם התוויה הזאת. קרוב לעשר שנים חלפו מאז פירסם את השיר הראשון ושבע שנים חלפו מאז ראה „דרך בית לחם" אור. ב־1984 הופיע ספרו השני של ג'ורג' מתיא־אלירז „הר פתוח". „בתוך־תוכי", אומר אלירז, „נפרדתי מג'ורג' מתיא אחרי הופעת הספר השני". הצלחתו של הספר הראשון הולידה אצל אלירז את הרצון להמשיך את ה„אודע", לכתוב טרילוגיה „שאחריה הנתיב הזה יסתתם והאיש ימות". אבל לאחר שהושלם הספר השני הרגיש אלירז כי ג'ורג' מתיא „גמר", כלשונו. „הוא עשה את הדרך שנתבקש לעשות. הוא הוליך את הכתיבה שלי עד אותו רגע שבו הייתי מוכרח להזדהות".

אלירז מדבר על געגועים למקום. על תחושה של היותך בן תרבות המערב שאינו מצוי במערב. על כמיהה למקום שאתה חי בו. על ערים סמויות מן העין הנשארות סמויות על אף שנמצאים בהן. „התחושה הפלשתינאית איננה תחושה פוליטית אלא תחושה קיומית. לא עניין אותי המימד הפוליטי של הקונפליקט. עניין אותי שאני בן המקום ואינני בתוכו. את הקונפליקט הזה הצלחתי לממש באמצעות הפסבדונים. המנגינה שניגנתי היא המנגינה שלי. את הפרטיטורה חיפשתי בחוץ". אלירז מבקש להדגיש כי דמותו של ג'ורג' מתיא איברהים נתגלגלה כפי שנתגלגלה בלי שהדבר הוחלט מראש ובלי שהוכרז. „הדבר בנה את עצמו מתוך עצמו. זה יכול היה, באותה מידה, להיכשל ולמות באיבו".

באמצעות ג'ורג' מתיא הצליח אלירז להביע את עולמו שלו ללא כל עכבות, אפילו ללא העכבה הביוגרפית. אחרי חשיפת הזהות התמיד אלירז את החידה הזאת. משך שנים ארוכות הסתתר תחת כתרת המתרגם. אנשים שרצו לברר פרטים על המשורר הפלשתינאי הגולה בפאריס עשו זאת באמצעות „מתרגמו" אלירז. היו גם קוריוזים משעשעים. אקו"ם (אגודת קומפוזיטורים ומחברים) ביקשה לשלם לג'ורג' מתיא את זכויותיו. והיו עוד מקרים. אלירז אומר שאיש לא הוכנס בסוד הסוד. גם לא הקרובים ביותר. לא האשה, לא הילדים, לא ידידים.

כשאלירז מתייחס אל היסוד המשחקי שבבחירת פסבדונים הוא מדבר על „לגלגנות קטנה כלפי הביקורת". איש מאנשי הביקורת לא פנה אליו בבקשה לראות את שירי המקור, איש לא חיפש בספריות. אלירז מנצל את הזדמנות החשיפה כדי לסגור איזשהו חשבון שיש לו עם הביקורת. „קלות דעת נוראית", הוא אומר, וגם „חוסר אחריות עד כדי חוצפה". אבל מעבר למשחק, ללגלוג הקטן וליכולת להסתובב באופן חופשי בזהות שאולה, איפשר ג'ורג' מתיא איברהים לישראל אלירז לעשות „בריקה של פתחים". אחרי שנים של כתיבת מחזות וליבריות לאופרות ניסה אלירז את כוחו כמשורר. „הקפיצה החוצה היתה באמצעותו של ג'ורג' מתיא. הוא זה שנתן לי את הכוח להופיע עם שיר לירי קטן לאחר שנים רבות של כתיבה בז'אנרים שונים לגמרי".

כדי לא למות מבושה כתב אלירז בשם אחר. וכדי לבדוק את יכולתו לכתוב שירים. וכדי להתחבר אל מקום קרוב וזר כאחד. הוא אומר שבעיני רוחו לא היתה לג'ורג' מתיא בבואה של ממש. לא היה לו דיוקן של בשר ודם. „הוא זה אני", מדגיש אלירז שוב ושוב. אבל באיזשהו שלב בשיחה הוא אומר פתאום, בלי לשים לב, „התחלתי לפרסם את שיריו". אבל זה כבר נושא לרשימה אחרת.

ישראל אלירז. להיות ערבי ולהשאר

שישי־אישי / אהוד מז

המזרח ללבי

א.

רוח מזרחית,
הים ישן כמו ילד;
זמיר ותור
שרים את התנ"ך.

שמש פרחונית
חוצה את שמי התכלת,
ואין מסתור
עד שבים תצנח.

אז הכוכבים
אל ראש הגג שבים,
והאדמה
מיטות כלולות חמה,
במזרח הקרוב ללבי.

ב.

בין הרמזורים
העיר איננה מודאגת;
בלי שום חשבון
הומכים את הכיסים.

בלי מעצורים
ההמולה חוגגת,
וההמיון
עושה לנו נסים.

ארץ נשיקות,
שריקות וצעקות;
אלה החיים,
טובים וגם רעים,
במזרח הקרוב ללבי.

„מירה'לה אפרת". עדיין על הבמה/מירי פז

אופרטה של גיהנום עילית

היאקישים והפופצ'ות, הפילצלים והפרצלים של לוין הם בניהם החוקיים מאד של החנה־דבורות והנחומצ'ים שברא גורדין ישי־מיש

בלי הטמאים, בלי לסביות, סוף סוף ראיתי הצגה טובה, אמר אבא שלי. כן, אישרה אמא שלי, וגם המשחק מצויין. קניג היתה לא פחות טובה מאידה קמינסקה.

את השמות גורדין, אנסקי, קמינסקה, בולוף, טורקוב, מיכואלס, וכטנגוב – כמו את סיפור המחזה „מירה'לה אפרת" – הכרתי בנעורי בעיקר מן הסיפורים בבית. אבל היה זה סיפור „הדיבוק", לא „מירה'לה אפרת", שהקסים אותי בילדותי. היו בו שדים ורוחות, ולא סתם סבתא גאה וילדים. „הדיבוק" נותרת היסב בזכרוני. מכל מקום, די טוב כדי לדקלם מתוכו מונולוג שלם בעבור שנים. זה היה באודישן מרגש אחד לקבלה לחוג הדרמטי של בית־הספר „ראשונים" סוף כיתה ז' או ח'. נדמה לי שהדקלום בעל־פה – לא כושר המשחק – הוא שהותיר רושם עז כל כך על מדריכינו בחוג הדרמטי, שני האחים לבית בסר, יעקב וגדליה. הרעיון לעמוד על במה ולדקלם רפליקות תיאטרליות לקהל הפרוע של בית־ספרנו בחגיגת סוף השנה, לא ממש קסם לי, אבל להשתתפות בחוג הדרמטי היה נכס לא מבוטל: התפרפרות לגיטימית משעות לימוד משמימות. על כך אני חבה חוב של כבוד ויקר להורי. השבוע הזמנתי אותם ל„מירה'לה אפרת" ב„הבימה", הפעם הראשונה בשבילי, הפעם השלישית או הרביעית בשבילם. אבא שלי, שבבית ספרו בדרוהוביץ' לא היה חינוך משלים ועל כן לא השתתף מעולם בחוג דרמטי, זכר במדויק לא רק את העלילה גם את הרפליקות. הזיכרון שלי היה עמום מאד. טיב הזיכרון, חשבתי, הוא אינדיקציה נוספת לפער הדורות. איך, איך אמא שלי יכולה לצטט קטעים שלמים וכן ארוכים כאורך הגלות של פושקין, לרמנטוב, מיצקביץ' שלמדה בילדותה, ואני שוכחת מה שלמדתי אתמול. שמעתי פעם את „מירה'לה אפרת" כתסכית בשידורי רשת א', „המסך עולה". מה אני זוכרת מתוכו? את היום והשעה, שבת 11 בבוקר. ואת רטט קולה של רובינא.

הרכב הקהל ב„הבימה" הזכיר לי את אחת מאותן עצרות שמארגנים ועדי קהילות יוצאי לודז', בוקרשט, או בוצ'אץ'. אנשים שבאו לפגוש את זכרונותיהם, או מה שנשאר מהם, קהל חם, מגיב באינטנסיביות, מכיר תודה. הם צפו בדראמה משפחתית קטנה, כמעט אופרת סבון, על גבירה רמת יחוס וגאה, על כלתה המרשעת והוריה העלובים ותאבי הבצע. יש גם שתי דמויות חיוורות של גברים צעירים, בניה של מירה'לה שמתנהגים כמו בנים לאמא פולניה, כלומר סמרטוטים, וסוחר – שותפה של מירה'לה לעסקים – רודף ממון אך נאמן, וישנה מחלה המשרתת הנאמנה, שפחה בנשמתה, שבדרכן של שפחות, היא דמות מחוקה עד בלות. העלילה, כמעט כמו אצל בלזק, כמעט כמו ב„דאלאס" – במחילה על הצירוף – נסבה על תככים שבממון. הכלה רוצה לרשת את חמותה בחייה, בסיוע הבנים (הבעל והגיס) הסמרטוטים, וגם מצליחה. מירה'לה לא סולחת. רק בסוף כשהנכד היקר בא להזמינה למסיבת בר־המצווה שלו, היא נעתרת. בקטע הזה אפילו הזלתי דמעה, אף שנרמז במפורש שהנכד, דומה לאימו והרי הוא מושיט יד חמדנית ארוכה אל המתנה היקרה שסבתא הכינה לו. השניים פוסעים יד ביד אל מאחורי הקלעים. מסך. הקהל אהב את המלודרמה הקטנה הזאת. וכשהודיתי, חפוית ראש ואבלה, שההצגה לא כבשה אותי ממש, שמעתי מכל עבר כמה זה אמין ומהימן ושככה, בדיוק ככה, זה היה פעם ועניין זה – שכך בדיוק היה פעם – החיש את תעוקת הלב שלי. התביישתי. מהו שקוסם לאנשים רבים כל כך ומעורר בי המיצות ואפילו דחיה, ועל כן גם תחושת אשמה? אי־אפשר לי ליהנות ממלודראמה קטנה. „הצגה טובה בלי הטמאים ולסביות", ובלי הז'רגון האנאלי של חנוך לוין, כמו שאבא שלי אמר באכזבה מהולה מתגובתי־למורשת. נכלמת, כמעט הסכמתי עמו, ביני לביני, שיש לי כנראה ראש עקום. באחד מרגעי השממון המתארכים בהצגה, באיזו אינטראקציה מחווה בין הכלה לבין גיסה, עברה בי המחשבה שמא, עכשיו, יקרה הנס המיוחל. איזו תפנית מפתיעה גורלית. זה היה כששמעון לוי (הגיס) נעץ מבט רב־משמעות ביעל פרל (הגיסה, אשת אחיו) ובחן בדקדקנות את גיזרתה החטובה. עכשיו יהיה המפנה, פיללתי. איזה אינדסט קטן. אולי הזדהם לי הראש מצפיה מנומנמת ב„דאינסטי". הנס לא קרה, ועד סוף המערכה הראשונה הדהד בי רק משפט אחד שמירה'לה־ליאה־אפרת־קניג אומרת: „הגיהנום אינו נורא כל כך כמו הדרך אליו".

מה שנראה על הבמה קרוב מאוד לשם – אופרטה של גיהנום עילית. מירה'לה אפרת, בסך הכל סוחרת עשירה, „נדמה כאילו – מה", אומר עליה המחותן נחומצה, „בסך הכל יהודיה". אשה בעלת נכסים, מתנהגת כמטרונית מצויה מנוה אביבים. הגבירה הרמה מגרודנו־עילית אוף צוהאביבים עולבת ומשפילה את מחותניה עד דכא, ראשית בשל מוצאם הבזוי, סלוצקי־תחתית, המשולה בעיני הגבירה האצילה לחלם (חולון?). שנית – וגם זה מגיע להם בדין: הם עלובים מטבע בריתם ומה נפקא מינא שסבה או אבי סבה של שינדלה היקרה, בתם יחידתם, היה איזה מלומד או רב או יחוסן אחר? „מה מועיל יחוס אם אתה עצמך אפס?", אומרת מירה'לה. אבל בעיקר מגיע להם משום שהם עניים ולעניים מותר, כידוע, לעשות הכל, שהרי נאמר במקורותינו „עני חשוב כמת".

ובכן, גבירותי ורבותי, חבר המושבעים, על שום מה ראויה גבירה זו לכל הכתרים השבחים שקשרו וקושרים לה? הצגה מביכה שכן, אין אתה יודע, מי כאן נלעג ובזוי יותר, מירה'לה זו שהיא התגלמותה המוחצנת והדוחה כל כך של ההתנשאות באשר היא, או מחותניה העלובים, תאבי בצע קטנוניים, המתרוצצים כעכברים מסוממים בנסיון השגור היהודי הנצחי, להציל מן המחותנת העשירה עוד ועוד?

נדמה לי שהבנתי סוף סוף מהו המעיין ממנו שאבו הפליצלים והפרצלים, היאקישים והפופצ'ות, המאכלסים את מחזותיו של חנוך לוין את תעצומות העליבות שלהם. היאקישים והפופצ'ות, הפליצלים והפרצלים של לוין הם בניהם החוקיים־מאוד של החנה־דבורות והנחומצ'ים שברא גורדין ישי־מיש. והרי בשינדלה וביוסלה, דור שני לעליבות, כבר מסתמנים קווי המיתאר של הפליצלך וההתרחשויות לעתיד לבוא. שינדלה היא אמם־הורתן של רות התחת־ביג־תוהעס וכאר גיבורות ליגת־לוין. טולה עונג ומחמדים בעונת הציד, כשבעל־הקורבן עוד לא ערה את טבעת הנישואין על אצבעה, אך מרגע שהטבעת מונחת כבר שם מבהקת, שלווה, או אז היא מתגלה בכל עוצמת נקביותה המסרסת, בתאוות הממון הנכמרת – תכונה מולדת ונרכשת, ובעצם גם המורשת שהורו לה אבותיה מדור לדור. שינדלה כבר תגיש לבעלה־קורבנה חשבון ארוך־ארוך. ואכן שינדלה הענוגה של פעם משתלטת על בית חמותה באדנות של עבד־כי־ימלוך, מזיזה חפצים, משנה סדרי בראשית, מארגנת לה לובי למלחמת ירושה. היא תראה לכולם כי כאן בעלת הבית. יוסלה העלוב יכנע לה כי זו דרכם של יוסלך ולידנסלים: געגועי־בראשית ותהנונים לאחורי האשה, ואחר כך עבדות נרצעת לראשה.

„אבל בדיוק כך זה היה", אמרו האנשים הטובים שצפו בהצגה, והידיעה הזאת היא הגורמת לתעוקת הלב הקשה.

חנה רובינא. היתה מירה'לה אפרת

מרים זוהר. עכשיו מירה'לה אפרת (לסירוגין עם ליאה קניג)